

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΑ

ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ.

Αφοι μετὰ τοσαῦτα παθήματα μοῖρα σκληρὰ μοὶ ἐπεφύλαττε νὰ κλαύσω νεκρὸν καὶ τὸν πολύτιμον σύζυγόν μου, τὸν ἀγαθὸν καὶ πεφιλμένον μου Ζαλοκώσταν, δὲν ἠδυνάμην νὰ ἔχω τοῦ λοιποῦ εὐχήν τινα ἢ πόθον ἐπὶ τῆς γῆς. Εἰς νύκτα δυστυχίας ταφεῖσα, παρηγορίαν ἔχω τὴν μνήμην του, προσκυνητήριόν μου τὸν λίθον, ὑφ' ὃν κατέκλινε τὴν ἱερὰν κεφαλήν.

Ἀλλ' εἰς τὴν μνήμην του τὴν ἁγίαν ὡς μύρον ἔῤῥευσε τὸ δάκρυον τοῦ κοινοῦ, καὶ αἱ προτροπαὶ σεβαστῶν μοι λογίων μοὶ ἐπιβάλλουσι νὰ ἀνακύψω ἐπὶ στιγμὴν καὶ παρὰ τὸ μνῆμα πολυθρηνήτου συζύγου ν' ἀναγγείλω τὴν δημοσίευσιν ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ αὐτοῦ. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου μὲ παραμυθεῖ τοὐλάχιστον ἡ ἰδέα, ὅτι πρὸς ὥραν κἂν ἀναγεννᾶται εἰς τὴν ζωὴν καὶ συντηρεῖ ἀκόμη τὰ ἔρημα ὀρφανά του.

Διὰ τῆς συλλογῆς ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ αὐτοῦ θέλουν δημοσιευθῆ ὡς νεκρικὴ ἀνθοδέσμη του τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς, αἱ Σκιαὶ τοῦ Φαλήρου, τὸ βραβευθὲν Μεσολόγγιόν του, τὸν Στόμιον τῆς Πρεβέζης, ἐπιδιορθωθέν, οἱ βραβευθέντες Ἀρματωλοὶ καὶ Κλέπται, αἱ Ὧραι Σχολῆς, τὸ Σπαθὶ καὶ ἡ Κορώνα, καὶ ὁ Εὐεργέτης Σίνας.

Εἰς ταῦτα δὲ θέλουσι προστεθῆ τὸ Συναπάντημα, ἡ Ἐπιθάνατος ᾠδή του, ὁ Θεὸς καὶ ὁ Ἔρως, ἡ Ἀνθοπῶλις, τὰ Δάκρυα, τὸ Φίλημά του, καὶ πᾶν ὅ,τι ὡραῖον, δι' οὗ ἡ θλιβερὰ Μοῦσά του ἐποίκιλε τὴν Πανδώραν.

Ἰδίως ὅμως δίδεται ἡ πικρὰ εὐκαιρία τοῦ νὰ γνωρίσῃ τὸ κοινὸν καὶ ἔργα ὅλως νέα τῆς Μούσης του· ἤτοι, Ἐλεγεῖα καὶ σκέψεις αὐτοῦ, Μετάφρασιν τῆς πτώσεως τοῦ Μεσολογγίου, τὴν Μάχην τοῦ Σοβολάκου, ἐπεισόδιον τοῦ ἀγῶνος, τὴν Τελευταίαν νύκτα τῆς Ἐξόδου, δοθεῖσαν εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν, καὶ τελευταῖον τὸν Θάνατον τοῦ Μάρκου Βότσαρη, γεγραμμένον μετὰ τοσαύτης ἐμπνεύσεως καὶ λυρικοῦ ὕψους, ὥστε, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν εἰδότων, εἶναι τὸ εὐοσμώτερον ἄνθος τὸ ἁγιάζον τὴν μνήμην του.

Τὴν συλλογὴν λοιπὸν ταύτην προσφέρω ἀπὸ μέρους τῶν ὀρφανῶν Ἐκείνου εἰς τὴν πατρίδα, διότι ὑπὲρ αὐτῆς ἐμόχθει ἐν τῇ ζωῇ, ὑπὲρ αὐτῆς ἐσκέπτετο καὶ θνήσκων ὁ σύζυγός μου.

Εὐδαίμων αὐτός! μὲ ἕνα γεννηθεὶς πόθον, τὸν ἔρωτα τῆς Πατρίδος, παιδίον τῇ προσέφερε τὸν βραχίονά του, ἀκμαῖος, τῆς ψυχῆς του τὰ πάθη, καὶ μεταξὺ πολέμου καὶ σκέψεως κυμανθεὶς, εἰς τάφον ἄωρον συνετρίβη. Μὲ μένει σήμερον κληρονομία πολύτιμος, ἡ πενία του, καὶ τοῦ κοινοῦ τὸ δάκρυ τὸ εἰς τὴν μνήμην του ἐκχυθέν. Μὲ δίπλωμα τοιαύτης εὐγενείας εἰς χεῖρας, σφίγγω τὰ ὀρφανὰ τοῦ ποιητοῦ τῆς Πατρίδος καὶ ἐν ὀνόματί του ἐπικαλοῦμαι τὴν συνδρομὴν τοῦ Κοινοῦ.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ.

Δημοσιεύουσα τὴν συλλογὴν ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ τοῦ πεφιλμένου μου Ζαλοκώστα, καθῆκον πρώτιστον θεωρῶ νὰ ἐκφράσω τὴν θλιβερὰν εὐγνωμοσύνην μου εἰς τὸ κοινὸν τῆς Πατρίδος, τὸ ὁποῖον μετὰ τοσαύτης ἀβρότητος καὶ ἀγάπης ἔσπευσε νὰ συνδράμῃ τὸ ἔργον. Ἡ προθυμία μεθ' ἧς ὑπεδέχθη τὴν Ἀγγελίαν μου τὸ κοινὸν, ἡ πανταχόθεν διεγερθεῖσα συγκίνησις καὶ ἡ ἐνθουσιώδης συνδρομὴ τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους ὁμογενῶν εἶναι ἡ γλυκυτέρα διὰ τὴν μνήμην τοῦ Ζαλοκώστα μου ἀμοιβὴ, εἶναι ἡ πικρὰ ὑπερηφάνεια τῶν τεθλιμμένων μου ἡμερῶν. Τὸ σύγγραμμα λοιπὸν τοῦτο εἶναι κτῆμα τῆς κοινωνίας, καὶ ἂν εἰς δάκρυα ἐγεννήθη, ἡ κοινωνία τὸ υἱοθέτησεν ὀρφανόν.

Ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς ἀδάμας εἶναι ὁ ἔπαινος, καὶ μύρον της τὸ δάκρυον τῆς εὐγνωμοσύνης. — Ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ διὰ τοῦτο νὰ ἀνασύρω τὸ κάλυμμα σεμνοπρεποῦς τινος ἀρετῆς, νὰ ὑποδείξω γλυκεῖαν τινὰ καὶ συμπαθῆ μετριοφροσύνην, καὶ ὅλην ἐκφράζουσα τὴν εὐγνωμοσύνην μου, νὰ ἀναφέρω ἓν ὄνομα σεβαστόν. Ἂν εἰς τὰς ἀπαισίας τῆς συμφορᾶς μου στιγμὰς εὗρον παρήγορον προστασίαν, ἂν ἡ ἰδέα τῆς ἐκδόσεως ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ἐπῆλθεν εἰς τὸ πνεῦμα τινός, καὶ ἂν εἰς τοῦτο συνέπραξε ταχύτης, δύναμις καὶ καρδία, εἰς Σὲ καὶ μόνον ὀφείλεται, ψυχὴ ποιητικὴ καὶ γενναία, εἰς Σὲ Ἀλέξανδρε Ῥαγκαβῆ! Δέξαι λοιπὸν τὸν φόρον τὸν ἄδολον τῆς εὐγνωμοσύνης μου, καὶ ἂν τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἰς τόσα περιέρχηται κράτη, ἂν ἐσυστήθη εἰς τὴν συμπάθειαν τῶν

ὁμογενῶν, μὲ τὴν συμπάθειαν ταύτην συνδέεται σεμνῶς τὸ εὐγενὲς ὄνομά Σου.

Μετὰ τὴν ἔκφρασιν ταύτην δὲν δύναμαι νὰ μὴ παρεμβάλω ἓν πρότυπον ἀφοσιώσεως καὶ φιλίας, τὸν ἀδελφὸν καὶ φίλον τοῦ Ζαλοκώστα μου. Τίς δὲν ἐνόησεν ἤδη τὸ χρηστὸν ὄνομα τοῦ Γ. Παράσχου; Ἀφοῦ ὁ πολύτιμος οὗτος νέος ἐθρήνησε νεκρὸν τὸν ἀτυχῆ σύζυγόν μου καὶ εἰς τὴν θλιβερὰν λαλιάν του τοσαῦτα ἔῤῥευσαν δάκρυα, εἰς ἓν καὶ μόνον ἀφιερώθη, τὴν ἐποπτείαν τῶν τέκνων μου, εἰς μίαν διαθήκην, ὡς λέγει, τὴν μέριμναν τῶν οἰκιακῶν μου, καὶ ὅλα ταῦτα διενεργεῖ ἐν ὅλῃ τῇ ἁβρότητι καὶ ἀγάπῃ! Αὐτὸς συντάξας τὴν Ἀγγελίαν μου ἀνέλαβε τὴν ἔκδοσιν ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ, αὐτὸς ἐνέκυψεν εἰς τὴν ἀκρίβειαν ἐν γένει τοῦ τύπου, καὶ ἂν προσφέρω εἰς τὸ κοινὸν ἔργον τι πλῆρες καὶ τέλειον, εἰς μόνην ὀφείλεται τὴν φιλίαν του. Τοιουτοτρόπως ἡ Συλλογὴ αὕτη ἐκδίδεται ὡς ὁ πολύδακρυς σύζυγός μου τὴν ἐπεθύμει, ὡς τὴν εὐχήθησαν οἱ λόγιοι τῆς Πανδώρας.—Χαράττω, χρηστὲ φίλε, τὸ ὄνομά σου ἐνταῦθα, καὶ τοῦτο, διὰ νὰ κῆται πλησίον τοῦ Ζαλοκώστα σου, καὶ ὡς ἐζήσατε ἡνωμένοι, εἰς τὴν αὐτὴν νὰ συναντᾶσθε σελίδα.

Τί δὲ νὰ εἴπω περὶ τῆς πράξεως τῆς ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ Ἐπιτροπῆς τοῦ πανεπιστημίου;... Θολὴ καὶ πλήρης ἀναμνήσεων ἀνέτελλεν ἡ 25 Μαρτίου, καὶ εἰς τὸ σκότος τοῦ δωματίου μου βυθισμένη, παρηγορίαν εἶχον τὰ δάκρυα καὶ τὸ σκότος, ὅτε φωνὴ γλυκεῖα «ὁ Ζαλοκώστας σου ἐβραβεύθη» μὲ εἶπε, καὶ εἰς τὴν ἔκστασιν τῶν φρενῶν μου ἔσπευσα νὰ τὸν ἀπαντήσω ἐρχόμενον... Οἴμοι· δὲν εἶδον εἰμὴ τὴν δάφνην του τὴν πικρὰν, ἣν εὐγενεῖς καρδίαι ἀπέστελλον εἰς τὴν χήραν καὶ ἡ ἀγάπη συνώδευε τοῦ κοινοῦ. Ἡ δάφνη αὕτη εἶχεν ὀσμήν τινα ἐπίπονον καὶ γλυκεῖαν,

ἦτον ἡ προσαγόρευσις σεπτῆς μνήμης καὶ τὴν ἠσπάσθην καὶ τὴν ἐθώπευσα θλιβερά. Δεχθῆτε τὰς εὐχαριστίας μου, ἱεροφάνται τῶν Μουσῶν καὶ τῆς Ἀληθείας, δεχθῆτε τὴν προσφώνησιν τῆς ὀδύνης. Σεῖς ἐτιμήσατε καὶ νεκρὰν τὴν μνήμην ἀτυχοῦς διανοίας, Σεῖς ἐτελέσατε τὴν ἐπιθάνατον ἑορτήν της καὶ εἰς τὸ μνῆμα τὸ ἄφωνον τὴν δάφνην ἀνηρτήσατε τοῦ δικαίου! Ἡ δάφνη αὕτη θέλει μένει κληρονομία τῶν τέκνων μου ἱερὰ καὶ ἡ ἀνάμνησίς Σας θέλει καθωραΐζει τὰ ἔρημα φύλλα της.

Ἀλλ' ἤθελα παραλείψει καθῆκον τελευταῖον καὶ προσφιλὲς, ἂν μνημονεύουσα τὴν πρᾶξιν τῆς Ἐπιτροπῆς, παρέλειπον γενναίαν τινὰ καὶ ἐφάμιλλον αὐτῆς πρᾶξιν. Δὲν εἶχον ἔτι λάβει τὴν δάφνην τοῦ θρηνημένου μου Ζαλοκώστα καὶ ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργὸς, ὁ ζηλωτὴς αὐτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν φώτων, ἐν πλήρει μοὶ ἐπιστέλλει ἀβρότητι, ὅτι ὁ ὀρφανός μου Εὐγένιος εἶναι τὸ ὀρφανὸν τῆς Πατρίδος, ὅτι υἱοθετεῖται ὑπότροφος τοῦ δημοσίου καὶ ἡ ὑποτροφία του ἐκτείνεται μέχρι τέλους τῶν γυμνασιακῶν μαθημάτων. Εἰς τοσοῦτον αὐθόρμητον καὶ περικαλλῆ πρᾶξιν δὲν ἔχω τίποτε νὰ προσθέσω· μόνη τῆς κοινωνίας ἡ ψῆφος εἶναι ἡ σεμνοτέρα της ἀμοιβή. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὑπόδακρυς μόνον λέγω, ὅτι δὲν εἶναι ἐντελῶς δυστυχεῖς οἱ ἔχοντες γενέτειραν τὴν Ἑλλάδα, καὶ λειτουργοὺς αὐτῆς τὴν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην.

Ἀθήνησι, τῇ 20 Μαΐου 1859.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ.

ΑΓΓΕΛΙΑ

ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς μητρός μου, πρὸ δεκατετραετίας, α.′ ἔκδοσιν ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ τοῦ πολυδακρύτου μου πατρὸς, ἀγγέλλω ἐγὼ σήμερον νέαν ἀνατύπωσιν. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἄνδρες φίλοι καὶ εὐγενεῖς κατεγίνοντο περὶ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν, ἐγὼ, παιδίον τότε, ἐγέλων πρὸ τῆς συμφορᾶς μου. Σήμερον, ἀφοῦ ἐπέπρωτο νὰ μείνουν ὀρφανὰ τὰ τέκνα τῆς διανοίας του, αἰσθάνεται ἴσως παρήγορόν τινα ἀνακούφισιν ἡ προσφιλὴς σκιά του, ὅτι ἓν ἄλλο ὀρφανὸν, ὁ υἱός του, τὸν ὁποῖον ἐν τῇ ζωῇ νήπιον μόλις ἐγνώρισεν, ἐξέρχεται εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐξαιτούμενος τὴν συνδρομὴν αὐτῆς ὑπὲρ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα πρὸ πολλοῦ ἐκείνη υἱοθέτησε καὶ τοσοῦτον εὐμενῶς ἐπιζητεῖ.

Ἡ νέα αὕτη ἔκδοσις ἀγγέλλεται πληρεστέρα· διότι τὸ κοινὸν θὰ ἴδῃ νέας ποιήσεις του, διακρινομένας διὰ τῆς αὐτῆς ἐμπνεύσεως καὶ καλλιεπείας, τὸν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ποιητοῦ καὶ φίλου του Γεωργίου Παράσχου Ἐπικήδειον, εἰς τὰς ὀλίγας τοῦ ὁποίου σελίδας περιέχεται σύμπασα ἡ ἀτυχὴς ζωή του, καὶ τέλος πιθανῶς καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ προσφιλοῦς ποιητοῦ του.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1ῃ Μαΐου 1873.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ Γ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

ΕΙΣ Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΝ,

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΡΑΣΧΟΥ.

Εἶναι μεσάνυκτα ἤδη καὶ σκότος περιβάλλει τὴν φύσιν, ἡ ζοφερὰ ὁμίχλη μοῦ κρύπτει τοῦ φωτὸς τὸν ἀστέρα; Χειραγωγήσατε τυφλὸν κύκνον... Θολὰ τὰ ὄμματά μου εἰς θρῆνον σβύνουσιν ἀλγεινὸν, πλὴν ἂν λαμπάδες ἀπόῤῥητοι σελαγίζουν, ἂν πολυέλεοι φωτὸς μὲ κυκλοῦσιν, ἂν βλέμματα στοργῆς μὲ προσβλέπουν, οἴμοι! τὰ ὄμματά μου ἀκόμη δύνανται νὰ θρηνοῦν, πλὴν σκέπη ζοφερὰ τὰ καλύπτει. — Εἰς νύκτα πένθους χειμερινὴν, εἰς νύκτα αἰωνίαν ἐτάφην.

Χθὲς ἔτι — ἐνθυμοῦμαι — Διόσκουροι ἀγάπης καὶ πόνου, εἰς δάσος ἐπλανώμεθα μυροβόλον. Δύω λευκόπτεροι κύκνοι εἰς λίμνην ἐπτερύγιζον κρυσταλλώδη. Ἡ ὄχθη τοὺς ἐμέθυε δι' ἀνθέων, ἡ δρόσος τοῖς προσέφερε μαργαρίτας καὶ τοῦ τραχήλου των ἡ καμπύλη μὲ ῥεῖθρα ἔπαιζεν ἀργυρᾶ. «Οἴμοι, μὲ εἶπε τότε σφίγγων τὴν χεῖρά μου θλιβερῶς· διὰ τοὺς κύκνους μόνον ὡρίσθη ἄνεσις ἐν τῷ βίῳ. Αὔρα αἰώνιος τοὺς θωπεύει καὶ εἰς τὰ ὕδατά των ἀνταναπλᾶται ὁ οὐρανός.» Εἶπε, καὶ ὁ εἷς κύκνος ἀπὸ τῆς λίμνης του ἐξελθὼν, ἠρέμα ἔκυψε πρὸς τὸ χῶμα, καὶ μόνος καὶ ἀκίνητος, πλὴν συμπαθέστερος διὰ τοῦτο, ἔμεινε κατὰ μέρος ὁ ἄλλος.....

.....

Κράτει τὴν πτῆσίν σου, Θάνατε· ἡμιθανὴς ἐγὼ παρεμβαίνων, ἀμφισβητῶ τὸ θῦμά σου ἐπ' ὀλίγον, καὶ ὑπὸ τῆς

πνοῆς σου τὸν λίβαν συντρίβομαι, ἀλλ' ἀνεγείρω καλλίμορφον τὴν ζηλευμένην του προτομήν.

Ἐλθὲ νὰ ῥίψῃς τέφραν ἐπὶ τῆς κόμης μου, ὠρφανευμένη Φιλία! Σὺ μ' ἐδαψίλευσες πρῶτον—εἰς χείλη μνήματος προσφιλοῦς—τὴν πικροδάφνην τοῦ λόγου· Σὺ θάῤῥυνε καὶ ἤδη τὴν γλῶσσάν μου, διὰ νὰ ῥεύσῃ πύρινος ἡ ἀλγηδὼν τῆς ψυχῆς μου, νὰ στάξῃ καυστικὸν τὸ τελευταῖόν μου δάκρυ, καὶ εἰς ἕνα σβυνόμενος στεναγμὸν, ὡς ὕμνος νὰ ἐκπνεύσω εἰς τὴν Φιλίαν...

Μακρὰν ἐμοῦ, μακρὰν ἡ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπιστήμη, ἡ νόθος αὕτη ἀδελφὴ τοῦ Ἐλέους, ἡ Κίρκη ἡ ἀχάριστος πρὸς τοὺς ἰδίους της λειτουργοὺς καὶ ἡ προδότρια τῆς ὀδύνης. Μακράν· εἰς τὴν φιλίαν ἀνήκει νὰ κλαύσῃ ὅ,τι ἡ ἐπιστήμη προδίδει, καὶ εἰς τὸ χῶμα τοῦ μνήματος ἓν ἄνθος νὰ βλαστήσῃ ἀκόμη. — Ἑστιὰς πένθους ἡ Μοῦσά μου, τηρεῖ ἀκοίμητον τὸ πῦρ τῆς ὀδύνης, καὶ μάρτυρας φιλτάτους πενθοῦσα τοὺς φέρει εἰς τὸ πάνθεον τοῦ Θανάτου.

Μὲ πυρετὸν ἀγάπης καὶ τρόμου ἄφετε ν' ἀσπασθῶ τὸ φέρετρον τοῦτο, καὶ εἰς τὴν ὄψιν τοῦ Βάρδου μου ἀτενίζων, νὰ τοῦ ἐπιβραδύνω τὴν πτῆσιν, νὰ τοῦ διευθετήσω τὴν καλλιστέφανον δάφνην, νὰ τοῦ πραΰνω τοὺς ζῶντας σπαραγμοὺς τῆς καρδίας, καὶ μ' ἕνα φίλημα ψυχῆς ἀποῤῥοφῶν τοὺς χαρακτῆράς του ὅλους, νὰ τοὺς ἀποτυπώσω εἰς τὰς καρδιας!

Παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ κεραυνοστεφοῦς Πίνδου κεῖται κωμόπολις ἱερά... Εἶναι ἡ πατρὶς τοῦ μεγάλου Κωλέττου, καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ἐξυπακούεται τὸ Συῤῥάκον. Ἐκεῖ, εἰς τὴν γωνίαν ταύτην τῆς ἠπειρώτιδος γῆς, ὅπου τὰ ὕψη τοῦ Πίνδου ἐσάλευον ἀντάρτιν ὀφρῦν, καὶ αὖρα ἐλευθέρα μὲ ἄσματα Κλεπτῶν ἐμελῴδει, εἶδε τὸ φῶς τοῦ βίου ὁ πολυθρήνητος ἀοιδός. Καὶ εἰς τοῦ ὕπνου του τὴν κοιτίδα κρυφὴ

τις, λέγουν, μαρμαρυγὴ διῆλθε τὸ ἀγνὸν μέτωπόν του, καὶ ἦτον ἡ ἁγία τοῦ Φεραίου ψυχὴ, ἥτις διερχομένη τὸν Ἴστρον, ἐπέψαυσε τὸ μέτωπον τοῦ νηπίου. Υἱὸς ἐντίμων εὐπατριδῶν, οἰκεῖος τοῦ μεγάλου Κωλέττου καὶ συγγενὴς τοῦ εὐγενοῦς τούτου πολεμάρχου,*) ὁ πολυύμνητος νεκρὸς οὗτος δὲν ἦτον ἐκ τῶν ὅσοι εἰς τάφους κύπτοντες προπατόρων, τυμβωρυχοῦσι τὴν ἀπὸ τῶν νεκρῶν δόξαν, ἀλλ' ἔχων χρίσμα τι ἴδιον, ἦτον ὁ ἀετὸς ὁ μέλλων νὰ ὀργώσῃ τὰ ὕψη καὶ εἰς τὴν πτέρυγά του νὰ ἴδῃ σχιζομένην τὴν ἀστραπήν. — Οἱ φέροντες προνόμιον πικρὸν καὶ, ὡς εἰπεῖν, αὐτοκτόνον, τὴν εὐφυΐαν, ἐμβάπτονται πρωΐμως εἰς κάμινον δυστυχίας, ἀφ' ἧς ἐξέρχονται τεθραυσμένοι ἀλλ' ἁγιώτεροι διὰ τοῦτο. Καὶ ἡ ζωὴ τοῦ τεθλιμμένου τούτου νεκροῦ σελίδα πρώτην φέρει τὴν δυστυχίαν, ὡς φέρει τελευταίαν τὴν συμφοράν.

Καὶ ἀληθῶς· μόλις παιδίον ἔτι, ἐσκίρτα εἰς τὸ θέλγητρον τῆς ζωῆς, καὶ οἱ γονεῖς του καταδιώκονται ὑπὸ τοῦ αἱμοβόρου Ἀλῆ-Πασσᾶ, δημεύεται ἡ περιουσία των, ἐπαπειλεῖται ἡ ὕπαρξις τῶν τέκνων αὐτῶν, καὶ μόλις περισώζονται εἰς γῆν φιλόξενον, τὸ Λιβοῦρνον, ὅπου ἡ νύμφη τῶν δασῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ θαλάσσιος Σειρὴν ἀφ' ἑτέρου συνέρχονται εἰς τὸ μεταίχμιον δύω κόσμων καὶ διαμείβουσι τοὺς ἀσπασμοὺς τοῦ ῥόδου καὶ κοραλλίου. Ἐκεῖ, ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς γῆς ταύτης, τὴν πρώτην ἔμπνευσιν αἰσθανθεὶς, τὸν πλοῦτον ἐπεδίωξε τῶν Λυκείων, καὶ νεοσσὸς πτερυγίζων, διέβλεπεν ἤδη τὰ ὕψη, ὅτε

« Ὦ παῖδες τῶν Ἑλλήνων! »

ἀντήχησεν αἰώνων φωνὴ, καὶ Πίνδος καὶ Ταΰγετος καὶ πᾶσα ἡ ἑλληνικὴ χώρα ὡρθώθησαν τουρκομάχοι... Ἀκάθεκτος τότε

*) Τοῦ ἀειμνήστου συνταγματάρχου τῆς Χωροφυλακῆς Ν. Ζαλοκώστα, παρόντος ἐν τῇ κηδείᾳ.

ὡς τοῦ πελάγους τὰ κύματα τὰ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν μας «ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν» παταγοῦντα, μὲ τὴν καρδίαν ἀσθμαίνουσαν, μὲ ξίφος ἀνθηροῦ στρατιώτου καὶ μὲ τὰ δέκα ἓξ ἐπίλεκτα ἔτη του ἐρρίφθη εἰς τὴν κάμινον τοῦ ἀγῶνος, καὶ μετασχὼν τῆς πρώτης τοῦ Μεσολογγίου πολιορκίας, ἔστεψε τὴν νεότητά του μὲ πρώτην θαλερὰν δάφνην. Ἐκεῖθεν δὲ προτάξας ἔντιμον στῆθος εἰς διαφόρους κατὰ τὴν Στερεὰν μάχας, μετέβη εἰς τοῦ Πέλοπος τὴν πατρίδα, ὅπου μυρμηκιὰ ἐχθρῶν ἐπίεζε τὸ σιδηροῦν ἔδαφός της, καὶ ἀπὸ μάχης εἰς μάχην, ἀπὸ κινδύνου εἰς κίνδυνον μεταπίπτων, δὲν εἶναι βροντὴ ὅπλου, οὐδὲ σιδήρου κελαδισμὸς, εἰς ὃν δὲν ἀνεφάνη ὁ νεανίας. Πολλάκις δὲ, πολλάκις ἐκ τοῦ στροβύλου ἐπανερχόμενος τῶν μαχῶν καὶ ὑπὸ τοῦ καμάτου ἐκπνέων, ἀντὶ νὰ κλίνῃ ὡς οἱ λοιποὶ εἰς ἄνεσιν στιγμιαίαν, παρὰ τὸ ὅπλον του ὁ μάρτυς μου ἠρεμῶν καὶ εἰς ἐκστάσεις νοὸς ἀφημένος, μόνος, μετὰ τοῦ ἄστρου τοῦ μυστικοῦ καὶ τῆς καρδίας του τὰς ἐμπνεύσεις, ἢ ἐμελῴδει τὸν Βότσαρην τοῦ Σουλίου ἢ ἐσχεδιαγράφει τὴν πολυκέλαδον φθορὰν τοῦ Μεσολογγίου.

Ἐπῆλθεν ἔπειτα, ἐλαίαν φέρουσα ἡ εἰρήνη, καὶ ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ τακτικοῦ ταχθεὶς ὅπλου, σεμνὸς, γενναῖος, εἰλικρινὴς, ἀπρόσιτος εἰς τὸν δόλον, μὰ τὴν ἁγίαν καὶ πολυστέναχτον μνήμην του, διῆλθεν ὡς ἀκτὶς χρυσοῦ ἄστρου, ἥτις καὶ ἐκ τελμάτων διερχομένη, χύνει μαρμαρυγὴν γλυκυτέραν. Ἂν δὲ ὡς ἄλσος περικαλλὲς διέλθωμεν τὸν βίον σου ὅλον, δὲν θέλομεν, ὄχι, δὲν θέλομεν ἀπαντήσει, ἀμώμητε φίλε, εἰμὴ ἢ φῶς, ἢ δρόσον, ἢ εὐωδίαν, καὶ μεταξὺ ὀλίγων νὰ εἴπῃς δύνασαι πρὸς τὸν Πλάστην «δὲν ἔβλαψα ποτὲ τὸν πλησίον.» Ὑπῆρξεν εὐτυχὴς ἐποχὴ, καθ' ἣν σοφόν τι ἔθνος ἐδίκαζε νεκροὺς τοὺς πολίτας· ἐν μέσῳ ἔκειτο ὑπόδικος νεκρὸς ζητῶν μνῆμα, καὶ δεξιόθεν ὁ Θάνατος, ἐξ εὐωνύμων ἡ Θέμις παρέδρευον ἐπὶ τοῦ

λειψάνου, ἐν ᾧ προσερχομένη, ἐξέφερε τὴν ἐτυμηγορίαν της ἡ Κοινὴ γνώμη... Ὦ, ἂν τὸ ἔθιμον τοῦτο, ἂν τὸ Συνέδριον αὐτὸ τοῦ θανάτου ὑπῆρχε σήμερον ἐν ἰσχύϊ,—χαῖρε, ψυχὴ τοῦ φίλου μου ἱερὰ—μία κἂν ψῆφος, μία δὲν ἤθελε ῥιφθῇ ἐναντίον σου...

Ἀλλ' ἐνῷ στιγμάς τινας τῶν δημοσίων ἔργων του ὑποκλέπτων, ἐξύμνει τὸν πολεμιστὴν τῆς Γραβίας, ἢ συνωμίλει μὲ τοῦ Φαλήρου τοὺς μάρτυρας καὶ πέπλον ἔῤῥιπτε λήθης ἐπὶ ψηφίσματος δυσωνύμου, ἐπῆλθε σεβαστὸς ἀθλοθέτης τὰς Μούσας συγκαλῶν εἰς τὴν γῆν των. Ὦ, τότε, τότε ὡς ὁ ἀγέρωχος λέων, ὁ εἰς πηγὴν κρυστάλλου κατοπτριζόμενος, ὁ μεγαλόφρων οὗτος νεκρὸς διέβλεψε τὴν εὐγενῆ φύσιν του, καὶ εἰς τὸ στάδιον ῥιφθεὶς ἔνθους, τετράκις ἤνοιξε τὸν ἀγῶνα καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἢ νικητὴς ἢ ἀνίκητος, ἐν ᾧ Βασιλικὴ χεὶρ ἐπέστεφε τὸ εὐγενὲς μέτωπόν του, καὶ πᾶσα χώρα ἑλληνικὴ ἠσπάζετο τὸ προσφιλὲς ὄνομά του...

Καὶ ὅμως—ἀκατανόητος τοῦ ἀνθρώπου ἡ μοῖρα—ὁποίους πόνους δριμεῖς, ὁποῖον συμφορῶν πλῆθος, ὁποίους σπαραγμοὺς καρδίας δὲν ὑπέστη, Θεέ μου, ἡ ἱερά, ἡ ἄμωμος, ἡ ἀληθὴς αὐτὴ εἰκὼν τοῦ προσώπου Σου... Μετρεῖτε· ἕν· ἓν ἄλλο· καὶ τρίτον καὶ τέταρτον—ἑπτὰ μνημεῖα καλλιμόρφων ἀγγέλων, ἑπτὰ μνημεῖα τέκνων ἠνέῳξε κατὰ σειρὰν ὁ πολυδάκρυτος πατὴρ οὗτος, καὶ μόλις ἐκ τοῦ πένθους ἐπανωρθόνετο τοῦ ἑνὸς, εἰς πένθος ἐβυθίζετο νέον, καὶ ὑποβρύχιος οὕτω, καὶ ἀνακύπτων καὶ πάλιν ἑλκόμενος, διήνυσε τὸν πολυκύμαντον βίον εἰς νύκτα ναυαγίων ἀπαύστων.—Ὑπάρχει λοιπὸν, ὑπάρχει ἔτι τὸ Γολγοθὰ ἐπὶ γῆς, καὶ ἂν εἷς Θεὸς πάσχων μὲ πέντε ἐσταυρώθη ἀσεβεῖς ἥλους, ἡ ἐρασμία αὕτη ψυχὴ, τὸ πρότυπον αὐτὸ τῆς ἀγάπης ἑπτὰ ὑπέστη λόγχας εἰς τὴν καρδίαν...

Ἀλλ' ὄχι, ὄχι, Φιλία μου ἱερά· τοσαῦται συμφοραὶ δὲν ἐπήρκουν! Εἶχες ἀφήσει τὴν δίκελλαν τῶν τέκνων σου ἐπ' ὀλίγον, καὶ μετὰ φόβου καὶ ὠσεὶ ἔνοχος ἀνακύπτων, ἐτόλμας μόλις νὰ μειδιάσῃς εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν πολύπονον κεφαλήν σου ἐν μέσῳ ν' ἀναπαύσῃς δύω νηπίων, ὅτε — εἷς κτύπος, μία λάμψις, εἷς καγχασμὸς τοῦ ᾅδου, καὶ πίπτεις πρόρριζος ἔμπροσθέν μας, διὰ νὰ πέσῃ εἰς νύκτα αἰωνίαν ἡ σύζυγός σου, νὰ ἐνδυθῶσι μαῦρα μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη τὰ τέκνα σου, νὰ μείνουν εἰς θύελλας τρεῖς ἀπροστάτευτοι ὀρφαναὶ, καὶ νὰ θρηνῶ ματαίως, ματαίως νὰ σὲ κράζω, ἐρατεινὴ εὐφυΐα μου!

Πῶς λοιπόν! ἐκ τῆς χορείας τῶν γλυκυτέρων ἀγγέλων σου ἔλειπεν ἴσως ὁ ἄγγελος τῆς ἀγάπης, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀνεκάλεσες, Θεὲ τοῦ ἐλέους, ἢ ὁ τελῶν ἐνταῦθα τὰς ἐντολάς σου εἰς ἄλλην προωρίσθη νὰ μειδιάσῃ ζωήν;...

Ἀκατανόητον τὸ αἴνιγμα τοῦ θανάτου! Τείνω τὸ βλέμμα ἔνδακρυ εἰς τὴν περγαμηνὴν τῶν ἀστέρων, ἀλλ' εἰς τὸ σύμπλεγμα κόσμων τόσων δὲν συλλαβίζω τὴν λύσιν τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου· τείνω τὰς ἀκοὰς εἰς τὴν διάλεκτον τῶν ἀνέμων, ἀλλ' ἡ ψυχὴ κάμμία δὲν μὲ λαλεῖ, ἡ θρῆνος ὀλολύζων μὲ καταπλήττει· κλίνω προσεκτικὸς εἰς τοὺς τάφους, πλὴν μόνης τῆς καρδίας αἰσθάνομαι τὴν ἠχὼ ἢ τὸν τρυγμὸν ἐντόμου ὅπερ διέρχεται φρίσσον!

Ὡραῖος εἶσαι καὶ νεκρὸς, ἐρατεινή μου φιλία, καὶ μὲ μαγεύει ἡ χλωμὴ αὕτη καὶ ἀνυπόκριτος ὄψις σου. Ἧσο γλυκὺς εἰς τὴν ζωὴν ὡς τὸ μειδίαμα ἀγνοῦ βρέφους, ἀθῷος ὡς ὁ στεναγμὸς πτηνοῦ κοιμωμένου, ἀμόλυντος ὡς ἡ πνοὴ παρθενικοῦ ἄνθους. Πλὴν εἶσαι Σὺ, σὺ εἶσαι, καὶ σιωπᾷς πλησίον μου ἔτι; Σὺ, ζηλευμένε μου καὶ πολυθρήνητε Ζαλοκώ-

στα; Πικρὰ κοιμᾶσαι, φιλία μου ἱερά. Ἐξύπνει πάλιν, κύκνε περιπαθῆ. Φιλία καὶ Πατρὶς σὲ καλοῦσι.

Κλίνατε, Μοῦσαι, λυσίκομοι πρὸ τοῦ σιγήσαντος Βάρδου· κλαύσατε, πολεμάρχαι ἕνα τῶν σεμνοτέρων σας φίλων, καὶ χύσε μετὰ πόνου κραυγὴν ὀδυνηράν, Πίνδε, ἐν ᾧ εἰς δάκρυα λυομένη, νεκροφιλεῖ τὴν ὄψιν του ἡ Φιλία!

«Φεῦ, ἐὰν ὅσους ἀγαπῶ τὸ μνῆμα τοὺς λαμβάνῃ·
Ἂν θάνατος ἡ ἀτυχὴς φιλία μου καλῆται,
Ἂν ὅστις μὲ ἠγάπησεν ὀφείλῃ ν' ἀποθάνῃ,
Τὴν ὀλεθρίαν μοῖράν μου σκληρὰ καταρασθῆτε!»

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ*)

ΥΠΟ

Ι. Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΥ.

Ὅλα φαντάσματα στὴ γῆ· ἕνα καὶ μόνο μένει,
Ἕνα δὲν εἶναι φάντασμα, τῆς συμφορᾶς ἡ ἀλήθεια.
(ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ).

Ἡ χώρα ἐκείνη, ἥτις δικαίως δύναται νὰ ἐγκαυχᾶται, ὅτι ὑπῆρξεν ἡ γεννέτειρα τῶν μᾶλλον ἐνθουσιωδῶν Ἑλλήνων τῆς νεωτέρας ἱστορίας, καθ' ὅλας τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, ἡ Ἤπειρος τοῦ Κωλέττη, Βότσαρη, Ζαβέλλα, Δράκου, τῶν Ζωσιμάδων, Καπλανῶν, Ῥιζάρη, Στουρνάρη, Τοσίτσα, Ἀρσάκη, Βαρβάκη καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων, ἡ χώρα ἐκείνη δύναται ἐπίσης νὰ ἐγκαυχᾶται ὅτι ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτῆς καὶ ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας ἠσθάνθη τὸ πρῶτον τὴν θέρμην τῆς μητρικῆς ἀγκάλης· καὶ δὴ ἐν Συῤῥάκῳ τὸ 1805.

Ἀλλ' ἡ ἠθικὴ αὕτη παραγωγικὴ δύναμις τῆς Ἠπείρου εἶναι ὅλως τυχαία καὶ συμπτωτική; Ἡ σύγχρονος αὕτη χορεία τόσων μεγάλων Ἠπειρωτῶν εἶναι ἆρά γε ἀποτέλεσμα τῆς τυφλῆς εἱμαρμένης; Οὐχὶ βεβαίως. Οἱ ἠθικοὶ νόμοι καὶ λόγοι οἱ διέποντες τὸ σύμπαν, διέπουσι καὶ τὰ καθ' ἕκαστα, τὰ δ' ὅλως ἐξαιρετικὰ καὶ πρωτοφανῆ βάσανα τῆς Ἠπείρου, κεκυφυίας ὑπὸ τὸ γιαταγάνι τοῦ Σατράπου Ἀλῆ, ἐξήγειραν ἐξαιρετικῶς καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν διάνοιαν τῶν τέκνων τῆς βασανιζομένης ἐκείνης χώρας. Διότι ἐφ' ὅσον αὐξάνει

*) Δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον εἰς τὸν «Φιλόπατριν Ἕλληνα» τὸ 1864.

ἡ πίεσις, κατὰ τοσοῦτον αὐξάνει καὶ ἡ ἀντίστασις· ἐφ' ὅσον πιέζεται ἡ ἀλήθεια, κατὰ τοσοῦτον φοβερωτέρα καὶ ἀποτελεσματικωτέρα ἐξεγείρεται καὶ ἐμφανίζεται πανωπλισμένη. Τὰ ψυχικὰ δὲ βάσανα καὶ πάθη τοῦ πατριώτου, υἱοῦ καὶ πατρὸς Ζαλοκώστα ἐμόρφωσαν τὸν ποιητὴν Ζαλοκώσταν, ἐξηγοῦσι θαυμασίως τὴν ποίησιν τοῦ Ἠπειρώτου.

Ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας ἕλκει τὸ γένος ἐξ ἐμπόρου πατρὸς, Χρήστου καλουμένου. (Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ σπουδὴ τῆς Ἰατρικῆς ἦσαν τότε τὸ καταφύγιον καὶ ἡ ἀμείβουσα ἐνασχόλησις τοῦ Ἕλληνος.) Ὁ πατὴρ Ζαλοκώστας, μόλις ἐννεαετῆ ἔχων τὸν υἱόν του Γεώργιον, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἠπείρου εἰς Λιβόρνον τῆς Ἰταλίας, διά τε τὴν ἀσφαλῆ διάθεσιν τῶν ἐκ τοῦ ἐμπορίου κερδῶν καὶ διὰ τὴν ἐλευθέραν καὶ δυνατὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ υἱοῦ του, εἰς ὃν παρετήρησε νοῦν καὶ διάθεσιν πρὸς τελειοτέραν ἀνάπτυξιν. Ἐν τῇ Ἰταλίᾳ λοιπὸν ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας ἐσπούδασε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἰταλικὴν γλῶσσαν· ἐν τῇ μεγάλῃ λοιπὸν Ἑλλάδι ὁ Ζαλοκώστας ἐβυθίσθη εἰς τὰ νάματα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς ποιήσεως· ἔκτοτε δὲ, ζωογονηθεῖσα ἡ φαντασία τοῦ Ἠπειρώτου, ἤρξατο καὶ τὴν δούλην Μεγάλην Ἑλλάδα νὰ φαντάζηται.

Ὅτε δὲ τὸ σωτήριον 1821 ἔτος ἀνέτειλε καὶ ἐσήμανε τὴν ἀνάστασιν τῆς ταφείσης πατρίδος τοῦ ποιητοῦ μας, ἔτρεξε καὶ ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας μετὰ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του εἰς Μεσολόγγιον, ὅπερ προώρισται παρὰ τῆς θείας Προνοίας ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος... Οἱ τρεῖς δὲ τότε Ζαλοκῶσται συνεταξείδευσαν μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, διότι τὸ δίκτυον τῆς Φιλικῆς ἑταιρίας σκοπίμως ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔσυρε τὴν ἐθνικὴν λείαν. Οἱ τρεῖς τότε Ζαλοκῶσται διευθύνθησαν

εἰς τὴν Τσουμέρκα πρὸς ἀναζήτησιν τῆς λοιπῆς οἰκογενείας, μετὰ τὴν παρὰ τῶν Τούρκων καταστροφὴν καὶ πυρπόλησιν τοῦ Συρράκου. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ἔσχε τὴν ἀτυχίαν ὁ ποιητής μας νὰ πληγωθῇ μὲ « διπλῆν σπάθην », κλαίων ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ τε πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ του. Ἔκτοτε ἤρξατο τὸν στρατιωτικὸν βίον.

Ὦ, πῶς ἀλλάζουν οἱ καιροὶ στὸν κόσμον ἐδῶ κάτω !

Ἐνῷ μέχρι τοῦδε ὁ Ἕλλην τὸν Ἑρμῆν, τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὰς Μούσας ἐθώπευεν, ἤδη στρέφει τὰ νῶτα πρὸς τούτους καὶ ἀσπάζεται τὴν δεξιὰν τοῦ Ἄρεως. Ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας, φιλότιμος καὶ ἐνθουσιώδης νέος, ἦτο

Παλληκαρᾶς εἰς τὸ σπαθί, γερὸς εἰς τὸ τουφέκι.

Ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν δὲ τοῦ ἀθανάτου Μάρκου Βότσαρη, τοῦ γενναίου Παππασταθοπούλου καὶ τοῦ φιλέλληνος ἀγωνιστοῦ, νῦν δὲ στρατηγοῦ Τζοὺρτζ, ἔσειε τὴν σπάθην του καὶ ἔῤῥιπτε τὸ καρυοφύλλι του κατὰ τῶν τυράννων τῆς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος ὁ ἐνθουσιώδης τῆς πατρίδος ποιητὴς, ὅτε ἡ λύρα του ἐσιώπα εἰσέτι. Τοῦτο μνημονεύει ὁ ποιητής μας εἰς τὴν « Τοῖς ἐπιγενεστέροις » προσφώνησίν του ὡς ἑξῆς: « Οἱ στίχοι μου θὰ ἦσαν βεβαίως εὐγενέστεροι ἂν ἐγράφοντο ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν εὑρισκόμην εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ τότε ἐσιώπα ἡ Μοῦσα ἐντός μου, διότι μία μόνη ἐπιθυμία ὡδήγει τοὺς παλμοὺς τῶν ἑλληνικῶν καρδιῶν, ἡ ἐλευθερία καὶ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος ἡ ἀποκατάστασις. »

Καὶ ἡ μὲν ἀποκατάστασις τῆς Ἑλλάδος ἐγένετο, ὡς ἡ ἐν Λονδίνῳ ἄδικος διπλωματία ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰ ὅρια διέγραψεν· ἡ Ἤπειρος ὅμως τοῦ βιογραφουμένου ἔμεινεν ἀτυ-

χῶς ὡς εἶχεν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο πικρὸν κινητήριον τῆς καρδίας τοῦ Ζαλοκώστα; Ἀλλ' ὁ Ζαλοκώστας, ποθῶν ν' ἀναπνέῃ ἐλεύθερον ἀέρα, ἀποκατέστη ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, καταταχθεὶς εἰς τὸν στρατιωτικὸν οἰκονομικὸν κλάδον, καὶ ἐνυμφεύθη ἱλαρὰν κόρην τῆς Ἠπείρου. Ἀλλ' ὁ ἀτυχὴς Ἠπειρώτης ὑπῆρξε καὶ ἀτυχὴς πατήρ· ἡ δύσις τῆς ζωῆς τῶν τέκνων του ὑπῆρξε συνεχὴς καὶ ταχεῖα· δύο μόνον τέκνα του ἐκ τῶν ἐννέα ἐπέζησαν αὐτοῦ. Ἡ φλὸξ ἑπομένως τῆς λύπης κατέκαυσε πρωΐμως τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ μας· ἡ δὲ φαντασία του ἔγραφεν « ἕνα καὶ μόνον μένει, τῆς συμφορᾶς ἡ ἀλήθεια. »

Τὴν ἀληθῆ ποίησιν τοῦ Γεωργίου Ζαλοκώστα ἀπεκάλυψε κυρίως τὸ πρῶτον τὸ ποιητικὸν διαγώνισμα τοῦ φιλοτίμου καὶ φιλομούσου ἀθλοθέτου Ἀμβροσίου Ῥάλλη, κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1851, ὅτε ἐπρώτευσε καὶ ἐβραβεύθη «τὸ Μεσολόγγιόν» του, καὶ ὅτε ὁ Ζαλοκώστας ἔλαβε τὴν δάφνην τῆς νίκης παρὰ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, τιμήσαντος τὸν ἀγῶνα διὰ τῆς παρουσίας του. Καὶ κατὰ τὸν ποιητικὸν δὲ διαγωνισμὸν τοῦ 1854 ἐπρώτευσαν τὰ ποιημάτια τοῦ Ἠπειρώτου αἱ «Ὧραι Σχολῆς». Πρὶν δὲ ἐβραβεύθησαν οἱ «Ἁρματωλοὶ καὶ Κλέπται» του. Ἐκτὸς τῶν ποιημάτων τούτων ὁ Ζαλοκώστας ἔγραψε τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς, τὰς Σκιὰς τοῦ Φαλήρου, τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης, τὸ Σπαθὶ καὶ τὴν Κορώνα, τὸν Εὐεργέτην Σίναν, τὸ Συναπάντημα, τὴν Ἐπιθάνατον ᾠδήν του, τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ἔρωτα, τὴν Ἀνθοπώλιδα, τὰ Δάκρυα, τὸ Φίλημα, διάφορα ἐλεγεῖα, μετάφρασιν τῆς πτώσεως τοῦ Μεσολογγίου, ἄλλα τινα καὶ τέλος τὸν Θάνατον τοῦ Μάρκου Βότσαρη. Πάντα ταῦτα εὑρηνται εἰς τὰ Ἅπαντά του, ἐκδοθέντα δαπάνῃ τῆς χήρας αὐτοῦ, τὸ 1859.

Ὁ Ζαλοκώστας εἶναι ὁμολογουμένως εἷς τῶν πρώτων

ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος· διὰ τῶν ἔργων του δὲ ἐτίμησε τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν φιλολογίαν· ἔχει γλῶσσαν καθαράν, ἀποβαλοῦσαν τοὺς ξενισμούς, εἶναι τέλειος τὴν φαντασίαν, γραφικώτατος τὰς εἰκόνας, πλήρης λογικῆς ἁρμονίας καὶ ἐνθουσιώδης εἰς τῆς καρδίας τὰ πάθη.

Ὁ Γεώργιος Ζαλοκώστας ἀπεβίωσε τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1858. Τὸ δ' ἐπιὸν ἔτος ἡ ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνίσματος ἐπιτροπὴ νοερῶς ἀνέφερε τὴν δάφνην εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος ποιητοῦ, ἣν παρέδωκεν εἰς τὴν χήραν αὐτοῦ. Διότι ἀπέθανε μὲν ὁ Ζαλοκώστας, ζῇ ὅμως ἡ ποίησίς του.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΕΠΙΚΑ.

ΤΟΙΣ ΕΠΙΓΕΝΕΣΤΕΡΟΙΣ

ΧΑΙΡΕΙΝ.

Εἰς σὲ, τὴν μετ' αἰῶνα ἐπελευσομένην γενεὰν τῶν Ἑλλήνων, ἀφιερῶ τὰς ποιήσεις, δι' ὧν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔψαλα τὰ κατορθώματα τῶν μεγάλων τοῦ Μεσολογγίου φρουρῶν καὶ τῶν ἄλλων μαρτύρων τε καὶ πρωταγωνιστῶν τῆς Πατρίδος ἡρώων.

Οἱ λόγοι μου θέλουσιν ἀντηχεῖ πρὸς ὑμᾶς ὡς ἀπὸ ζῶντός τινος ἐξερχόμενοι τάφου, καὶ ἐνῷ τοῦ τάφου ἡ σιωπὴ καὶ τὸ σκότος θὰ μοῦ ἐξουσιάζωσι τὴν ἄψυχον κόνιν, ἡ ψυχή μου θὰ ἀκούσῃ ἐκ τῶν οὐρανῶν τὰς *ὀρθὰς* τῶν ἐπιγενεστέρων κρίσεις.

Οἱ στίχοι μου θὰ ἦσαν βεβαίως εὐγενέστεροι ἂν ἐγράφοντο ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν εὑρισκόμην εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς Πατρίδος. Ἀλλὰ τότε ἐσιώπα ἡ Μοῦσα ἐντός μου, διότι μία μόνη ἐπιθυμία ὡδήγει τοὺς παλμοὺς τῶν ἑλληνικῶν καρδιῶν, ἡ ἐλευθερία καὶ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος ἡ ἀποκατάστασις.

Σύγχρονος ἀτυχοῦς κοινωνίας, εἰς μαρασμὸν ἀπολιγούσης, ἐκρέμασα ἐπ' ἰτέας τὴν λύραν, καὶ μεταφράζω ἄρθρα στρατιωτικὰ καὶ μυθιστορήματα, διότι ταῦτα συμπληροῦσι τὸν ἄρτον τῶν τέκνων μου.

Καὶ ὅμως τὰ μυθιστορήματα ἐδηλητηρίασαν τὴν ἄκαρδον ἑλληνικὴν νεολαίαν.

Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ.

ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ.

ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ.

(6 ΜΑΪΟΥ 1821.)

« Μεγάλων δ' ἀέθλων
Μοῖσα μεμνᾶσθαι φιλεῖ. »
(ΠΙΝΔΑΡΟΣ)

Α΄.

Από κρότον ὀργάνων βοΐζει
Τῆς Γραβιᾶς τὸ βουνὸν ἀντικρύ·
Λάμπουν ὅπλα χρυσᾶ, καὶ λερὴ
Φουστανέλλα μαυρίζει.

Πρὸς τὸ Χάνι χορὸς καταβαίνει
Ἀπ' ὁδὸν ἑλικώδη, λοξήν,
Καὶ φλογέρα μὲ ἦχον ὀξὺν
Χοροῦ ᾄσμα σημαίνει.

Ὀδυσσεὺς ὁ ταχύπους ἡγεῖται
Τοῦ μαχίμου ἐκείνου χοροῦ,
Καὶ ἐγκύμων σκοποῦ τολμηροῦ
Πρὸς τὸ Χάνι κινεῖται.

Ἐκεῖ δὲ τὸν χορὸν διαλύει,
Κλεῖ τὴν μάνδραν καὶ οὕτω λαλεῖ·
« Ἡ πατρίς μας ἐδῶ μᾶς καλεῖ,
Στρατιῶται ἀνδρεῖοι.

Μετ' ὀλίγον ἐδῶ καταφθάνει
Στρατιὰ μυριάνδρων ἐχθρῶν.
Εἶναι στάδιον δόξης λαμπρὸν
Τὸ μικρὸν τοῦτο χάνι.

Εἰς τὸ μέγα Στενὸν θὰ 'ξυπνήσουν
Οἱ ἀρχαῖοι τῆς Σπάρτης νεκροί,
Καὶ τὸν τόπον αὐτὸν φοβεροὶ
Τουρκομάχοι θὰ σείσουν.

Κ' ἡ σκιὰ τοῦ Διάκου παρέκει
Τοῦ εἰς σούβλαν ψηθέντος σκληρὰν,
Μὲ μεγάλην θ' ἀκούσῃ χαρὰν
Νὰ βροντᾷ τὸ τουφέκι.

Ἐκεῖ κάτω κυττάξετε· φθάνει
Ὁ πομπώδης στρατὸς τῶν ἐχθρῶν.
Ἰδοὺ στάδιον δόξης λαμπρὸν
Τὸ μικρὸν τοῦτο χάνι... »

Στρέφουν ὅλοι καὶ βλέπουν. Διέβη
Τὸ ποτάμι ἀπίστων πληθὺς,
Καὶ ἀκούεται δοῦπος βαθὺς,
Καὶ ὁ τόπος σαλεύει.

Πιστολίων ἀκούονται κτύποι
Καὶ βαρβάρων φωναὶ συνεχεῖς,
Καὶ τινάσσουν τὴν χαίτην ταχεῖς
Καὶ ἀφρόεντες ἵπποι.

Πρὸ τῶν ἄλλων ξιφήρης προβαίνει
Εἷς δερβίσης τὸν ἵππον κεντῶν·
Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρίτσου αὐτὸν
Ἐρωτᾷ ποῦ πηγαίνει.

Ἀποκρίνετ' ἐκεῖνος· Νὰ σφάξω
Ὁποῦ 'βρῶ τοῦ προφήτου ἐχθρούς,
Καὶ πατῶν τοὺς ἀπίστους νεκρούς
Τὸ *ἀλλὰχ* νὰ ἀνακράξω.

Ἀλλ' ἐδῶ, ὦ υἱὲ τοῦ προφήτου,
Μιναρὲν δὲν θὰ 'βρῇς ὑψηλόν,
Ἀλλὰ μόνον τουφέκι καλόν,
Καὶ ἰδοὺ ἡ φωνή του!

Καὶ ἡνίας καὶ σπάθην ἀφίνει
Ὁ δερβίσης τὰ στέρνα πλήττει,
Καὶ μὲ κρότον πεσὼν κατὰ γῆς,
Ῥεῖθρον αἵματος χύνει.

Τοῦ θανάτου ἱδρὼς περιβρέχει
Τὸ χλωμὸν μέτωπόν του εὐθύς,
Καὶ ὁ ἵππος αὐτοῦ πτοηθεὶς
Κοῦφος κ' εὔκαιρος τρέχει.

Β΄.

Καθὼς ὅταν βορρᾶς ῥιγοβόλος
Μὲ ἀκάθεκτον πνέῃ ὁρμὴν,
Κι' ὁ βαθὺς τοῦ πελάγους πυθμὴν
Κατασείεται ὅλος·

Τῶν ἐχθρῶν οὕτω σείει τὰ στήθη
Κραταιὰ, ψυχοβόρος ὀργὴ,
Καὶ ἀκούεται λύσσης κραυγὴ
Ἀπὸ τ' ἄμετρα πλήθη.

Σῶμα μέγα, πυκνὸν, ταραχῶδες,
Ἀλαλάζον ὁρμᾷ μὲ κραυγὴν,
Καὶ βαρύδουπον σκάπτουν τὴν γῆν
Σιδηροῖ ἵππων πόδες.

Ἀλλ' ἀκοίμητον πῦρ ἐκ τῆς μάνδρας
Τοὺς ὁρμῶντας προσβάλλει ἐχθροὺς,
Κ' ἐξαπλόνει τριγύρω νεκροὺς,
Νεκροὺς ἵππους καὶ ἄνδρας.

Οὔτε ἓν ὅπλον εἰς μάτην καπνίζει,
Οὔτε ἓν ὅπλον εἰς μάτην βροντᾷ·
Κάθε βόλι συρίζον πετᾷ
Καὶ τὰ κρέατα σχίζει.

Περιίπτατ' ἐκεῖ πολυαίμων
Ἐν νεφέλαις καπνοῦ καὶ πυρὸς,
Μὲ τὸ βλέμμα δριμὺ, φοβερὸς
Τοῦ ὀλέθρου ὁ δαίμων.

Ταχυθάνατον πέλεκυν σείει,
Καὶ ἀκόρεστον βλέμμα κολλᾷ
Ὅπου αἵματα ῥέουν πολλὰ,
Ὅπου θνήσκουν ἀνδρεῖοι.

Ἡ κλαγγὴ ὡς γλυκύφθογγον μέλος
Τοῦ θηρίου τὰ ὦτα κτυπᾷ,
Καὶ τὰ μέλαινα χείλη του σπᾷ
Καταχθόνιος γέλως.

Τὸ πᾶν βλέπει μὲ ὄψιν ἀγρίαν
Τὴν φριξότριχα κόμην κινῶν,
Ὡς ὁ λέων ὁπόταν πεινῶν
Ἐνεδρεύῃ τὴν λείαν.

Καταφλέγει ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ
Τὰς ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν ἡ ὀργὴ,
Καὶ ἠχεῖ κ' ἡ περίβουνος γῆ
Καὶ οἱ λόγγοι κ' οἱ βράχοι.

Γ.

Μάχης πλὴν δὲν ἠχοῦν πλέον φθόγγοι,
Οὔτε μέταλλα λάμπουν στιλπνά·
Σιωποῦν τὰ κρημνώδη βουνὰ
Καὶ οἱ βράχοι κ' οἱ λόγγοι.

Ὅπου πρώην κραυγαὶ καὶ μανία,
Βασιλεύει θανάτου σιγή·
Ἔνθα κ' ἔνθα θνησκόντων κραυγὴ
Ἀντηχεῖ ἀπαισία.

Πεντακόσια πτώματ' ἀφίνων
Ὁ εἰς μάτην παλαίσας ἐχθρὸς,
Ἀπεσύρθη μακρὰν τοῦ πυρὸς
Μιᾶς φούκτας Ἑλλήνων.

Τοὺς ἀνδρείους στενὰ τριγυρίζει
Ὁ πασᾶς δι' ἀμέτρου στρατοῦ,
Καὶ τὴν λείαν εἰς χεῖρας αὐτοῦ
Ὡς βεβαίαν ἐλπίζει.

Ἀλλὰ σὺ, ὦ θεὰ ἐγερσίνους,
Ποῦ υἱοὺς Θρασυβούλων γεννᾷς,
Καὶ ἁλύσεις συντρίβεις δεινὰς,
Δὲν τρομάζεις κινδύνους.

Διὰ σοῦ τοὺς πολλοὺς οἱ ὀλίγοι
Ταπεινοῦν μὲ σπαθὶ κοπτερόν.
Τὸ σπαθί σου ἐν μέσῳ ἐχθρῶν
Εὐρὺν δρόμον ἀνοίγει.—

Δ΄.

Μελανόπτερος νὺξ, παραστάτις
Πολυτρόμου σωρείας νεκρῶν,
Ἐπεκτείν' εἰς τὴν γῆν σκιερὸν
Τὸ πλατὺ κάλυμμά της.

Καὶ ἰδού, οἱ σαπφείρινοι κάμποι
Ἀπὸ ἄστρα γεμίζουν λαμπρὰ,
Κ' ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἀργυρᾶ
Ἡ πανσέληνος λάμπει.

Τὴν βαθεῖαν σιγὴν καὶ τὰ σκότη
Διακόπτουν βαρβάρων κραυγαὶ,
Προσευχαὶ ἀσεβεῖς καὶ ἀργαὶ
Ὅπλων λάμψεις καὶ κρότοι.

Ἀδελφὸς πλὴν ὁ ὕπνος θανάτου
Εἰς τὰς τάξεις τῶν τούρκων πετᾷ,
Καὶ τὰ μέλη των ζώνει σφιγκτὰ
Μὲ τὰ κοῦφα δεσμά του.

Μόνος ἀγρυπνος εἷς ἐπροπάτει,
Ὁ πασᾶς, ἀνασπῶν τὰς ὀφρῦς,
Ἀλλ' ἐῤῥίφθη κ' ἐκεῖνος βαρὺς
Στὸ παχὺ του κρεββάτι.

Μόλις δ' εἶχε τὰ ὄμματα κλείσει,
Αἱμωπὸν, μὲ θανάτου χροιὰν,
Ὀνειρόφαντον εἶδε σκιὰν,
Τὴν σκιὰν τοῦ δερβίση.

Ὁ θανὼν λειτουργὸς τοῦ προφήτου
Εἶχεν αἷμα πολὺ καὶ πηκτὸν,
Ὅπου ἔχαινε χάσμα φρικτὸν,
Ἡ μεγάλη πληγή του.

Ἡ μορφή του πλὴν ἦτο γλυκεῖα
Καὶ ἡ ὄψις του λίαν φαιδρά.
Ἐκτυποῦσεν ἐν τούτοις σφοδρὰ
Τοῦ πασᾶ ἡ καρδία.

Ἡ σκιὰ, Μὴ, τὸν εἶπε, φοβῆσαι·
Εἶμαι λόγου καλοῦ μηνυτής.
Χαῖρε, φίλε πασᾶ! Νικητὴς
Τῶν ἑλλήνων θὰ ἦσαι.

Οἱ ἐν μάνδρᾳ κλεισμένοι ὀλίγοι
Εἶναι θύματα πείνης σκληρά.
Τὰ φρικώδη τῆς σούβλας πυρὰ
Οὔτε εἷς θ' ἀποφύγῃ.

Ὁ νεκρὸς ταῦτα λέγων δερβίσης,
Ἀνελήφθη τὸν φίλον πλανῶν.
— Μειδιᾷς, ὦ πασᾶ; Ἐξυπνῶν
Μαῦρον δάκρυ θὰ χύσῃς.

Ε΄

Σὺ, ὦ Μοῦσα, ὁδήγει μ' ἐν τάχει
Νὰ ἰδῶ τοὺς ἀνδρείους φρουροὺς,
Νὰ μετρήσω κ' ἐκεῖ τοὺς νεκροὺς
Τοὺς πεσόντας ἐν μάχῃ.

Θαῦμα μέγα μεγάλου ἀγῶνος
Παριστᾷ ἡ ἐμπρός μου σκηνή.
Ἕνα μόνον ἡ νίκη θρηνεῖ,
Εἷς ἀπέθανε μόνος.

Οἱ ἀνδρεῖοι μεσάνυκτα σκάπτουν
Τὰ κατάψυχρα σπλάγχνα τῆς γῆς,
Κ' ἐν τῷ μέσῳ πενθίμου σιγῆς
Ἕνα σύντροφον θάπτουν.

Εἰς τὸ μνῆμα δὲν καίει λιβάνι,
Δὲν σὲ κλαίει ψαλμὸς ἱερὸς,
Οὔτε θρήνους ἀκούω μητρὸς,
Ὦ ἀνδρεῖε Καπλάνη.

Ἡ μονότεκνος μήτηρ του, οἴμοι!
Νικητὴν τὸν υἱὸν καρτερεῖ.
Δυστυχὴς ὅταν φθάσῃ ἡ πικρὴ
Τῆς ἀνδρίας του φήμη!

ΣΤ΄

Ἀλλ' εἰς τ' ὄρος κρυμμένη ἐν μέρει
Ἡ σελήνη γυρνᾷ, κ' ἡ πλειὰς
Σημαδεύει τὸν ῥοῦν τῆς Θεᾶς
Ποῦ τὸν ἥλιον φέρει.

Τῶν βουνῶν ἡ πολύοσμος αὔρα
Ἐκχυλίζουσα τ' ἄνθη φυσᾷ,
Κ' ἡ αὐγὴ χρωματίζει χρυσᾶ
Ὅσα ἦσαν πρὶν μαῦρα.

Οἱ μοχλοὶ τότε πίπτουν τῆς θύρας,
Κ' ἡ ἀνδρεία τῆς μάνδρας φρουρὰ
Ὁρμᾷ ἔξω πυκνὴ, τολμηρὰ,
Μὲ τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖρας.

Σιγαλὴ, τακτικὴ κ' ἑνωμένη
Εἰς σωρείας πτωμάτων πατεῖ·
Καὶ εἷς ἄπιστος τὸ ὅπλον κροτεῖ,
Καὶ βοᾷ παντὶ σθένει.

« Μουσουλμάνοι, βοᾷ τρομασμένος,
Ὁ Γκιαοὺρ, ὁ Γκιαοὺρ μᾶς ἐπῇ... »
Δὲν ἐπρόφθασε-ρὲ-νὰ εἰπῇ,
Πίπτει κάτω σφαγμένος.

Θανατόνουν τὰ τέκνα τῆς νίκης
Τρεῖς προφύλακας ἄλλους, κ' εὐθὺς
Φθάνουν ὅπου ἐχθροὶ παμπληθεῖς
Ἐξυπνοῦν μετὰ φρίκης.

Ἐξυπνοῦν, δὲν ἐγείρονται ὅμως·
Ἐξυπνοῦν, ἀλλὰ τρέμουν πρηνεῖς
Οἱ δειλοὶ θεαταὶ τῆς σκηνῆς
Ποῦ ἀνοίγει ὁ τρόμος.

Οὕτω πίπτουν πρηνεῖς οἱ κλεισμένοι
Στρατιῶται φρουρίου ἐντὸς,
Ὅταν βόμβα ἐν μέσῳ νυκτὸς
Φλογερὰ καταβαίνῃ.

Ὡς δὲ, ὅταν βαρύκροτος σπάσῃ,
Ῥίπτει κύκλω θανάτου πυρὰ,
Οὕτως ἕκαστος ἕλλην περᾷ,
Σφάζων ὅπου περάσῃ.

Διαβαίνων καὶ σφάζων λαμβάνει
Ὁ Σεφέρης βαρεῖαν πληγὴν,
Καὶ ὁπλόδουπος πίπτ' εἰς τὴν γῆν,
Ἀλλὰ πρὶν ἀποθάνῃ

Εἰς τὸ στῆθος μὲ σφαῖραν εὑρίσκει
Τὸν φονέα. — Θεὲ τῶν πιστῶν,
Εἰς τοὺς κόλπους σου δέξου αὐτὸν,
Ὑπὲρ σοῦ ἀποθνήσκει.

Ζ.

Τί σημαίνει ὁ κρότος ποῦ βράζει,
Καὶ βαρὺς καὶ τυφλὸς ἀντηχεῖ;
Κονισάλου δὲ νέφος παχὺ
Διατί πλησιάζει;

Πολυκρόταλον ἦχον κυμβάλων
Καὶ σπαθίων ἀκούω κλαγγήν·
Κατασείουν ῥιζόθεν τὴν γῆν
Βαρεῖς δοῦποι πετάλων.

Ἀνατέλλων ὁ ἥλιος λάμπει
Εἰς ἱππέων σπαθία γυμνὰ,
Ἀπὸ μέταλλ' ἀστράπτουν στιλπνὰ
Οἱ ἱππόκροτοι κάμποι.

Φθάν' ἰδοὺ μεθ' ὁρμῆς ἀκρατήτου
Στρατιὰ ἡ μεγάλη αὐτή.
Ὁ πασᾶς ὠργισμένος ζητεῖ
Τοὺς ἐχθροὺς τοῦ προφήτου.

Τῷ δεικνύουν τοῦ ὄρους τὸ πλάγι,
Τῷ δεικνύουν σφαγὴν τὴν οἰκτρὰν,
Κ' εἶτα λέγουν· Ἀπῆλθον μακρὰν
Οἱ ἐχθροὶ τουρκοφάγοι.

Ὡς ποιμὴν ποῦ 'ξυπνᾷ τρομασμένα,
Καὶ τοὺς λύκους ἀντὶ νὰ εὑρῇ,
Ἴχνη αἵματος μαύρου θωρεῖ,
Καὶ ἀρνία σχισμένα,

Ὁ πασᾶς θεωρεῖ ἐμπροσθά του
Τὴν σκληρὰν τῶν οἰκείων σφαγὴν,
Καὶ τραβᾷ μὲ ἀγρίαν ὀργὴν
Τὰ πυκνὰ γένειά του.

II.

Εἰς τὰ ὕψη τοῦ ὄρους ἐπάνου,
Τῆς Γραβιᾶς σταματοῦν ἀντικρὺ,
Τῶν ἑλλήνων οἱ παῖδες, λαμπροὶ
Νικηταὶ τοῦ τυράννου.

Ὁ ἱδρὼς εἰς τὸ πρόσφατον αἷμα
Μὲ κονίσαλον ῥέει πηκτόν·
Μαῦρα εἶναι τὰ μέτωπ' αὐτῶν
Καὶ ἀστράπτον τὸ βλέμμα.

— Εἰς γραμμὴν, παλληκάρια, σταθῆτε.
Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρίτσου μετρᾷ·
Εἰς τὰ μάτια του λάμπει χαρὰ,
Παλληκάρια χαρῆτε!

Ἑκατὸν δεκοκτὼ ἦσθε ὅλοι,
Καὶ ἐδαμάσατε τόσους ἐχθροὺς,
Δύο μόνον δ' ἀφῆκε νεκροὺς
Τῶν ἀπίστων τὸ βόλι.

ΑΙ ΣΚΙΑΙ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ.

O voi che avete gl'intelletti sani,
Mirate la dottrina che s'asconde
Sotto il velame degli eventi strani.

(DANTE).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ ΚΟΥΛΟΥΡΗ!

«Μὴ μὲ βιάζετε, ἀδελφοί· ἡ πληγή μου δὲν εἶναι θανατηφόρος. Θὰ ἔλθω εἰς τὸ θεραπευτήριον, ἀλλὰ ποθῶ νὰ πυροβολήσω τρεῖς φορὰς ἀκόμη τὰ προχώματα τῶν τυράννων.»

Αὐτὰ, πληγωμένος εἰς τὸ μέτωπον, αὐτὰ εἶπες, γενναῖε πυροβολιστὰ Ἀλεξανδρῆ, καὶ ἔδεσες ἀτάραχος τὴν πληγὴν μὲ τὴν ζώνην σου, καὶ τρὶς ἐσημάδευσες, καὶ τρὶς ἔρριψες τοὺς φλογεροὺς κεραυνούς σου. Οἱ κρότοι ἀνεμίχθησαν μὲ τοὺς κρότους τῶν λοιπῶν τηλεβόλων, ἀλλ' οἱ λόγοι σου, κραταιότεροι αὐτῶν, ἐνεχαράχθησαν εἰς τὴν ἀδαμαντίνην πλάκα τῆς αἰωνιότητος.

Ἡ ἀπὸ τοῦ γένους δόξα, ὦ τέκνον τοῦ λαοῦ, εἶναι ὡς τὸ ψιμύθιον τὸ ὁποῖον ἀντὶ νὰ καλλωπίζῃ ἀσχημύνει τὰ δυσειδῆ πρόσωπα. Εἰς τὰ στέρνα σου ὅμως ἐνυπῆρχον σπινθῆρες μεγαλοφυΐας, καὶ ἡ ἀνδρία κατέστησε τ' ὄνομά σου γνωστόν.

Εἰς ποῖον αἱματωμένης γῆς τεμάχιον δέρονται ἀπὸ τὴν βροχὴν τὰ λησμονησμένα ὀστᾶ σου; Ὅπου καὶ ἂν ὑπάρχωσιν, ἐγὼ σοῦ ἀνεγείρω κενοτάφιον, τὸ σπένδω μὲ δάκρυ καὶ τὸ στεφανόνω μὲ ἄνθη τῆς Κασταλίας.

Δέξαι, γενναία ψυχὴ, δέξαι εὐμενὴς τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ ποιηματίου μου.

ΑΙ ΣΚΙΑΙ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ.

Ἀργεῖός ἡ Θηβαῖος.—Οὐ γὰρ εὔχομαι
Μιᾶς, ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.
(ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ).

Λ'.

Τοῦ Συντάγματος εἶδα τὴν χλεύην
Κ' ἐλυπήθην πολύ, καὶ μὲ φρίκην
Τῆς Βουλῆς τὰς βαθμίδας κατέβην.
Εἶχον ἔναυλον ἔτι τὴν δίκην
Τῶν σκληρῶν ζητημάτων ἐκείνων,
Ποῦ ἡμίσειαν ἔλαβον νίκην.

Λοιπὸν ὅσοι ἐντὸς τῶν κινδύνων
Ἦσαν Ἕλληνες, λέγονται ξένοι
Ἀπὸ στόματα φαύλων ἑλλήνων;...
Καὶ ἡ ἔξω Ἑλλὰς δουλωμένη,
Τῆς ἰδίας ἐγέρσεως μάτην
Τὸν Μεσσίαν ἐντεῦθεν προσμένει;

Θρηνῶν τόσων ἐλπίδων ἀπάτην,
Τοῦ Φαλήρου ἐπῆρα τὸν δρόμον
Μὲ ψυχὴν ἀπὸ θλίψιν γεμάτην.
Συγχυσμένος ὁ νοῦς μου μὲ τρόμον
Ἀνεμέτρει τὸ ἄπειρον μνῆμα,
Ποῦ ἀνέσκαψαν χεῖρες ἀνόμων.

Φωνὴν πέπρωται, μ' εἶπε, ν' ἀκούσῃς
Πρὸ πολλοῦ δεδομένην εἰς λήθην·
Ἐγὼ εἶμαι ὁ φίλος σου Τούσης.
Σὺ ὁ Τούσης! ἐγὼ ἀπεκρίθην,
Καὶ μνησθεὶς τῆς μορφῆς του, καὶ θέλων
Νὰ τὸν σφίγξω, ταχὺς ἐκινήθην.

Ἀλλὰ δὶς τὴν ἀγκάλην συστέλλων,
Δὲν ἠμπόρεσ' αὐτὸν νὰ ἐγγίσω·
Ἦτον ἄθικτον πλάσμα ἀγγέλων!
Ἐπιστρέφω ἓν βῆμα ὀπίσω
Μὲ ψυχῆς ἀγωνίαν ἐσχάτην·
Πλὴν ἐκ νέου ποθῶ νὰ ὁρμήσω,

Κ' ὑποπίπτω εἰς νέαν ἀπάτην.
Λυπημένος ὁ ἥρως ἐπίσης,
Κοπιάζεις, μὲ εἶπεν, εἰς μάτην.
Δὲν ἐδόθη εἰς σὲ νὰ μ' ἐγγίσῃς·
Ἡ σκιὰ τοῦ νεκροῦ εἶναι θεία,
Καὶ πηλὸς τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις.

Σκιά, κράζω, σκιὰ μακαρία,
Κἂν εἰπέ μοι, ἐὰν συγχωρῆται,
Διὰ τί ἡ σκηνὴ ἡ ἀγρία;
Διὰ τί αἱ αἱμόφυρτοι κοῖται
Διαχαίνουν, κ' ἐδῶ ὠργισμένοι
Οἱ νεκροὶ ἐνσαρκοῦνται ὁπλῖται;

Καὶ τὸ φάσμα αὐτὸ τί σημαίνει,
Ποῦ πρὶν εἶδα μὲ πῦρ ὡπλισμένον
Ἐκ τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς νὰ προβαίνῃ;—
Σὺ, θεὰ τῆς ψυχῆς μου, παροῦσα
Ἠκροάσθης αὐτόν. Ἡ χρυσῆ σου
Ἂς ἠχήσῃ κιθάρα, ὦ Μοῦσα.

Β.'

Τὸ φάσμα αὐτὸ, ὁ νεκρὸς ἀπεκρίθη,
Τὸ φάσμα ποῦ εἶδες, καλεῖται Ὀργὴ,
Καὶ ἦλθε σταλμένον ἐν ταύτῃ τῇ γῇ
Ν' ἀνοίξῃ τῶν τάφων τὰ κάθυγρα στήθη.

Τὸ πῦρ της μὲ ῥῆξιν ἡπλώθη μεγάλην
Κ' ἐφλόγισ' εὐθὺς τὰ ὀστᾶ τῶν νεκρῶν,
Ἐξ ὧν ἡμεῖς ὅλοι γευθέντες πικρὸν
Καὶ πρόμοιρον βίον, ἀνέστημεν πάλιν. —

Ὦ πλήρης σεπτῶν ἀναμνήσεων χώρα,
Ὦ γῆ κλεινῶν ἄθλων, ὦ γῆ ποθητὴ,
Τὸ αἷμα πιοῦσα ἡμῶν! διὰ τί
Μ' ὀργὴν καὶ μὲ ἄλγος σὲ βλέπομεν τώρα;

Ἀλλοίως, φεῦ, ἄλλην σ' ἐβλέπομεν ὅτε
Ἀγῶνες καὶ μόχθοι ὑπῆρχον κοινοὶ,
Κ' ἐπίθετον ἄλλο δὲν εἴχομεν ἢ
Ἑλλήνων βλαστοὶ καὶ Χριστοῦ στρατιῶται.

Ἐκάλυψαν ταῦτα τὰ ἄγρια σκότη
Ἡμέραν ὀλέθρου, ἡμέραν ἀρᾶς.
Σκληροὶ αὐτουργοὶ γενικῆς συμφορᾶς,
Τὸ ἔθνος προγράφουν τοῦ ἔθνους οἱ πρῶτοι.

Ἀπέκρουον μάτην γενναῖοι ὀλίγοι
Τό ζήτημ' ἀρχὴν ἀνιάτου πληγῆς·
Δὲν φθάνουν φωναὶ ναυαγῶν μέχρι γῆς.
Ὁ πνίγων τὸ πλοῖόν των λαίλαψ τὰς πνίγει.

Ὢ αἶσχος, ὦ νόμοι σκληροῦ πεπρωμένου!
Ὦ μάρτυρες, ποία ἐπῆλθ' ἐποχή!
Τὰ τέκνα ὑμῶν ὀρφανὰ, δυστυχῆ,
Ὡς στίγμα τὸ ὄνομα φέρουν τοῦ ξένου.

Καὶ ξένος καλεῖται κ' ἐκεῖνος ἀκόμα
Ποῦ ἄφησ' ἑστίαν καὶ πλήθη τιμῶν,
Καὶ ἦλθε τὴν σώτειραν σπάθην κρεμῶν,
Νὰ βάψῃ μὲ αἷμα τὸ ἄξενον χῶμα.

Ἀχάριστοι! ποῖος πρὶν εἶχε πατρίδα;...
Δὲν εἶχε πατρίδα καὶ οἶκον κἀνείς
Ὁπόταν ἐν μέσῳ δουλείας δεινῆς
Ἐφέρομεν πάντες σκληρὰν τυραννίδα.

Εἰς ζόφεον χάος τὰ ῥεύματα χύνων
Τῶν δούλων καὶ μαύρων τοῦ ἔθνους στιγμῶν,
Παρήρχετ' ὁ χρόνος βαρὺς στεναγμῶν,
Καὶ τ' ὄνομ' αὐτὸ τῶν προγόνων μας σβύνων.

Ἐνῷ δ' ἐνοικοῦσα τοὺς τάφους ἐσίγα
Ὀργίλ' ἡ ἀρχαία τοῦ ἔθνους Θεὰ,
Ἐξαίφνης βροντῶσα παντοῦ κραταιὰ,
Ἠκούσθ' ἡ φωνὴ τοῦ ἀπάτριδος Ῥήγα.

Καὶ ἤρχισ' ἐντός μας βιαίως νὰ βράζῃ
Ἀξία προγόνων ὀργὴ φλογερά,
Καθὼς ἐν τῇ Αἴτνῃ ὀλέθρου σπορά,
Τὸ πῦρ, ὅταν ῥῆξιν φρικτὴν ἑτοιμάζῃ.

Καὶ τότε τοῦ Ῥήγα ἡ λύρα ἐκλήθη
Τὰ σπλάγχνα τῶν δούλων νὰ σείῃ σκληρῶς,
Κ' οἱ τόνοι της ἦσαν ῥυπὶς τοῦ πυρὸς
Ποῦ ἔκαιε κοῦφον εἰς ἄλκιμα στήθη.

Ἐν πρώτοις τὸ πῦρ ἐξερράγ' εἰς τὸ Σοῦλι.
Ἐκεῖ οἱ γενναῖοι πατέρες ἡμῶν
Ἐκραύγασαν πάντες μὲ μέγαν θυμόν·
«Ἀλήπασα, τρέμε· δὲν εἴμεθα δοῦλοι.»

Ὀλίγ' εἰς τὴν Κιάφαν μὲ μέσα ὀλίγα
Λυσσώδη ἐτέλουν τῶν τούρκων σφαγήν,
Κ' ἐπλήρουν πτωμάτων τὴν πάτριον γῆν,
Ἐνῷ ἡ λοιπὴ τῆς Ἑλλάδος ἐσίγα.

Κτυπᾶτε ἀνδρεῖοι! Φωναὶ ἀμαζόνων
Ἀντήχουν ἐν μάχαις πυρὸς μεταξύ,
Κτυπᾶτε! κ' ἡ Χάϊδω μὲ ξίφος ὀξὺ
Ἡραίου τὰς τάξεις μαχίμων γειτόνων.

Σκληρὰ πλὴν τὸ Σοῦλι ἐδάμασε πεῖνη
Ἐνῷ διετέλει ἐν δόξῃ πολλῇ,
Καὶ ἔκτοτε πάλιν ἠπλώθη θολὴ
Δουλείας ἀχλύς, ἡ προτέρα γαλήνη.

Μ' ὁρμὴν ξεκολλᾷ οὕτω βράχος μεγάλην,
Καὶ πίπτ' εἰς τὴν λίμνην κ' ἠχεῖ φοβερὰ,
Ἡ λίμνη δὲ κλείει τ' ἀφρώδη νερὰ
Καὶ γίνεται λεία καὶ νήνεμος πάλιν.

Ὁ φαῦλος Ἀλῆς ὑπογράψας συνθήκας,
Σφαγὴν ἐν κρυπτῷ ἐμελέτα σκληρὰν,
Ἀλλὰ δὲν τολμᾷ νὰ ἐγγίσῃ φρουρὰν
Ἐν ὅπλοις πυκνὴν καὶ θερμὴν ἀπὸ νίκας.

Μακρὰν τῆς φρουρᾶς αἱ γυναῖκες ὡς εἶδον
Αὐτὰς νὰ κυκλόνῃ δουλεία πικρὰ,
Εἰς χεῖρας κρατοῦσαι τ' ἀθῶα μικρὰ,
Ἀπὸ τοῦ Ζαλόγγου τοὺς βράχους ἐπήδων.

Παρὰ τὴν δουλείαν τὸν θάνατον μᾶλλον
Ἠσπάθησαν ὅλαι, καὶ τοῦρκοι ὠμοὶ
Δραμόντες ξιφήρεις, δὲν εὗρον εἰμὴ
Σωροὺς αἱματώδεις σαρκῶν καὶ κοκκάλων.

Ὦ, πόσον παρῆλθε διάστημα χρόνων,
Καθ' ὃ εἰς τοὺς βράχους ἐν πάσῃ νυκτὶ
Νεμέσεως φθόγγοι ἀντήχουν φρικτοὶ,
Ζητοῦντες ὑψόθεν τὴν δίκην τῶν φόνων!

Ἀλλ' ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς δίκης, καὶ πάντες
Ἠγέρθημεν φόνων πολλῶν τιμωροὶ,
Δεινοὶ τουρκομάχοι, Σπαρτοὶ φοβεροὶ
Ἀπὸ τῶν κοκκάλων τοῦ Ῥήγ' ἀναστάντες.

Βαρὺς καὶ μεγάλος τῶν ὅπλων ὁ κρότος
Τὴν πέριξ τοῦ Ἴστρου ἐκλόνησε γῆν.
Κατὰ τῶν τυράννων τὴν πρώτην πληγὴν
Ὁ μέγας Μονόχειρ κατέφερε πρῶτος.

Αὐτὸς τῆς Δακίας τὴν γῆν κατασείει
Ξιφήρης βοῶν· ἐγερθῆτε, Γραικοί!
Αὐτὸς τὸν ἀγῶνα ἀνοίγει ἐκεῖ,
Ὁ δὲ ἀδελφὸς εἰς τὴν Πέτραν τὸν κλείει.

Πλὴν πόσων βαρβάρων ὑπέστημεν λύσσαν!
Ἐν μέσῳ τῶν δύο αὐτῶν ἐποχῶν
Ἀκοίμητον ἦτο τὸ πῦρ τῶν μαχῶν,
Πολλὰ τῆς πατρίδος τὰ σφάγια ἦσαν.

Πληθὺς πανταχόθεν συνέῤῥεεν ὅπου
Ἠνοίγετο πάλης καὶ μόχθων σκηνὴ,
Καὶ μία ὑψοῦτο ἑλλήνων φωνὴ,
Χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ διάκρισις τόπου.

Τὸ ἔθνος εἰς ἄνδρα κλεινῶς πεπτωκότα
Δὲν ἔδιδ' ἐπώνυμον τότε πικρὸν,
Ἀλλὰ τὸν γενναῖον ὑλόγει νεκρὸν,
Καὶ ποῦ ἐγεννήθη ποσῶς δὲν ἠρώτα.

Ἐκ βήματος σήμερον ῥίψασπις ῥήτωρ
Κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὸ ὅπλον κροτεῖ.
Φεῦ, σήμερον κόνιν ἡρώων πατεῖ,
Ἀγρῶν ἡμαγμένων ἀναίμακτος κτήτωρ!

Τίς ἦν ὁ κακοῦργος ἐξ οὗ ὀλεθρία
Ἐξῆλθεν ἡ πρώτη ἐρίδων σπορά;
Ὤ, εἴθε μελλόντων αἰώνων ἀρὰ
Εἰς τὴν κεφαλήν του τὰ πέσῃ βαρεῖα!

Ἂς ἦναι παντοῦ βδελυκτὸν τ' ὄνομά του·
Ἀτάραχον ὕπνον νὰ μὴ κοιμηθῇ,
Πλησίον του δέ τις νὰ μὴ εὑρεθῇ
Παρήγορος ἄλγους ἐν ὥρᾳ θανάτου!

Γ.′

Καθὼς μήτηρ υἱοῦ στερουμένη
Ἀπαράμυθος κλαίει,
Καὶ τὴν μοῖραν αὐτῆς μεμφομένη
Καταρᾶται, στενάζει, θρηνεῖ,
Ἀλλ' ὁ πόνος τὰ σπλάγχνα τῆς καίει
Καὶ τῆς μένει νεκρὰ ἡ φωνή·

Κ' ἡ φωνὴ τοῦ ἀνδρείου ἐκείνου
Παρομοίως ἐχάθη.
Ἐν τῷ μέσῳ κατάρας καὶ θρήνου
Ἐσιώπησ' εὐθὺς ὁ νεκρὸς,
Καὶ ὡς ἄγαλμα ἄπνουν ἐστάθη,
Ἀκουμβῶν εἰς τὸ ὅπλον πικρῶς.—

Μὲ μορφῆς ἀνδρικώτατον κάλλος,
Μὲ ἀγέρωχον ἦθος
Μαχητὴς τότ' ἐπρόβαλεν ἄλλος,
Λυπηρὸς πρὸς ἐμὲ προχωρῶν.
Εἶχε δέκα πληγὰς εἰς τὸ στῆθος
Κ' ἐψηλάφει σπαθὶ κοπτερόν.

Φρικασμὸς, ὡς τὸν εἶδον, ἁπάσας
Μοῦ διῆλθε τὰς φλέβας.
Μὲ γνωρίζεις; ἠρώτησε φθάσας·
Καὶ ἐγώ· Ὦ ψυχὴ ἱερὰ,
Σὲ γνωρίζω, τὸν εἶπον μὲ σέβας,
Σὲ γνωρίζω, κλεινὲ Νοταρᾶ.

Σὲ ἐδέχθη νεκρὸν τῆς Παλλάδος
Τὸ μακάριον χῶμα,
Καὶ καθ' ὅλην τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος
Τ' ὄνομά σου ἠχεῖ ἱερόν.
Τὸ σπαθί σου καπνίζει ἀκόμα
Ἀπὸ αἷμα τυράννων σκληρῶν.

« Ἀλλ' ἐγὼ, ἀπεκρίθη στενάζων
Μὲ ἐγκάρδιον πόνον,
Ἀλλ' ἐγὼ, τοὺς ἐχθροὺς ὅταν σφάζων
Τὴν ἐσχάτην ἐδέχθην πληγὴν,
Δὲν ἐφρόνουν ποσῶς ὅτι μόνον
Τὴν γενέτειραν ἔσωζα γῆν.

»Φεῦ, τοιαῦτ' ἂν ἐφρόν' ἡ ψυχή σου,
Ὦ ἀνδρεῖε τῆς Σπάρτης,
Διὰ τί μακρυνθεὶς τῆς ἀκτῆς σου,
Ἐκστρατείαν ὡδήγεις φρικτὴν,
Καὶ τρισένδοξος ἔπιπτες μάρτυς
Εἰς τὴν δούλην τῆς Σπλάντσας ἀκτήν;

»Διὰ τί μετ' ἐμοῦ νὰ σφαγῶσι
Ὁ Τσαβέλλας, ὁ Τούσης,
Καὶ ὁ Δράκος, ὁ Βέϊκος καὶ τόσοι
Τοῦ Σουλίου κλεινοὶ στρατηγοί;
Διὰ τί περὶ γῆς ξένης οὔσης
Ὁ Ἰγγλέσης ἐδῶ νὰ σφαγῇ;

»Ἴδε πῶς εἰς τὰ στήθη των μένει
Κρυσταλλόπηκτον αἷμα!
Οἱ υἱοί των καλούμενοι ξένοι
Διωγμὸν ὑπομένουν σκληρὸν,
Καὶ ἐν γῆς δὲν εὑρίσκεται στρέμμα
Πρὸς τροφὴν τῶν ἀθλίων χηρῶν;

»Πολλὴ πέριξ ἡμῶν κατεστράφη
Γῆ σεπτὴ, γῆ ἁγία,
Καὶ πολλοὶ ἐμιάνθησαν τάφοι,
Καὶ ναοὶ τοῦ Ὑψίστου κλεινοὶ,
Ὅπου μόνη βοᾷ ἡ ἀγρία
Τῶν γλαυκῶν νυκτιλάλος φωνή.

»Τὴν Κασσάνδραν ἠφάνισαν ὅλην
Οἱ ἐχθροὶ Μουσουλμάνοι.
Τῆς Ναούσης τὴν εὔανδρον πόλιν
Ἐρημία κρατεῖ σιγηρὰ,
Καὶ τὸ ἄγριον χόρτον βλαστάνει
Ὅπου ἦσαν ποτὲ τὰ Ψαρά.

»Ὦ πατρὶς μαχητῶν θεσπεσίων,
Τουρκολέτειρα Κρήτη!
Ὁ σκληρὸς τῆς ἀνάγκης βραχίων
Κ' ἐπὶ σὲ κατεφέρθη βαρύς·
Κῦμα δοῦλον τοὺς βράχους σου πλήττει,
Ῥάκη δούλης ὦ Κρήτη, φορεῖς.

»Ξένην Σὲ τώρα λέγουν, καὶ ὅμως,
Μήτηρ τόσων ἡρώων,
Τῶν ἐχθρῶν ἦσο πρώην ὁ τρόμος,
Καὶ ὁ μέγας ἡμῶν προμαχών·
Μέχρι δὲ Προποντίδος ἐβόων
Αἱ βρονταὶ τῶν σφοδρῶν σου μαχῶν.

»Φεῦ, κοράκων ἀπέμεινε βρῶμα
Ὁ νεκρὸς τοῦ Μιχάλη
Εἰς αὐτὰ τὰ ἐδάφη ἀκόμα
Ἀπὸ αἷμα μαρτύρων ζεστὰ,
Καὶ βροχὴ κι' ἀνεμόεσσα ζάλη
Τ' ἄταφά του σκορπίζουν ὀστᾶ.

»Λησμονεῖτε, σκληροὶ, τῶν ἀθλίων
Ἀδελφῶν σας τὰ πάθη;
Εἰς τὴν Σμύρνην καὶ Ῥόδον καὶ Χίον
Μὲ μανίαν καὶ λύσσαν πολλὴν
Ἐδεκάτιζε βάρβαρος σπάθη
Τῶν ἑλλήνων τὴν δούλην φυλήν.

»Τὴν Ἑπτάλοφον, ὅπου φρικώδεις
Ἐξεπέμποντο θρῆνοι,
Περιέτρεχον τοῦρκοι λυσσώδεις,
Ἀκολάστων σφαγῶν λειτουργοὶ,
Καὶ ἐξήπτετο μᾶλλον πυρίνη
Τοῦ ἀνόμου Μαχμοὺτ ἡ ὀργή.

»Ὁ σεπτὸς Πατριάρχης κατέστη
Ἐκεῖ γέλως καὶ χλεύη.
Ἐκεῖ, φεῦ, ἐπ' ἀγχόνης ὑπέστη
Τὸν φρικώδη τῶν τούρκων θυμὸν,
Οὐρανόσε δὲ μάρτυς ἀνέβη
Εὐλογῶν τοὺς ἀγῶνας ἡμῶν.

»Νεκρὸς εἶχε τὰς ὕβρεις κηδείαν
Καὶ τὸν Βόσπορον μνῆμα,
Ἔνθα μ' ἔχθραν ἐῤῥίφθη ἀγρίαν
Ἀπ' Ἑβραίων λαὸν ἀσεβῆ.
Εὐμενὲς ὅμως εὗρε τὸ κῦμα
Καὶ ἀπῆλθεν εἰς γῆν εὐσεβῆ.

»Ὅτε τοῦρκοι ἐφρύασσον οὕτω
Πανταχοῦ αἱμοβόροι,
Ἡ μεγάλη φυλὴ συννοῦτο
Τιμωρὸς τῶν ἀδίκων σφαγῶν,
Καὶ ἀδούλωτον ξίφος ἐφόρει
Ἵνα θραύσῃ τὸν δοῦλον ζυγόν.

»Τότε πλὴν ἀδελφῶν φωνὴ μία
Πανταχόθεν ἀντήχει,
Πᾶσα δ' ἔπαλλε τότε καρδία
Ἀπὸ πόθους ἀδόλους ζεστή.
Τῆς πατρίδος ἑκάστου ἡ τύχη
Φεῦ, ἀκόμη δὲν ἦτο γνωστή!

»Τί σημαίνει, ὦ νήπιοι, τώρα
Ἐλευθέρα νὰ μένῃ
Τῆς Τριπόλεως μόνον ἡ χώρα,
Ἢ ἐλάχιστα μέρη τινά;
Ἡ μεγάλη Πατρὶς ὑπομένει
Ἀφορήτου δουλείας δεινά.

»Ἐνῷ δρᾶμα σκληρὸν καὶ γελοῖον
Εἰς Ἀθήνας τελεῖται,
Τῶν στενῶν σας συνόρων πλησίον
Ἡ χριστώνυμος κλαίει φυλή.
Ἀδελφοί! ἐν Χριστῷ ἑνωθῆτε,
Ἡ μεγάλη Πατρὶς σᾶς καλεῖ.»

Δ΄

Ἐνῷ τοιαῦτα ὁ Νοταρᾶς ἐλάλει
Καὶ ἀντεβόων οἱ λόγοι του πικροὶ,
Κατηφεῖς κύκλῳ τὸν ἤκουον οἱ ἄλλοι
Τῶν πεδιάδων τῆς Ἀττικῆς νεκροί.

Εἷς ἐτινάχθη ἐκ τῶν νεκρῶν ἐν βίᾳ,
Καὶ μὲ τὸ νεῦμα ἐπέβαλε σιγήν.
Κρότος ἠκούσθη ὀξύς· ἡ πανοπλία
Τοῦ Καραΐσκου κατέσεισε τὴν γῆν.

« Ἥρωες, εἶπε, γενναῖοι, σηκωθῆτε·
Ἀντὶ τὴν μνήμην ἡμῶν νὰ εὐλογῇ,
Ὅθεν ἡ κόνις ἀμελημένη κεῖται
Ἡμᾶς ἀγνώμων ἀποδιώκει γῆ.

»Κενοὶ ἂς μένουν οἱ ἠμαγμένοι τάφοι,
Χειμὼν ἂς πλήττῃ τὸ χῶμά των τραχύς!
Ἀνάγκη πάντες εἰς μακρυνὰ ἐδάφη
Νὰ πλανηθῶμεν φυγάδες δυστυχεῖς.

»Εἰς τοῦ Ὀλύμπου τὰ ὕψη θὰ οἰκῶμεν,
Ὅπου τοῦ Πλάστου ἡ χειρ μᾶς ὁδηγεῖ.
Ζώπυρον πνεῦμα ἐκεῖ θὰ ἐμφυσῶμεν
Ὅσῳ νὰ πάλλῃ ἡ δουλωμένη γῆ.

»Ἐκεῖ, μεγάλοι φανοὶ ἐθνεγερσίας,
Θέλομεν χύνει ἀκοίμητα πυρὰ,
Ὅσῳ νὰ φλέξουν τὰς ἐναλγεῖς καρδίας,
Ὅσας δουλεία μαραίνει θλιβερά.

»Ἐκεῖ ἂς ἔλθουν, ἐὰν ποθοῦν συγγνώμην,
Ἐντεῦθεν ὅλοι μεγάλοι καὶ μικροί.
Εἰς τοῦ Ὀλύμπου τὴν ἀνδρομάχον κόμην
Τοὺς καρτεροῦμεν ἀπόδημοι νεκροί.»

Εἶπε, κ' ὑψώθη μετέωρος, δασεῖα,
Ἡ φωτοβόλος χορεία τῶν νεκρῶν,
Πορευομένη ἔνθ' ἀδελφῶν μωρία
Καὶ πεπρωμένον τὴν ἀπωθεῖ πικρόν.

Τὴν εἶδα πέραν τοῦ Ὑμηττοῦ νὰ τρέχῃ
Ὑψηλὰ τόσον ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ,
Ἐκ τῆς κοιλάδος ὅσον ἡ ἄκρ' ἀπέχει
Τοῦ μελιτρόφου τῆς Ἀττικῆς βουνοῦ.

Ἀλλὰ τὴν εἶδα στιγμὰς ὀλίγας μόνον,
Ἀλλ' ἀνελήφθη ὡς πάχνη πρωϊνὴ,
Κ' ἔμεινα μάτην τὸ βλέμμα προσηλόνων
Ὅπου ὑπῆρχε τοῦ τρόμου ἡ σκηνή.

Μοῦ πλήττει ἔτι τὰς ἀκοὰς τραχεῖα
Ἡ τῶν ἡρώων ὀργίλη λαλιὰ,
Κ' ἔκτοτ' ἐντός μου μυστηριώδης, μία
Φωνὴ μεγάλη στεντόρειός βοᾷ.

Εἴθε τοιοῦτοι τῆς λύρας μου οἱ φθόγγοι
Νὰ κατασείσουν τὰ σπλάγχνα τῶν λαῶν,
Καὶ πεδιάδες, ἄντρα, βουνὰ καὶ λόγγοι,
Ὅλ' ἀπὸ κρότον νὰ τρέμουν κραταιόν.

ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ.

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ).

«Πρὸς ἃ λέγοντας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω.»

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ.

Ἡ παρουσία τοῦ σεβαστοῦ καὶ φιλομούσου ΒΑΣΙΛΕΩΣ τῆς Ἑλλάδος ἐτίμησε τὸν ἀγῶνα, τοῦ ὁποίου φιλότιμος ἀθλοθέτης Σὺ ἠθέλησες νὰ γείνῃς, ὦ γνήσιε Υἱὲ τῆς Πατρίδος, γενναῖε ΑΜΒΡΟΣΙΕ ΡΑΛΛΗ.

Σὺ ἀπὸ τῆς ἀλλοδαπῆς ἔῤῥιψας βλέμμα ἀγάπης πρὸς τὰ ὕψη τοῦ Παρνασσοῦ, καὶ ἱερὸν ἄλσος ἀναφυήσεται πάλιν περὶ τὴν Καστα-λίαν. Σὺ μακρόθεν ἐσάλπισας τὸν μουσοχαρῆ ἀγῶνα, καὶ μυστη-ριῶδες καὶ ἱερὸν ἀντήχησεν εἰς τὰς φρένας μου τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ. Σὺ ἡτοίμασας τὴν δάφνην, ὁ Βασιλεὺς τὴν ἡγίασεν.

Εἰς Σὲ ἀνήκει ὁ στέφανος, καὶ ἡ βραβευθεῖσα ποίησίς μου ἔσεται ἀναφαίρετον κτῆμά Σου.

Δέξαι εὐμενὴς τὴν ἀφιέρωσιν ταύτην.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 20 Μαΐου 1851.

Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ.

ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ.

Α'

Εις ἄμουσον ἀείποτε διάγων ἀσχολίαν,
Τοῦ βίου καί τοι διαβὰς τὴν μέσην ἡλικίαν,
Ἀγωνιστὴς προβάλλω·
Ἀκμάζων ἔτι τὴν ψυχὴν μεγάλην ἱστορίαν
Ἐπιχειρῶ νὰ ψάλω.
Θεὰ σεπτὴ τὸ κάλυμμα τοῦ παρελθόντος αἴρει,
Κ' ἐξ οὐρανοῦ πυρίνη
Τὴν δεξιάν μοι τείνει,
Καὶ φέρομαι πρὸς τ' ἄδενδρα τοῦ Κερασόβου μέρη.[1]

Χρυσόνει τὴν ἀνατολὴν γλυκὺ τοῦ ῥόδου χρῶμα,
Καὶ τῆς Ἠοῦς μετέωρον ἐπικρεμᾶται τ' ὄρμα
Καὶ τρέμον λαμπυρίζει·
Καὶ τ' ἄστρα τ' ἄλλα σβύνονται, πλὴν τῆς νυκτὸς ἀκόμα
Τὸ πρόσωπον μαυρίζει.
Ἐρώτων ὥρα, κρύφιον φωτὸς καὶ σκότους κρᾶμα,
Καθ' ἣν τὸ ῥόδον θάλλει,
Καὶ δίδεται μεγάλη
Ἀπὸ τὴν φύσιν ὤθησις εἰς τῆς ζωῆς τὸ δρᾶμα.

Καὶ θάλασσα καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ, τὸ πᾶν κοιμᾶται·
Κοιμᾶται, ναί, πλὴν ἀλλαχοῦ· ἐδῶ περιπλανᾶται
Βαρὺς θανάτου δαίμων·
Ὁπλῖται γρηγοροῦν ἐδῶ θρασύπονοι, ἐργάται
Βροτολοιγῶν πολέμων.
Τὸ Μεσολόγγι... τὸν μικρὸν ἰδέτ' ἐκεῖνον γύρον,
Κλεινὸν τῆς δόξης μνῆμα.
Εἰσέτι, πείνης θῦμα,
Προτάττει στέρν' ἀγέρωχα πολεμιστῶν μαρτύρων.

Τὸ Μεσολόγγι, κάμινος αἱματηρῶν ἀγώνων,
Ἀπὸ τὸ γαῦρον μέτωπον δεκάδα προμαχώνων
Κλυτώνυμον προτείνει,[2]
Καὶ κάθε προμαχὼν αὐτοῦ πνοὴν φρικτῶν τυφώνων,
Πνοὴν φλογώδη χύνει·
Καὶ πρὸς τὴν λίμνην ἄγρυπνον τὸ πῦρ τῶν ὅλμων στρέφει,
Παντοῦ βροντᾷ καὶ καίει,
Καὶ πανταχόσε πλέει
Εἰς τοῦ πυρὸς τὰς ἀστραπὰς, εἰς τοῦ καπνοῦ τὰ νέφη.

Πλευρόθεν, σκύμνοι λέοντος, συμμέτοχοι τῆς πάλης,
Ὁ Μαρμαρᾶς κ' ἡ Κλεῖσοβα, εἰς τῆς ἀνεμοζάλης[3]
Τὰ κύματα συμπλέουν.
Ἑστίαι κεραυνῶν, τροφοὶ πυρκαϊᾶς μεγάλης,
Καὶ καίονται καὶ καίουν.
Ὀργίλον τὸ τριάδελφον ἡφαίστειον ἀστράπτει,
Ἀλλὰ πυρσοὶ θανάτου
Κυκλόνουν τὰ πλευρά του,
Καὶ σίδηρος ὁλμοκαὴς τὰ χώματά του σκάπτει.

Μυστηριώδη λαλιὰν λαλοῦν τ' ἀστραπηβόλα
Χαλκῶν δρακόντων στόματα, βαρυεπὴς δ' ἀφ' ὅλα
Κραυγὴ γεννᾶται μία.
«Παράδος, λέγουν, τὴν φρουράν, τὰ πέριξ τηλεβόλα,
» Παράδος τὰ κλειδία. »
«Εἰς τὴν ῥομφαίαν κρέμανται » βοᾷ τὸ Μεσολόγγι
Διὰ πολλῶν στομάτων,
Καὶ μέχρι τῶν περάτων
Τῆς γῆς βοοῦν οἱ φοβεροὶ τῆς διαμάχης φθόγγοι.

Ἀκοίμητον ἐκεῖ βοᾷ τὸ πῦρ τῶν ἡφαιστείων.
Πλὴν διὰ τί τουφεκισμοὶ εἰς τὸ βουνὸν πλησίον
Ἀστράπτουν ἐν τῷ σκότει;
Τί θορυβεῖ τὴν ὄπισθεν πλευρὰν τῶν πολεμίων;
Ἐγγὺς ἠχοῦν οἱ κρότοι·
Ἐγγὺς κραυγάζουν μαχηταί... Πολλοὶ διώκουν ἕνα,
Κ' ἐκεῖνος ἰδοὺ στέκει,
Γυρίζει τὸ τουφέκι,
Καὶ γονατίζει δεξιὰ καὶ κλίνει τὸν αὐχένα.

Φλογώδης ἀπὸ τ' ὅπλον του λαμπὰς ἐξεκενώθη,
Βωβὸν ἠκούσθη βρόντημα, κ' εἷς τοῦρκος ἐξηπλώθη
Βαρὺ τῆς γῆς φορτίον·
Εἰς τὸ πλατύ του μέτωπον ὁ μόλυβδος ἐχώθη
Τῶν ὀφθαλμῶν πλησίον.
Πῶς τρίζει τοὺς ὀδόντας του, πῶς τὰ παραλυμένα
Τανύει γόνατά του!
Τὸ ῥῖγος τοῦ θανάτου
Κατέστησε τὰ μέλη του ὠχρὰ, κρυσταλλωμένα.

Οἱ τοῦρκοι φεύγουν μετ' αὐτῶν λαμβάνοντες τὸ θῦμα.
Γεμίζει τ' ὅπλον του αὐτὸς καὶ δὲν σαλεύει βῆμα,
Καὶ τοὺς ἐχθροὺς ὑβρίζει.
«Τοῦρκοι, κρατεῖτέ τον καλά· ἡ κεφαλή του, κρῖμα,
Τῆς γῆς τὸν χοῦν ἐγγίζει.»
Καὶ στρέφων πρὸς τοὺς φεύγοντας ἀτάραχος τὰ νῶτα,
Εἰς τ' ὄρος ἀναβαίνει.
Πλὴν προπατῶν ἀσθμαίνει,
Πολλάκις τοῦ μετώπου του σπογγίζων τὸν ἱδρῶτα.

Βαστάζει τ' ὅπλον τὸ μακρὸν ἡ ἀνδρική του πλάτη.
Ἰδέτε! καί τοι κεκμηκὼς, τὰ στέρνα του προτάττει
Καὶ βαίνει μ' ὕφος γαῦρον·
Ἐξ εὐωνύμων κρέμαται δασύμαλλος φλοκάτη
Βαμμένη μ' αἷμα μαῦρον.
Σκεπάζει μακροθύσανος τὴν κεφαλήν του πῖλος,
Ἐξ οὗ κυμαινομένη
Ἡ κόμη καταβαίνει·
Τοξεύει πῦρ τὸ βλέμμα του, πικρογελᾷ τὸ χεῖλος.

Φορεῖ πιστόλας ἀργυρᾶς καὶ μὲ καμπύλον στόμα
Μακρὰν ῥομφαίαν. Βλέπετε τὸ ὑψηλόν του σῶμα,
Τὰς κνήμας τὰς εὐτόνους;
Μικρὸς τὸ ξίφος ἔζωσε, δὲν ἔκλεισεν ἀκόμα
Τοὺς εἴκοσί του χρόνους,
Κ' ἐν ταύτοις, ὡς εἰς πόλεμον γηράσας, διαβαίνει,
Ψυχῆς ἐμφαίνων σθένος,
Ὁπλίτης γυμνασμένος.
Πατρὶς τοιούτου μαχητοῦ ζυγὸν δὲν ὑπομένει!

Τὴν ἱερὰν τοῦ Πίνδου γῆν κατέλιπε παιδίον,
Καὶ κοπιῶν ἐδίωκε τὸν πλοῦτον τῶν λυκείων
Εἰς ἰταλίδα χώραν,
Πλὴν τότε δάκτυλος Θεοῦ τῆς πάλης τῶν ἀνδρείων
Ἐσήμανε τὴν ὥραν·
Προθύμως εἰς τὸ στάδιον τοῦ Ἄρεος ἐμβαίνων,
Ἐδῶ φρουρὸς ἐσώθη,
Πεσὼν πλὴν ἀλλαχόθι...
Μακάριος! δὲν ἔζησε νὰ τὸν καλῶσι ξένον.

Εἰς ὕψος, ὅθεν φαίνεται τὸ πῦρ τῆς μάχης καῖον,
Κεῖτ' ἔρημος ναός. Ἐδῶ τὸ βλέμμα στρέφει κλαίων
Κατὰ τὴν πεδιάδα,
Καὶ βλέπει διακαίουσαν μὲ τρόπον φρικαλέον
Τῆς Ἐνυοῦς τὴν δᾳδα.
Συλλέγει θάμνους καὶ ξηρὰ συλλέγει χόρτα τόσα,
Κ' εἰς τὸν σωρὸν ἐμβάλλει
Τὸ πῦρ φυσῶν. Μεγάλη
Καὶ μαύρη αἴρεται καπνοῦ εἰς τοὺς αἰθέρας γλῶσσα.

Διπλασιάζει τὰ πυρὰ τὸ Μεσολόγγι τώρα.
Ἰδέτε πῶς τὸ φρούριον ὁλόγυρά του δῶρα
Θανάτου διανέμει.
Οἱ κρότ' ἠχοῦν βαρύτεροι καὶ σείεται ἡ χώρα
Κ' ἡ ἀτμοσφαῖρα τρέμει.
Ὀδυνηρὰ τοῦ μαχητοῦ ταράσσονται τὰ χείλη.
Ὠχρὸς γυρίζων τ' ὄμμα
Πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα
Βοᾷ· Τὸν εἶδον τὸν φανὸν οἱ δυστυχεῖς μου φίλοι!

Καὶ κλίνων εἰς τὸ ἔδαφος τὸ δεξιόν του γόνυ,
Τὰς δύο μὲ κατάνυξιν παλάμας ἀνυψόνει
Ὁ νεανίας ἥρως.
«Σὺ μόνη μὲ διέσωσες, προσεύχεται, Σὺ μόνη,
Ὦ Μῆτερ τοῦ Σωτῆρος.
Διαλαθὼν ἐπέρασα βαρβάρων τόσων σμήνη,
Κ' εἰς ἄκραν τὴν ἐσχάτην
Μ' ἐδίωξαν εἰς μάτην.
Μὲ σύντροφον ἕνα νεκρὸν ἐπέστρεψαν ἐκεῖνοι.

Φεῦ, δὲν ἀντέχουν οἱ φρουροὶ εἰς τὰς στερήσεις πλέον.
Ἀξίωσόν με, Δέσποινα, νὰ ἴδω τὸν γενναῖον
Τῆς Καλογραίας γόνον·
Νὰ τὸν λαλήσω, καὶ τοῦ ζῆν ἂς παύσω τελευταῖον,
Νὰ τὸν λαλήσω μόνον.
Ἐνίσχυσόν με, Δέσποινα· ἡ δύναμις μ' ἀφίνει,
Ἠσθένησαν τὰ μέλη...»
Ταῦτα λαλεῖ καὶ θέλει
Νὰ σπεύσῃ, πλὴν δὲν ἠμπορεῖ τὸ βῆμα νὰ ταχύνῃ.

Ἐνῷ τοῦ Φοίβου προχωρεῖ ὁ δίσκος φλογισμένος,
Κυττάξετέ τον! ἔμεινεν εἰς βράχον στηριγμένος
Καὶ μόλις ἀναπνέει.
Ὁ κάματος παρέλυσε τοῦ μαχητοῦ τὸ σθένος,
Ἢ νόσος τὸν παλαίει;
Ἀπὸ τῶν βράχων· τίς εἶ σύ; βοοῦν τρεῖς ὡπλισμένοι.
Αὐτοὺς μ' ἓν νεῦμα μόνον
Καλεῖ τὴν χεῖρ' ἁπλόνων.
Μὲ προθυμίαν ἡ τριὰς τῶν βράχων καταβαίνει.

Γνωρίζουν πλησιάζοντες τὸν μαχητὴν ἐκεῖνοι.
Ὁ Δῆμος, λέγουν, εἶν' αὐτός! Ὁ Δῆμος· πῶς ἀφίνει
Τὸ Μεσολόγγι πάλιν;
— Φοβοῦμαι μήπως ἡ φρουρὰ τὸν τράχηλόν της κλίνῃ
Εἰς τοῦ λιμοῦ τὴν πάλην.
— Κ' ἐγὼ φοβοῦμαι· βάρβαροι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν
Περικυκλόνουν τόσοι.
— Ὁ Κύριος νὰ σώσῃ
Τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς πάσχοντας εἰς τὴν πολιορκίαν.

Τὸν πλησιάζουν. — Τί πονεῖς; — Δὲν ἔχω πόνους, φίλοι·
Ἔχω νωθρὰ τὰ γόνατα, ἔχω στεγνὰ τὰ χείλη
Ἀπὸ τὴν ἀσιτίαν.
— Λοιπὸν τὸ Μεσολόγγι μας; — Ἡ Δέσποινα νὰ στείλῃ
Βοήθειαν ταχεῖαν.
Εἷς ἐξ αὐτῶν προσέφερε τὸν ἄρτον του δακρύων.
Ὁ νῆστις ἐνῷ τρώγει,
Δὲν ἀντηχοῦν οἱ λόγοι.
Οἱ μαχηταὶ σιωπηλοὶ θαυμάζουν τὸν ἀνδρεῖον.

Β'

Ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦ βουνοῦ τὸν δύσβατον αὐχένα,
Ἐκεῖθεν ὅπου στράτευμα τὸ σταυροφόρον κεῖται,
Ἀστράπτουν εἰς τὸν ἥλιον τουφέκια καπνισμένα
Καὶ ῥοβολοῦν ὁπλῖται·
Γοργὰ τοὺς λίθους ὁ βαρὺς βηματισμὸς κυλίει
Καθὼς τὴν πολυκρόταλον ἀκτὴν τὸ κῦμα σείει.

Εἷς φθάνει πρῶτος. Σταματοῦν οἱ μαχηταὶ παρέκει·
Τρεῖς μόνοι δὲν μακρύνονται ἀπὸ τὰ βήματά του.
Εἰς μίαν πέτραν κάθηται, ἀφίνει τὸ τουφέκι
Ἐπὶ τὰ γόνατά του,
Καὶ λέγει, μὲ τὸν δάκτυλον τοὺς πρόποδας δεικνύων·
Τουφεκισμοὺς ἠκούσατε εἰς τὸ βουνὸν πλησίον;

— Ἐγὼ διῆλθα τῶν ἐχθρῶν τὰ κοιμημένα πλήθη,
Κ' ἐξύπνησαν ἀργά τινες νὰ μὲ πυροβολήσουν,
Πλὴν τοὺς ἐκαλημέρισα, ὁ Δῆμος ἀπεκρίθη,
Δὲν θὰ τὸ λησμονήσουν.
— Ὁ Δῆμος;... Δῆμε, πῶς ἐδῶ, πῶς ἦλθες; Δῆμε, πότε;
Ὦ λέγε, λέγ', ἐβόησεν ὁ Καραΐσκος τότε.

Κ' ἐκεῖνος· — Στρατηγὲ, βαρὺς μᾶς ἔπληξε βραχίων.
Τὸ Βασιλάδι... ἐρυθρὰν σημαίαν ἀνυψόνει.
Θῦμα τῆς τύχης ἔκτοτε τὸ μένος τῶν ἀνδρείων
Ἡ τύχη ματαιόνει.
Ἀπὸ τὴν λίμνην τὰ πυρὰ τὴν πόλιν γεφυρόνουν,
Καὶ μὲ τὰς σφαίρας τῆς ξηρᾶς τὰς σφαίρας των σταυρόνουν.

—Κ'οἱ βάρβαροι;...—Ἀφήσατε, μᾶς ἔκραξαν, τὴν πάλην
Κ' ἐλεύθεροι καὶ κάθοπλοι εἰς τὰ βουνὰ περᾶτε.
Ἡμεῖς τοῦ Ῥήγ' ἀνοίξαντες τὴν θύραν τὴν μεγάλην[4]
Ἐκράξαμεν « ἐλᾶτε! »
Μὲ τρόμον ἀπὸ τὰς ὀπὰς τῶν παλαιστρῶν ἐκεῖνοι
Τὴν ἔβλεπον ὡς βάραθρον ποῦ τούρκους καταπίνει.

Δὲν ἤλθον, ὄχι· πλὴν ἡμεῖς τὴν νύκτα τὴν ἰδίαν
Ἐξήλθομεν τὸ δυσμενὲς πατοῦντες πεπρωμένον,
Ἐξήλθομεν ῥηγνύοντες παράταξιν ἀγρίαν
Λογχῶν συμπυκνωμένων.
Τὰ ὅπλα μας ἀπανταχοῦ ὡς κεραυνοὶ ἐβρόντων
Κ' ἐμίγνυντο μὲ τὰς βροντὰς οἱ θρῆνοι τῶν θνησκόντων.

Κἀμμία νὺξ, ὡρκίσθημεν, ἀργὴ νὰ μὴ περάσῃ.
Ἑκάστην νύκτ' ἀγωνισταὶ προβάλλουν αἴφνης νέοι,
Καὶ νυκτομάχοι χύνονται εἰς τῶν λογχῶν τὰ δάση,
Καὶ μαῦρον αἷμα ῥέει.
Ὅσοι γυρνοῦν, μὲ λάφυρα γυρνοῦν αἱματωμένα.
Τί χρησιμεύουν; Εὐτυχὴς ὁ δράξας ἄρτον ἕνα!

Ματαίως αἷμα τουρκικὸν εἰς Κλεισόβαν ἐχύθη,
Καὶ ὁ Τσαβέλλας μὲ βροντὰς πυρὸς ἀδιαλείπτου
Ματαίως ἔθραυσεν ἐκεῖ τῶν Ἀλβανῶν τὰ πλήθη,
Τὰ στίφη τῆς Αἰγύπτου.
Ἀποκλεισμὸς ὁλόκληρον μᾶς βασανίζει μῆνα,
Μᾶς ἔφαγε τὸ νόσημα, μᾶς ἔφαγεν ἡ πεῖνα.

Πρὸς σὲ τοῦ πάθους ἄγγελον οἱ στρατηγοὶ μὲ στέλλουν.
Τὴν νύκτ' αὐτὴν, εἰ δυνατὸν, ὅλ' οἱ φρουροὶ θ' ἀφήσουν
Τὴν πόλιν, διὰ τῶν ἐχθρῶν προβαίνοντες. Δὲν θέλουν
Νὰ συνθηκολογήσουν.
Θὰ κινηθοῦν ὡς τρεῖς φανοὺς ἀνάψῃς· ἑτοιμάσου
Νὰ καταβῇς χαράγματα μὲ τὰ στρατεύματά σου.—

Ἀπὸ τὸ ἄλγος ἡ ψυχὴ τοῦ στρατηγοῦ ἐράγη·
Τόσον ὁ λόγος ὁ πικρὸς τὰ στέρνα του σαλεύει.
— Νυκτέρη! φωνὴν ἔσυρε. Ταχὺς ἀπὸ τὸ πλάγι
Πολεμιστὴς κατέβη.
— Κάμε πτερὰ τοὺς πόδας σου, καὶ φθάσε πρὶν νυκτώσῃ.
Ὁ Πεσιλῆς μὲ τὸν στρατὸν ἐδῶ νὰ μ' ἐνταμώσῃ.

Γοργὸς ἐκεῖνος ἔστρεψε τὰ νῶτα, ταμιεύσας
Τὸ ἐσπευσμένον πρόσταγμα εἰς τοῦ νοὸς τὰ βάθη.
Τὴν κεφαλὴν ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τὸ στῆθος νεύσας
Μίαν στιγμὴν ἐστάθη.
Διὰ τὸ βάρος λογισμῶν ἐσίγα βαρυθύμων,
Ἀλλὰ στραφεὶς ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὸν Δῆμον.

—Τὴν νύκτ' αὐτήν;... Ἐμὲ λοιπὸν ζητεῖτε βοηθόν σας;...
Φεῦ, ἄλλος χειροτονηθεὶς τοῦ στρατοπέδου πρῶτος
Παραχειμάζ' εἰς Σάλωνα... κ' ἐκεῖ τῶν κεραυνῶν σας
Δὲν φθάνει οὐδ' ὁ κρότος.
Ἀλλ' ἂν ἐκεῖνος θνήσκοντας τοὺς ἀδελφοὺς ἀφίνῃ...
Τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην μου ἀργὸν δὲν θέλει μείνει.

Κ' ἐσταύρωσε τὰς χεῖράς του μὲ λυπημένον ἦθος,
Κ' ἐστάθη πάλιν ἄφωνος τὸ βλέμμα χαμηλόνων.
Ἐσείοντο τὰ χείλη του, κ' ἐπάλλετο τὸ στῆθος
Θερμὸν ἀπὸ τὸν πόνον.
— Ὦ Δῆμε, τέλος ἔκραξεν· ὦ κάθησε πλησίον,
Καὶ λέγε με τὰ βάσανα καὶ τ' ἆθλα τῶν ἀνδρείων!

Ἀνεκοινώθ' ἡ συμφορὰ τῶν πολιορκημένων
Εἰς πάντας τοὺς πολεμιστὰς ἐκ στόματος εἰς στόμα,
Καὶ πᾶς τις ἐπλησίαζε, κ' ἐκάθητο προσμένων
Νὰ μάθῃ τι ἀκόμα.
Ἐτέλουν ἡμικύκλιον καθήμεν' οἱ ὁπλῖται,
Κι' ὁ νεανίας τῆς φρουρᾶς τὰ πάθη διηγεῖται.

« Τὰς νίκας τῶν ἀνδρείων μας καὶ τοὺς βαρεῖς ἀγῶνας
Καὶ τὴν πολλὴν τοῦ Κυταχῆ φθορὰν θὰ παρατρέξω.
Τὰς συμπλοκάς μας θὰ εἰπῶ τὰς μετ' Ἀράβων μόνας,
Ἀγνώστους εἰς τοὺς ἔξω.
Ὁ Ἰβραήμης πρὸ πολλοῦ στενὰ μᾶς περιζώνει·
Ἂν ἦμ' ἐδῶ, βοήθεια Θεοῦ μὲ φέρει μόνη.

« Ὁ Ῥούμελης χαρακωθεὶς, σημαίας διπλωμένας
Ἐκράτει καὶ τὴν ἵππάν του μακρὰν βολῆς ἐθρήνει,
Καὶ ψυχοβόροι σκώληκες τοῦ ἔτρωγον τὰς φρένας,
Ἡ λύσσα κ' ἡ αἰσχύνη.
Ἐκεῖ τὴν δίκην τοῦ Μαχμοὺτ τρομάζων ταῦ ἀγρίου,[5]
Εἰς τ' ὄνειρόν του ἔβλεπε τὸν βρόχον τοῦ δημίου.

« Ἐσίγα τ' ὅπλον πρὸ πολλοῦ. Τὰ στόματα τῶν ὅλμων
Ἔχυνον μόνα κύκλωθεν τὰ φοβερὰ πυρά των·
Πλὴν ν' ἀνακύψουν ἔκτοτε οἱ τοῦρκοι δὲν ἐτόλμων
Ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων,
Καὶ οὔτε κἂν ἠλάλαζον θαῤῥοῦντες εἰς τὸ πλῆθος.
Ὁ φόβος εἶχ' ἐνιδρυθῆ εἰς τῶν δειλῶν τὸ στῆθος.

« Σιωπηλὰ διέμενον τὰ φοβισμένα πλήθη·
Πλὴν μίαν νύκτ' ἀκούσαμεν ἀνάμεσα τοῦ σκότους
Χαρᾶς πυροβολήματα, κραυγάσματ' ἀσυνήθη,
Ἀλαλαγμοὺς καὶ κρότους·
Κ' ἠκούσαμεν ἀλβανικὴν φωνήν· Μεσολογγῖται,
Φαρμακωμένην, αὔριον, ἡμέραν καρτερεῖτε!

« Μὲ τῆς αὐγῆς τὸ χάραγμα πρὸς τῆς ἀκτῆς τὰ μέρη
Ἀσυνειθίστου μουσικῆς ὁ τονισμὸς ἀντήχει,
Καὶ στίλβοντες κατήρχοντο ἀπὸ τὸ Κρυονέρι
Ἀνδρῶν ἐνόπλων στοῖχοι.
Ὁπλολαμπὴς κατέβαινε στρατὸς πεζῶν κ' ἱππέων,
Στρατός, ὡς ῥεῦμα ποταμοῦ, ὡς λάβα Αἴτνης ῥέων.

« Ὁπόταν ἐπλησίασαν τῆς μουσικῆς οἱ φθόγγοι
Καὶ τοῦρκ' οἱ πρῴην ἄλαλοι ἠλάλαζον κ' ἐβόων,
Κραυγαὶ χαρᾶς ἠκούσθησαν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι,
Κραυγαὶ χαρᾶς ἡρώων.
Ὦ τακτικοί, ταχύνατε τὸ μετρημένον βῆμα·
Ἀκόρεστον πρὸ τῶν τειχῶν σᾶς περιμένει μνῆμα.

« Ἐνῷ μὲ τύφον καὶ πομπὴν, εὐθύγραμμος, δασεῖα
Ἐνώπιόν μας ἡ πληθὺς τῶν τακτικῶν ἐπέρα,
Παγήγυρις μᾶς ἔφθασεν, ἐλέγομεν· κἀμμία
Δὲν θ' ἀστοχήσῃ σφαῖρα,
Καὶ μειδιῶντες τοὺς πυκνοὺς ἐβλέπομεν ἐχθρούς μας
Κ' ἐγεύετο τῆς συμπλοκῆς τὴν ἡδονὴν ὁ νοῦς μας.

« Ἀλλ' ἔνδεκ' ἀνυπόμονοι, ξιφήρεις ἐκ τοῦ τείχους
Πηδοῦν μὲ μένος Αἴαντος, μὲ τάχος Ἀχιλλέως,
Καὶ χύνονται, προπέμποντες τὸ θάμβος, εἰς τοὺς στοίχους
Τῶν Αἰγυπτίων ἕως.
Τὸ πῦρ ἀπὸ τοὺς χάνδακας ἐβρόντα μὲ μανίαν·
Ἐπέστρεψαν ἀνέπαφοι μ' ὀκτὼ καμήλων λείαν.

« Ματαίως αἱ προκλήσεις μας ἐπλήρουν τοὺς αἰθέρας.
Ὁ λογχοφρούρητος Πασᾶς, ὁ ταραχώδης φύσει,
Ἡσύχαζε κτυπούμενος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
Χωρὶς ν' ἀντικτυπήσῃ.
Πολλάκις ἔρρεεν ἡ νὺξ ἀπόλεμος, κ' ἐπέρα
Χωρὶς πυρὸς, χωρὶς βροντῆς ὁλόκληρος ἡμέρα.

« Πλὴν μόνα τὰ κτυπήματα πελέκεως καὶ σφύρας
Μυστηριώδη κύκλωθεν ἀντήχουν εἰς τὰ ὄρη,
Καὶ δύο πύργ' ὑψόνοντο ὡς ἀπὸ μάγων χεῖρας
Βαρεῖς καὶ ὁλμοφόροι.
Ὁ Ἄραψ πολιορκητὴς, μακρόθεν πυργωμένος,
Ἐφαίνετο φοβούμενος τῶν ὅπλων μας τὸ σθένος.

« Ἀλλὰ καθὼς ἡ θάλασσα, πρὶν νήνεμος καὶ λεία,
Ὑπὸ τοῦ νότου τὴν πνοὴν ὀγκοῦται θυμωμένη,
Καὶ τότε κεραυνοὶ βροντοῦν καὶ τότε τρικυμία
Μυκᾶται λυσσασμένη·
Οὕτω καὶ μίαν τῶν νυκτῶν ἡ στρατιὰ ἐκείνη
Ἀστράπτει, καίεται, βροντᾷ καὶ κεραυνοὺς ἐκχύνει.

« Ἀπὸ τὴν κοίτην τῆς φρικτῆς πυρκαϊᾶς ἐκείνης
Κρουνοὶ πυρὸς ἀκοίμητοι τὰ σκότη διεπέρων.
Ἐφλέχθ' ἡ φύσις, ἔσβυσεν ἡ λάμψις τῆς σελήνης,
Τὸ φέγγος τῶν ἀστέρων.
Πυρίνη πρὸς τὰ ὄρη μας ἡμέρα διεχύθη
Καὶ τῶν ὀρέων ἡ χιὼν εἰς αἷμα μετεβλήθη.

« Οὐρανοπόρους δράκοντας χεὶρ ἔῤῥιπτε δαιμόνων,
Κ' ἐνῷ γραμμὰς ἐχάραττε πυρὸς αἰθεροβάτου,
Ἐξέχυνεν ὁλόγυρα μὲ παγετώδη κλόνον
Συρίγματα θανάτου.
Οἱ μαχηταὶ δὲν ἤκουον τοὺς λόγους τῶν πλησίον,
Καὶ μί' ἀκούετο βροντὴ ἀπὸ βροντῶν μυρίων.

« Τὰ κεραυνοβολήματα τῶν τακτικῶν ὀργίλα
Διέσειον τὰ τείχη μας μὲ μανιώδη κτύπον,
Κ' ἡμεῖς ἐλέγομεν πικρὰ γελῶντες· Ἰδοὺ μῆλα
Τῶν Εὐρωπαίων κήπων!...
Καὶ τίς κατεύθυνεν αὐτοὺς τοὺς ὅλμους τοὺς μεγάλους;
Εὐρώπης ἄχθη!... δὲν τολμῶ νὰ τοὺς καλέσω Γάλλους.

« Αἱ βόμβαι τῆς τρεμούσης γῆς ἀνέσκαπτον τὸ βάθος,
Κ' εἰς μέγα κοιμητήριον ἡ πόλις μετεβλήθη.
Πλὴν τῆς ἀλκῆς τὸ κάχλασμα, πλὴν τῆς ὀργῆς τὸ πάθος
Μᾶς ἔφλεγε τὰ στήθη.
Τὰ στόματα τῶν ὅλμων μας δὲν ἔμενον σιγῶντα,
Τὸ πῦρ μας ἀντικέλαδον ἐκ τῶν τειχῶν ἐβρόντα.

«Ἀλλ' ἤδη τῶν πολεμιστῶν τὸ μένος ἐξησθένει.
Ἡσύχασαν αἱ στρατιαὶ, ἐσίγησαν οἱ κρότοι
Κ' ἐπῆλθεν ἡ αὐγὴ θολὴ, θολὴ κ' αἱματωμένη,
Διώκουσα τὰ σκότη.
Ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν εἰς σύννεφα κρυμμένος,
Ὡσὰν ἀπὸ τὸν πάταγον τῆς μάχης πτοημένος.

« Ἀλλὰ καθὼς ἐπέρασε τοῦ δρόμου του τὸ τρίτον,
Ὑάλισε τὸν οὐρανὸν πνοὴ λεπτοῦ ζεφύρου,
Καὶ τ' οὐρανοῦ τὸ στέγασμα ἐφαίνετο πῶς ἦτον
Ὠκεανὸς σαπφείρου.
Λαμπρὰ τῆς ἑλληνίδος γῆς ἡ φύσις ἀνεφάνη...
Δικαίως πᾶς τις δι' αὐτὴν ὡρκίσθη ν' ἀποθάνῃ! »

(Διηγεῖται ὁ Δῆμος τὴν ἅλωσιν τοῦ Βασιλαδίου, τοῦ Τολμᾶ καὶ τοῦ Πόρου. Ἡ ῥῆξις μιᾶς βόμβας ἐχθρικῆς μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα τῶν δύο πρώτων θέσεων, καὶ ἀμαχητὶ κατέλαβεν αὐτὰς ὁ Ἰβραήμης. Ἡ πτῶσις τοῦ Πόρου ἦτο συνέπεια τῆς ἀτυχοῦς ταύτης περιστάσεως. Μετὰ τὴν βραχεῖαν διήγησιν ταύτην ὁ Δῆμος περιγράφει τὴν ἐν Κλεισούρῃ ἀριστείαν τοῦ Τσαβέλλα).

ΚΛΕΙΣΟΒΑ.

«Σημαίαν εἰρήνης εἷς Τοῦρκος ἐκτείνων,
Φωνὴν πρὸ τοῦ τείχους μεγάλην ἐκχύνει·
—Ὁ μέγας Σατράπης, υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων,
Ἐντίμους συνθήκας φυγῆς σᾶς προτείνει.

«Τὴν γλῶσσαν τῶν Τούρκων, τὴν γλῶσσαν τῶν Γάλλων
Ἐάν τις γνωρίζῃ, εἰς συνομιλίαν
Ἂς ἔλθῃ θαρρῶν· ἀλλ' ὁ Νότης προβάλλων,
Ἐκπέμπει φωνὴν ἐκ τοῦ τείχους ὀξεῖαν.

—Τὴν γλῶσσαν τῶν ὅπλων γνωρίζομεν ὅλοι,
Ἐκείνην λαλοῦμεν ἡμεῖς· ὁ Σατράπης
Ἂς ἔλθῃ τὰ στίφη του φέρων. Τὸ βόλι
Θὰ κλείσῃ μ' ἐκεῖνον συνθήκας ἀγάπης.

«Κλεισμένας, σπαιρούσας τὰς χεῖρας τανύων,
Ἀφροὺς ὁ Σατράπης ἐξέμεσε λύσσης.
Καλεῖ τὸν Ῥεσίτην καὶ λέγει δεικνύων
Τὴν Κλείσοβαν· —θέλεις ἐκεῖ νὰ κτυπήσῃς;

«Ἐγὼ μὲ τὰς λόγχας τῆς λίμνης τὸ στόμα,
Ἐγὼ τὸν Τολμᾶν καὶ τὸν Πόρον ἐπῆρα·
Ἀπόρθητος εἶναι ἡ Κλείσοβ' ἀκόμα,
Δὲν θέλω νὰ μείνῃ ἡ δόξα σου στεῖρα.

«Κ' ἐκεῖνος τὰ χείλη του δάκνων· — ὡραίας
Κατώρθωσαν νίκας αἱ λόγχαι σου, ὅτε
Ἐτέφρονε πῦρ τοὺς ἀνδρείους!... Ῥομφαίας
Ἀμύγης δὲν φέρουν νεκροὶ στρατιῶται.

«Δαιμόνων πλὴν χεῖρες καὶ ὄχι ἀνθρώπων
Φυλάττουν ἐκεῖ τὰ κεράμεα τείχη,
Τὰ ὅπλα μου δ' ἴσως μὲ ὅμοιον τρόπον
Δὲν θέλει συνδράμει ἀόμματος τύχη.

«Ἂς ἦναι. Τὴν Κλείσοβαν θέλω προσβάλει.
Ἐὰν νικημένος τὴν μάχην ἀφήσω,
Τὰς λόγχας σου τότε ἂς φέρουν οἱ Γάλλοι,
Καὶ βλέπομεν πόσοι γυρίζουν ὀπίσω.

«Ἐπίσημος τοῦρκος τὴν ἄλλην ἡμέραν
Τὴν ἔριν αὐτὴν, ζωγρηθεὶς, διηγεῖται.[5]
Ἐν τούτοις βαρύοπλοι πρὸς τὴν ἑσπέραν
Τὰς λέμβους πληροῦντες ἐφαίνοντ' ὁπλῖται.

«Ἀπὸ τῶν τειχῶν μας ἐβλέπομεν στίφη
Ἐκεῖ πολυφύλων βαρβάρων ἀθρόα,
Καὶ ἤστραπτον ὅπλα καὶ ἤστραπτον ξίφη,
Καὶ κρότος καὶ θόρυβος μέγας ἐβόα.

«Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον εἰς μαύρην σκοτίαν
Οἱ φέροντες τ' ἄστρα τυλίσσονται θόλοι.
Σκοποῦντες ἡμεῖς τῶν ἐχθρῶν τὴν πορείαν,
Παννύχιον ὅπλον ἐφέρομεν ὅλοι.

«Ἀνέτειλε τέλος αὐγὴ πεπρωμένη
Νὰ χύσῃ παντοῦ τοῦ Τσαβέλλα τὸ κλέος.
Βαρὺς, ἰδοὺ, στόλος ἐν κύκλῳ προβαίνει
Κατὰ τῆς Κλεισόβης φλογώδης, σπουδαῖος.

«Τὸν ἥρωα πλήττει τοῦ στόλου ἡ θέα·
Εἰς τὴν παραλίαν τὸ βλέμμα γυρίζει,
Μονόξυλον βλέπει, ἐμβαίνει μ' ἐννέα
Καὶ πρὸς τὴν ἀκέφαλον νῆσον βαδίζει.

«Ὁ ἔννατος ἤμην ἐγώ. Μὲ μανίαν
Αἱ σφαῖραι, ἡμῶν ὑπεράνω, ἐφύσων.
Γραμμὴν διαβαίνομεν λέμβων δασεῖαν
Καὶ φθάνομεν ἤδη ταχεῖς εἰς τὴν νῆσον.

«Κραυγὴν ἀναπέμπουν χαρᾶς οἱ γενναῖοι,
Τὸ πῦρ τῆς ἀλκῆς εἰς τὰ στήθη των βράζει.
Παντοῦ ὁ Τσαβέλλας τὸ θάρρος ἐμπνέει,
Παντοῦ περιτρέχων τὰς θέσεις μοιράζει.

«Ἓν βλέμμα τοξεύσας ὁλόγυρα κρύον
Ἀπὸ τῆς ἁγίας Τριάδος τὰ ὕψη,[6]
Βροντώδης κραυγάζει· ἂς ἔλθουν πλησίον!
Κἀνεὶς ἐμοῦ πρῶτος, κἀνεὶς νὰ μὴ ῥίψῃ.

«Ὁ στόλος ἐν τούτοις πυκνὸς καταβαίνει
Μεγάλης ὁλκῆς πυροβόλα κενόνων.
Ἡ νῆσός μας πάλλεται σαλευομένη,
Καὶ πίπτουν τὰ χώματα τῶν προμαχώνων.

«Ἡσύχους, σιγῶντας μᾶς ἔζωσε πλέον,
Μᾶς ἔζωσε κύκλος πυρὸς ἀκοιμήτου,
Καὶ μῖσος βαρὺ, ἀδυσώπητον πνέων
Βοᾷ ὁ κομπάζων στρατὸς τοῦ Ῥεσίτου.

«Βοᾷ καὶ βοῶντες πεντήκοντα τότε,
Οἱ σημαιοφόροι πηδοῦν ἐκ τῶν πλοίων,
Πηδοῦν εἰς τὸ κῦμα παντοῦ στρατιῶται
Κραυγῶν τὸν ἀέρα πληροῦντες ἀγρίων.

«Ἀπόκρυφος πάντοτ' ἐσίγα ἡ νῆσος,
Καὶ μίαν στιγμὴν σταματοῦν· ἀλλὰ πάλιν
Τὰς φρένας των καίει παράφορον μῖσος,
Καὶ πάλιν ὁρμοῦν μὲ μανίαν μεγάλην.

«Πλὴν ὅτε ἀθρόοι, πυκνοὶ, ταραχώδεις
Σχεδὸν μὲ τὰ ξίφη τὰ τείχη μας τύπτουν,
Ἀστράπτει κυκλόθεν ἡ νῆσος βροντώδης
Καὶ πίπτουν σημαῖαι καὶ βάρβαροι πίπτουν.

«Κἀμμίαν βολὴν δὲν ἐχάσαμεν· ἄλλοι
Ἐπὶ τῶν προμάχων νεκρῶν λυσσασμένοι
Πατοῦντες προβαίνουν· ἀλλ' ἀνεμοζάλη
Θανάτου τὰς τάξεις αὐτῶν διαβαίνει.

«Μ' ὀργὴν φλογερὰν, μὲ κραυγὰς φρικαλέας
Ζητοῦν νὰ πηδήσουν τὸ τεῖχος ἐκεῖνοι.
Τετράκις ὀρθοῦν αἱματώδεις σημαίας,
Τετράκις τὸ κῦμα τὰ αἵματα πλύνει.

«Εἰς πλήρη φυγὴν ἡ ὀργή μας τοὺς τρέπει,
Καὶ ἄτακτοι φεύγουν παντοῦ Μουσουλμάνοι.
Ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ὁ Ῥεσίτης τοὺς βλέπει,
Τὸν ἵππον κεντᾷ καὶ πελάγιος φθάνει.

«Τῶν λέμβων τὸν δρόμον κρατεῖ, καὶ πατήσας
Τὴν πρῷραν, εἰς μίαν λυσσῶν ἀναβαίνει.
Ποῦ φεύγετε, τοῦρκοι; βοᾷ· ἐντροπή σας!
Δὲν εἶν' ἑκατὸν ἐκεῖ πέραν κλεισμένοι.

«Τὰς πρῴρας αἱ λέμβοι γυρίζουν ἐν τάχει,
Καὶ πάλιν οἱ τοῦρκοι θρασεῖς ἐπιπίπτουν.
Ἀνάπτει, βροντᾷ πεισματώδης ἡ μάχη·
Τοὺς πρώτους νεκροὺς ἄλλοι τόσοι καλύπτουν.

«Κρουνοὺς ἀστραπῶν ἐτοξεύομεν ὅλοι,
Ἡ χείρ μας πτωμάτων τὴν λίμνην ἐπλήρου.
Ἓν βόλι ἐν τούτοις, ἓν ἅγιον βόλι
Συρίζον κτυπᾷ τὸν μηρὸν τοῦ Βεζύρου.

«Καὶ τότε φυγὴ τῆς προτοῦ αἰσχροτέρα,
Καὶ στρέφουν τὰ νῶτα κατάφοβοι, κρύοι,
Καὶ θόρυβος μέγας· ὢ πόσων ἡ σφαῖρα,
Ὢ πόσων φευγόντων τὰ γόνατα λύει!

«Ἡμεῖς εἰς τὸν Ὕψιστον ψάλλομεν αἴνους,
Ὠχροί, τρομασμένοι μακρύνοντ' ἐκεῖνοι.
Βαρέως εἰς κοίτην ὑγρὰν κοιμωμένους,
Χιλίους νεκροὺς ὁ Ῥεσίτης ἀφίνει.

«Εἰς τὴν παραλίαν ὑπὸ λεγεώνων
Τοῦ Μεχμεταλῆ ὁ υἱὸς κυκλωμένος,
Τῷ λέγει· Σ' ἐδάμασαν χεῖρες δαιμόνων·
Ἂς ἴδωμεν τώρα τῆς λόγχης τὸ σθένος.

«Γυρίζων ἐκεῖνος τὸ βλέμμα τὸ καῖον
Πρὸς τὸν οὐρανὸν, τὴν φωνὴν ἀνυψόνει·
« Ἂν ἦσαι Θεός...!» καὶ δὲν λέγει τι πλέον,
Ὁ νοῦς τὴν ὀργίλην ἀρὰν τελειόνει.

«Καὶ τότε τῶν λέμβων ὁ στόλος πληροῦται
Μὲ τῶν Αἰγυπτίων τὰ εὔτακτα σμήνη.
Δὲν εἶν' Ἀλβανοὶ θορυβώδεις, ἀλλ' οὔτε
Ἀσίας τὰ πρὶν, τ' ἀχαλίνωτα κτήνη.

«Ἐπὶ κεφαλῆς τακτικῶν λεγεώνων
Ὁ Ἄραψ μὲ τύφου πομπὴν προοδεύει·
Καὶ ἐνῷ πλησιάζει τὴν νῆσον κυκλόνων,
Βαρεῖς κεραυνοὺς ἐκ τῶν λέμβων τοξεύει.

«Αἱ σάλπιγγες φθόγγους ἐκπέμπουν μυρίους,
Τραχεῖς ἀντηχοῦν τῶν τυμπάνων οἱ κτύποι,
Κ' ἐκ τῆς παραλίας βαρβάρους χιλίους
Μᾶς φέρουν κραυγάζοντας νήχοντες ἵπποι.

«Πηδοῦν εἰς τὴν λίμνην οἱ Ἀραβογάλλοι[7]
Καὶ στοίχους ἀπείρους λογχῶν σχηματίζουν.
Πᾶς στοῖχος πυρσοὺς ἀεννάους ἐκβάλλει,
Καὶ πάντες ὁμοῦ πρὸς τὴν νῆσον ἐγγίζουν.

«Ἐγγίζουν πεζοὶ καὶ ἱππεῖς· ἀσιγήτου
Βροντῆς ἐκ τῆς νήσου οἱ φθόγγοι μυκῶνται,
Κ' ἱππεῖς καὶ πεζοὶ τὴν ἀρὰν τοῦ Ῥεσίτου
Πληροῦντες σιδήρειον ὕπνον κοιμῶνται.

«Μὲ λόγχας προμήκεις καὶ μ' εὔρυθμον βῆμα
Ἀντὶ τῆς νεκρᾶς φάλαγξ ἄλλη προβαίνει,
Καθὼς διαδέχεται κῦμα τὸ κῦμα
Εἰς θάλασσαν ἥτις ἀγρία κυμαίνει.

«Ἀγὼν φοβερός! Τὰ αἰγύπτια στίφη
Εἰς τοὺς προμαχῶνας τὰς χεῖρας στηρίζουν,
Ἀλλὰ τῆς Κλεισόβης τ' ἀκάματα ξίφη
Νεκροὺς εἰς τὸ κῦμα τοὺς ἀνασκελίζουν.

«Τὸ ῥῖγος τοῦ φόβου ὁ θάνατος πνέων
Πολλάκις τὰς τάξεις αὐτῶν διαλύει,
Τοὺς φέρει πλὴν βία εἰς τόλμημα νέον
Κ' ἐπέρχονται πάντοτε τρέμοντες, κρύοι.

«Εἰς τρίωρον ἤδη μοχθοῦμεν ἀγῶνα·
Τρεῖς ὥρας βροντοῦν οἱ ταρτάρειοι κτύποι,
Καὶ τέλος τὰ ξίφη ἐργάζονται μόνα.
Σχεδὸν παντελῶς ἡ πυρῖτις ἐκλείπει.

«Ὦ θαύματος! Πλοίων ἐνῷ πυκνωμένων,
Λαγχῶν ἐνῷ τόσων μᾶς σφίγγει πλεκτάνη,
Ἐν μέσῳ καπνοῦ καὶ πυρὸς διαβαῖνον
Μὲ δύο ἀνδρείους μονόξυλον φθάνει.

«Ὁ εἷς εἶναι κόρη. Ὡραία Ἑλένη, ...
Ὦ τίς εἰς κρατῆρα πολέμων ἀγρίων, ...
Τίς σ' ἔφερε δαίμων; ... Ηηδῶσ' ἀποβαίνει. . . . . .
Μὲ τὴν ποδιάν της μεστὴν φυσεκίων. . . . . .

«Μ' ἀνήσυχον βλέμμα ἐτάζει τὴν τάφρον,
Πλὴν μάτην ἐκεῖσε τὸν Νάσον ζητοῦσα,
Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐμβαίνει παφάφρων
Κ' ἐξέρχεται πάλιν τὸν Νάσον καλοῦσα.

«Κενὸς ὁ ναὸς καὶ τῆς τάφρου ὁ γύρος!
Ποῦ εἶσαι, κραυγάζει, ὦ Νάσε, ποῦ εἶσαι;
Δὲν ἀντιβοᾷ ἡ φωνὴ τοῦ μνηστῆρος,
Κλαγγὴ καὶ βρονταὶ ἀποκρίναντ' ἐκεῖσε.

«Φρενήρης τῆς τάφρου ὁλόγυρα τρέχει
Καὶ τοὺς φονευμένους ἐτάζουσα τρέμει.
Τὴν ὄψιν της κρύος ἱδρὼς περιβρέχει,
Ὁ νοῦς της γυρίζει καθὼς ἡ ἀνέμη.

«Ἀλλ' ἕνα νεκρὸν σκεπασμένον ἐμπρός της [8]
Εὑρίσκουσα, σύρει κραυγὴν ὀξυτάτην.
Γνωρίζει, ταλαίπωρος! ἔργον χειρός της,
Τὴν καθημαγμένην τοῦ Νάσου φλοκάτην.

«Βαρύλυπος θέα, ἀπαίσιος σκέπη!
Μὲ φρίκην τὸ λείψανον ἀποκαλύπτει,
Καὶ βλέπει τὸν Νάσον, τὸν Νάσον της βλέπει,
Καὶ λειποψυχοῦσα ἐπάνω του πίπτει.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

«Οὐδεὶς πρὸς τὴν δύστηνον στρέφει τὸ βλέμμα·
Καθεὶς τὸν ἐχθρόν του ζητεῖ νὰ δαμάσῃ.
Αἰγύπτιον βάπτει τὰ τείχη μας αἷμα,
Πληθὺς φονευμένων τὴν θάλασσαν φράσσει.

«Ἀκούεται τότε φωνή τις μεγάλη·
« Τοὺς ἐπωμιδούχους σκοπεῖτε, ἀνδρεῖοι! »
Τοὺς ἐπωμιδούχους ἡ σφαῖρά μας βάλλει
Καὶ τάξεις καὶ λόγχας πυκνὰς διαλύει.

«Σκορπίζουν μὲ τρόμον τ' ἀκέφαλα κτήνη
Ὡς φύλλα τοῦ δάσους εἰς ἀνεμοζάλην
Τὴν μάστιγα ὅμως ἡ βία προτείνει,
Κ' εἰς φάλαγγας νέας συντάσσονται πάλιν.

«Εἰς μίαν ἐν τούτοις τῶν λέμβων τοῦ στόλου
Γαμβρὸς τοῦ Πασᾶ εἷς, πρωτεύων τῶν ἄλλων,
Ἀνέκυπτεν ὄπισθεν τοῦ τηλεβόλου
Προστάζων ἢ βλέπων τῆς μάχης τὸν σάλον.

«Τὸ τέρας! κτηνώδη λατρείαν ἠσπάσθη
Ἀφήσας τὸ μύρον τῆς πρώτης θρησκείας,
Καὶ περιτμηθεὶς Σολιμὰν ὠνομάσθη
Ὁ φαῦλος, ὁ νόθος υἱὸς τῆς Γαλλίας.

«Ὁ ἥρως Σουσμάνης[9] τὸν εἶδε καὶ τάσσει
Λαμπάδα μεγάλην εἰς τὴν ἐκκλησίαν,
Ἂν εἰς τοῦ ἀπίστου τὸ μέτωπον φθάσῃ
Νὰ ῥίψῃ θανάσιμον σφαῖράν του μίαν.

«Εἰς τοὺς οὐρανοὺς εἰσηκούσθ' ἡ εὐχή του·
Ὁ ἄπιστος πίπτει νεκρὸς εἰς τὸ πλοῖον...
Εἰς κόλασιν ᾅδου κατέβ' ἡ ψυχή του
Τὸ σῶμα λιποῦσα αἱμόῤῥυτον, κρύον.

«Λυσσῶν ὁ Σατράπης τὸ μέτωπον πλήττει,
Καὶ τάττων ἐμπρὸς τὴν ἰδίαν σημαίαν
Ποινὰς ἀπειλεῖ, ἀμοιβὰς προκηρύττει·
Σημαίνουν αἱ σάλπιγγες ἔφοδον νέαν.

«Σημαίνουν αἱ σάλπιγγες· μ' ἔμμετρον βῆμα
Κατέρχονται σώματα σπεύδοντ', ἀθρόα.
Ὑπὸ τοὺς ὁπλίτας ἐβόα τὸ κῦμα
Καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα δεινὸν ἀντεβόα.

«Ἓν στῆθος ἐτέλουν τὰ στήθη συνάμα
Κ' ἐπρότεινον δᾷδας πυρσῶν ἀκοιμήτων.
Φρικῶδες ὁ Ἄρης ἠνέῳξε δρᾶμα·
Συντέλεια κόσμου ἐθάῤῥεις πῶς ἦτον.

«Ἀπὸ τῆς Κλεισόβης τὰ πήλινα τείχη
Κρεμᾶτ' αἱματώδης ἡ στάθμη τῆς μάχης.
Συντρίβονται δὲ οἱ αἰγύπτιοι στοῖχοι,
Καὶ πίπτουν καθὼς τῶν ἀγρῶν οἱ ἀστάχεις.

«Ἡ πάλη τῶν ἄλλων πασῶν βαρυτέρα,
Φλογῶδες τὸ πεῖσμα, ἡ μῆνις ἀγρία.
Παντοῦ ἡ πυρίφλεκτος μαίνεται σφαῖρα,
Ὁ σίδηρος θραύει Ἀράβων κρανία.

«Ἀλλὰ μὲ φωνὴν ὁ Τσαβέλλας μεγάλην
« Ὡς πότ' ἐκ τοῦ τείχους, βοᾷ, θὰ κτυπῶμεν;
» Ἐμπρός! ἡ ῥομφαία ἂς λύσῃ τὴν πάλην,
» Ἐμπρός! ἐκ τοῦ τείχους ὀργίλοι πηδῶμεν! »

«Ὀργίλοι πηδῶμεν, κτυποῦμεν ὀργίλοι.
Οἱ Ἄραβες φρίττουν, τὰ αἵμά των ῥέει.
Μὲ τρέμοντας πόδας, μὲ τρέμοντα χεῖλη
Πετῶντες τὰς λόγχας των φεύγουν δρομαῖοι.

«Οὐδεὶς ὑπακούει, μὲ θόρυβον τρέχουν,
Κ' οἱ πρῴην προστάζοντες τρέχουν κ' ἐκεῖνοι.
Φυγῆς πλὴν ἀνάγκην οἱ πλεῖστοι δὲν ἔχουν,
Ὑγρὰ, πορφυρόχρους τοὺς δέχεται κλίνη.

«Αἱμόχρουν, πενθίμην παρίστων εἰκόνα
Τὰ φῶτα τοῦ δύοντος τότε ἡλίου,
Κ' ἐπέραινον ἤδη τὸν μέγαν ἀγῶνα
Εἰς δόξαν τοῦ στείρου ἐκείνου νησίου.

«Ἐπάνω νεκρῶν τοῦ Ῥεσίτου χιλίων
Νεκροὺς ὁ Σατράπης ἀφίνει χιλίους·
Ἡμεῖς τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου πλησίον
Ἐθάψαμεν μόνον τριάκοντ' ἀνδρείους. »

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

---

1 Ἐνῷ ἡ πρὸς τὸ Ἀγρίνιον ὄψις τοῦ Κερασόβου εἶναι κατάφυτος, ἀπ' ἐναντίας ἡ πρὸς τὸ Μεσολόγγιον εἶναι ἄδενδρος καὶ πετρώδης.

2 Οἱ προμαχῶνες ἔφερον ἐνδόξων ἀνδρῶν ὀνόματα, τοῦ Μονταλεβέρτου, τοῦ Τέλλου, τοῦ Φεραίου Ῥήγα, τοῦ Κοραῆ κλπ.

3 Μικραὶ ξηρόνησοι κείμεναι πλησίον τοῦ Μεσολογγίου, τὰς ὁποίας εἶχεν ὀχυρώσει ἡ ἀθάνατος ἐκείνη φρουρά.

4 Ἓν τῶν φιρμανίων τοῦ Σουλτάνου, τὸ ὁποῖον περιέπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, περιεῖχε μόνον τὴν βραχυσύλλαβον ἀπειλήν·

« Τὸ Μεσολόγγιον ἢ τὴν κεφαλήν σου. »

5 Ἡ μεταξὺ τῶν δύο Σατραπῶν ἔρις εἶναι ἱστορική. Παρ' ὀλίγον οἱ ἄτακτοι τοῦ Κυταχῆ νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας μετὰ τῶν Ἀράβων.

6 Ὁ ἐπὶ τῆς Κλεισόβης ναὸς ἐκαλεῖτο Ἁγία Τριάς.

7 Οὕτως ὠνόμαζον τοὺς τακτικοὺς τοῦ Ἰβραήμη οἱ ἀθάνατοι φρουροὶ τοῦ Μεσολογγίου.

8 Ἅμα ἐφονεύετο εἷς πολεμιστὴς, ἀμέσως ἐκάλυπτον αὐτὸν οἱ ἄλλοι.

9 Ὁ ἐκ Κραβάρων ἀνδρεῖος Π. Σωτηρόπουλος κατήγετο ἐκ τοῦ γένους τῶν Σουσμαναίων.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΝΥΞ.

Ψυχη, Θεοῦ μυστήριον, νοῦ δύναμις, οἰκοῦσα
Εἰς σῶμα κατασκευασθὲν ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ζύμην,
Μὲ τὴν ἰσχύν σου κράτυνε τὴν ἀσθενῆ μου μνήμην,
Τὸν νοῦν φωταγωγοῦσα.

Τὸ Μεσολόγγι δεῖξόν μοι ὡς φωτεινὴν εἰκόνα,
Καὶ, μέσῳ τῆς καταφθορᾶς,
Ζωγράφησόν μοι τῆς φρουρᾶς
Τὸν ἔσχατον ἀγῶνα.

Ὁ τελευταῖος ἥλιος εἰς δύσιν ἀπολήγει,
Καὶ φάσμα φοβερὸν ἀλλὰ περιλαμπὲς, ἡ Μοῖρα,
Ἀπὸ σπηλαίου σκοτεινοῦ ἐκτείνουσα τὴν χεῖρα,
Τὴν κάλπην της ἀνοίγει

Καὶ τὴν σαλεύει. Λειτουργοὶ τοῦ νεύματος ἐκείνου
Ἐξέρχοντ' αἱματοβαφεῖς
Αἱ ὧραι τῆς καταστροφῆς,
Τῶν φόνων καὶ τοῦ θρήνου.

Μυστηριώδεις σείονται τῶν Πλαταιῶν οἱ τάφοι,
Κ' ἐνῷ ἡ πεπρωμένη νὺξ ταράσσεται ἀγρία,
Ἡ Πίστις πλέκει στέφανον καὶ ἡ Ἐλευθερία
Τὸ Μεσολόγγι γράφει.

Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ δεινὰ ἐν μέσῳ τῶν ἀγώνων
Τὴν πόλιν νέμονται· θυμός,
Γυμνότης, νόσημα, λιμός—
Ὁ φόβος λείπει μόνον.

Ὁ φόβος;... Ὅπου σὺ πατεῖς, Θεὰ τῆς Σαλαμῖνος,
Ὅπου τὸ πνεῦμά σου νικᾷ τὴν βίαν τοῦ θανάτου,
Τοὺς ἐκλεκτούς σου πώποτε μὲ τὰ ψυχρὰ πτερά του
Δὲν ἔψαυσεν ἐκεῖνος.

Ἀλλ' ὅπου τύχῃ ἄδικος τὰ δῶρά της σκορπίζει,
Πέραν τῆς πόλεως, ἐκεῖ
Ὁ κρύος φόβος κατοικεῖ,
Καὶ τούρκους βασανίζει.

Ἀκολουθεῖτέ με. Πολλοί, κατόπιν προχωμάτων,
Ὅλμοι τὸ τεῖχος ἀπειλοῦν, καὶ στρατιὰ κυμαίνει,
Καὶ λόγχη τάσσεται πυκνὴ καὶ ἵπποι πτερωμένοι
Μασσοῦν τὰ χάλινά των.

Ἀλλ' ἡ πληθὺς, ἥτις ἐδῶ ἐτάχθη ν' ἀγρυπνήσῃ
Ὁπλοφοροῦσα παννυχὶ,
Βλέπει τὴν νύκτα προσεχῆ,
Καὶ ὠχριᾷ καὶ φρίσσει.

Κ' ἰδοὺ ἱππεὺς περιπολῶν, ἐπίσημος τὴν θέαν,
Δριμὺς τὸ βλέμμα· ἤχησαν τῆς μουσικῆς οἱ κρότοι,
Ἤρε τὴν λόγχην ὁ στρατὸς παντοῦ, καὶ τὴν ῥομφαίαν
Ὑπέκυψαν οἱ πρῶτοι.

Θολὸς ἐκεῖνος ἔδειξε τῆς πόλεως τὰ μέρη
Εἰπὼν κρυφίαν προσταγὴν,
Ὁ δ' ἵππος του κτυπᾷ τὴν γῆν
Καὶ ἀλλαχοῦ τὸν φέρει.

Ἀπόβλητοι τῆς Δύσεως υἱοὶ, ἀράβων πρῶτοι,
Δύο συνῆλθον κ' ἔμειναν μὲ χεῖρας σταυρωμένας.
—Φραγκῖσκε...—Λέγε με Ἀλῆ.—Ἀλῆ, δὲν ἔχω φρένας,
Ἀλῆ, μισῶ τὰ σκότη.

—Κ' ἐγὼ τὴν νύκτα τὴν θολὴν δὲν ἀγαπῶ, καὶ ὅμως
Ἤδη σκιάζει τὰ βουνά,
Κ' ἔρχονται, σύντροφα δεινὰ,
Ἡ φρίκη καὶ ὁ τρόμος.

—Ἔρχονται, κάλλιον εἰπὲ, φαντάσματα ξιφήρη
Νὰ δεκατίσουν τακτικούς, σατράπας νὰ πομπεύσουν,
Νὰ σχίσουν δίδυμον στρατὸν, ὅλμων ματαίων πλήρη,
Κ' εἰς τὸ βουνὸν νὰ σπεύσουν.

—Καὶ δὲν σὲ τύπτει πώποτε τὸ συνειδὸς, Ὀσμάνη,
Ἂν χάριν πλούτου καὶ τρυφῆς,
Τὸ Εὐαγγέλιον ἀφεὶς,
Ἠσπάσθης τὸ κοράνι;

— Ἐάν τις πέραν τῆς ζωῆς ὑπάρχῃ δικαστής μου,
Οὔτε Μωάμεθ λέγεται, οὔτε Χριστὸς καλεῖται.
Εἰς τοῦ Θεοῦ — ἂν μ' ἔπλασε — τὰ γόνατα δὲν κεῖται
Ἡ τύχη τῆς ψυχῆς μου;

Ἂν τὴν πλανοῦν πρὸς ἄτοπα ῥοπὴ, καιρὸς ἢ φύσις,
Αὐτὸς, ὅστις τὸ πᾶν κρατεῖ,
Τὰς ἀπρεπεῖς της διὰ τί
Δὲν ἐμποδίζει κλίσεις;

— Μὴ βλαφημῇς· αἰσθάνομαι, ἂν καὶ τουρκίζω, ῥῖγος.
— Ἡ Κόλασις καὶ τ' Ἀλσιρὰτ μῦθος μωρῶν ἢ χλεύη·
Ἀπὸ τὴν σάρκα τοῦ θνητοῦ μόνον σωρὸς ὀλίγος
Κοκκάλων περισσεύει...—

Σφαῖρα τὸν βλάσφημον κτυπᾷ. Τὴν σάρκα τὴν φθαρτήν του
Ὁ θάνατος ἐνῷ πατεῖ,
Δαίμων κολάσεως κρατεῖ
Τὴν ἀσεβῆ ψυχήν του.

Ἂν κ' εἰς πανήγυριν δεινῶν φθειρόμενοι ἀλγεῖτε,
Δὲν βλασφημεῖτε, πρόμαχοι τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος.
Ἢ πεῖνα σᾶς ταλαιπωρεῖ, ἢ νόσημα καὶ πόνος,
Ποτὲ δὲν βλασφημεῖτε.

Ἀπὸ παλαίστραν τρυπητὴν ὁ Νάστος, ἕλλην μάρτυς,
Κρατεῖ τὰ βλέμματ' ἀτενῆ
Μὴ φράγγος τις ἐπιφανῇ,
Τῆς πίστεως ἀντάρτης.

Ὀρθοῦται, κύπτει συνεχῶς, ὀρθοῦται, πάλιν κύπτει,
Νὰ μὴ κτυπήσῃ ὁρκισθεὶς ἢ φράγκον τουρκευμένον.
Ἐμπρός του κεῖτ' ἐμπόδιον ἓν πρόχωμα στημένον,
Κ' ἐχθρός τις δὲν προκύπτει.

Ὤ, καὶ νὰ ἤξευρε προτοῦ πῶς μία τῶν σφαιρῶν του,
Περῶσα ῥῆγμά τι μικρὸν,
Ἀφῆκε κατὰ γῆς νεκρὸν
Ἕν' ἀσεβῆ ἐχθρόν του!

Τὸν Νάστον ἔρχεται ζητῶν πολεμιστὴς ὡραῖος,
Ἀλλ' ἔχει μέτωπον ὠχρὸν, βαδίζων δὲ κλονεῖται.
Ὁ Θάνος ὁ καλλίζωνος, ὁ Θάνος ὁ γενναῖος
Τί ἔχει καὶ λυπεῖται;

Φθάνει πλησίον, καὶ γλυκὰ μὲ τὴν παλάμην κρούει
Τὸν σύντροφον τὸν προσφιλῆ.
— Νάστε! — Ματαίως τὸν καλεῖ,
Ὁ Νάστος δὲν ἀκούει.

—Νάστε; — Τί θέλεις; — Ἄκουσον προσεκτικὸς καὶ σύννους·
Βραχὺς ὁ χρόνος, ἄλλοτε τὸν φίλον δὲν θ' ἀκούσῃς.
Μένω ἐδῶ παραστατῶν εἰς τοὺς ἐσχάτους θρήνους
Πατρίδος ναυαγούσης.

Τοῦ πληγωμένου μου πατρὸς ἐγγὺς νὰ πέσω θέλω·
Ἐὰν ἡ χάρις τ' οὐρανοῦ
Σὲ φέρῃ πέραν τοῦ βουνοῦ,
Ἰδοὺ τί παραγγέλλω.

Νὰ σπεύσῃς ὅπου δυστυχὴς ἡ μήτηρ μου πιστεύει
Νὰ μᾶς ἰδῇ. Μὴ μὲ διπλῆν τὴν τραυματίσῃς σπάθην·
Εἰπέ την, ὅτ' ἐχήρευσε, πλὴν μὴν εἰπῇς, ἐχάθην,
Ὁ λόγος τὴν φονεύει.

Εἰπέ την, ὅτι ἔταξα καλόγηρος νὰ γείνω,
Κ' εἰς ἐρημίαν σκοτεινὴν
Τοῦ κόσμου τούτου τὴν σκηνὴν
Διὰ παντὸς ἀφίνω.

Κλαίεις;... Σ' ἐπίκρανα πολὺ, ἂς σὲ παρηγορήσω·
Κληρονομῶ τὰ μίση σου, κ' ὑπόσχομαι τὰς πρώτας,
Ὡς καὶ τὰς ἄλλας σφαίρας μου, νὰ τὰς φιλοδωρήσω
Εἰς μόνον ἐξωμότας.—

Εἶπε καὶ τὸν ἐφίλησε μὲ πικραμένα χείλη.
Πλέον κανεὶς δὲν ὁμιλεῖ,
Συμπλέκονται σιωπηλοὶ
Οἱ τεθλιμμένοι φίλοι.

Πολλοὶ παρέκει μαχηταὶ ἰδρόνουν εἰς γεφύρας
Κατασκευὴν, ἂν καὶ σκληρὰ τοὺς βασανίζει πείνη,
Ἐπίτηδες δ' ἀκάματον τὸ πῦρ παρέκει σβύνει
Τὸν πάταγον τῆς σφύρας.

Ἄδικος τύχη, δύστηνοι, τὴν προσοχήν σας ἤδη
Κατέστησεν ἀνωφελῆ.
Αἰχμάλωτος αὐτομολεῖ,
Καὶ τὸν σκοπὸν προδίδει.

Ἰδέτε πῶς ἐργάζονται εἰς τῆς νυκτὸς τὰ βάθη.
Λύχνοι δὲν φέγγουν· νέμονται πυρσοὶ τὴν ἀτμοσφαῖραν,
Καὶ γράφουν τῶν πολεμιστῶν δριμύτερα τὰ πάθη,
Τὴν ὄψιν ὠχροτέραν.

Σκιαγραφοῦνται πανταχοῦ τῶν πρώην οἰκημάτων
Αἱ κλονιζόμεναι πλευραὶ,
Καὶ λέγεις εἶναι πενθηραὶ
Κυπάρισσοι μνημάτων.

Συνομιλοῦν τὰ θύματα τῆς πείνης καὶ τῆς νόσου,
Καὶ εἰς τοὺς λόγους πλέκεται ἀστεϊσμὸς ἢ σκῶμμα,
Γελοῦν πολλάκις. — Κωνσταντᾶ, τί ἄφινες τὸ δῶμα
Τοῦ ἄρχοντος πατρός σου;

Δὲν πρέπ' εἰς ἀρχοντόπαιδα ὁ πέλεκυς κ' ἡ σμίλη. —
Αὐτὸς ἀντὶ ν' ἀποκριθῇ,
Τὸ ἔργον του ἀκολουθεῖ
Κινῶν πικρὰ τὰ χείλη.

Καὶ ἰδοὺ βόμβα σείουσα κομήτην φλογισμένον,
Τοὺς ἐπιβούλους κεραυνοὺς ἑτοίμη νὰ κροτήσῃ.
Τινάσσεται ὁ Κωνσταντᾶς, τὸν σφαιροτρυπημένον
Μανδύαν του συμπτύσσει,

Γονυπετεῖ, φράσσει τὸ πῦρ, εἰρωνικὸν τὸ βλέμμα
Στρέφων· — Ἰδέ με τί πατῶ,
Ἰδὲ εἰς χεῖρας τί κρατῶ
Ἐγὼ, ἀρχόντων θρέμμα.

Ὁ σκώπτης τότ' ἐδάκρυσε κ' ἠσπάσθη τὸν ἀνδρεῖον.
Τοῦ θαυμασμοῦ τὸ φίλημα, τὸ δάκρυ τῆς ἀγάπης,
Δὲν τὰ γνωρίζεις, Ἰβραὴμ, σὺ μαλθακὸς σατράπης
Ἢ δούλων ἢ μισθίων. —

Πλὴν εἷς πρὸς τί ἐργάζεται; Μὲ πληγωμένον πόδα
Μήπως ἐλπίζει νὰ σωθῇ,
Αὐτὸς, ἐγγὺς νὰ ὀσφρανθῇ
Τοῦ μάρτυρος τὰ ῥόδα;

Εἶπεν ὁ νοῦς του· μένε σὺ γραπτὸς θανάτου κλῆρος,
Νὰ σώσῃς πλὴν τὴν σύντροφον καὶ τὸν υἱὸν προσπάθει.
Διὸ κ' ἐργάζεται, πολλὰ καταπονῶν ὁ ἥρως
Ψυχῆς καὶ ὕλης πάθη.

Ὤ, διὰ τί ἀνέφερε θολὸν τὸ πρόσωπόν του;
Τῆς γυναικός του ἡ μορφὴ
Ἐστάθη μ' ὄψιν κατηφῆ
Ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν του.

Τὸ κάλλος της, ἁγιασθὲν ἐν μαρασμῷ καὶ θλίψει,
Εἶχε χροιὰν τὸ κάλλος της μαρτυρικὴν καὶ θείαν.
Ἄλγος δριμὺ τῆς ἔτηκε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν,
Κ' ἐζήτει νὰ τὸ κρύψῃ.

— Μόνον τὸ τέκνον αἱ καλαὶ μητέρες δὲν ἀφίνουν . . .
— Δὲν ἔχεις τέκνον, δυστυχῆ!
Μία τὴν νύκτ' αὐτὴν ψυχὴ
Αἱ τρεῖς ψυχαὶ θὰ γείνουν.

Ἦτο γραπτόν. Ὦ, δότε μοι τὸν πέλεκυν εἰς χεῖρας,
Μίαν, ἐπίκουρος κ' ἐγὼ, δοκὸν νὰ πελεκήσω.
Κ' ἔπειτα; . . . ὥρας σας καλή! ἐγὼ ἐδῶ τῆς μοίρας
Τὴν ὀφειλὴν θὰ τίσω.

Ἐγγύς σου θνήσκω, σύντροφε τῶν μαύρων ἡμερῶν μου·
Τὸ τέκνον μου δὲν τ' ἀδικῶ,
Πλησίον σου θὰ προσδοκῶ
Τὴν λύσιν τῶν δεινῶν μου. —

Οἴκτου μεστοὶ καὶ θαυμασμοῦ οἱ μάρτυρες δακρύουν.
Σιγοῦν ἐν τούτοις πανταχοῦ τὰ τηλεβόλα, μόνον
Τουφεκισμοὶ διηνεκεῖς ἀπὸ τῶν προμαχώνων
Τὰ σκότη διαλύουν.

Ἰδέτε· νύκτιος σκοπὸς εἰς τὰς ἐπάλξεις βαίνων,
Εἷς ἱερεὺς ἀργὰ πατεῖ
Καὶ τὸ τουφέκι του κρατεῖ
Μὲ λύκον τεταμένον.

Ἐνῷ δὲ σύννους καὶ θολὸς ὁ μαχητὴς Λευίτης
Τοῦ προμαχῶνος ὄπισθεν τὴν θέσιν του φυλάττει,
Ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν ἐχθρῶν ὑβριστικὴ φωνή τις
Τὸν φύλακα ταράττει.

Γυρίζει καὶ πυροβολεῖ πρὸς τὴν φωνὴν ὀργίλος,
Ἀλλὰ κλονεῖται, ὠχριᾷ,
Τοῦ φεύγει τ' ὅπλον καὶ βοᾷ,
Ὦ, μ' ἔφαγεν ὁ σκύλος!

Ὁ σκώπτης τότ' ἐδάκρυσε κ' ἠσπάσθη τὸν ἀνδρεῖον.
Τοῦ θαυμασμοῦ τὸ φίλημα, τὸ δάκρυ τῆς ἀγάπης,
Δὲν τὰ γνωρίζεις, Ἰβραὴμ, σὺ μαλθακὸς σατράπης
Ἢ δούλων ἢ μισθίων. —

Πλὴν εἷς πρὸς τί ἐργάζεται; Μὲ πληγωμένον πόδα
Μήπως ἐλπίζει νὰ σωθῇ,
Αὐτὸς, ἐγγὺς νὰ ὀσφρανθῇ
Τοῦ μάρτυρος τὰ ῥόδα;

Εἶπεν ὁ νοῦς του· μένε σὺ γραπτὸς θανάτου κλῆρος,
Νὰ σώσῃς πλὴν τὴν σύντροφον καὶ τὸν υἱὸν προσπάθει.
Διὸ κ' ἐργάζεται, πολλὰ καταπονῶν ὁ ἥρως
Ψυχῆς καὶ ὕλης πάθη.

Ὤ, διὰ τί ἀνέφερε θολὸν τὸ πρόσωπόν του;
Τῆς γυναικός του ἡ μορφὴ
Ἐστάθη μ' ὄψιν κατηφῆ
Ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν του.

Τὸ κάλλος της, ἁγιασθὲν ἐν μαρασμῷ καὶ θλίψει,
Εἶχε χροιὰν τὸ κάλλος της μαρτυρικὴν καὶ θείαν.
Ἄλγος δριμὺ τῆς ἔτηκε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν,
Κ' ἐζήτει νὰ τὸ κρύψῃ.

— Μόνον τὸ τέκνον αἱ καλαὶ μητέρες δὲν ἀφίνουν . . .
— Δὲν ἔχεις τέκνον, δυστυχῆ!
Μία τὴν νύκτ' αὐτὴν ψυχὴ
Αἱ τρεῖς ψυχαὶ θὰ γείνουν.

Ἦτο γραπτόν. Ὦ, δότε μοι τὸν πέλεκυν εἰς χεῖρας,
Μίαν, ἐπίκουρος κ' ἐγὼ, δοκὸν νὰ πελεκήσω.
Κ' ἔπειτα; . . . ὥρας σας καλή! ἐγὼ ἐδῶ τῆς μοίρας
Τὴν ὀφειλὴν θὰ τίσω.

Ἐγγύς σου θνήσκω, σύντροφε τῶν μαύρων ἡμερῶν μου·
Τὸ τέκνον μου δὲν τ' ἀδικῶ,
Πλησίον σου θὰ προσδοκῶ
Τὴν λύσιν τῶν δεινῶν μου. —

Οἴκτου μεστοὶ καὶ θαυμασμοῦ οἱ μάρτυρες δακρύουν.
Σιγοῦν ἐν τούτοις πανταχοῦ τὰ τηλεβόλα, μόνον
Τουφεκισμοὶ διηνεκεῖς ἀπὸ τῶν προμαχώνων
Τὰ σκότη διαλύουν.

Ἰδέτε· νύκτιος σκοπὸς εἰς τὰς ἐπάλξεις βαίνων,
Εἷς ἱερεὺς ἀργὰ πατεῖ
Καὶ τὸ τουφέκι του κρατεῖ
Μὲ λύκον τεταμένον.

Ἐνῷ δὲ σύννους καὶ θολὸς ὁ μαχητὴς Λευίτης
Τοῦ προμαχῶνος ὄπισθεν τὴν θέσιν του φυλάττει,
Ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν ἐχθρῶν ὑβριστικὴ φωνή τις
Τὸν φύλακα ταράττει.

Γυρίζει καὶ πυροβολεῖ πρὸς τὴν φωνὴν ὀργίλος,
Ἀλλὰ κλονεῖται, ὠχριᾷ,
Τοῦ φεύγει τ' ὅπλον καὶ βοᾷ,
Ὤ, μ' ἔφαγεν ὁ σκύλος!

Ἠγέρθη· δύο βήματα προβαίνει ζαλισμένος,
Καὶ δύο ἄλλα βήματα ἀναποδίσας πάλιν,
Εἰς εὐσεβῆ συντρόφου του ἀνέπεσεν ἀγκάλην,
Ψυχρὸς, αἱματωμένος.

— Τί ἔχεις, δέσποτα; πονεῖς; εἰπέ. — Δὲν ἀπεκρίθη
Ἀναισθητῶν· ἀντὶ φωνῆς
Στόνος ἐσάλευσ' ἐκτενὴς
Τ' ἀγωνιῶντα στήθη.

Κεῖται κλινήρης· ἡ βολὶς ἐκ μέρους τῶν ὀφρύων
Εἰς τὴν ἀκρόπολιν τοῦ νοῦ εἰσέδυσε κ' ἐστάθη.
Ὁ νοῦς του ἤδη τὴν ἀχλὺν τῆς ὕλης διαλύων,
Ὑπὲρ τὴν γῆν ἐτάθη.

Ὅ,τι ἐν κάλπῃ κρύπτεται, ὅ,τι θνητὸς δὲν βλέπει
Θνήσκων ὁ μάρτυς διορᾷ.
Ἀκούσατε τὰ θλιβερὰ,
Τὰ ἐμπνευσμένα ἔπη.

— Ποῦ εἶμαι;... τίνες ἔπληξαν τὴν ἀκοήν μου κρότοι;
Τίς πρὸς τὰ μέρη τῶν ἐχθρῶν σελαγισμὸς ἐχύθη;
Ἡ πόλις ἄρα διὰ τί θρηνοῦσα ἐνεδύθη
Τὸ πένθος καὶ τὰ σκότη;

Μαζῆ μου εἰς τ' ὀχύρωμα τοῦ Τέλλου ἀναβῆτε·
Ἀγὼν ἀνοίγεται σκληρός.
Ὤ, πόσοι μέσῳ τοῦ πυρὸς
Φεγγοβολοῦν ὁπλῖται!

Ὦ, πῶς πυκνὰ συντάσσονται τὰ πλήθη τῶν τυράννων,
Πῶς ἀλαλάζουν κ' ἐφορμοῦν καὶ πλήττουν λυσσασμένα.
Ὦ, πῶς ἐκεῖ τὰ μέταλλα τῶν φονικῶν ὀργάνων
Ἀστράπτουν φλογισμένα!

Κατακλυσμός· ὁ οὐρανὸς τὴν γῆν πλακόνει... θάῤῥος,
Θάῤῥος, ἀθάνατοι φρουροί·
Τὸ μένος ἂς ὑπερτερῇ
Τῶν συμφορῶν τὸ βάρος.

Ὦ θέα! στρόβιλος δονεῖ καὶ φέρει μεμιγμένους
Φίλους κ' ἐχθρούς. Εἰς τῶν σφαγῶν τὸ θέατρον ἐκεῖνο
Ἀπὸ τοὺς κτύπους τοὺς βαρεῖς ἐγὼ σᾶς διακρίνω,
Ὦ πρόμαχοι τοῦ Γένους.

Πατεῖτε τὰ στρατόπεδα τῶν βεζυρῶν, πατεῖτε
Τὸ πεπρωμένον τὸ δεινόν.
Μικρὸν ἀπέχει τὸ βουνόν·
Ἕως ἐκεῖ, βαρεῖτε!

—Αἴ, δέσποτα, παραφρονεῖς· ἐπικρατεῖ γαλήνη...
—Γαλήνη; τίς ἀνέφερεν ἐδῶ γαλήνην;... ὅλην,
Ὅλην ἀπὸ τὰ βάθρα της ἀνακυκοῦν τὴν πόλιν
Κραυγαί, ὀδύναι, θρῆνοι.

Δὲν βλέπεις πῶς εἰς τὴν μορφὴν τῆς φύσεως ἁπάσης
Πενθίμη χύνεται χροιά;
Ἀκούεις κύκλῳ πῶς βοᾷ
Τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης;

Ὢ θαῦμα! ποῖον φοβερὸν μυστήριον τελεῖται,
Ὁποῖος διανοίγεται ἐνώπιόν μου τάφος;
Τὴν νύκτα ταύτην φθείρεται τῆς πόλεως τὸ σκάφος·
Πιστοί, γονυπετεῖτε.

Θερμαὶ ἂς ἦν' αἱ προσευχαί· ἐγὼ κρατῶ τὸ μύρον,
Πολλοὺς ὁ τάφος προσκαλεῖ...
Ἰδέτε πῶς φωτοβολεῖ
Τὸ στέμμα τῶν μαρτύρων!

Τὴν νύκτα ταύτην ἔλειπε μία σταγὼν καὶ μόνη,
Κ' εἰς τὸ μεστὸν ποτήριον τὴν ἔῤῥιψεν ἡ μοῖρα.
Ἑτοιμασθῆτε, μάρτυρες, ὁ θάνατος ἁπλόνει
Δρεπανηφόρον χεῖρα.

Ἡ Κιβωτός σας ἔμεινε ψυχρὰ κ' ἐρημωμένη.
Ὁ Ἰβραὴμ ἰδέτε πῶς
Αυσσώδης καὶ ἀγριωπὸς
Τὰ τείχη διαβαίνει.

... Τοῦρκοι σταθῆτε! ἄγγελος ὁλέθρου ἀοράτου
Αὐτοῦ τὸ καταφύγιον τῶν ἀσθενῶν φυλάττων,
Φραγμὸν προτάσσει μεταξὺ τυράννων καὶ θυμάτων
Τὴν δᾷδα τοῦ θανάτου.

... Τὴν ὥραν τὴν ὑστερινὴν, τὴν ὥραν τὴν ἁγίαν
Ὁ ἱεράρχης εὐλογεῖ.
Δέξαι, Χριστὲ, τὴν εὐαγῆ,
Τὴν ἱερὰν θυσίαν.

Φρίκη καὶ τρόμος! ἀπ' ἐκεῖ ὡς λαῖλαψ μαινομένη
Γλῶσσα πυρὸς ὠλίσθησε πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα...
Ὑπὸ τοὺς πόδας πάλλεται ἡ γῆ σαλευομένη·
Καπνὸς παντοῦ καὶ χῶμα,

Νεκρῶν παντοῦ ναυάγια, βροντὴ τὴν λίμνην σείει,
Τὸ κῦμα ὀπισθοδρομεῖ,
Καὶ βία πάλιν καὶ ὁρμῇ
Τὴν πόλιν κατακλείει.

Δὲν εἶναι κῦμα, οὐδὲ γῆ, οὐδ' οὐρανός... ἓν κρᾶμα,
Δεινὸν τὴν ὄψιν, ἔγειναν τ' ἀνάστατα στοιχεῖα,
Καὶ ῥάκη τῆς προτοῦ ζωῆς ἐπιπολάζουν κρύα
Εἰς τῆς φθορᾶς τὸ δρᾶμα.

Μάτην ζητῶ τὴν ἀκοὴν νὰ φράξω· μέγας κλύδων
Χύνει, μὲ κρότον πληκτικὸν,
Θρύμματα ὅπλων καὶ δοκῶν
Καὶ λίθων καὶ σανίδων.—

Ἦσαν οἱ λόγοι φλογεροὶ καὶ ἡ στιγμὴ ἁγία·
Τὸ πάθος τοῦ πολεμιστοῦ ἐφοίβαζε τὰ χείλη,
Κ' ἐν κατανύξει ἀλγεινῇ, ἐν σιωπῇ βαθείᾳ
Τὸν ἤκουον οἱ φίλοι.

Ἐκλίθη ἄπνους καὶ βωβὸς εἰς γείτονος ἀγκάλην,
Πλὴν μετ' ὀλίγον, ἐγερθεὶς
Ἀπὸ ἐμπνεύσεις ἐμπαθεῖς,
Ἀναβοᾷ καὶ πάλιν.

—Τίς μὲ καλεῖ; τίς μ' ἔφερεν εἰς τ' ἄδυτα τοῦ σκότους;
Ὦ, ἄφετέ με κειμενον εἰς τὴν προτέραν ζάλην,
Νὰ μὴν ἰδῶ τί γίνεται, νὰ μὴν ἀκούσω πάλιν
Τοὺς τερατώδεις κρότους.

Γνωρίζω· δαίμων βάσκανος ὀλέθρου τείνει χεῖρα....
Ἀλλὰ τί βλέπω; Ὑψηλὰ
Ὁ οὐρανὸς διαγελᾷ,
Κ' εὐωδιάζουν μύρα.

Ἄνθη, ναὶ τἄνθη τῆς Ἐδὲμ, τὸ γέρας τῆς ἀνδρίας,
Ψυχαὶ μαρτύρων, ἄγγελοι καὶ σεῖς τοῦ παραδείσου.
Αἴ, Παπανέστωρ, μειδιᾷ ἐν μέσῳ τῆς χορείας
Μαρτύρων κ' ἡ μορφή σου,

Καὶ ὅμως ἦτο φοβερὰ τοῦ πάθους σου ἡ ὥρα·
Ὀβελισθέντα πρὸ ἡμῶν
Σ' ἐθρήνησα μὲ σπαραγμὸν,
Σὲ μακαρίζω τώρα.

... Ὁποῖον νέον ὅραμα! ἐκ γῆς ἠρημωμένης
Ἀνέλαμψαν καινοφανεῖς ἐλευθερίας κόσμοι.
Καὶ δύο ἄλλους ὀφθαλμοὺς νὰ τοὺς χορτάσω δός μοι,
Θεὲ τῆς οἰκουμένης.

Ὦ κολυμβήθρα ἱερὰ τοῦ Γένους, Μεσολόγγι,
Τίς ἐκ τῆς τέφρας σὲ γεννᾷ;
Ὅλα σου λάμπουν· τὰ βουνὰ,
Ἡ πεδιὰς, οἱ λόγγοι.

Πλέε εἰς φῶς ἡ πλεύσασα εἰς δάκρυα κ' εἰς αἷμα,
Καὶ σὺ, Ἀκρόπολις σεμνὴ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐνδύσου
Τὴν ἁλουργίδα, αἴρεται τοῦ Βύζαντος τὸ στέμμα
Ἐπὶ τῆς κορυφῆς σου.

Ματαίως εἰς τὸ κάλλιστον τῶν προπατόρων δῶμα
Ξένη τὰ ξένα κατοικεῖ
Γραῖα ξηρὰ καὶ φθισικὴ
Κ' ἐντετριμμένη χρῶμα.

Ὑπὸ τὸ ἔντριμμα ῥυτὶς, ὑπὸ τὸ χρῶμα πλάνη.
Τὸν θρόνον, ὅπου κάθησαι, ὁ σκώληξ τρώγει τώρα...
Φάσμα λιποῦσης λάμψεως, φύγε μακράν· ἡ ὥρα
Ἡ τελευταία φθάνει.

Τί θέλουν εἰς τὰ στήθη σου τῆς Δύσεως τὰ ῥόδα;
Ἄφες τὴν φραγκικὴν στολὴν,
Σαρακηνὴ τὴν κεφαλὴν,
Σαρακηνὴ τὸν πόδα.—

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.

Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀπόσπασμα ποιήματος ἀτελοῦς ἔτι, ἐποιήθη πρὶν ἡ εὐεργέτις Δύσις ἄρῃ πόλεμον πρὸς τὴν ἑτέραν εὐεργέτιδα, τὴν Ἄρκτον. Διὰ ταῦτα μέρη τινα τῶν στροφῶν 7, 11 καὶ 12 καὶ αἱ στροφαὶ 42 καὶ 43 ὁλόκληροι δὲν πρέπει ἴσως νὰ δημοσιευθῶσι, διότι ἡμεῖς πρέπει νὰ εὐλαβώμεθα τὴν γείτονα Δύσιν πολεμοῦσαν, περιμένοντες τὴν λύσιν τῆς μεγάλης ἀνατολικῆς σκηνῆς. Ἂν ὁμιλῶ μετὰ πικρίας κατὰ τῶν ἐξωμοτῶν, ἡ σοφὴ Γαλλία αὐτὴ τοὺς ἀπεκήρυξε καὶ τοὺς ἀνεθεμάτισεν.

Ἀλλὰ διατί παρακολουθοῦσι τοὺς ὁμοιοκαταλήκτους ςίχοι ἑξάμετροι; Ἐφρόνουν πάντοτε ὅτι πρέπει, μίαν ἡμέραν, νὰ ἐκτινάξωμεν τὸν ξένον τῆς ὁμοιοκαταληξίας ζυγὸν, διότι ἔχομεν γλῶσσαν καὶ τῆς ἰταλικῆς αὐτῆς ἁρμονικωτέραν. Ἠθέλησα διὰ τοῦτο νὰ ἀκούσω τὴν γνώμην τοῦ Πανεπιστημίου.—Διατί δὲ παρεδέχθην ἓν μόνον εἶδος ἑξαμέτρου; Ἐσκέφθην ὅτι ἡ ποικιλία αὐτοῦ ἦτο ἄκαιρος, διότι ἡ ἀκοὴ ἡμῶν εἶναι ἔτι ἀγύμναστος καὶ διεφθάρη ἀπὸ τὴν δραμπάλαν τοῦ δεκαπεντασυλλάβου.

ΔΑΚΡΥΑ.

Ἔφαγε τόσους, οἰκείους καὶ ξένους, ἡ γῆ ἐκεῖ κάτω,
Ἔπαθε τόσα ἡ Σῦρος, ἡ Μύκονος ἔκλαυσε τόσον,
Ἔφυγον πλὴν αἱ Ἀθῆναι τὴν μάστιγα, εἴπομεν πάντες.
Μάταιοι! ποῖος ἀνέγνω ποτὲ εἰς τὴν βίβλον τῆς μοίρας;
Ποῖος γνωρίζει θνητὸς μετὰ μίαν στιγμὴν τί θὰ γείνῃ;
Ἄλλα βουλαὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄλλα τὸ θεῖον κελεύει.
Δαίμων στυγνὸς ἐπλανᾶτο νυκτὸς, καὶ ἡμῶν κοιμωμένων
Πᾶσαν τὴν πόλιν ἐχλεύαζε κ' ἔῤῥιπτε σπόρους θανάτου.

Ἄνθρωποι, κλαύσατε, ἄλυτον ἄγετε πένθος, Ἀθῆναι.
Ἄγγελος θρήνων πολλῶν, ὁ ψυχρὸς προπορεύεται φόβος,
Κρίσεις παράγων πολλὰς καὶ ταράττων τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων.
Ὅφις μορφοῦται ὁ δαίμων, καὶ δάκνει τὸ πρῶτόν του θῦμα,
Δάκνει τὸ δεύτερον, κ' ἔνδον παχείας τοῦ νότου ὁμίχλης
Κρύπτεται, στίζων τὰ θύματα ὅσα κατόπιν θὰ πλήξῃ.
Οὕτω, λανθάνων, δριμὺς, ἐνεδρεύει τὴν δύστηνον πόλιν,
Κ' αἴφνης ἐν τρίτῃ νυκτὶ φανεροῦται, κτυπᾷ καί φονεύει.

Ἅπτε, λαὲ νεκρωσίμους λαμπάδας, καὶ λίβανον καῖε.
Ποῦ ὁδηγεῖς τοῦ Βλαστοῦ δακρυσμένα τὰ νήπια, Κρῖνε;...
Φεύγουν τοὺς θρήνους τὰ δύστηνα, πλέον δὲν ἔχουν πατέρα.
Δάκρυ δὲν ἔχω νὰ χύσω — μοῦ θλίβουν πυκνὰ τὴν καρδίαν —
Στρέφω τὸ βῆμ' ἀλλαχοῦ, καὶ κλαυθμοὶ μὲ σπαράττουν καὶ ἄλλοι.

Ῥέετε, θρῆνοι καὶ δάκρυα, μνήμης πικρᾶς δορυφόροι.
Πνεῦμα τυφλὸν τὴν τροφὴν τῆς ζωῆς πανταχοῦ φαρμακόνον,

Πάντας λυμαίνεται, πλούσιον, πένητα, γέροντα, νέον.
Νέα καὶ ὄλβιος ἦσο καὶ πλήρης θελγήτρων, Μαρία,
Μόλις πλὴν μέσῳ νυκτὸς τὴν στολὴν τῶν χορῶν ἀπεδύθης,
Μόλις τοῦ ὕπνου τὴν δέησιν εἶπε τ' ὡραῖόν σου στόμα,
Κ' ἔλαχες κλῆρον πικρόν. Δυστυχής! σὺ καλὴ, σὺ ὡραία,
Πλέον ἐδῶ τῶν χορῶν δὲν θὰ φέρῃς τὸ ῥόδινον στέμμα,
Οὔτε τῆς Σμύρνης θὰ πλεύσῃς ποτὲ τὸ κατάργυρον κῦμα.

Θρήνει, Γεώργιε· τάφος ῥοφᾷ τὴν καλὴν ἀδελφήν σου.
Ὅλα ὁ τάφος ῥοφᾷ ἐδῶ κάτω, τὸν πλοῦτον, τὸ κάλλος,
Ὅμως οἱ μένοντες μίαν ἐγείρουν παρήγορον πλάκα,
Ἔνθα οἱ θρῆνοι καὶ τ' ἄνθη τιμοῦν τῶν ἀπόντων τὴν μνήμην.
Τώρα δ' ἡμεῖς ἕνα μόνον βαθὺν ἀνεσκάψαμεν τάφον,
Ὅπου καλούς τε καὶ φαύλους κοινὴ συμφορὰ συγκαλύπτει,
Ὅπου, κηδείας περίφρων, ἡ ἄσβεστος τήκει τὰς σάρκας.

Νύμφαι, φορέσατε μαῦρα, γυναῖκες, κτυπᾶτε τὰ στήθη.
Τίς, Θεοδώρα, σὲ νέμεται πόνος, τί ἄλγος σὲ τρώγει
Κ' ἔκλινες οὕτω τὸ μέτωπον κρύον, τὰ βλέμματα ξένα;
Δὲν σὲ φαιδρύνει ὁ νέος βαθμὸς τοῦ καλοῦ Ἀξελοῦ σου;
Πῶς εἰς ἀπόγνωσιν, πῶς εἰς πικρίαν ἐστράφ' ἡ χαρά σου;
Ὦ συμφορά! εἰς ἀγκάλας θανάτου ὁ σύντροφος σπαίρει . . .
Πρὶν ἢ τοῦ οἴκου συντρίψῃ τὴν ἄγκυραν δαίμων ἀλάστωρ,
Δύστηνε, λάβε τ' ἀθῶά σου τέκνα, κ' ἐμπρὸς τῶν εἰκόνων
Κλῖνε τὰ γόνατα, αἶρε τὰς χεῖρας, εἰς δάκρυα λύου.
Μοῖρ' ἀδυσώπητος ἔκλεισε, φεῦ, τοῦ ἐλέους τὰς πύλας.

Κρύψον μὲ σκέπην, μὲ σκέπην πικρὰν τὰς ὀφρῦς, Θεοδώρα.
Πῶς ἠρημώθης ἡ πλήθουσα κόσμου, ἡ εὔθυμος πόλις!
Πῶς τοῦ μετώπου σου ἔπεσαν τ' ἄνθη χαμαὶ, μαραμένα;
Ποῦ ἡ χαρά σου καὶ ποῦ ἡ προτέρα μολπὴ τῶν κυμβάλων;
Πῦρ ἐπὶ σὲ φλογερὸν, ἡ ὀργὴ τοῦ Ὑψίστου ἐχύθη,
Θρῆνοι ἐξέρχονται ὅθεν ἠκούοντο πρὶν μελῳδίαι,

Μόνον δ' ὁρῶ εἰς τοὺς δρόμους ὠχροὺς διαβάτας ὀλίγους,
Μόνον νεκροὺς ἀκηδεῖς, ἀγομένους εἰς ἄδακρυν τάφον.

Φόρεσον μαῦρα ἡ πρώην καλλίστη ἑλλήνων Καθέδρα.
Ποῦ, Θετταλὲ, σὲ κομίζουν ἀκήδευτον βάναυσοι χεῖρες;
Πρόωρον πῶς τὸν πικρότατον πλοῦν τῶν νεκρῶν δοκιμάζεις;
Ὅταν τοῦ βίου ὁ κῆπος γελᾷ πρὸ ἡμῶν καρποφόρος,
Ὅταν αἱ Ὧραι μὲ πράσινα φύλλα στεμμέναι, χορεύουν,
Ἄδικον εἶναι νὰ σβύσῃ χλωρὰν ἡλικίαν ὁ τάφος.
Τίς θὰ σὲ κλαύσῃ νεκρόν; Εἷς ἐπέζησε μόνον οἰκεῖος·
Πάντας, γονεῖς, ἀδελφὴν, ἡ αὐτὴ κατεπόνησε μοῖρα.

Δέξαι, ὦ φίλη ψυχὴ, τὸν ἐγκάρδιον τοῦτόν μου θρῆνον.
Κάθυγρος νότος, τροφὴ τοῦ δεινοῦ, τὸν ἀέρα πιέζων,
Ὄρη καὶ δάση καὶ θάλασσαν, ὅλα μὲ πάχνην σκεπάζει,
— Ὡς καὶ ἡ φύσις αὐτὴ τὴν μεγάλην θρηνεῖ δυστυχίαν —
Εἶτα ὁ φόβος, ἐπίκουρος ἄλλος, τὸ νόσημα τρέφει,
Πᾶσα καρδία μαραίνεται, πᾶσα ἐλπὶς ματαιοῦται,
Εἷς δ' ἐκ μυρίων ψυχῶν, ἀλλὰ μάτην, ἐξέρχεται πόθος·
« Χῦσαν, Πεντέλη, τὸ πνεῦμα τῆς Ἄρκτου, νὰ σώσῃς τὴν πόλιν. »
Μὴ πρὸς τὰ ὄρη, λαὲ, ἀποτείνῃς τὸν μάταιον πόθον,
Στρέψον αὐτὸν ἀλλαχοῦ, ὁ δυνάμενος μόνον σὲ σώζει.

Τρέμετε πάντες· ὁ νότος φυσᾷ, τὸ κακὸν πλεονάζει.
Πέλαγος εἶναι καὶ σκότος τυφλὸν ἡ ἐπίβουλος νόσος,
Ὅπου ὁμοῦ ναυαγοῦν προφυλάξεις καὶ νοῦς κ' ἐπιστήμη.
Μάτην φιλάνθρωπον, σεῖς, ἰατροὶ, ἐπληροῦτε καθῆκον,
Μάτην ἐσπεύδετε ὅπου ἀνάγκη πικρὰ σᾶς ἐκάλει.
Ἅπαξ ἁρπάσας, δὲν ἄφινε πλέον ὁ δαίμων τὸ θῦμα,
Οὐδ' ἠλαθήθη κ' ὑμᾶς, ἀγαθὸν ἕνα σύντροφον θύσας.

Ἔχε τὴν γῆν ἐλαφρὰν, δυστυχῆ συμπολῖτα Σταυρίδη.
Στρέφεται τέλος ἀλλοῦ εὐσεβὴς ἡ ψυχὴ τῶν πασχόντων.

Πᾶσαν τὴν πόλιν πληροῦν σοβαρᾶς λιτανείας οἱ φθόγγοι,
Ὅλα τὰ στόματα ψάλλουν· « Ἐλέησον, Πλάστα, τὴν πόλιν. »
Πᾶσαι πετοῦν αἱ ψυχαί, μὲ τὸν νοῦν, πρὸς αἰθέρια ὕψη.
Πίστεως κόκκος καὶ εἷς ἂν ὑπάρχῃ, βουνὸν ἐκτοπίζει·
Μύρον ἀρέσκον Θεῷ ἡ ἐγκάρδιος δέησις εἶναι.

Νεύει τὸ μέτωπον τέλος ὁ Πλάστης, οἰκτείρων τὴν πόλιν,
Κ' ἔπαυσε πλέον ἡ νόσος· ὤ, πόσους μᾶς ἥρπασεν ὅμως!

Ποῦ, ποθητὲ τῆς καρδίας μου φίλε, ποῦ εἶσαι, Τυπάλδε;
Τ' ὅπλον σου λάβε καὶ σπεῦσον· χιὼν τὴν Πεντέλην λευκαίνει,
Ἕτοιμον τ' ὄχημα, σὲ κυνηγοὶ περιμένομεν φίλοι.
Ἄλαλος μένεις;... Ὤ, μήπως νωπὸν τ' ἀδελφοῦ σου τὸ χῶμα
Σ' εἵλκυσεν;... οἴμοι, καὶ σὺ τὸν ἀτέρμονα ὕπνον κοιμᾶσαι.
Πῶς τόσον νέος εἰς τ' ἄδυτα σκότη τοῦ ᾅδου κατέβης,
Σὺ γεννημένος νὰ πλεύσῃς τοῦ βίου τὸ εὔχαρι κῦμα;
Ἄλλος, οὐαί, εἰς τὰ δάση τὸν σκύλον σου ἔχει θηρεύων,
Ἄλλος ἱππεύει τὸν ἄχαριν ἵππον σου, δύστηνε φίλε.

Μίαν σου θραῦσον, ὦ λύρα, χορδήν· ἡ καρδία μου κλαίει.
Ὅπου στραφῶ, μοῦ ῥαγίζουν βαρεῖς κοπετοὶ τὴν καρδίαν,
Ὅπου γυρίσω, κατήφειαν βλέπω κ' ἐμβλήματα πένθους.
Φίλοι ἐδῶ καὶ οἰκεῖοι θρηνοῦν τὴν καλὴν Πολυτίμην,
Ἥτις ἀφῆκε σχολεῖον κενὸν καὶ πατέρα πεινῶντα.
Κλαίουν ἐκεῖ τὸν Σωμάκην τὰ δύστηνα τέκνα κ' ἡ χήρα,
Ἄλλοι δὲ ἄλλους· παντοῦ βασιλεύουν ὀδύναι καὶ θλίψεις.

Ἄφετε, νύμφαι, τοὺς πρώτους χοροὺς καὶ κτυπᾶτε τὰ στήθη.
Μίαν ἀπήντησα χθὲς εἰς τὸν δρόμον πενθοῦσαν γυναῖκα,
Κ' ἔχυσα δάκρυ γνωρίσας τὴν Φρόσων, τὴν ἄμοιρον χήραν...
Χῶμα καὶ σοῦ τὴν πρεσβῦτιν ῥοφᾷ ἡλικίαν, Βενθύλε,
Ἄδικον χῶμα!

Θρηνεῖτε αὐτὸν, λειτουργοὶ τῆς παιδείας,
Ἄγετε πένθος καὶ σεῖς, μαθηταὶ τοῦ καλοῦ διδασκάλου.

Τίς νὰ μοὶ δείξῃ τὴν γῆν, ἥτις κρύπτει τὸν ἄριστον πάντων;
Μαύρην κυπάρισσον, ὅπου κοιμᾶσαι, ποθῶ νὰ φυτεύσω,
Γόνυ νὰ κλίνω ποθῶ καὶ νὰ σπείρω ἓν ἄνθος κ' ἓν δάκρυ.
Μάτην, οὐαὶ, τῆς ταφῆς σου νὰ ἴδω ζητῶ ἓν σημεῖον,
Μάτην ζητῶ κ' ἐλαχίστου σημείου παρήγορον γράμμα,
Ὧδε κοιμᾶται πατὴρ διδασκάλων, ἀπόστολος φώτων.
Ἄνευ ὀνόματος, τοῦτο καὶ ἤρκει νὰ δείξῃ ποῦ κεῖσαι,
Χῶμα πλὴν ἄκριτον σὲ τὸν ἀοίδιμον ἄνδρα καλύπτει.

Λύκεια, κλείσθητε, ἄλυτον ἄγετε πένθος αἱ Μοῦσαι.
Ἂν τῶν τιμῶν ἐστερήθη τοῦ τάφου εἰς μαύρας ἡμέρας,
Ἂν δὲ τὸ Γένος ποτὲ οὔτε μάρμαρον ἓν τῷ ἐγείρῃ,
Εἰ μηδὲν ἄλλο, κἂν πλέκουσα σὺ κυπαρίσσινον στέμμα,
Γράψον τὸν βίον του, πότνια μήτηρ Μουσῶν, Μνημοσύνη.

Νήπιον ἔτι, διψῶντα παιδείας, ἀλλ' ἄμοιρον πλούτου,
Μοῖρα ἡμῶν εὐεργέτις ὡδήγει αὐτὸν εἰς Δακίαν,
Ὅπου τὸ γάλα Μουσῶν ὁ κλεινὸς τὸν ἐπότισε Λάμπρος.
Ἦσαν ἡμέραι δακρύων, τὸ δοῦλον βαρύνουσαι Γένος,
Τρέφουσαι μόνον ἐλπίδα διττὴν, τὴν θρησκείαν καὶ γλῶσσαν.
Ἄνευ τῆς Πίστεως, ἄνευ τῆς γλώσσης Ἑλλὰς δὲν ὑπῆρχε.
Δόξα, Γεννάδιε, δόξα εἰς σὲ τὸν γενναῖον υἱόν της!
Εἴκοσιν ἔτη ἐδίδασκες σὺ τῶν Πλατώνων τὴν γλῶσσαν,
Ὅτε ἡ πέδη τῶν δούλων εἰς ξίφος ὀξὺ μετεπλάσθη,
Ὅτε, εἰς μέγαν ἀγῶνα, τὸ βούκεντρον ἔγεινε λόγχη.
Τότε δὲ τότε λιπὼν τὴν Σχολὴν τῆς σοφῆς Γερμανίας,
Ἔδραμες ὅπου ἡ γῆ ἐποτίζετο μ' αἷμα μαρτύρων,
Ὅπου ἐπάλαιον δύο, ἀντίθετα ὅλως, στοιχεῖα,
Τοῦτο ἀλήθεια, ψεῦδος ἐκεῖνο — Χριστὸς καὶ Μωάμεθ.

Ὅτε τὰς λόγχας ἡμῶν ὁ κλυτὸς Φαβιέρος ὡδήγει,
— Ἤθελ' ἐκεῖνος*) νὰ ἴδῃ παντοῦ τοῦ Σταυροῦ τὴν σημαίαν —
Ῥήτωρ ὁπλίτης καὶ σὺ, μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Κάρυστον ἦλθες.
Ὅτε δ' ὁ Ἄραψ σατράπης τὴν Πέλοπος γῆν ἐπλημμύρει
Κ' ἔμενον ἄλλοι νωθροὶ θεαταὶ τοῦ μεγάλου κινδύνου,
Στὰς ἐν τῷ μέσῳ προμάχων πολλῶν, ἐριζόντων πρὸς ἄλλους,
Σὺ μὲ τοῦ λόγου τὴν δύναμιν πάντα μαλάξας τὰ πάθη,
Ἔπεισας ὅλους νὰ δράξουν τὰ ὅπλα φιλοῦντες ἀλλήλους.

Τέλος ἐπλήρου τοῦ χρόνου τὴν λάγηνον βούλησις θεία,
Σύμμαχοι δὲ κραταιοὶ, τὴν καλὴν ἑκατόμβην τῆς Πύλου
Θύσαντες, φέρουν ἐδῶ τὸν ἀνδρεῖον στρατὸν τοῦ Μαιζῶνος,
Κ' ἔντρομος φεύγει ὁ ἄραψ, ἡμᾶς βλασφημῶν ἐλευθέρους.
Ἱεροφάντης παιδείας καὶ ἄλλα τριάκοντα ἔτη,
Ἅπαν τὸ Γένος, ἀείμνηστε, σὺ εὐηργέτεις διδάσκων,
Ἄφησας ὅμως τὰ τέκνα σχεδὸν ἐνδεῆ καὶ τοῦ ἄρτου.

Δύστηνα τέκνα, τὴν μαύρην τοῦ οἴκου του κλείσατε θύραν,
Λύκεια κλείσθητε, ἄλυτον ἄγετε πένθος αἱ Μοῦσαι.
Τοῦτό μου ἦτο τὸ ὕστερον δάκρυ, ὁ πρώτιστος θρῆνος.

*) Διὰ τοῦ στίχου τούτου, ὀδύνην πνέοντος καὶ πικρίαν, ἐλέγχεται ἡ τότε τοῦ Πειραιῶς Κατοχὴ καὶ ἡ πολιτικὴ ἐν γένει τῆς Δύσεως. Γ. Π.

ΤΟ ΣΤΟΜΙΟΝ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ.

ΤΟ ΣΤΟΜΙΟΝ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ.

Ὅστις δὲ τόλμῃ πρὸς τὸ δεινὸν ἔρχεται,
Ὀρθὴ μὲν ἡ γλῶσσ' ἐστίν, ἀσφαλὴς δ' ὁ νοῦς.

(ΣΟΦΟΚΛΗΣ).

Α'.

Ανετειλεν ἤδη τὸ φῶς τῆς πρωΐας
Εἰς Πρέβεζαν, πλήρη βαρβάρων φυλῶν.
Τὰ νῶτα στηρίζων εἰς στρῶμ' ἁπαλὸν
Εὑρίσκετ' ὁ Μπέης[1] εἰς σκέψεις μυρίας.

Ὡραῖος ἠνοίγετ' ὁρίζων ἐμπρὸς,
Καὶ κόλπος βαθὺς ἐκ τῆς γῆς τῶν Κουρήτων
Τὴν γῆν τῆς Ἠπείρου ἐχώριζε, κ' ἦτον
Καθρέπτης λαμπρός.

Ἐκεῖ τὸ μεγάλον τοῦ Καίσαρος στέμμα
Ὑγρὰν εἰς κονίστραν ἐπαίχθη ποτέ.
Ναυβάται τῆς Ῥώμης ἐκεῖ μαχηταὶ
Τὸ κῦμα μ' ἐμφύλιον ἔβαψαν αἷμα.

Ἀλλὰ τὴν σφαγὴν τοῦ ῥωμαίου στρατοῦ
Ἀγράμματος τοῦρκος αὐτὸς δὲν ἐθρήνει.
Τίς ἄλλος βαρὺς λογισμὸς διεκίνει
Τὰς φρένας αὐτοῦ;

Λευκόθριξ Ἰμάμης ἐκάθητο φέρων
Τὸ ἄτολμον βλέμμα κλιτὸν πρὸς τὴν γῆν·
Τὴν ἔνδον τοῦ οἴκου κρατοῦσαν σιγὴν
Ἐδίσταζε πρῶτος νὰ λύσῃ ὁ γέρων.

Πλὴν τέλος ὁ Μπέης ἐκεῖθεν στραφείς,
«Δυσόνειρος, εἶπεν, ὁ ὕπνος μου ἦτον.
Εἰς τ' ἄγρια σκότη ἐξύπνησα φρίττων,
Ὠχρὸς, κατηφής.

»Πιστεύεις, ὦ πάτερ; δεινῶς ἐφοβήθην
Ἐγὼ μὲ τὸ πνεῦμα τὸ τόσον θρασύ...
Μεγάλε προφῆτα, βοήθησον σὺ,
Καὶ τ' ὄνειρον δὸς εἰς αἰώνιον λήθην!

»Περῶν ἀπὸ φύλλωμα κήπου δασὺ,
Εὑρέθην ἐγγὺς ποταμοῦ βαθυτάτου
Κατάργυρα ἦσαν τὰ λεῖα νερά του,
Κ' ἡ ὄχθη χρυσῆ.

»Δὲν ἦτον ἀνθρώπων αὐτὴ κατοικία.
Μαγεία παντοῦ· τῶν δασῶν ἡ σκιὰ,
Τῶν κρίνων ἡ δρόσος, τῆς γῆς ἡ χροιὰ,
Τὸ πᾶν ἐμειδία.

»Πλὴν θέαμα εἶδα ἐκεῖ φοβερόν.
Οὐρὰν περατώδη μὲ πάταγον σείων,
Πελώριος δράκων ὑπῆρχε πλησίον
Τὴν θέσιν φρουρῶν.

»Βολβοὶ θυελλώδεις οἱ δύ' ὀφθαλμοί του,
Ἀπαίσιον ἔχυνον λάμψιν πυρός.
Τὸ στόμα του ἦτο κρατὴρ φλογερὸς
Κ' ἐβρόντα, ὡσεὶ μυκηθμός, ἡ πνοή του.

»Τὸν εἶδα, καὶ τώρα εἰσέτι ῥιγῶ.
Ἀλλ' αἴφνης — ὀνείρου παράδοξος πλάνη! —
Ἀλλ' αἴφνης ὁ δράκων ἐκεῖνος μ' ἐφάνη
Ὅτ' ἤμην ἐγώ.

»Θηρὸς καὶ ἀνθρώπου τεράστιον κρᾶμα
Ἡ δίμοιρος φύσις ἐμίχθ' εἰς ἐμὲ,
Καὶ, φύλαξ ἐκεῖ τοῦ στομίου, χαμαὶ
Θηρίον ἐκείμην καὶ ἄνθρωπος ἅμα.

»Ἀλλ' οἴμοι! Τὸ ἔκφυλον δέρας φορῶν,
Τὴν πρώην ἀνθρώπου ἀπώλεσα γνώμην·
Σκληρὰν εἰς τὰ σπλάγχνα ὀργὴν ᾐσθανόμην
Καὶ μένος σκληρόν.

»Ἐνῷ τῆς εἰσόδου, δρακόντειος δαίμων,
Τὴν θέσιν ἐκείνην κατεῖχον στενὰ,
Ἐξώρμησαν αἴφνης μακρόθεν πτηνὰ,
Λευκότερα κρίνων, ταχύτερ' ἀνέμων.

»Πλὴν τέσσαρα μόνα ἐξ ὅλων αὐτῶν
Ἐχώρισαν κ' ἦλθον πετῶντα πλησίον.
Ἐσφάδαξα τότε τὰς σπείρας ἐκλύων,
Τὰ λέπη κροτῶν.

»Ἐτόξευα βλέμμα δριμὺ, σπινθηρίζον,
Τὸν ὄγκον κινῶν τῆς μακρᾶς κεφαλῆς,
Καὶ ἤνοιγα κ' ἔκλεια στόμ' ἀπειλῆς,
Γοργὰ τ' ἀδαμάντινα ἔγχη του τρίζον.

»Εἰς μάτην τὰ λέπη ἐβρόντων δεινὰ,
Εἰς μάτην τ' ὀξύοπλον ἔρκος ἐβρόντα·
Τῶν σπλάγχνων μου ἔνδον εἰσῆλθον πετῶντα
Τὰ κοῦφα πτηνά.

»Καθὼς διασχίζουν τὰ νέφη τὰ μαῦρα
Αἱ πύρινοι λάμψεις ἀγρίας νυκτὸς,
Μ' ἐσπάραξε πόνος τὰ σπλάγχνα φρικτὸς,
Τὰ στέρνα μου ῥύγχη διέῤῥηξαν λάβρα.

»Ἐστέναξα σείσας τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς,
Κ' ἠνοίχθη ἐντός μου τετράπορος πύλη,
Κ' ἐκεῖθεν οἱ γῦπες ῥαγδαῖοι, ὀργίλοι
Ἐξῆλθον σφαγεῖς.

»Ἰδοὺ τ' ὄνειρόν μου! Ἠγέρθην τῆς κοίτης
Ψυχρὸς ἀπὸ φόβον, τὰς τρίχας ὀρθῶν.
Καὶ τώρα, μεστὸς τῶν ἐν ὕπνῳ παθῶν,
Καὶ τώρα, ναὶ, φρίττω... Ὦ πάτερ, δὲν φρίττεις;

Κ' ἐκεῖνος μὲ τόνον τρεμούσης φωνῆς,
»Ὦ Μπέη ἀπαίσιον ὄνειρον εἶπες.
Ἐχθρούς σου ἀπίστους σημαίνουν οἱ γῦπες,
Τοῦ κήτους φονεῖς.

«Τὴν θάλασσαν ζώνουν Γκιαβοῦραι προδόται,
Κ' ἐνῷ Ἀκαρνᾶνες ὁπλῖται πολλοί...»
Τοῦ πέραν Ἀκτίου βροντώδης βολὴ
Τὸν λόγον τοῦ γέροντος ἔκοψε τότε.

Τοῦ δώματος κάτω πληθὺς μαχητῶν
Συνήχθη ἀκούσασα αἴφνης τὸν κτύπον,
Καὶ Τοῦρκος μακρόθεν ἐπρόβαλεν, ἵππον
Ἀφρώδη κεντῶν.

Ἐπέτα ταχὺς μὲ λυτὰ τὰ ἡνία,
Βοῶν· «ὁπλισθῆτε Μωάμεθ λαοί,
Ὁπλίσου, ὦ Μπέη! Ζεφύρου πνοὴ
Πλησίστια φέρει τ' ἀλλόπιστα πλοῖα.»

Κατέβη ὁ Μπέης ὠχρὸς ἀπ' ὀργὴν,
Ἀλλὰ τῶν τειχῶν ἡ προκέφαλος πτέρυξ
Ἐξέπεμψε τότε βροντὰς καὶ τὴν πέριξ
Ἐκλόνησε γῆν.

Βαρεῖς, δεξιὰ πρὸς τὴν θάλασσαν κάτω,
Ἐβόων βαρεῖς μυκηθμοὶ κεραυνῶν
Κ' ἐστέναζον τ' ἄντρα τῶν πέριξ βουνῶν,
Βροντόπληκτος δὲ ὁ αἰθὴρ ἐμυκᾶτο.

Ἡ πόλις ἐσείσθη καὶ δοῦπος βαθὺς
Καὶ θόρυβος μέγας καὶ κρότος ἀντήχει,
Κ' ἐβόα ὁρμῶσα πυκνὴ πρὸς τὰ τείχη
Βαρβάρων πληθύς.

Ἀλλ' ἄφες, ὦ Μοῦσα, τὰ βάρβαρα γένη
Καὶ μ' ἄϋλα σπεῦσον πετῶσα πτερὰ
Ἐκεῖ ὅπου βρέμουν ἀφρώδη νερὰ,
Χριστώνυμος ὅπου σημαία κυμαίνει.

Ἂς ἴδωμεν πῶς πρὸς τὸν κόλπον ὁρμοῦν
Γοργαὶ ἀλκυόνες, τετράδελφα πλοῖα,
Ἐνῷ τηλεβόλα τοῦ κόλπου μυρία
Τὸ πῦρ ἐξεμοῦν.

Β΄.

Ἰδέτε! Πρὸ φλοίσβου κυμάτων ἀγρίων,
Τῆς πόλεως ἔνθεν, μὲ ὄψιν φρικτὴν,
Στημένα ἰδοὺ εἰς πετρώδη ἀκτὴν
Τ' ἀστράπτοντα τείχη μεγάλων φρουρίων.

Ἀπέναντι ἄλλη ἑστία πυρὸς,
Τὸ Ἄκτιον, πύργος χαλκοῦ καὶ σιδήρου,
Ὑψόνετ' ἐκεῖ ἀντικρὺ τῆς Ἠπείρου,
Τοῦ κόλπου φρουρός.

Δρακόντειον χαίνει ἐν μέσῳ ἐκείνων
Τὸ στόμα τοῦ κόλπου. Ἐκεῖσε λοιπὸν,
Καθὼς ἡ νυκτία τετρὰς τῶν γυπῶν,
Τὰ τέσσαρα πλοῖα ὁρμοῦν τῶν ἑλλήνων;

Ἀγάλλου, Μυκάλης ἀκτὴ γηραιὰ,
Πορθμὲ Σαλαμῖνος ἐχθρόξενε, σκίρτα.
Κ' ἐδῶ θὰ σκορπίσῃ ἀμάραντα μύρτα
Ἡ πάλαι Θεά.

Δυὰς πυροσκάφων[2] τὸ φρούριον πλήττει,
Καπνὸν ἐξεμοῦσα καὶ πῦρ καὶ βροντάς.
Μὲ χεῖρας χαλκίνας, μὲ χεῖρας διττὰς
Τὴν θάλασσαν δέρουν κ' ἡ θάλασσα φρίττει.

Τὴν μίαν κενοῦντα πυρίνην πλευράν,
Γυρίζουν μὲ κρότον ταρτάρου τὴν ἄλλην,
Ἀκάματοι αἶτναι, ἐκχύνουσαι πάλιν
Βροντὴν φοβεράν.

Καὶ πίπτουν μὲ πάταγον πέτραι καὶ χῶμα,
Κ' ἓν μέρος τοῦ τείχους, ὡς στήλη τμηθὲν,
Ἐχώρισε, φάσμα ἐκεῖ μονωθὲν,
Ὠχρὰν ἡμισέληνον φέρον ἀκόμα.

Τῶν τούρκων φρουρῶν ἠλλοιώθ' ἡ μορφή·
Τοὺς θάπτουν αἱ πέτραι, τοὺς θάπτει τὸ κῦμα.
Ὤ, ἄμποτε πᾶσα εἰς ὅμοιον μνῆμα
Ἡ Ἄγαρ ταφῇ.

Ἐνῷ πρὸς τὸν κόλπον ἡ θάλασσα φεύγει
Σαλεύουσα μέχρι μυχοῦ, κ' ἐλαφρὸς
Εἰς τ' ἄγρια νῶτά της παίζει ἀφρὸς,
Ταυτόδρομα φεύγουν νεῶν δύω ζεύγη.

Ἐν εἴδει σταυροῦ τὰ λευκά των πτερὰ
Εἰς οὔριον πνεῦμα ζεφύρου ἁπλόνουν,
Πετοῦν καὶ μὲ ῥύγχος ὀξὺ αὐλακόνουν
Ὀργίλα νερά.

Λυσσῶδες τὸ μάκρος τοῦ τείχους ἀστράπτει
Καὶ καίει, καὶ στρόβιλον χύνει σφαιρῶν.
Μανία δαιμόνων ἐκεῖ στυγερῶν
Κροτεῖ τὸν αἰθέρα, τὴν θάλασσαν σκάπτει.

Συρίζει θανάτου ἐκεῖ καταιγὶς,
Βοοῦν φοβερὰ τηλεβόλα μυρία,
Ἀτάραχα πλὴν διαβαίνουν τὰ πλοῖα
Τοῦ τείχους ἐγγύς.

Τὸ Ἄκτιον ἤδη κ' ἐκεῖνο μυκᾶται
Τὸ μέτωπον ζῶνον μὲ στέμμα φανῶν.
Ἀνάμεσα δύω πυρίνων Αἰτνῶν
Ποῦ σπεύδετε, πλοίων μικρῶν ἀναβάται;

Ἀγρία πλευρόθεν πλανᾶται πνοὴ,
Σφαιρῶν ἑκατόμβας ὁ θάνατος καίει.
Δὲν ἔχετε σάρκα τρωτὴν, ὦ γενναῖοι
Θαλάσσης υἱοί;

Ὦ θαῦμα! Σιγοῦν καὶ θρασεῖς ἁρμενίζουν
Ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ καπνοῦ καὶ πυρός.
Ὁ ζέφυρος ἔξωθεν πνέ' ἠχηρὸς,
Αἱ πρῷραι στενάζουν, τὰ κύματ' ἀφρίζουν.

Σιγοῦν, ἀλλ' ὁπότε περοῦν τὸ βραχὺ
Ἀνάμεσ' Ἀκτίου καὶ πόλεως χάσμα,
Ἐκ στόματος ὅλων τὸ θούριον ἆσμα
Τοῦ Ῥήγ' ἀντηχεῖ.

Πλὴν ἆθλος δὲν στέφεται ἄνευ δακρύων·
Τῆς νίκης ὁ στέφανος εἶναι πικρός.
Ὁ πρόπλους Ἀνδρέας[3] ἐστρώθη νεκρὸς,
Ἐνῷ παιανίζων διεῖπε τὸ πλοῖον.

Ταλαίπωρος μήτηρ!... Ὁπόταν χαρὰ
Τῶν ἄλλων μητέρων τὰς φρένας κλονήσῃ,
Εἰς λύπην τὴν ἄπαιδα θέλει βυθίσει
Δεινὴ συμφορά.

Ταχὺς ὁ πρῳρεὺς[4] τὸ πηδάλιον δράττει
Καὶ σκέπει τὸ πτῶμα. — Ἀνδρεῖε Σπαχῆ,
Καὶ σοῦ νεανίου τὸ τέρμα βραχύ,
Ὁ θάνατος ἤδη τὸν δρόμον σου φράττει.

Ἐμπρὸς τῶν τριῶν ἀδελφῶν της περᾷ
Τὸ στόμα ἡ ναῦς ἡ χρηεύουσα, πρώτη,
Κ' ἐξαίφνης σιγοῦν τῶν φρουρίων οἱ κρότοι,
Σιγοῦν τὰ πυρά.

Ἐχθρῶν πρὸ τοῦ κόλπου δεκάπρῳρος στόλος
Μεστὸς τηλεβόλων, μεστὸς ὁπλιτῶν,
Ἐτάχθη δαυλοὺς ἀναμμένους κρατῶν,
Καὶ μέν' εἰς τὸ στόμα φραγμὸς πυροβόλος.

Αἱ νῆες ἀκράτητοι σποῦν τὴν γραμμὴν
Λυσσώδη θανάτου ἐκχύνουσαι ζάλην,
Κ' ἐσείσθη τὸ κῦμα ὡσὰν τὴν μεγάλην
Θαυμάζον ὁρμήν.

Μακρύνονται πέραν βολῆς οἱ γενναῖοι.
Ἡ θάλασσ' ἀγρία ἐδῶ δὲν βοᾷ,
Γελᾷ τῶν κυμάτων ἐδῶ ἡ θεὰ,
Μεστὸς εὐωδίας ὁ ζέφυρος πνέει.

Ἰδοὺ, δεξιόθεν, τοῦ κόλπου φραγὴ,
Ἐκτείνονται λόφοι καὶ μύρτα μυρία·
Εὐώνυμος ὅμως... ὦ χαῖρε, ἁγία
Τῶν πάππων μου γῆ!

Σᾶς βλέπω ἐμπρός μου, βουνὰ τεθλιμμένα,
Βουνὰ τῆς Δωδώνης ἐν μέσῳ δασῶν.
Γιοὶ τοῦ πολέμου, λαοὶ Μολοσσῶν,
Ὡς πότε θὰ κύπτετε δοῦλον αὐχένα;

Ὑψοῦνται μακρόθεν ἐκεῖνα θολὰ,
Πλὴν κάτωθεν γέμον ἀγρῶν καὶ χωρίων,
Κατάφυτον ὅλον τ' ὡραῖον πεδίον
Τῆς Ἄρτης γελᾷ.

Δὲν θέλγει τοὺς ναύτας ἡ εὔμορφος θέα.
Παντοῦ βασιλεύει σιγὴ σοβαρὰ
Καὶ κρύφιον ἄλγος, ἀφοῦ πενθηρὰ
Τῆς πρώτης κατέβη νεὼς ἡ σημαία.

Εἰς νῆα ἑτέραν ἐκείνης ἐγγὺς
Ἀκούεται ἦχος ὡς ἦχος κλαυθμῶνος,
Καὶ φρένας ῥαγίζει ὁ ἄγριος τόνος
Θρηνώδους κραυγῆς.

Εἷς ναύτης μὲ βήματα τρέχων σπουδαῖα,
Παράφρων ἐκ πρύμνης εἰς πρῷραν περᾷ,
Κ' ἐκεῖ τὴν πενθίμην σημαίαν ὁρᾷ
Ἀνδρέα, κραυγάζων, ὁμίλει Ἀνδρέα!

Καὶ πλήττει τὰ λάσια στήθη θρηνῶν,
Καὶ πάλιν « Ἀνδρέα! » κραυγάζει δακρύων.
Ὁ ζέφυρος μόνον βοΐζει, τὸ πλοῖον
Σιγᾷ τ' ὀρφανόν.

Ματαίως βοῶν τὸν χιτῶνά του ῥίπτει
Καὶ πίπτει προκάρηνος κάτω χυθείς.
Ἀνοίγει τὸ κῦμα καὶ κλείετ' εὐθὺς,
Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αὐτὸς ἀνακύπτει.

Μονόπλευρα πλέων μιᾷ τῶν χειρῶν
Τὸ ἄβατον κῦμα ἑκάστοτε σχίζει,
Καὶ μ' ἄμφω τοὺς πόδας τὸ κῦμα λακτίζει
Ἐμπρὸς προχωρῶν.

Ἡ ναῦς, ἔνθα πένθους σημαία κυμαίνει,
Κατήνεμον ἤδη τὴν πρῷραν κρατεῖ.
Αὐτὸς πλησιάζων σχοινίον ζητεῖ,
Τὸ δράττει, κ' ἐπάνω ταχὺς ἀναβαίνει.

Ποῦ, δύστηνε, ὕδατα στάζων πικρὰ,
Ποῦ σπεύδεις ῥαγδαῖος; Ἀγρία ἐμπρός σου
Θ' ἀνοίξῃ σκηνή. Ὁ καλὸς ἀδελφός σου
Σὰρξ εἶναι νεκρά.

Τὴν σάρκα τὴν ἄπνουν τὴν εἶδε κ' ἐχύθη
Μὲ σπαίροντα μέλη, μὲ βλέμμα θολὸν,
Καὶ κύπτει τὰ χείλη τὰ κρύα φιλῶν,
Καὶ χύνεται ὅλος εἰς τ' ἄψυχα στήθη.

Φιάλην, ταλαίπωρε, πίνεις πικρὰν,
Καὶ τήκεσαι πύρινα δάκρυα χύνων,
Ἀλλ' ἄνεμος λάβρος τὸν μάταιον θρῆνον
Σκορπίζει μακράν.

Γ.′

Τοὺς πρὶν δὲν ἀκούω βρυγμοὺς τοῦ φρουρίου·
Δὲν μαίνετ' ἐκεῖθεν λυσσώδης ὀργὴ,
Τὴν πόλιν πενθίμη νεκρόνει σιγὴ,
Ὁ χάλκινος πύργος σιγᾷ τοῦ Ἀκτίου.

Ὁ ζέφυρος ἄγριος ἔξω φυσᾷ,
Ἡ θάλασσα μᾶλλον ἀγρία κυμαίνει.
Ὁ φοῖβος ἐν τούτοις κλειστὸς καταβαίνει
Εἰς νέφη χρυσᾶ.

Ἐφώτισεν ἤδη ἀγῶνα γενναῖον,
Ἀλλὰ εἰς τὸ κῦμα δὲν θέλει λουσθῇ
Ἂν πάλιν ἡ πόλις ἐχθρῶν δὲν σεισθῇ,
Ἂν δὲν τοὺς ἐκπλήξῃ κατόρθωμα νέον.

Ὦ φρούδων πλασμάτων πτωχοὶ ἑρμηνεῖς,
Εἰς ξένα ὁ νοῦς σας πρὸς τί νὰ προσφύγῃ;
Πτωχοί! ὁ ἀγών μας πανόραμ' ἀνοίγει
Μεγάλης σκηνῆς.

Σαλεύουν, Λευκάδος ἐγγὺς, ἐπ' ἀγκύρας
Αἱ πρῷραι τῶν δύο πυρίνων σκαφῶν.
Δὲν αἴρεται πλέον ἐκεῖθεν τυφὼν
Καπνοῦ πλημμυροῦντος τοὺς μαύρους μυκτῆρας.

Σταυροῦ τὰ στολίζει σημαία γλαυκὴ,
Κομψὰ δὲ καὶ γαῦρα πλησίον ταγμένα,
Λευκόπτερα δώδεκα πλοῖα δεμένα
Σαλεύουν ἐκεῖ.

Ἡγέτης ὁλκάδος[5] μακρόθεν ἐλθούσης,
Τὸν στόλαρχον βλέπων μὲ βλέμμα δριμὺ,
Καὶ ὕβρεις καὶ λόγους τραχεῖς ἐξεμεῖ
Ἐκχύνων πικρίαν καρδίας ἀλγούσης.

« Κ' ἐγὼ τῆς θαλάσσης υἱοὺς ὁδηγῶ,
Κ' ἐγὼ εἰς κινδύνους θηρεύω τὴν φήμην.
Ποῦ εἶναι οἱ ἄλλοι;... Προδόται! δὲν ἤμην
Ὁ πέμπτος ἐγώ;

«Ὀργόνουν τὸν κόλπον οἱ ἄλλοι μου φίλοι,
Κ' ἐγὼ φθόνου θῦμα, ναυτῶν ἐμπαιγμός...
Ἀλλ' ὄχι! θὰ ἴδῃς ποῦ φέρει θυμὸς,
Θὰ ἴδῃς ποῦ φθάνει καρδία ὀργίλη.»

Κ' ἐμβαίν' εἰς τὴν λέμβον, κ' ἐκείνη θοὴ,
Κ' ἐκείνη πετῶσα, τὸ κῦμα διχάζει.
Αὐτὸς τὴν ὁλκάδ' ἀναβαίνων κραυγάζει
Βαρείᾳ βοῇ.

«Τὴν ἄγκυραν ἄρατε, ναῦται ἀνδρεῖοι!»
Ἡ κύπτουσα πρῷρα κτυπᾷ τὸ νερὸν,
Ἡ ἅλυσις τρίζει μὲ θροῦν ἠχηρὸν,
Ἡ ναῦς τὰ πτερὰ δεξιόθεν τανύει.

Ὀπίσω της φεύγουν καὶ πλοῖα καὶ γῆ,
Κ' ἐνῷ ἀρμενίζει πλευρόθεν κλιμένη,
Κατάθαμβον ἔτι τὸ πλήρωμα μένει
Ἐν ἄκρᾳ σιγῇ.

Σταυρώσατε, πάλιν βοᾷ, τὰ ἱστία,
Τὸν δρύϊνον στρέφων εὐθὺς χαλινὸν,
Καὶ στρέφεται ἅμα ἡ ναῦς ὡς πτηνὸν,
Καὶ αὖρα πῆς πλήττει τὴν πρύμναν οὐρία.

Ἀκούετ' ἐκ πρῴρας φωνὴ σιγαλὴ,
Φωνὴ νεανίου· Ποῦ τρέχει, δὲν βλέπει;
Δειλέ! ἀπαντᾷ ὁ πρυμνοῦχος, δὲν πρέπει
Γυνὴ νὰ λαλῇ.

Σιγὴ τὸν τραχὺν διαδέχεται φθόγγον.
Ἐγγίζουν αἱ δύο ἀκταὶ βαθμηδὸν,
Τὸ τεῖχος Πρεβέζης ἐγγίζει σχεδὸν,
Μακρὸν ἐκτυλίσσον τὸν μέγαν του ὄγκον.

Ἐκεῖθεν θερμὰ ἐκ τῆς πρώην ὀργῆς,
Ἀστράπτουν ἐκ νέου τὰ χάλκινα κήτη,
Κ' ἐγγὺς τῆς ὁλκάδος τὸ κῦμα ὀρύττει
Σφαιρῶν καταιγίς.

Τίς ὄγκος ἀπέναντι λάμπων κινεῖται
Καὶ θόρυβον χύνει καὶ ἦχον κλαγγῆς;
Εἰς βάρβαρον γῆν, τοῦ Ἀκτίου ἐγγὺς,
Καλλίζωνοι τόσοι ποῦ σπεύδουν ὁπλῖται;

Τὴν ἄρμον μὲ ῥοῦν διαβαίνει ταχὺν
Εἷς λόχος ἐκεῖ ἀρωγὸς τῶν ἀνδρείων,
Καὶ στήνει σημαίαν τῆς ὄχθης πλησίον,
Εἰς λόφον τραχύν.

Ἀσπάζετ' ἐκεῖθεν τὴν πλέουσαν νῆα
Κραυγὰς ἀναπέμπων σπαιρούσης χαρᾶς
Φωνὰς ἀντιπέμπει ἐκεῖν' ἰσχυρὰς,
Καὶ πλήττει καὶ σχίζει τὸ κῦμα ταχεῖα.

Λυσσᾷ τοῦ Μωάμεθ τὸ γένος, κ' εὐθὺς
Ἀνοίγει τοῦ πύργου ἡ πύλη βαρεῖα,
Κ' ἐξέρχετ' ἐκεῖθεν πυκνὴ καὶ ἀγρία
Ἀπίστων πληθύς.

Λυσσώδη ὁ Ἄρης ἀνάπτει τὴν πάλην,
Ἀλλ' ἕλκει τὸ ξίφος ὁ ἕλλην στρατὸς
Καὶ φεύγουν οἱ τοῦρκοι κ' αἰσχίστους ἐντὸς
Ἡ πύλη τοῦ πύργου τοὺς δέχεται πάλιν.

Ἀκάματος ὅμως ἡ χεὶρ τῶν φρουρῶν,
Κρατεῖ τηλεβόλων ἀκοίμητον δᾷδα·
Τ' ἀντίπλευρα τείχη κτυποῦν τὴν ὁλκάδα
Μὲ ζάλην σφαιρῶν.

Ἐμπαίζουσ' αὐτὴ τὴν ὀργὴν τῶν φρουρίων,
Ἀφ' ὧν διακαίουν θανάτου πυρὰ
Ἀπὸ τηλεβόλων ἐκρήξεις περᾷ
Καὶ φθάνει τοῦ στόματος ἤδη πλησίον.

Εἰς μάτην τὴν πλήττουν ἐκ δύω πλευρῶν
Τὰ δίδυμα τείχη μεγάλων φρουρίων.
Ἐμβαίν', ὑπερήφανον νίκης σημεῖον,
Ὑψοῦσα σταυρόν.

Ὁ ἄνεμος αἴφνης ἐν τούτῳ κοπάζει·
Ναυβάται τὸν δρόμον της κλείουν ἐχθροί.
Οἱ σκύμνοι τῆς Ὕδρας δὲν μένουν νωθροί,
Τὴν κώπην ἀμέσως πᾶς ναύτης ἁρπάζει.

Ἀπτόητ' εἰς τόσην βαρβάρων ὁρμὴν
Πτερνίζουν τὸ κῦμα μὲ τρίζουσαν κώπην,
Καὶ ῥέ' ἡ ὁλκὰς, καὶ ἀφίνει κατόπιν
Ἀφρώδη γραμμήν.

Πλὴν ὄφις ὡς ἄγριος, ὅστις συστέλλων
Τὰς σπείρας, νὰ πνίξῃ τὸ θῦμα ζητεῖ,
Πολέμιος στόλος τὰς κώπας κροτεῖ,
Νὰ ζώσῃ ἐν κύκλῳ τοὺς ἕλληνας θέλων.

Τοὺς ζώνει πολύπρῳρος, πλήρης στρατοῦ.
Καπνὸς τὴν ὁλκάδα παχὺς περιβάλλει,
Χαλάζης πυρίνης συρίζουσα ζάλη
Τὴν πλήττει παντοῦ.

Θεὰ ἐγερσίφρων, θεὰ τῶν ἡρώων,
Τίς θόρυβος πέριξ ἠχεῖ τῶν ναυτῶν!
Ὤ, τεῖνε τὴν χλαῖνάν σου, τεῖν' ἐπ' αὐτῶν·
Βαρύοπλον σμῆνος τοὺς ζώνει ἀθρόον.

Ἀκράτητος λύσσα κινεῖ τοὺς ἐχθρούς·
Τὰ τείχη τοῦ πλοίου ὁ μόλυβδος θραύει,
Καὶ παύει ὁ δρόμος τοῦ πλοίου, καὶ παύει
Τῆς κώπης ὁ θροῦς.

«Κτυπᾶτε, βοᾷ ὁ πρυμνοῦχος, κτυπᾶτε!»
Κ' εὐθὺς τὰ πλατύστομα ὅπλα βροντοῦν, [6]
Καὶ σφαῖραι ἀμύνης τριγύρω πετοῦν
Καὶ κρότος βαρὺς πανταχόθεν μυκᾶται.

Ὁ ἄπιστος στόλος ἐστάθη εὐθύς,
Ἀλλὰ μία λέμβος ἐγγίζει τὴν νῆα,
Καὶ φαίνετ' ἐκεῖ ἀλαλάζουσ', ἀγρία
Ἐνόπλων πληθύς.

Τοῦ Μπέη γαμβρὸς ὁ Σελίμης, ἀνδρεῖον
Τοῦ Ἄρεος τέκνον, υἱὸς Θεσπρωτῶν,
Μ' ἁρπάγην τὴν νῆ' ἀγκιστρόνει ζητῶν
Νὰ φέρῃ τὴν πλήθουσαν λέμβον πλησίον.

Πλὴν εἷς τὸ ἀκόντιον δράττων κρατεῖ
Μὲ χεῖρα νευρώδη, κ' ἐκτείνων τὴν ἄλλην
Ἐμπρὸς τοῦ Σελίμη, τραβᾷ τὴν σκανδάλην
Καὶ τ' ὅπλον κροτεῖ.

Δεκὰς σφαιριδίων τὰ στήθη του βάλλει,
Κρουνοὶ ἀναβρύουν αἱμάτων θολοί,
Τὸ κῦμα ἐγγίζ' ἡ νεκρὰ κεφαλή,
Νεκρὸν εἰς τὴν λέμβον τὸν ἕλκουν οἱ ἄλλοι.

Ὤ, τίς ἀπροσδόκητος μάχης φορά!
Ἡ λέμβος ποδίζει, ποδίζουν τὰ πλοῖα
Κ' ἐλαύν' ἡ ὁλκὰς καὶ ὀργόνει τὰ λεῖα
Τοῦ κόλπου νερά.

Ἐμπρὸς τοῦ πρυμνούχου καλὸς νεανίας,
Ἀνδρόπαις, ὡς εἴκοσι μόλις ἐτῶν,
Προβάλλει καὶ λέγει ἁρπάγην κρατῶν·
« Τὸ λάφυρον εἶναι χειρὸς γυναικείας; »

Κ' ἐκεῖνος· « σὲ εἶδα, δὲν εἶσαι γυνή,
Ἀγὼν πλὴν εἰς Πρέβεζαν ἄλλος θὰ γείνῃ·
Ὁ θέλων καθ' ὅλα τὸν ῥύπον νὰ πλύνῃ
Ἐκεῖ θὰ φανῇ. »

Ἐν τούτοις ὁ ἥλιος δύεται, βέλη
Τινάσσων πρὸς τ' ἄνω φωτὸς πορφυροῦ,
Καὶ ἄνασσα σκότους ἡ νὺξ ζοφεροῦ,
Τὸν μαῦρον μανδύαν αὐτῆς διαστέλλει.

Ἀλλάσσει τὴν ὄψιν ἡ γῆ, μελανὰ
Τὴν ἔναστρον στέγην τὰ νέφη γεμίζουν,
Μαυρίζουν τὰ δάση τῆς γῆς, καὶ μαυρίζουν
Τὰ κύκλω βουνά.

Δ'.

Νὺξ εἶναι· φρυάσσουν τὰ βάρβαρα γένη
Καὶ κρύφιος τρόμος τὴν πόλιν κρατεῖ.
Ναὶ, τρόμος καὶ φρίκη, ἀλλὰ διὰ τί
Ὀξὺς τὸν αἰθέρα κλαυθμὸς διαβαίνει;

Ἡ πόλις ταράσσεται· ὄχλος πολὺς
Ὁλόγυρα ζώνει τὸ μέγαρον, ὅπου
Κατῴκει ἐνίοτε, μάστιξ τοῦ τόπου,
Ὁ Νέρων Ἀλῆς.

Ἐντὸς γυναικῶνος, εἰς πλούσιον δῶμα
Ἀκούεται θρῆνος δριμὺς, ἀλγεινός·
Ἀνὴρ χρυσοχαίτης, ἀγᾶς ἀλβανὸς
Ἐκεῖ ἐξαπλοῦται παράμορφον πτῶμα.

Χανούμισσα χάρις, ὡραία γυνὴ,
Ἐμπρὸς τοῦ νεκροῦ γονατίζουσα κλαίει.
Ἀκοίμητος πόνος τὰ σπλάγχνα της καίει,
Τὸν νοῦν της κλονεῖ.

Δειλαία! φρενήρης κτυπᾷ τοὺς κροτάφους,
Φρενήρης ὑψόνει τὰς χεῖρας αὐτῆς,
Καὶ βόστρυχοι κόμης ἀτάκτου, λυτῆς
Κυμαίνουν καὶ χύνονται μέχρις ἐδάφους.

Ὢ δύστηνος χήρα! Πικρὰ στοναχὴ
Τῆς πνίγει τοὺς θρήνους· τὸ στῆθός της σπαίρει,
Κ' ἑτοίμη νὰ φύγῃ, τὸ στῆθός της δέρει
Ἀλγοῦσα ψυχή.

«Σελίμη! Ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου, ἐγείρου·
Σὺ, ὅστις ταχὺς ὡς ἱέραξ πετᾷς,
Σελίμη! κραυγάζει, ἀκούεις βροντὰς,
Ἀκούεις πῶς τρέμει ἡ γῆ τῆς Ἠπείρου;

»Γκιαβοῦραι τὸν κόλπον πατοῦν μὲ ὀργήν·
Ὁπλίσου! σαλπίζει τῆς μάχης ὁ δαίμων,
Οἱ λόχοι σὲ κράζουν, ὁ ἵππος σου βρέμων
Λακτίζει τὴν γῆν.

»Ἀλλ' ὦ συμφορά μου! ἡ σπάθ' ἡ καμπύλη,
Ἀδέσποτον τεῦχος, μνημεῖον φρικτὸν
Τοῦ πάθους σου, κρέμαται κ' αἷμα πηκτὸν
Τῶν δέκα πληγῶν σου σκεπάζει τὰ χείλη.

»Ὦ, πῶς τὴν θανήν σου ἐγὼ ν' ἀνεχθῶ;...
Πλατύτερον, φίλοι, ἀνοίξατε μνῆμα·
Ἐκεῖ κ' ἐγὼ σπεύδω μὲ πρόθυμον βῆμα,
Τὸ μνῆμα ποθῶ.»

Ἀπόμασσε, Μοῦσα, τὸ δάκρυ τὸ θεῖον,
Τὸν βίαιον κράτει τοῦ στήθους παλμόν.
Πολλοί, παθημάτων μεστοί, ἐφ' ἡμῶν
Παρῆλθον αἰῶνες κλαυθμῶν καὶ δακρύων.

Τὸ τύραννον γένος ἂς κλαίῃ πικρῶς·
Πορεύθητι ὅπου, ἐν δώματι πλοίου,
Κοιμᾶται ἀθρήνητον ὕπνον ἀνδρείου
Ὁ Ἕλλην νεκρός.

Κοιμᾶται, ἰδού, ὁ Ἀνδρέας κοιμᾶται
Καὶ κύκλῳ παρίστανται φίλοι πολλοί·
Κοιμᾶται, πλὴν μία, θαῤῥεῖς, ἀπειλὴ
Εἰς τ' ἄλαλα χείλη του ἔτι πλανᾶται.

Ὁ πένθιμος κύκλος σιγᾷ τῶν ναυτῶν,
Πλὴν εἷς, σαλευούσας ὡς ἔχων τὰς φρένας,
Ἐγγὺς τοῦ νεκροῦ ἠρεμεῖ, σταυρωμένας
Τὰς χεῖρας κρατῶν.

Τὰ χείλη του μόνον σφαδάζουν· ἀλλοίαν,
Ψυχρὰν εἰς τὸ λείψανον ὄψιν κολλᾷ,
Καὶ δάκρυα πλέον δὲν χύνει θολά...
Τὰ δάκρυα, φεῦ, τοῦ πληροῦν τὴν καρδίαν!

Σὺ χῦσον, ὦ Μοῦσα, ἓν δάκρυ πικρὸν
Πρὶν κλείσῃ τὸ ᾆσμα ἡ στένουσα λύρα,
Καὶ στόλιζε μ' ἄνθη καὶ ραῖνε μὲ μύρα
Τὸν ναύτην νεκρόν.

Ἀπόθες δὲ ταύτην εἰς κλῶνα ἰτέας
Καὶ μὴ τὴν ἐγγίζῃς καὶ μὴ τὴν κινῇς,
Ἐὰν τρικυμία μεγάλης φωνῆς
Δὲν σείσῃ τὰ στέρνα θερμῆς νεολαίας.

Ὦ, τότε τὸ πρῶτόν μου ὅπλον ζητῶ,
Ὦ, τότε τ' ἀρχαῖά μου πέδιλα φέρων,
Ἐκεῖ ὅπου ῥέει γοργὸς ὁ Ἀχέρων
Μαζῆ σου πετῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΜΟΥ.

---

[1] Ὁ ἀρχηγὸς τῶν κατὰ τὴν Ἄρταν καὶ Πρέβεζαν τουρκικῶν δυνάμεων ὠνομάζετο Βελήμπεης, ἀλβανὸς νουνεχὴς καὶ ἀνδρεῖος.

[2] Ἡ Καρτερία καὶ ἡ Ἐπιχείρησις.

[3] Ἀνδρέας Κωφὸς ἐκ Πόρου, διοικητὴς τῆς κανονοφόρου ἡ «Φιλελληνίς.»

[4] Ἰωάννης Σπαχῆς, Τενεκὲς ἐπιλεγόμενος, ὅστις, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ἔπεσεν ἐνδόξως εἰς τὸν λιμένα τῆς Πρεβέζης, ἔνθα ὁ ἑλληνικὸς στολίσκος ἐπετέθη διὰ νυκτὸς κατὰ τοῦ τουρκικοῦ καὶ ἐκυρίευσε τὴν ναυαρχίδα καὶ μίαν κανονοφόρον.

[5] Ὁ Ἀναςάσιος Παρασκευᾶς Σπαχῆς, διοικητὴς τῆς ὁλκάδος ἡ «Χαρίκλεια.»

[6] Ὁ ναυτικὸς στρατὸς μεταχειρίζεται ὅπλα, ἅτινα οἱ μὲν Ἰταλοὶ tromboni ὀνομάζουσιν, ἐγὼ δὲ διὰ τὸ σχῆμα «πλατύστομα.»

ΑΡΜΑΤΩΛΟΙ ΚΑΙ ΚΛΕΠΤΑΙ.

ΤΗΙ ΣΠΑΡΑΚΤΙΚΗΙ ΜΝΗΜΗΙ

ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΟΥ,

ΟΝ

ΜΟΙΡΑ ΑΝΕΛΕΗΜΩΝ

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΗΔΗ ΑΝΘΟΥΝΤΑ ΕΑΡ

ΑΝΗΡΠΑΞΕ.

Καλῶν τὸν Θάνατον καὶ Χρόνον,
Ἔγραφον ἥσυχος καὶ πόνον
Δὲν ἠσθανόμην φλογερόν.
Δὲν ἔλεγον πῶς θὰ σὲ χάσω·
Ὡς ἄγγελος τότ' ἐκοιμᾶσο
Εἰς τοῦ πατρός σου τὸ πλευρόν.

Ποσάκις τὴν γραφίδ' ἀφίνων
Ἠρχόμην προσχαρὴς, καὶ κλίνων
Τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ σέ,
Εὐῶδες ὡσφραινόμην μύρον
Καὶ μ' ἐγοήτευον ὀνείρων
Τερπναὶ εἰκόνες καὶ χρυσαῖ.

Οὐαὶ χαρᾶς ἡμαρτημένης!
Εἰς κάλπην μαύρης εἱμαρμένης
Ἐστρέφοντ' ὧραι συμφορᾶς.
Εἷς κλάδος σήμερον ἀνθίζει...
Ἀλλὰ τὸ μνῆμά σου στολίζει—
Τὸ μνῆμα πάσης μου χαρᾶς.

ΑΡΜΑΤΩΛΟΙ ΚΑΙ ΚΛΕΠΤΑΙ.

Α.

Σκοτιαν διαλύοντες αἰῶνος ὁλοκλήρου
Φλέχθητε, δῶρα τῶν Μουσῶν, σπινθῆρες διανοίας,
Καὶ φέρετέ μ' ἐτάζοντα τοὺς χρόνους τῆς δουλείας
Εἰς τ' ἅγια καὶ ἱερὰ ἐδάφη τῆς Ἠπείρου.

Χρόνε καὶ Θάνατε, δυὰς ὀλέτειρα τοῦ κόσμου,
Ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ζωῆς ἀπόῤῥητος αἰτία,
Ὦ, σήμερον ἀνοίξατε πλοῦτον διττὸν ἐμπρός μου,
Τὰς δέλτους σας τὰς μυστικὰς, τὰ μνήματα τὰ κρύα.

Βλέπω τοῦ Τμάρου τὸ βουνὸν — χιὼν περικαλύπτει
Τὰ δάση ἀφ' ὧν αἴρεται ἡ γαύρη κορυφή του —
Τὴν λίμνην, ἔνθα χύνεται τὸ νᾶμα τοῦ Κωκύτου,
Τὴν πόλιν, ἥτις παρ' αὐτὴν καλλιπρεπὴς προκύπτει.

Ἰδοὺ, τῆς λίμνης ὀμφαλὸς, τὸ σχῆμα τοῦ νησίου·
Ἴχνος δὲν εἶναι θερινῶν ἀγροκηπίων, οὔτε
Ὁ οἶκος ὁ θηλυπρεπὴς πασᾶ καταχθονίου·
Πύργος ἐκεῖ περίτρητος ἁρματωλῶν ὑψοῦται.

Νέφη ἐμαύριζον προτοῦ ὑγρὰ καὶ πυκνωμένα,
Εἰς τῶν βουνῶν τὰς φάραγγας ἡ λαῖλαψ ἐπλανᾶτο,
Καὶ δρῦς κατεκυλίοντο πρὸς τὸ πεδίον, κάτω,
Καὶ τὰ πτηνὰ πρὸς ἄσυλον ἐπέτων φοβισμένα.

Ἀνέφελος ἤδη γελᾷ ἡ στέγ' ἡ σαπφειρίνη,
Καὶ ὄψιν ἔλαβεν ἡ γῆ νεάνιδος λουσθείσης·
Ὁ Φοῖβος μεγαλοπρεπὴς πρὸς τὴν εὐνήν του κλίνει,
Πυρκαϊὰ δὲ φαίνεται ἡ χρυσωμένη δύσις.

Ἰδὲ τὸ Μεσοκέλλιον.[1] Ἐντὸς στενῆς κοιλάδος
Λημέρι ζώνουν κύκλωθεν φυλλάκανθοι ἐλάται,
Καὶ ὑπ' αὐτὰς δυσχείρωτος ὁπλίτης[2] διαιτᾶται,
Ἐν ἑαυτῷ τὸν φοίνικα ἐγκλείων τῆς Ἑλλάδος.

Τρεῖς κλέπται ὀπισθόχειρα φρουροῦν δεσμώτην ἕνα
Κ' ἐπὶ φυλλάδων ἔνοπλοι πέντε κοιμῶνται ἄλλοι.
Σύννους αὐτὸς τὰ βλέμματα φέρει πρὸς γῆν κλιμένα,
Μειράκιον, ἀλλ' ἀνδρικὰ τὸν εὐπρεπίζουν κάλλη.

—Υἱὲ τοῦ Χλώρου, εἷς φρουρὸς τὸν δέσμιον σαρκάζει·
Δὲν ἔχεις ὕπνον; μὴ σκληρὰν εὑρίσκεις τὴν στρωμνήν σου,
Πτωχὸν τὸ δεῖπνον; τὴν καλὴν δὲν ἔχεις ἀδελφήν σου
Τὴν κλίνην καὶ τὴν τράπεζαν νὰ σοὶ προετοιμάζῃ.—

Ὀργίλος ἤγειρεν αὐτὸς τὸ μέτωπον κ' ἐχύθη
Εἰς τὴν καλλίστην ὄψιν του τὸ χρῶμα τῆς πορφύρας·
Δὶς θέλων δὲν κατώρθωσε, πλὴν τέλος ἀπεκρίθη·
—Φράξον, δειλέ, τὸ στόμα σου, ἢ λῦσόν μου τὰς χεῖρας!

Καὶ πάλιν κάτω ἔκλινε τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ὅμως
Τοσοῦτον ἦσαν ἄγριοι τῆς φράσεως οἱ τρόποι,
Ὥστε ὁ γέλως τῶν φρουρῶν εἰς τὴν στιγμὴν ἐκόπη,
Καὶ τοὺς κατέσχ' εὐλάβεια καὶ κρύφιός τις τρόμος.

Πάλιν ὁ νοῦς του τὸ τμηθὲν ἐπιδιώκει νῆμα·
Κλέπτης προσῆλθ' ἐθελοντὴς πιστὸς ἀνὴρ ὁ Κίσσας.
Τί ἔγεινεν; ἀπέθανεν τῆς πίστεώς του θῦμα;
Ὁ Φῶτος τὸν ἐφόνευσε τὸν δόλον ἐννοήσας;

Αὐτὰ ὁ τάλας σκέπτεται ἐνῷ μικρόν τι πέραν
Ὁ Φῶτος, πρῶτος τῶν κλεπτῶν, τὸν Κίσσαν βασανίζει.
Ῥητίνη σπήλαιον βαθὺ καὶ σκοτεινὸν φωτίζει,
Καὶ κνίσσα τις ἀπαίσιος πληροῖ τὴν ἀτμοσφαῖραν.

Ἰδέτε τον, ἐπὶ σταυρῶν δετὸς ὁ Κίσσας μένει·
Ἐνῷ γυμνὸν τὸ στῆθός του λειποψυχεῖ καὶ πάλλει,
Ἐνῷ τοὺς πόνους τῆς ψυχῆς τὸ πρόσωπον ἐμφαίνει,
Ἄλλοι τὸν καίουν μ' ἔλαιον, τὸν μαστιγόνουν ἄλλοι.

«Δὲν εἶναί τις Χριστιανὸς πνευματικὸν νὰ φέρῃ;»
Ὁ Φῶτος ἀποκρίνεται· «Ὡς τοῦρκος θ' ἀποθάνῃς,
Ἂν δὲν εἰπῇς τίς σ' ἔστειλε καὶ τί ζητῶν ἐφάνης
Εἰς τὸ λημέρι τῶν κλεπτῶν, τοῦ Φώτου τὸ λημέρι.»

Κ' ἐκτελεσταὶ τοῦ βδελυκτοῦ ἐκείνου μαρτυρίου
Μὲ λύσσαν ἐδευτέρονον τοὺς αἰκισμοὺς κακοῦργοι,
Κόλασις δὲ κατέφλεγε τὸ στῆθος τοῦ δεσμίου
Καὶ τὰς σπαιρούσας σάρκας του ἡ μάστιξ ἐκρεούργει.

Πόνοι δριμεῖς κατέτηκον τὰ σπλάγχνα τοῦ δειλαίου,
Οὐδεὶς δ' ὑπῆρχε τὴν δεινὴν οἰκτείρων συμφοράν του.
Ἐν τούτοις νύκτιον πτηνὸν, λιπὸν τὴν φωλεάν του,
Ἀπὸ τὰ μαῦρα χάσματα ἐξῆλθε τοῦ σπηλαίου.

Τὸν θόλον περιῆλθε τρὶς ἀτάκτως πτερυγίζον
Καὶ συριγμὸν ὡς ἄνεμον ἐκχῦνον πρὸς τὰ κάτω,
Ἐνῷ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ πῦρ, ἐν κύκλῳ ἀνθρακίζον,
Εἰς τοῦ σπηλαίου τὴν πυκνὴν σκοτίαν ἐπλανᾶτο.

Ἀλλὰ τὰς πτέρυγας χαλῶν ἐπεστηρίχθη πλέον
Μὲ τοὺς ὀξεῖς του ὄνυχας εἰς χάσμα τι τοῦ θόλου.
Εἶπον οἱ κλέπται· Ἀληθὴς μορφὴ τοῦ διαβόλου!
Εἶπεν ὁ Φῶτος· Σατανᾶς, ὡσφράνθη θνησιμαῖον!

Καὶ τεἰνων τὴν πιστόλαν του, σκοπεῖ καὶ τὸ φονεύει.
Ἐπὶ τὸν Κίσσαν ἔπεσεν ἐκεῖνο μετὰ κρότου,
Γέλως δὲ τότε βδελυκτὸς ἀντήχησε καὶ χλεύη
Ἀνηλεὴς ἐπίκρανε τὴν μοῖραν τοῦ δεσμώτου.

Ἰδὲ πῶς εἰς τὸ στῆθός του αἱματωμένον κεῖται·
Ἰδὲ πῶς μὲ τὰς πτέρυγας ὅλον αὐτὸν σκεπάζει.
Ὁ δυστυχὴς δαμάζεται κ' ἔξω φρενῶν κραυγάζει·
—Σκληροὶ, τὰ πάντα μαρτυρῶ καὶ μή με τυραννῆτε!

Εἴτε ὁ πόνος ὁ δριμὺς, ὅστις τὰ σπλάγχνα φλέγει,
Εἴτε προλήψεις ἔσεισαν τὸν νοῦν τοῦ ταλαιπώρου,
Αὐτὰ μ' ἐκλείπουσαν φωνὴν ὁμολογεῖ καὶ λέγει·
—Φῶτε, ὁ Κίσσας εἶμ' ἐγὼ, ἁρματωλὸς τοῦ Χλώρου.

Πόθος διπλοῦς καὶ ἰσχυρὰ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς μου
Νὰ ἐκδικήσω μ' ἔφερε τὸ αἷμα τοῦ γαμβροῦ του,
Νὰ λύσω τ' ἄδικα δεσμὰ τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ του...
Ἀλλὰ δὲν ἦτο θέλησις Θεοῦ ἡ θέλησίς μου.

— Νὰ μὲ φονεύσῃς; ἀλλὰ πῶς; — Ἡ μαύρη καὶ δολία
Ψυχή σου δὲν μ' ἐλάνθανεν... Ὦ, εἴθε τῶν φρικτῶν σου
Μὴ ἐπειρώμην κακιῶν!... Ἐλπὶς μ' ἐπλάνα μία,
Νὰ καταγγείλω μυστικήν τινα τῶν ἐκδρομῶν σου.

— Ἂ σ' ἐννοῶ! τὸν δρόμον μου ὁ Χλῶρος ἐνεδρεύει
Ἐνῷ σὺ λύεις τὸν υἱόν. — Ναί. — Θαῦμα! διὰ τίνος
Κατώρθονες τὸ μήνυμα; γράφων ἢ πῶς; — Ἐκεῖνος,
Ὁπόταν τὴν σφραγίδα του αὐτὴν ἰδῇ, πιστεύει. —

Καὶ ὁ ἀλάστωρ ἥρπασε τὴν ἀργυρᾶν σφραγίδα.
— Φῶτε, ζωὴν δέν σοι ζητῶ, ἀλλ' ἂν Χριστὸν πιστεύῃς,
Ἂν σωτηρίας ψυχικῆς ἔχῃς μικρὰν ἐλπίδα,
Μὴ ἀκοινώνητον ἐμὲ Χριστιανὸν φονεύῃς! —

Φεῦ, τίς ἐμάλαξέ ποτε τοῦ πονηροῦ τὴν φύσιν;
— Ἀφίνω σὲ πνευματικόν, εἶπεν εἰς κλέπτην ἕνα,
Ἀλλ' ἄπελθ' ἔπειτα ζητῶν τὸν φίλον μας ποιμένα·
Αὔριον νύκτα φέρε τον εἰς τοῦ Πασᾶ τὴν Βρύσιν. —

Κ' ἐξῆλθε μετὰ τῶν λοιπῶν. Βῆμα βραδὺ προτάττων
Ὁ κλέπτης σπᾷ τὴν μάχαιραν καὶ θεωρεῖ τὸ θῦμα,
Ἀλλ' ἐκ τοῦ βάθους ἤρχετο δυὰς θολῶν φασμάτων,
Ἐκτρεπομένων βαθμηδὸν εἰς ὁπλοφόρων σχῆμα.

Ὁρμοῦν καὶ πλήττουν... Στεναγμὸν ἐκχύνει τελευταῖον
Πίπτων ὁ δήμιος πρηνὴς καὶ τοὺς ὀδόντας τρίζων.
Ὁ Κίσσας τὸν νεώτερον τῶν μαχητῶν γνωρίζων,
—Ὄνειρος! λέγει, ὁ νεκρὸς δὲν ἐπιστρέφει πλέον!—

Ἀλλ' ἔξω τρεῖς ἀκολουθοῦν τὸν Φῶτον κατὰ βῆμα·
Εἷς ἐξ αὐτῶν μονόφθαλμος, ἰσχνός, μὲ ὄψιν κρύαν
Ὡσεὶ νεκρός τις φαίνεται, νεκρὸς λιπὼν τὸ μνῆμα,
Τέρας τῆς γῆς. Αὐτὸν καλεῖ ὁ Φῶτος κατ' ἰδίαν.

Ὁποῖον φοβερὸν κ' ἐδῶ μυστήριον τελεῖται!
Ἔπη τῷ λέγει μυστικά, τῷ δίδει τι καὶ σπεύδει
Φθάνων ὅπου κλεπτῶν πεντὰς ἀμέριμνος καθεύδει,
Ὅπου φυλάττουν τὸν υἱὸν τοῦ Χλώρου τρεῖς ὁπλῖται.

Ἐγγὺς αὐτοῦ ἐκάθησεν εἰς τὴν λιτὴν στρωμνήν του,
Καὶ εἰρωνεία στυγερὰ τὰ χείλη του σαλεύει.
Ὁ δὲ μονόφθαλμος, ἀφεὶς τὴν κλεπτικὴν στολήν του,
Μετεμορφώθη χωρικὸς, ἐκάγχασε — κατέβη.

Ἡ νὺξ ἐν τούτοις τὰς πυκνὰς ἀνοίγει πτέρυγάς της
Καὶ ὑπ' αὐτὴν θολόνεται τῆς γῆς ἡ ὄψις ὅλη·
Ἀλλ' ἄνω φέγγουν στίλβοντες τῶν οὐρανῶν οἱ θόλοι,
Ὅθεν τὸ σύμπαν ἐφορᾷ τοῦ σύμπαντος ὁ Πλάστης.

Οὐδ' ἐλαχίστη τις πνοὴ εἰς τὸ βουνὸν πλανᾶται
Καὶ ὕπνος ἤδη ἅπασαν τὴν γῆν περικαλύπτει·
Μόνον ὁ σκώληξ-ἄνθρωπος πλεκτάνας μηχανᾶται,
Καὶ τὸ θηρίον ἄπληστον ἐκ τῶν δασῶν προκύπτει.

Β.'

Ἐπὶ τὴν λίμνην σιωπὴ ἐκτείνεται βαθεῖα,
Καὶ τοῦ νησίου τὴν μορφὴν τὸ σκότος περιβάλλει·
Στίλβει τὸ δῶμα τ' οὐρανοῦ καὶ τὰ χρυσᾶ του κάλλη
Ἀντανακλοῦν ὑπότρομα εἰς τὰ νερὰ τὰ λεῖα.

Ἀλλ' ὕπνος, μόχθων ἄνεσις καὶ ἀλγηδόνων λήθη,
Τὰ πάθη τῶν ἁρματωλῶν ἐδῶ δὲν βαλσαμόνει.
Σκώληκες τήκουν ἄγρυπνοι τὰ φλογερά των στήθη,
Τῆς ἐκδικήσεως τὸ πῦρ καὶ τῆς ψυχῆς οἱ πόνοι.

Πρὸ ἔτους, φεῦ, τρισόλβιον ἦτον αὐτὸ τὸ δῶμα,
Ὅτε τῆς μόνης κόρης των ὁ γάμος ἐτελεῖτο.
Ἁρματωλὸς ἐπίσημος, γαμβρὸς ὁ Κέντρος ἦτο
Καὶ εἶχε λέοντος ἀλκὴν καὶ εἶχε ῥόδου χρῶμα.

Ὁ Κέντρος ἦτον εὐτυχὴς, ἠγάπα κ' ἠγαπᾶτο.
Ὦ, πόσοι χαίροντες ἐκεῖ συνεπυκνοῦντο φίλοι!
Εἷς μόνος, εἰς τὴν τελετὴν κρατῶν τὸ βλέμμα κάτω,
Μόνος ὁ Φῶτος ἔδακνε βαρυθυμῶν τὰ χείλη.

Ἐρώμενος ἐτόλμησε τὴν Δέσπων νὰ ζητήσῃ,
Αὐτὸς θεράπων, εὐτελὴς τοῦ Χλώρου μισθοφόρος.
«Ἐὰν γαμβρόν μου σὲ δεχθῶ, ἀπήντησεν ὁ Χλῶρος,
Τίς θὰ μοὶ στρώνῃ τράπεζαν, τίς τ' ὅπλον θὰ σπογγίσῃ;»

Ὁ γάμος ἀνεφλόγισε τὴν ὕβριν τῆς καρδίας.
Λειποτακτήσας τὴν αὐγὴν ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὄρη,
Ὅθεν, κακούργων ὁδηγὸς καὶ κλέπτης τολμητίας,
Μέχρι τῆς πόλεως, παντοῦ κακοποιῶν ἐχώρει.

Ὁ Κέντρος καὶ ὁ Λαμπρινὸς, υἱὸς τοῦ Χλώρου μόνος,
Εἰς μάτην ἰχνηλάτησαν τὸν πονηρὸν τριταῖοι,
Καὶ μ' ἄλλους τρεῖς ἐπέστρεφον ἀρτίως οἱ γενναῖοι,
Φρουροὺς ἀφέντες τοὺς λοιποὺς εἰς τ' ἄκρα τοῦ δρυμῶνος.

Ἀλλὰ τῆς λίμνης οὐ μακρὰν ἐνέδρευεν ὁ Φῶτος·
Ζωγρεῖ τοῦ Χλώρου τὸν υἱὸν, τοὺς πίπτοντας συλεύει...
Καθημαγμένος ἔπεσες, ἀνδρεῖε Κέντρε, πρῶτος!
Ἐντὸς τοῦ πύργου ἔκτοτε ὀδύνη βασιλεύει.

Τοῦ πύργου παραπλήσιον μονύδριον ἁγίου
Λαμπὰς φωτίζει, πρὸ σεπτῆς εἰκόνος καιομένη,
Καὶ κεῖται θήκη τις μικρὰ ἐκεῖ ζωγραφημένη,
Φόρον αἰτοῦσα ταπεινὸν λιβάνου καὶ κηρίου.

Νεᾶνις κυανόστολος, ὀρθὴ πρὸ τῆς εἰκόνος,
Τὰς χεῖρας κάτω συμπλεκεῖς ἀκινητοῦσα τείνει,
Καὶ τοῦ ἁγίου τὴν μορφὴν προσβλέπει ἐπιμόνως
Καὶ δὲν ἐκφέρει στεναγμὸν καὶ δάκρυον δὲν χύνει.

Ἂν καὶ δεσμῶτις ἡ ψυχὴ, πρὸ ἱερῶν εἰκόνων
Ἴσως τὴν σάρκα λησμονεῖ καὶ πέτεται πρὸς ὕψη,
Ὅθεν ἐδῶ ἠθέλησεν ὁ Πλάστης νὰ τὴν ῥίψῃ
Φόβων κ' ἐλπίδος παίγνιον, δούλην χαρᾶς καὶ πόνων.

Ἴσως, εἰς ἔρημον ναὸν, εἰς τῆς νυκτὸς τὰ βάθη,
Πέραν πλανᾶται τῆς ζωῆς ὁ νοῦς ἐν κατανύξει,
Κ' ἐνῷ ἡ φύσις σιωπᾷ καὶ ἠρεμοῦν τὰ πάθη,
Ζητεῖ τὴν φοβερὰν ἀχλὺν τοῦ μνήματος ν' ἀνοίξῃ.

Τῆς νέας ὅμως ἡ ψυχὴ, ἱκέτιδος ἀθλίας,
Οὐδ' εἰς τὸν οὐρανὸν πετᾷ οὐδ' εἰς τὴν γῆν ἐμμένει,
Ἀλλὰ πλανᾶται μεταξὺ, δεινῶς κυμαινομένη
Εἰς πόθους ἐκδικήσεως, εἰς σπαραγμοὺς καρδίας.

Τὸ ἔαρ της τὸ εἰκοστὸν ἐμάρανεν ἡ λύπη
Καθὼς τὸ πνεῦμα τοῦ λιβὸς τὸν νάρκισσον μαραίνει,
Ἀλλ' ἔτι σώζονται ἀβροὶ τῆς καλλονῆς οἱ τύποι·
Ἐφθάρη μόνον ἡ χροιὰ, ἡ χάρις διαμένει.

...Ὅπλων ἀκούεται κλαγγὴ καὶ θόρυβος βημάτων·
Εἰς τὸν ναὸν ἁρματωλὸς εἰσέρχετ' αἴφνης γέρων,
Εὐθὺ καὶ ἀταπείνωτον τὸ μέτωπόν του φέρων
Καὶ ἀνοικτὸν τὸ στῆθός του τὸ λάσιον προτάττων.

Ἐστάθη τῆς ἱκέτιδος ἐγγύς. Εἶναι ἀγρία
Ἡ προτομὴ δεικνύουσα παθῶν ἀνεμοζάλην,
Καὶ κρέμαται ἡ κόμη του κατάλευκος, παχεῖα,
Ὑπὸ τὸν πῖλον μ' ἐλιγμοὺς ἀναγομένη πάλιν.

Γόνατος ἕως[3] ἡ λαβὴ τοῦ ξίφους καταβαίνει,
Τὴν ῥάχιν δὲ τοῦ μαχητοῦ ἡ ἀκωκὴ ἐγγίζει.
Ὡς νεανίας εὔτονον τὸ σῶμά του στηρίζει·
Τὸ χρῶμα μόνον τῶν τριχῶν τὸ γῆράς του ἐμφαίνει.

— Δέσπω, τῇ λέγει, τῆς νυκτὸς ἐμέσασαν τὰ σκότη·
Εἶναι καιρὸς ν' ἀναπαυθῇς. — Ἐστράφη τότ' ἐκείνη
Καὶ, Πάτερ, ἀποκρίνεται, ὁ πόνος δὲν ὑπνώττει,
Οὐδ' ἡ ἐκδίκησις τὸν νοῦν ἀτάραχον ἀφίνει.

Ἐξῆλθον ἐκ τῆς θέσεως τῆς ἱερᾶς ἐκείνης.
Ἐντὸς τοῦ πύργου πολιὰ ἐκάθητο πρεσβῦτις,
Τοὺς εἶδ' ἐλθόντας κ' ἔμεινεν ἡ πενθηρὰ μορφή της
Ἀσάλευτος, προδίδουσα τὴν πάλην τῆς ὀδύνης.

Διέστειλε τὰ χείλη του ὁ γέρων μὲ πικρίαν
Κ' ἐκάθησε τὸ μέτωπον στηρίζων ἐπ' ἀγκῶνος,
Ἀλλ' εἰς τὴν κόρην δὲν τολμᾷ νὰ εἴπῃ λέξιν μίαν
Παρήγορον τῆς κραταιᾶς ἐκείνης ἀλγηδόνος.

— Ὁ Κίσσας, πάτερ, ὁ πιστὸς, ἐφώνησεν ἡ νέα,
Εἰς τὸ λημέρι τῶν κλεπτῶν μὲ κλέπτας φιλιοῦται,
Ἀλλὰ δὲν ἠλευθέρωσε τὸν Λαμπρινόν μας, οὔτε
Ἐφόνευσε τὸν στυγερὸν τοῦ Κέντρου μου φονέα.

Τίνα ποτήρια πικρὰ, γονεῖς μου τεθλιμμένοι,
Ἡ μοῖρα παρεσκεύαζεν εἰς τὸ βαθύ σας γῆρας!
Εἰς τὸ λημέρι δέσμιος ὁ Λαμπρινός σας μένει
Κ' ἐγὼ νεόνυμφος φορῶ τὸ ἔνδυμα τῆς χήρας. —

Ἐτράπη αἴφνης ἀλλαχοῦ ὁ φλογισμένος νοῦς της
Καὶ μετ' ὀλίγον ἤγειρε τὸν μέτωπον ὀργίλη,
Κ' ἐνῷ τὰ μέλη ἔτρεμον κ' ἐσπάρασσον τὰ χείλη,
Σπινθῆρες ἐξεχύνοντο ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της.

—Πάτερ, τοῦ Κέντρου ἡ ψυχὴ εἰς ἔρημον γωνίαν,
Εἰς χώματ' ἀλιβάνωτα βαρυαλγὴς στενάζει·
Ὡς πότ' ἐδῶ μεμψίμοιρον τελοῦμεν θρηνῳδίαν;
Ἂς σπεύσωμεν ἐκδικηταί· τὸ αἷμά του φωνάζει!

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Δὲν ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ, ἀλλὰ οἱ ὀφθαλμοί του
Ἐξέφραζον τὸ αἴσθημα τοῦ ἄλγους τοῦ καιρίου,
Κ' ἐφαίνετ' ὡς ἂν ἔλεγεν ἡ λυπηρὰ μορφή του,
« Ὁ Λαμπρινὸς εὑρίσκεται εἰς ὄνυχας θηρίου! »

Εἰσέδυσεν εἰς τοὺς μυχοὺς ἐκείνη τῆς ψυχῆς του
Κ' ἐστράφη τὴν μητέρα της προσβλέπουσα μὲ πόνον·
Ἡ μήτηρ μένει σιγηρὰ, ὁ δάκτυλός της μόνον
Ἐδείκνυε μ' εὐσέβειαν τὸ δῶμα τοῦ Ὑψίστου.

...Βηματισμὸς διέκοψε τὴν σιωπὴν τὴν κρύαν.
Μονόφθαλμός τις χωρικὸς ἐξαίφνης προχωρήσας,
Εἰσέρχεται μὲ βίαν.
—Ἡγέτα τῶν ἁρματωλῶν, σὲ χαιρετᾷ ὁ Κίσσας.

Τὴν νύκτ' αὐτὴν, πρὸ τῆς αὐγῆς, ὁ Φῶτος καταβαίνει
Εἰς τῆς Δεσποίνης τὸν ναὸν, τῆς λίμνης σου πλησίον...
Σπεῦσον τὸ βῆμα· ἔταξε ν' ἀνάψῃ ἓν κηρίον.
Τοῦ λόγου τὴν ἀλήθειαν αὕτ' ἡ σφραγὶς ἐμφαίνει.—

Καὶ τὴν σφραγίδ' αὐτοῦ λαβὼν ἐσκίρτησεν ὁ γέρων·
—Ὁ Λαμπρινός;—Μὴ μεριμνᾷς, ποσῶς δὲν κινδυνεύει.
Κ' ἔξω τὸ βῆμα φέρων
Ἀπὸ τὸν πύργον ἀστραπῆς ταχύτερος κατέβη.

Ὁ πύργος, ὅπου πρότερον ἔζων ζωὴν ἁγίαν
Οἱ δύστηνοι πρὶν συμφορᾶς διπλῆς τοὺς εὗρῃ ὥρα,
Ὁ πύργος εἶναι φωλεὰ ὀργῆς καὶ μίσους τώρα
Καὶ ἀντηχοῦν οἱ τοῖχοί του ἀπὸ χαρὰν ἀγρίαν.

Τ' ὅπλον ὁ Χλῶρος ἥρπασε κ' εὐθὺς εἰς τὸν κοιτῶνα
Σπεύδουν κληθέντες ἔνοπλοι, ἡ Δέσπω δ' ἐκλονήθη,
Ἠγέρθη καὶ, σπαράξασα τὸν κολπωτὸν χιτῶνα,
Εἰς εὔζωνον ἁρματωλὸν ἀμέσως μετεβλήθη.

Μὴ, ἀμαζὼν, ἐνδίδουσα εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς λύσσης,
Μὴ δράττε τ' ὅπλον τὸ βαρὺ, μὴ ζῶνε πανοπλίαν.
Τὸ ἔχθος σοῦ ἐτράχυνε τὴν ἀγαθὴν καρδίαν,
Τ' ἁγνά σου μέλη δι' αὐτὰ δὲν ἔπλασεν ἡ φύσις.

Ἀτάραχος ἐγείρεται ἡ σιγηρὰ πρεσβῦτις,
Κ' ἐνῷ ἀθρόοι τὸν οὐδὸν ἐπάτουν οἱ ὁπλῖται,
Λόγους βραχεῖς ἀπηύθυνεν ἡ πένθιμος φωνή της·
—Ὁ Φῶτος εἶναι πονηρός· τὸν δόλον φοβηθῆτε!—

Ἀλλ' ἡ ὁμὰς τῶν μαχητῶν ἐξῆλθε ταχυτάτη·
Ὅπου τὸ πάθος μαίνεται, ὁ λόγος δὲν ἰσχύει.
Θεράποντες τὸν γέροντα ἀκολουθοῦν ἀνδρεῖοι,
Καὶ εἶναι τῶν ἁρματωλῶν ἡ Δέσπω δωδεκάτη.

Εὐχητηρίου ἔμπροσθεν μὲ συντριβὴν καρδίας
Στραφεῖσα ἐγονάτισεν ἡ μοναχὴ πρεσβῦτις.
Ὁ νοῦς της προσηλόνετο εἰς προσευχὰς ἁγίας
Καὶ μάρμαρον ἐφαίνετο ἡ κάτωχρος μορφή της.

Ὥρα παρῆλθε κ' ἔμενε μ' ἐσταυρωμένας χεῖρας,
Μὲ κεκλιμένην κεφαλὴν, μ' ἠλλοιωμένον ὄμμα,
Ὅτ' αἴφνης ἀπὸ θόρυβον ἀντήχησε τὸ δῶμα
Καὶ τρίζοντες ἠκούσθησαν οἱ στρόφιγγες τῆς θύρας.

Τὸν Κίσσαν δύο μαχηταὶ κρατοῦντες ἐπὶ ξύλων
Ἀσθμαίνοντες ἐμβαίνουν,
Κ' εἰς στρῶμά τι τὸν πάσχοντα ἐναποθέντες φίλον,
Πλησίον εἰς τὴν γηραιὰν προσέρχονται καὶ μένουν.

Ἀπὸ τὴν θέσιν της αὐτὴ ποσῶς δὲν ἐταράχθη·
Τῆς ἔφραττον τὴν αἴσθησιν αἱ ψυχικαὶ ὀδύναι.
—Μῆτερ τῆς Δέσπως, εἶπεν εἷς, ἡ Δέσπω μου ποῦ εἶναι;
Τὰς χεῖρας τότε λύσασα μὲ τρόμον ἐτινάχθη

Κ' ἐστράφη κ' εἶδε... δυστυχής! Ὁ νοῦς της ἐπλανᾶτο
Κ' ἐστρέφετο παράφορον ἀπὸ τὴν φρίκην τ' ὄμμα.
—Ψυχὴ τοῦ Κέντρου, τί ζητεῖς ἀπὸ τὸν ᾅδην κάτω;
Ἐπάνελθε... φεῦ, τὸ πικρὸν σὲ περιμένει χῶμα.

—Ὤ, θάρσει, μῆτερ· ἴδε με, δὲν κατοικῶ τὸ μνῆμα·
Ἐτραυματίσθην, ἔπεσα, ἀλλ' ὁ προδότης, ἴσως
Ὅπως γλυκύτερον τραφῇ τὸ στυγερόν του μῖσος,
Εἰς σπήλαιον μ' ἐφύλαττε μυστηριῶδες θῦμα.

Ἰδὲ τίς μ' ἔλυσεν, ἰδὲ τοῦ Κίσσα τὸν σωτῆρα!...
— Τοῦ Κίσσα;... Κίσσα, ἡ σφαγὶς τί ἔγεινεν; εἰπέ μοι.
— Εἰς τοῦ λῃστοῦ τὴν χεῖρα.
— Τοῦ Φώτου;... Κέντρε, μὴ ἀργῇς... ὁ λογισμός μου τρέμει!

Μονόφθαλμός τις πρὸ μικροῦ ἐδῶ σφραγιδοφόρος
Εἶπεν· « ὁ Φῶτος ἔταξε ν' ἀνάψῃ ἓν κηρίον... »
Ὤ, σπεῦσον!... ταύτην τὴν στιγμὴν εἰς τὸν ναὸν πλησίον...
Σπεῦσον μὴ πάθῃ τι κακὸν ὁ ἐνεδρεύων Χλῶρος!

— Κ' ἡ Δέσπω; — Τὸν ἀκολουθεῖ... Εἰπέ μοι, τὸν υἱόν μου; —
Αὐτὸς ὑψόνων τ' ὄμμα,
Φρίττων ἐκραύγασε· « Θεέ! τοὺς πόδας πτέρωσόν μου! »
Καὶ μὲ τὸν σύντροφον ταχὺς κατέλιπε τὸ δῶμα.

Γ.'

Τὸν Φῶτον ἄγρυπνον κρατεῖ ζάλη βουλῶν ἀγρίων.
Αὔρα μὲ συριγμὸν γλυκὺν εἰς τὰς ἐλάτας πνέει,
Τρέμουν οἱ κλῶνες οἱ ἄβροι τῆς πτέριδος καὶ ῥέει
Εἰς τὰς φυλλάδας τῶν κλεπτῶν ὁ χείμαρρος πλησίον.

Ἡ νὺξ τοὺς μαργαρίτας της εἰς τ' ἄνθη διανέμει
Κ' ἔτι τερπνὴ κ' ἡδυπαθὴς περικυκλοῖ τὴν φύσιν,
Ἀλλὰ τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέμει,
Τὸ σκότος τὸ πυκνότερον διῶκον πρὸς τὴν δύσιν.

Ὦ, διὰ τί δὲν ἤλλαξεν ὁ Φῶτος τὸ λημέρι,
Παρ' ἔθος θέλων εἰς ταὐτὸ νὰ νυκτερεύσῃ ὄρος;
Πᾶσαν στιγμὴν ἀκοίμητος τοῦ Φώτου δορυφόρος,
Νεῦμα προσμένων, πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματά του φέρει.

Ἐγγὺς αὐτῶν ἀνάκειται εἰς δρῦν ἐστηριγμένος
Ὁ Λαμπρινὸς, τὸ μέτωπον ἀφεὶς ἐπὶ τὰ στήθη·
Ἀπέκαμε τὸ σῶμά του, ὁ νοῦς ἀπηυδημένος
Καὶ μὲ τὸν ὕπνον ἀσθενῶς παλαίσας, κατεβλήθη.

Ὅταν τὰς χεῖρας ὄπισθεν συνάγουν τὰ δεσμά του,
Ὁποίας ἀναπαύσεως ὁ δοῦλος ἀπολαύει;
Ἐὰν τὸν θλίβουν τὰ δεσμὰ κ' ἐκεῖνος δὲν τὰ θραύῃ,
Ὦ, κάλλιον νὰ κοιμηθῇ τὸν ὕπνον τοῦ θανάτου!

— Ἄφες τὸν ὕπνον, Λαμπρινὲ, ἡ ἔχθρα μας ἐλύθη·
Ὁ Φῶτος τὸν ἐξύπνισε γλυκὺ τὸν ὦμον πλήττων.
Ὅλος, ἀκούσας τὴν φωνὴν, ἐκεῖνος ἐκλονήθη
Καὶ ἦρεν ὀφθαλμοὺς βαρεῖς ὡς ὄνειρος ἂν ἦτον.

— Ἦλθε λοιπὸν, ἀνέκραξεν, ἡ ὥρα τοῦ θανάτου;
Ἂς ἔλθῃ! νὰ μὴ βλέπω κἂν τὸν στυγερὸν ἐκεῖνον...
Ὁ Φῶτος τὸν ἀντέκοψε τὴν δεξιὰν ἐκτείνων·
— Φέρε, Ψαρὲ, τὰ ὅπλα του καὶ λῦσον τὰ δεσμά του.

Ὁ Λαμπρινὸς ἐλεύθερος ἐγείρεται, καὶ πάλλων
Ἁρπάζει τὰ πιστόλια καὶ τὸ κυρτόν του ξίφος.
Ἁρπάζει τ' ὅπλον τὸ βαρὺ, ἀλλ' ἔτι ἀμφιβάλλων,
Τὸν Φῶτον περιέβλεψε μὲ δυσπιστίας ὕφος.

— Ἁρματωλὸς ἑξήκοντα κ' ἐγὼ σιτηρεσίων
Εἰς τ' Ἄγραφ' ἀπὸ τὸν Πασᾶν ὡρίσθην τῆς Λαρίσσης.
Σ' ἐλευθερόνω, δύνασαι εὐθὺς ν' ἀναχωρήσῃς·
Ὑποταγῆς μου πρώτιστον ἰδοὺ αὐτὸ σημεῖον.

Δός μοι τὴν χεῖρα· Λαμπρινὲ, ἂς χωρισθῶμεν φίλοι...
— Δὲν σφίγγω χεῖρα ἐναγῆ, ἡ χείρ σου στάζει αἷμα!
Κ' ἐνῷ τὸν λόγον ἐχθρικὸν ἐξέχυνον τὰ χείλη,
Ἀπήστραψε τὸ ἄγριον τοῦ νεανίου βλέμμα.

— Ὁ ἔρως, ὅστις ἀτυχῶν, τὸν νοῦν διασαλεύει,
Τὴν χεῖρά μου ἀπώθησεν· ὁ Ὕψιστος ἂς κρίνῃ
Τὸν φόνον εὐμενέστερος... ἀλλ' ἄπελθ' ἐν εἰρήνῃ!
Τὰ μίση τῆς καρδίας μας ὁ χρόνος θεραπεύει.

— Ἂν εἶδες κόρακα λευκὸν, εἶπεν αὐτὸς ὀργίλος,
Ἂν κοῦκον ἤκουσές ποτε χειμῶνα νὰ λαλήσῃ,
Τότε εἰπὲ ὁ Λαμπρινὸς εἶναι τοῦ Φώτου φίλος,
Τότε εἰπὲ, πραΰνονται τοῦ Λαμπρινοῦ τὰ μίση.

Εἶπε κ' ἐστράφη τ' ὅπλον του στηρίζων εἰς τὸν ὦμον.
Φεῦ! πρὸς τὴν λίμνην ἄγουσα πάροδος ἦτο μία,
Καὶ ταύτης πέραν ἔρημος ὑπῆρχεν ἐκκλησία...
Αὐτὸν καὶ μόνον ἤνοιγεν ἡ μοῖρά του τὸν δρόμον.

Ὅτε δ' ἐκρύβη προχωρῶν εἰς τὸν τραχὺν δρυμῶνα,
Ὁ Φῶτος ἔκραξε πικρὸν τὸ χεῖλος διανοίγων·
« Δὲν εἶδα κόρακα λευκὸν ἢ κοῦκον τὸν χειμῶνα,
Ἀλλ' ὅπλου βρόντημ' ἀρεστὸν θ' ἀκούσω μετ' ὀλίγον. »

Δ΄

Εἰς δύο μέρη τὸ βουνὸν παρὰ τὴν λίμνην χαίνει.
Ζώνουν τὴν μίαν τῶν πλευρῶν κρημνώδεις βράχοι μόνοι,
Δάσος πυκνὸν καὶ ἄγριον τὴν ἄλλην περιζώνει
Καὶ φάραγξ κεῖται μεταξὺ βαθέως ἀνοιγμένη.

Ἄβατος εἶναι· δεξιᾷ ὑπάρχει τρίβος μία
Καὶ πέραν ἔρημος ναός· αὐτοῦ ἡ φάραγξ λήγει,
Λήγει κ' ἡ τρίβος· παρεκεῖ ἄλλη κοιλὰς βαθεῖα
Ἀριστερᾷ τὰ δάση της πρὸς τὸ βουνὸν ἀνοίγει.

Εἰς ταύτην ἐκ τῆς κορυφῆς ὁ Λαμπρινὸς κατέβη,
Μὲ δυσκολίαν διαβὰς ἀπὸ μερῶν δυσβάτων.
Εἰς τὸν ναὸν ἀκούεται ὁ κρότος τῶν βημάτων,—
Εἰς τὸν ναὸν περίοπλος ὁ Χλῶρος ἐνεδρεύει...

Τὴν Δέσπων ἔχει προσεχῆ, τὴν χήραν ἀμαζόνα,
Ἥτις μὲ τ' ὅπλον ἔντονον ἐκεῖ παρακειμένη
Καὶ κλίνουσα, τὴν ἀκοὴν κρατεῖ πρὸς τὸν δρυμῶνα,
Ὅθεν φονέα βδελυκτὸν, τὸν Φῶτον περιμένει.

Ἐνῷ πρὸς τὸ ῥοδόχρουν φῶς ἐπάλαιον τὰ σκότη
Καὶ ὁ ἀδάμας τῆς Ἠοῦς ἀκροφαὴς ἡρτᾶτο,
Ἐκ τοῦ δρυμοῦ ἐρχόμενον πρὸς τὴν κοιλάδα κάτω
Ἡ Δέσπω τὸν βηματισμὸν ἐκεῖ ἀκούει πρώτη.

Κ' εὐθὺς τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς σιωπηλῶς ἁρπάζει
Κ' ἐγκλίνεται δεικνύουσα τὰ θορυβοῦντα μέρη.
Ἐκεῖνος κύπτει, κατὰ γῆς κολλᾷ τὸ οὖς, ἐτάζει
Ἂν θόρυβόν τινα τῆς γῆς ἡ ὄψις ἀποφέρῃ.

Κ' ἠγέρθη πάλιν ἔμπλεως χαρᾶς ἀνεκλαλήτου.
Αὐτὸς κ' ἡ Δέσπω ἀπνευστὶ καραδοκοῦν τὸ θῦμα·
Ἐγγύτερον ἀκούεται τοῦ Λαμπρινοῦ τὸ βῆμα
Καὶ φαίνεταί που ἄκριτος ὡς φάσμα ἡ μορφή του.

Ἔβλεπεν ἤδη τὸν ναὸν κ' ἐξέχυνεν ὁ νοῦς του
Εὐχὴν εὐχαριστήριον πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα,
Ἀλλ' ἐνεδρεύοντας ἐκεῖ δὲν ἤλπιζεν ἐχθρούς του,
Οὐδ' ἔβλεπεν ὁ δύστηνος τῶν ὅπλων των τὸ στόμα.

Εἰς τ' ἄκρα τότε τοῦ βουνοῦ φωνὴ βροντᾷ βαρεῖα·
Χλῶρε! ψευδὲς τὸ μήνυμα! σὲ ἀπατᾷ ὁ Φῶτος!
Ἀλλὰ τοῦ λόγου σύγχρονος διπλοῦς ἠκούσθη κρότος
Κ' ἤστραψε δίδυμος λαμπὰς, κραυγὴ δ' ἠκούσθη μία.

Ἦτο τοῦ Λαμπρινοῦ κραυγή. Εἰς τοῦ βουνοῦ τοὺς βράχους,
Ὅθεν τοῦ Κέντρου ἡ φωνὴ ἐπίσημος ἐχύθη,
Ἠκούσθησαν βηματισμοὶ χωροῦντες μετὰ τάχους
Καὶ πρὸ αὐτῶν κατωφερεῖς ἐκυλινδοῦντο λίθοι.

Ε.′

Ἐφώτισεν ὁ ἥλιος τὸ κλεπτικὸν λημέρι,
Καὶ τὰς σκιὰς ἀπέβαλον ὁλοτελῶς τὰ δάση.
Οὐδ' ἐλαχίστη τις πνοὴ τὸ φύλλωμα ταράσσει,
Μόνον ὁ ῥύαξ κάτωθεν γοργὸν τὸ νᾶμα φέρει.

Ὅπου ὑπῆρχε σκοπιά, ὅπου παρόδων πόροι,
Σκοποὶ φυλάττουν ἀφανεῖς, ἀνομιῶν ἐργάται.
Εἰς τὴν φυλλίνην των στρωμνὴν κοιμῶνται ὁπλοφόροι,
Ὁ Φῶτος ἔννατος, αὐτῶν ἀνάμεσα κοιμᾶται.

Τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν εἰς τ' ὅπλον του ἐλίσσει
Καὶ μὲ τὴν δεξιὰν κρατεῖ τὸ ἓν τῶν πιστολίων.
Εἰς ὕπνον καίτοι νήδυμον τὰ βλέφαρά του κλείων,
Θαῤῥεῖς ὅτ' εἰς τὰ ὅπλα του ἁπλόνει νὰ κτυπήσῃ.

Εἰς τὴν εὐώνυμον πλευρὰν ἀνάκειτ' ἐπὶ κλίνης,
Ἀλλὰ δὲν εἶναι σκυθρωπαὶ αἱ συνεχεῖς ὀφρῦς του.
Ὕπνος τὸν εὗρεν εἰς στιγμὴν ἀγρίας εὐφροσύνης
Κ' ἐγράφη κ' ἔμεινεν ἐκτὸς ἡ χλεύη τῆς ψυχῆς του.

Σχεδὸν γελᾷ· δὲν εἶν' αὐτὴ ἡ ὄψις του ἡ πρώτη,
Σύννους καὶ κρύπτουσα τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς τὰ βάθη.
Γελᾷ, καὶ ὅμως βδελυκτὰ ἀπεικονίζει πάθη·
Οὕτω φωρᾶται ἡ ψυχὴ ὅταν ἡ σὰρξ ὑπνώττῃ.

Ἀμέριμνοι κοιμῶντ' ἐδῶ εἰς τὸ κρυπτὸν λημέρι,
Ἀλλὰ πειρώμενοι κρημνῶν ἁρματωλοὶ παρῆσαν·
Ἀπὸ ἀδρόμους φάραγγας ὁ Δημαρᾶς τοὺς φέρει,
Ὁ κλέπτης ὅστις ἔσωσε τὸν Κέντρον καὶ τὸν Κίσσαν.

Πέραν τῆς πρώτης κορυφῆς, ἐγγὺς τῶν κοιμωμένων,
Πυκνὸς ἐκτείνεται πευκὼν καὶ εἶναι κάπρων κοίτη·
Βράχος ἀπότομος ἐκεῖ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκπλήττει
Ἀγρίως ἀναβαίνων.

Ἀπανταχόθεν κοπτερὸς ὁ βράχος ἀνυψοῦται,
Ὡς ἂν ἐλάξευσαν αὐτὸν μυστηριώδεις χεῖρες.
Ἀπὸ τὴν ἕδραν τῶν κλεπτῶν δὲν φαίνεται, ἀλλ' οὔτε
Οἱ ἀλλαχοῦ φυλάττοντες τὸν βλέπουν σκοπευτῆρες.

Δάσος ἐν κύκλῳ ἔρημον αὐτὸν περιτυλίσσει,
Ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἁρματωλῶν ἀστράπτει πανοπλία.
Κοπεῖσα ῥιζηδὸν, ὀρθὴ εἰς ῥῆγμά τι μελία
Στηρίζεται, τὸ μέγεθος τριῶν ἀνθρώπων ἴση.

Εἰς τοῦ κρημνοῦ τὴν κορυφὴν ἡ κορυφή της κεῖται,
Ἡ ῥίζα της ἀπὸ τὴν γῆν ἀπέχει διπλασίως.
Ἐντὸς τῶν κλάδων εὔθετοι κρατοῦνται τρεῖς ὁπλῖται
Καὶ περιβάλλει τὸν κορμὸν ὁ Κέντρος ὁ ἀνδρεῖος.

Καὶ μὲ τοὺς πόδας τὸν κρημνὸν σφοδρὰ ὠθεῖ καὶ τύπτει,
Ὠθοῦν κ' οἱ ἄλλοι μαχηταί· ἐνδίδον εἰς τὸν σάλον
Τὸ δένδρον αἴφνης κάθετον κατάγεται, καὶ πάλλον
Μὲ τοὺς ἁρματωλοὺς, ὁμοῦ ἐγκλίνεται καὶ πίπτει.

Ἀπὸ τὸ δένδρον ἀβλαβεῖς ὀρθοῦνται, καὶ μὲ βίαν . . . . . .
Τὰ ὅπλα των ἐπὶ τῆς γῆς ἀφέντες οἱ γενναῖοι, ...
Κ' ἐγγὺς τῆς ῥίζης τοῦ κρημνοῦ τανύοντες μανδύαν, ...
Τὸν ἀνυψοῦν, τὰ κράσπεδα κρατοῦντες ῥωμαλέοι. . . .

Ἀπὸ τὸ ῥῆγμα ἔπεσε, τοὺς πόδας του σταυρόνων,
Πρῶτος ὁ Χλῶρος καὶ κλαγγὴ ἠκούσθη πανοπλίας.
Τὸν καταβάτην δέχεται ὁ τανυτὸς μανδύας . . . . . .
Καὶ ταπεινοῦται μέχρι γῆς τὴν πτῶσιν χαλαρόνων.

Κατ' ἄνδρα οὕτως ἄλλοι ἓξ πηδοῦν ἀεροβάται. —
Ἀλλὰ τίς εἶναι ὁ καλὸς, ὁ μελαγχαίτης νέος,
Ὅστις τῶν ἄλλων ἔσχατος εἰς τὸν κρημνὸν ὁρᾶται,
Εὐκίνητος ὡς ἀετὸς, ὡς ἄγγελος ὡραῖος;

Ἀπεκαλύφθ' ἡ κόμη του, πεσόντος μετὰ κρότου,
Κ' ἐχρύσωσεν ὁ ἥλιος τὸ μελανόν της χρῶμα . . .
Ἀπὸ τὴν μέσην τὴν λεπτὴν, ἀπὸ τὸ στίλβον ὄμμα,
Ὦ, σὲ γνωρίζω, Λαμπρινὲ, θῦμα σωθὲν τοῦ Φώτου!

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Οὕτως ὁ δόλος μάταιος πολλάκις ἀποβαίνει.
Ἰδοὺ τοῦ δόλου τιμωροί· ἐτάζουν τὰ πυρεῖα,
Ἀλλάσσουν τὰ ἐκκαύματα ἐν σιωπῇ βαθείᾳ
Καὶ μυστικῶς βουλεύονται εἰς κύκλον ἠθροισμένοι.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Καὶ δίχα διαιρούμενοι πρὸς δύο βαίνουν μέρη,
Ὅπου ἀκτὶς δὲν εἰσχωρεῖ, ὅπου φωλεύουν λύκοι. —
... Φθάνουν... φεῦ! ἄρχεται τὸ πῦρ· παντοῦ σφαγὴ καὶ φρίκη,
Παντοῦ κραυγαὶ καὶ σείεται καὶ τρέμει τὸ λημέρι.

Μοῦσα! ὁ θάνατος ἐδῶ τὸν ὕπνον διεδέχθη·
Σὺ εὐγενὴς, δὲν ἀγαπᾷς τοὺς φόνους καὶ τὸ αἷμα,
Φιλόπατρις, βδελύττεσαι τῶν ἀδελφῶν τὰ ἔχθη.
Ἀπὸ τὴν ἄχαριν σκηνὴν ἀπόστρεψον τὸ βλέμμα.

ΣΤ.

Τὰ νηνεμοῦντα κύματα τῆς λίμνης ἀργυρόνει . . . . . .
Ὁ ἥλιος περιλαμπὴς τὸν κύκλον του περαίνων. . . . . .
Κρέμαται ἤδη ἄνωθεν νεφῶν ἀραιουμένων, ...
Ἔνθα ἡ δύσις ἡ χρυσῆ πύρινα ῥόδα στρώνει. . . . . .

Μέσῳ τῆς λίμνης μειδιᾷ τὸ χλοερὸν νησίον
Κ' εἰς τὴν ἀμμώδη του ἀκτὴν ὁ πύργος ἀνυψοῦται.
Ὡς ἴνδαλμά τι μαγικὸν, ἐντὸς ὑδάτων λείων,
Τὸ σχῆμά του ἀνάστροφον, τρέμον, μακρὸν τυποῦται.

Ἐπάνω τῶν ὀδοντωτῶν τοῦ πύργου προμαχώνων
Ἡ Δέσπω, θαῦμα καλλονῆς, λευκὰ ἐνδεδυμένη,
Ὡσεὶ μαρμάρινος μορφὴ ἀκινητεῖ καὶ μένει
Μόνα τὰ μέρη βλέπουσα τῶν ἀντικρυ δρυμώνων.

Τὰ κάλλη της ἁρματωλοῦ στολὴ δὲν περιζώνει,
Οὐδὲ τῆς θλίβει τὴν ὀσφὺν ὁ τελαμὼν τοῦ ξίφους·
Δὲν τὴν ταράσσουν ὡς προτοῦ τὸ μῖσος καὶ οἱ πόνοι,
Φαίνεται ὅμως λογισμοὺς ἐλίσσουσ' ἀποκρύφους.

Ὤ, τὴν μαντεύω!... Κώπη σπᾷ τὴν λίμνην ἐλατίνη,
Λέμβον, ἁρματωλῶν μεστὴν, ἐκ τῆς ἀκτῆς ὠθοῦσα.
Ἡ πρῷρα χύνει στοναχὰς τὸ κῦμα διαιροῦσα,
Αὔλακα δ' ὄπισθεν ἀφροῦ ἡ πρύμνα της ἀφίνει.

Ἀστράπτει μαχητῶν ἐκεῖ χρυσῆ ἐνδυμασία,
Ἀπὸ τῆς κώπης σείεται τὸν θόρυβον ἡ λίμνη,
Ἀλλ' εἰς τὴν λέμβον σιωπὴ ἐπικρατεῖ βαθεῖα...
Φεῦ, διὰ τί δὲν ἀντηχοῦν χαρᾶς καὶ νίκης ὕμνοι;

Ἡ Δέσπω ἕνδεκα μετρεῖ, πάλιν μετρεῖ... εἷς λείπει.
Τρέμει· ἀλλ' ὅτε μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁπλοφόρων
Διέκρινε τὸν Κέντρον της, τὸν Λαμπρινὸν, τὸν Χλῶρον,
Τοὺς τρεῖς αὐτούς· ἐκόπασαν τοῦ στήθους της οἱ κτύποι.

Ἡ λέμβος ἤδη, τὴν ὁρμὴν τοῦ δρόμου χαλαροῦσα,
Ἀκώπητος εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ πύργου προσεγγίζει,
Καὶ ἄνθη ἀπὸ τῶν γαστρῶν ἡ Δέσπω ἀφαιροῦσα,
Εἰς τοὺς γενναίους νικητὰς γέρας καλὸν σκορπίζει.

Εἰς τὴν μορφὴν ἑνὸς νεκροῦ κατέπεσαν τρεῖς κρίνοι
Ὡς φόρος ὃν ἡ καλλονὴ προσφέρ' εἰς τὴν ἀνδρίαν.
Τίνα, γενναῖε Δημαρᾶ, ἠρήμωσες καρδίαν;
Τίνος λαμπάδα νυμφικὴν ὁ θάνατός σου σβύνει;

Ὤ, εἴθε ὅπου νήπιον εἶδα τὸ φῶς τὸ πρῶτον,
Εἴθε κ' ἐγὼ πολεμιστὴς ταχὺν νὰ φέρω πόδα,
Ἀλλ' εἰς δικαίας συμπλοκῆς εἰς ἄλλης μάχης κρότον
Νὰ πέσω, γέρας μου ποθῶν καλῆς παρθένου ῥόδα!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Ἄντικρυ τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων ὑπάρχει ὄρος καλούμενον Μητσικέλλη. Τὸ μετέπλασα ἐπὶ τὸ εὐφωνότερον.

[2] Ὁ κλέπτης ἐν γένει.

[3] Ὡς τὸ θεὸς ὡς, αὐτῶν πέρι κτλ. τῶν ἀρχαίων.

ΩΡΑΙ ΣΧΟΛΗΣ.

Η ΠΕΡΔΙΚΑ.

Βόσκουνε ἡ ἄλλαις πέρδικες ἢ λούζονται στὸ αὐλάκι,
Καὶ μιὰ στὰ νύχια περπατεῖ ἐπάνω σὲ κοτρώνι,
Καὶ γέρνει πίσω καὶ τηρᾷ μικρὸ ἕνα περδικάκι,
Καὶ πότε τοῦ γλυκομιλεῖ καὶ πότε τοῦ μαλλόνει.

— Ἄκω τῆς μάννας τὴ λαλιὰ, καὶ ἀνέβα στὸ λιθάρι,
Γιατὶ ἡ καρδιά μου λαχταρεῖ, μονάκριβο πουλί μου.
— Γιὰ δὲ, μαννοῦλα, τὸ νερὸ ποῦ βρέχει τὸ θυμάρι,
Γιὰ δὲ τὰ συνομίληκα πῶς παίζουν ἄντικρύ μου.

— Ἔχουν ἡ μάνναις του πολλά! Ἔλα, πουλὶ, κοντά μου,
Κ' εἶδα τὸν ἴσκιο γερακιοῦ ἐδῶ σιμὰ στὸ αὐλάκι.
— Πᾶμε, μαννοῦλα, στὰ νερὰ νὰ βρῶ τὴν συντροφιά μου·
Αὐτὸ ἦταν σύννεφο μικρὸ, δὲν ἤτανε γεράκι. »

Καὶ ὁ ἴσκιος πάλι ἐφάνηκεν ἐπάνω στὰ λιθάρια,
Καὶ κατεβαίνει ἡ πέρδικα ζητῶντας τ' ἀκριβό της.
Καὶ αὐταὶς ποῦ ἦταν στὸ ρίζωμα τρυπῶσαν στὰ θυμάρια...
Ἐκεῖθε ὁ ἴσκιος πέρασε τοῦ γερακιοῦ προδότης.

Καὶ ἀκούσθη ἕνα φτερούγιασμα, μιὰ ταραχὴ, μιὰ ἀντάρα,
— Ὁπῶχει τὸ μονάκριβο ἔχει πικρὴ τὴν τύχη! —
Σκούζει, χτυπιέται ἡ πέρδικα μὲ τρόμο, μὲ λαχτάρα,
Καὶ τὸ ἀκριβό της σπαρταρᾷ στοῦ γερακιοῦ τὸ νύχι.

Ἡ μάνναις τῶν παιδιῶνε μας γεράκι δὲν φοβοῦνται
Τὸ μυριοχαϊδεμμένο τους στὰ νύχια του νὰ πάρῃ...
Ἀπὸ ἄλλα βάσανα σκληρὰ στὸν κόσμο τυραννοῦνται —
Ἔχουν ἀρρώστειες φοβερὲς καὶ Χάρο μακελλάρη.

Ο ΦΩΤΟΣ ΚΑΙ Η ΦΡΟΣΩ.

(ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ 1821 ΚΑΙ 1822.)

Α΄.

Ἀγεράκι λεπτὸ, μυρωμένο
Μὲ τῶν δένδρων τὰ φύλλα μαλλόνει,
Χαιρετᾷ τὴν αὐγοῦλα τὸ ἀηδόνι,
Στὴν πυκνάδα τοῦ δάσους χωμένο.

Καιρὸς εἶναι ποῦ ἀνθίζουν οἱ κῆποι·
Μιὰ παρθένα μὲς τἄσπρα νδυμένη,
Εἰς τὸ ῥέμμα σιγὰ κατεβαίνει...
Τί μονάχη ζητεῖ, τί τῆς λείπει;

Μήπως ξεύρει καὶ αὐτὴ τί ζητάει;
Θολὴν ἔχει στὰ μάτια της σκέπη,
Μέσα εἰς τἄνθη, χωρὶς νὰ τὴν βλέπῃ,
Πεταλοῦδα χρυσῆ κυνηγάει.

Στὴν καρδιά της κρυφὰ μουρμουρίζει
Μιὰ φωνή... τί τῆς λέει δὲν τὸ ξέρει,
Κ' εἶναι ὁ νοῦς της ὡσὰν περιστέρι,
Ποῦ σὲ θόλους σπηλῃᾶς τριγυρίζει.

Μὲ διαμάντια δροσιᾶς ποτισμένο
Βλέπει κρίνο μπροστά της ἀφράτο,
Καὶ στὴ ρίζα τοῦ κρίνου ἐκεῖ κάτω,
Κλωναράκι μυρτιᾶς μαραμένο.

Κόφτει τόνα καὶ παίρνωντας τἄλλο,
Τώρα αὐτὸ, τώρα τοῦτο κυττάζει,
Καὶ τὸ στῆθος τῆς κόρης ἐβγάζει
Στεναγμὸ φλογισμένο, μεγάλο.

—Κρίνε, ἄχ, λέγει, ποῦ ἀνθίζεις μὲ χάρη,
Σὰν ἐσένα καὶ ἐγὼ εἶμαι δροσάτη,
Ἀμμὴ μέσα στὰ στήθη ἔχω κἄτι,
Ὁποῦ μοιάζει μὲ αὐτὸ τὸ κλωνάρι.—

Τὸ τουφέκι εἰς τὰ χέρια κρατῶντας,
Νὰ ἕνας νιὸς ρέμμα ρέμμα ἀνεβαίνει,
Κ' ἔχει σκύλο μπροστὰ ποῦ πηγαίνει,
Ἢ λαγοὺς ἢ περδίκια ζητῶντας.

Εἰς τὴν πλάτη τοῦ νιοῦ τρεμουλιάζουν
Χρυσωμένα μαλλιά· σὰ δυὸ φίδια,
Ποῦ φιλιοῦνται, τοῦ σμίγουν τὰ φρύδια,
Καστανὰ ἔχει δυὸ μάτια ποῦ σφάζουν.

Τέτοια κρίνα δὲν ἔχουν οἱ κῆποι
Σὰν τοῦ νιοῦ του προσώπου τὰ κρίνα.
Ἄχ, τί κόσμος πικρὸς! καὶ εἰς ἐκεῖνα
Μιὰ κρυφὴ ζωγραφίζεται λύπη.

Ὤ, γνωρίζονται! Ἀρχίζει μὲ χάρη
Λυπηρὰ νὰ μιλάῃ τὴν παρθένα·
Τρέμει αὐτὴ καὶ μὲ μάτια σκυμμένα
Ἀγροικάει τὸ ξανθὸ παλληκάρι.

Μουσικὴ τῆς ψυχῆς κατεβαίνει
Εἰς τὰ στήθη της μέσα ἡ λαλιά του...
Πᾶσα αὐγοῦλα στὸ ρέμμα ἐδῶ κάτου
Τὸ ζευγάρι κρυφὰ συντυχαίνει.

Αἴ, τοῦ Γεώργου χρυσῆ θυγατέρα,
Φεῦγα, Φρόσω, τὰ νιάτα τοῦ Φώτου·
Δὲν τὸν δέχεται ὁ Γεῶργος γαμβρό του,
Καὶ θὰ κλαύσῃς πικρὰ μιὰν ἡμέρα!

Β΄.

Ὤ, πῶς ἀλλάζουν οἱ καιροὶ στὸν κόσμον ἐδῶ κάτω!
Ὁ ἀποσπερίτης ἔχασε τὴν πρώτη του τὴ χάρη,
Καὶ ἐρημωμένο, ἀπάτητο φυτρόνει τὸ χορτάρι,
Ὅπου ἦτον ρέμμα γελαστὸ καὶ ἀπὸ ζωὴ γεμάτο.
Στὸ ρέμμα αὐτὸ τὸ φόρεμα τῆς νιᾶς, τρεμουλιασμένο,
Τῆς δάφνης ἢ τῆς λιγαριᾶς τοὺς κλώνους δὲν σαλεύει,
Οὐδὲ καὶ ὁ νιὸς ὁ δύστυχος μὲ πρόσωπο θλιμμένο
Τὰ ἐγκαρδιακά του βάσανα ἐκεῖ ξεμυστηρεύει.
Ἡ λύσσα ποὖχε εἰς τὴν ψυχὴ τὸν ἔκανε νὰ τρέμῃ,
Καὶ ἡ λύπη ἐζωγραφίζονταν στῆς ὄψης του τὰ κρίνα.
Τὴν ἀδελφή του, ὢ τὴν καλὴ, τὴν ὥμορφη Χρηστίνα,
Τὴν εἶχε Μπέης Κορωνιὸς κλειστὴ μὲς τὸ χαρέμι.

Καὶ νὰ μαλάξῃ τὰ πικρά, τὰ φλογισμένα στήθη
Οὐδὲ καὶ αὐτὴ κατώρθονε ἡ ἀγάπη τῆς καλῆς του.
Ὡς τόσο ἐκόντευσε ὁ καιρὸς, καὶ τὸ ποτῆρι ἐχύθη
Ξεχειλισμένο ἔξαφνα ἀπὸ βουλὴ τοῦ Ὑψίστου.
Καὶ ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὁποῦ ἄγγελος εὐλόγα
Μὲ κλάδο δάφνης ἄφθαρτο τὴν ἄμωμη Μαρία,
Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ σταυρὸ ἐξάπλωσε ἡ θρησκεία,
Καὶ τὲς ψυχὲς ἐθέρμανε ἐκδίκηση καὶ φλόγα.
Γύρω, στὴ γῆ, στὴ θάλασσα, ὁ πόλεμος ἀνάφτει,
Καὶ μιὰ ἀσυνείθιστη παντοῦ ξεχύνωντας ἀχτίδα,
Ἡ ἐλευθερία τὰ μνήματα ταράζει καὶ ξεθάφτει
Λησμονημένα ὀνόματα — δόξα, τιμὴ, πατρίδα.

Κεντᾷ τὸν τίμιο τὸ σταυρὸ ἡ Φρόσω μὲ μετάξι,
Πνευματικὸς τὸν εὐλογεῖ, καὶ αὐτὴ τοῦ Φώτου λέει·
— Αὐτὸς ἂς ἦναι σκέπη σου νὰ ἐκδικηθῇς τὸν Μπέη,
Εἰς τοῦ πολέμου τὲς φωτιὲς αὐτὸς νὰ σὲ φυλάξῃ! —
Καὶ ὁ Φῶτος παίρνει τὸ σταυρὸ καὶ τὸ σπαθί του ζώνει·
Ὅλοι λεβέντες, διαλεχτοὶ πᾶν ἑκατὸ μαζῆ του.
Ὦ, πόσα κάνει θαύματα ἐμπρὸς εἰς τὴν Κορώνη,
Ὅπου δυὸ πόθοι μοναχοὶ φλογίζουν τὴν ψυχή του,
Νὰ μετρηθῇ μὲ τὸν φονιᾶ, τὴν ἀδελφὴ νὰ σώσῃ!
Μὲ τὸ τουφέκι, ἀκοίμητος, εἰς τοῦ κρημνοῦ τὸ πλάγι,
Στὴν σιδερένια θύρα ἐμπρὸς μερόνυχτα φυλάγει,
Πότε νὰ ἰδῇ μιὰ τουφεκιὰ στὴν θύρα νὰ φουντώσῃ,
Μιὰ γνωρισμένη τουφεκιὰ εἰς τῆς φωτιᾶς τὴ ζάλη!
Καὶ ὅταν ἀπὸ ὅλες τὲς μεριὲς φλογίζεται ἡ Κορώνη,
Τὸ καριοφύλλι δὲν γυρνᾷ πρὸς πολεμήστραν ἄλλη,
Πάντα σὲ μιὰ προσεχτικὸς τὸ μάτι του καρφόνει.
Στὴ θύρα ἐπάνω μιὰ φωνὴ βροντᾷ μὲς τὸ σκοτάδι·
— Φῶτο! γιατί δὲν ἔρχεσαι νὰ ἰδῇς τὴν ἀδελφή σου,
Οὐρὶ τοῦ παραδείσου,
Πῶς μὲ κερνᾷ στὸ δεῖπνό μου, πῶς μοῦ γελᾷ τὸ βράδυ; —

Καὶ ὁ Φῶτος λέξη δὲν μιλεῖ. Τὰ χείλη του ματόνει,
— Ἀπέραστος ἦταν φραγμὸς ὁ τοῖχος στὸ φουσέκι —
Χτυπᾷ τὸ πόδι κατὰ γῆς, τὸ μέτωπο σηκόνει,
Ἀπομακρύνεται ἀπὸ κεῖ, καὶ σταματᾷ παρέκει.
— Ὦ, νὰ μποροῦσα, ἐφώναξε, ἀκοίμητη νὰ χύσω
Σὲ ἄλλες ψυχὲς τὴν ἄσβεστη φωτιὰ πῶχει ἡ ψυχή μου!
Ὦ, νὰ εἶχα ἀνδρείους γιὰ σπαθὶ καὶ ὄχι δειλοὺς μαζῆ μου,
Θὰ μὲ ἔβλεπες σὲ μιὰ νυχτιά, σκύλε, νὰ σὲ πατήσω! —
Ἀκούει τὸν λόγο τὸν πικρὸ ἡ λεβεντιὰ καὶ ἀχνίζει,
Κ' ἐπρόβαλαν πενῆντα νιοί, ποῦχαν χαρὰ τὸ βόλι.
Ὁ Φῶτος σὲ μιὰν ἐκκλησιὰ τοὺς πάει καὶ τοὺς ὁρκίζει,
Ἢ νὰ πατήσουν τὸν ἐχθρό, ἢ νὰ ἀποθάνουν ὅλοι.

Καὶ μιὰ νυχτιὰ σκοταδερή, νυχτιὰ φαρμακωμένη...
Ὦ σεῖς ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἀγγέλοι, ἑτοιμασθῆτε
Εἰς τὴν ἀγκάλη σας ψυχὲς μαρτύρων νὰ δεχθῆτε,
Ὅσαις θὰ ἀφήσουν εἰς τὴ γῆ τὴν σάρκα αἱματωμένη.
Ἡ νύχτα ἐμαύριζε τὴ γῆ, τὰ σύννεφα ἦταν πίσσα,
Καὶ ἄστρο ψηλὰ στὸν οὐρανὸ δὲν ἔφεγγε κανένα·
Μόνον ὁ νότος στὸ γιαλὸ ὁρμητικὸς ἐφύσα,
Καὶ μοναχὰ τὰ κύματα ἐσποῦσαν ἀφρισμένα.
Σὲ προμαχῶνα χαμηλό, στὸ περιγιάλι κάτου,
Ἕνας ἐχθρός, ὅπου ἔπρεπε τὸν τοῖχο νὰ φυλάγῃ,
Ἦτον γυρμένος κατὰ γῆς, μὲ τὸ ὅπλο του στὸ πλάγι·
Ὕπνος τὸν γέλασε, πικρὸ προμήνυμα θανάτου.
Τὸν ὕπνο μὲ τὸν θάνατο μιὰ μαχαιριὰ ἀδελφόνει,
— Ἦταν τοῦ Φώτου ἡ μαχαιριά, ποῦ αὐτὸς ἀνέβη πρῶτος —
Φθάνουν καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ χτυποῦν δέκα ἄλλους· στὴν Κορώνη
Σπέρνει τὸν τρόμο ἡ τουφεκιὰ καὶ τῶν σπαθιῶν ὁ κρότος.
« Ἐλᾶτε, ἀδέλφια, καὶ οἱ λοιποί, ἐλᾶτε ἐπάνου τώρα! »
Μπήγουν στοὺς ἔξω μιὰ φωνή. Ὁ Φῶτος κατεβαίνει,
Βρίσκει τὴν θύρα ὁλάνοιχτη, καὶ δώδεκα ἀνδρειωμένοι
Ἀκολουθοῦν κατόπι του καὶ χύνονται στὴ χώρα.

Στοὺς ἄλλους πίσω, συμφορά! κρυφὴ μιὰ θύρα ἀνοίγει,
Καὶ ἀπὸ τὸ πλάγι πλημμυρεῖ τουρκιὰ τὸν προμαχῶνα!
Ὢ τὶ στιγμές! χειροπιαστοὶ μὲ τοὺς πολλοὺς οἱ ὀλίγοι,
Χτυπᾷν καὶ κάνουνε σφαγειὸ τὸν φοβερὸν ἀγῶνα.
« Ἐλᾶτε, ἀδέλφια, γλήγορα, εἶναι καιρὸς ἀκόμα! »
Στοὺς ἔξω ἀκούγεται ἡ φωνὴ καὶ τὲς καρδιὲς ῥαγίζει·
Ἕνας δειλὸς τῶν ἀδελφῶν τὸ κίνημα ἐμποδίζει...
Ὦ τὸν κακοῦργον! ἄτιμο νὰ τὸν σκεπάσῃ χῶμα!

Διπλοῦς ἐχθροὺς, σαράντα αὐτοὶ, μὲ τὸ σπαθὶ ἢ μὲ βόλι,
— Πικρὴ θανάτου ξαγορά — νεκροὺς ξαπλόνουν κάτου,
Καὶ τῆς καρδιᾶς μιὰ χύνοντας κατάρα, πέφτουν ὅλοι
Μαζῆ πλεγμένοι εἰς ἀγκαλιὰ μαρτυρικοῦ θανάτου.
Καὶ ἄλλαις νυφοῦλαις καὶ ἄλλαις νιαὶς θὰ κλαῖνε παλληκάρια,
Θὰ μείνουν καὶ ἄλλαις ἔρημαις καὶ σκοτειναὶς μητέρες!
Χωρὶς νερὸ, χωρὶς ψωμὶ, δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες
Μέσα στὴ χώρα πολεμᾷν τοῦ Φώτου τὰ λιοντάρια.
Ἡ λύσσα καὶ ἡ παλληκαριὰ τὸν Φῶτο εἶχαν σπρωγμένο·
Οἱ δρόμοι κλειοῦνται ἀπὸ ἅρματα, πλῆθος παντοῦ τοὺς ζώνει,
Καὶ καταφύγιο ὑστερινὸ, σὲ σπίτι ἐρημωμένο
Ἐμβῆκαν, καὶ μὲ ὁλόκληρη παλεύουν τὴν Κορώνη.
Ἀπ' ἔξω οἱ σύντροφοι οἱ κακοὶ, ποῦ στέκονταν σὰ ξένοι,
Εἶδαν στὴν τρίτη τὴ νυχτιὰ, μὲς τὸ βαθὺ σκοτάδι,
— Τὸ φοβερὸ, τὸ ὑστερινὸ τῶν ἀνδρειωμένων βράδυ —
Ἀπὸ τὸ σπίτι εἶδαν φωτιὰ στὰ ἀστέρια νὰ ἀνεβαίνῃ,
Καὶ πρὸς τὰ τέλη ἐπέφτανε, ἐκεῖθε, ἀνάρῃα ἀνάρῃα,
Ἡ τουφεκιαὶς, σὰ θλιβερὸ μνημόσυνο μαρτύρων...
Λαχνὸ τῆς γῆς, λεβέντες μου, ἀφῆστε τὰ κουφάρια,
Μοσχοβολάει τὸ ἅγιον τοῦ παραδείσου μύρον.

Γ.'

Ποῦ νᾶναι ἡ Φρόσω; Δυστυχῆ τὴν θέλησεν ὁ Πλάστης!
Τὴν καταράσθηκε ὁ σκληρὸς πατέρας της, καὶ ἐκείνη
Μὲ ἕνα μικρὸ στὴν ἀγκαλιὰ, αἰτία τῆς συμφορᾶς της,
Ἐπῆρε δίπλα τὰ βουνὰ νὰ βρῇ χωριὸ νὰ μείνῃ.
Ἄλλοι τὴν διώχνουν ἀπὸ δῶ, ἐκεῖ τὴν σπρώχνουν ἄλλοι,
Καὶ κάθε λέξη ποῦ ἀγροικάει, πικρὰ τὴν φαρμακόνει.
Παρώμοιαζε τὴν καλαμιὰ ποῦ δέρνει ἀνεμοζάλη,
Τὴν ἀνθισμένη μυγδαλιὰ ποῦ ἀγέρας ξερρίζόνει.
Οὐδὲ μιὰ θύρα ἀνοίχθηκεν, οὐδὲ ἕνα δάκρυ ἐχύθη,
Καὶ δειλιασμένη ἐκάθησεν εἰς ἕνα λόγγο πέρα.
Δὲν γνώριζε τοῦ Φώτου της τὴν μοῖρα, καὶ θυμήθη
— Νὰ μὴ τὴν εἶχε θυμηθῇ! — τοῦ Φώτου τὴ μητέρα.
Φθάνει, ρωτᾷ, τῆς δείχνουνε τὸ σπίτι ποῦ ζητοῦσε·
Χτυπᾷ, δὲν ἀποκρίνονται, σπρώχνει τὴν θύρα, ἐμβαίνει...
Τοῦ Φώτου ἡ μάννα πρὸς τὴ γῆ τὸ μέτωπο κρατοῦσε,
Μὲ πρόσωπο σὰν τὸ κερὶ, μὲ τὴ ματιὰ σὰν ξένη,
Καὶ ἡ φορεσιὰ μαρτύραγε τοῦ πόνου της τὴ λάβρα.
Ἀφῆκε κάτου τὸ μικρὸ καὶ μὲ τὸ νοῦ χαμένο,
— Ποιὸ κλαῖς παιδί σου, δύστυχη, γιὰ ποιὸ φορεῖς τὰ μαῦρα;
— Ὁ Φῶτός μου μὲ ἐρήμαξε, τὸ πλειὸ λαχταρισμένο! —

Ὦ, συμφορὰ στὸν ἄνθρωπο ποῦ αἰσθάνεται τὰ πάθη,
Ποῦ ἀγάπησε στὸν κόσμο αὐτὸν, τὸν ἄδικο, τὸν ψεύτη!
Ἐμπήγει ἡ Φρόσω μιὰ φωνὴ ἀπ' τῆς καρδιᾶς τὰ βάθη,
Ἁπλόνει τὰ δυὸ χέρια της νὰ χτυπηθῇ, καὶ πέφτει.
Δὲν πέθανε — τοὺς δυστυχεῖς ἡ λύπη δὲν σκοτόνει. —
Διωγμένη ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ τοῦ Φώτου, ἀχνὴ καὶ κρύα,
Βγαίνει ἀπὸ κεῖ, καὶ μιὰ ματιὰ στὸν οὐρανὸ καρφόνει,
Καὶ αὐτὴ ἡ ματιὰ φανέρονε ὁλόκληρη ἱστορία.

Τὸν κίνδυνο τῆς ὠμορφιᾶς γιὰ νὰ ἀποφύγῃ ὡς τόσο,
Στῶν λωβιασμένων τὰ χωριὰ, σὲ μιὰ σπηλιὰ πηγαίνει,
Καὶ οἱ ξένοι ποῦ διαβαίνανε δὲν γνώριζαν τὴν Φρόσω·
Ἕνα κομμάτι ἔρριχνανε ψωμὶ στὴ *Λωβιασμένη*.

Δ΄.

Κανένας δὲν τὴν ἤξευρε στὸν λωβιασμένο τόπο·
Τὸ σπίτι της τὸ πατρικὸ, τρεῖς μῆνες σφαλισμένο,
Ἀνοίχθηκε καὶ πέντε νιοὶ, σβυσμένοι ἀπὸ τὸν κόπο,
Ἁρματωλὸν ἐφέρανε στὰ ξύλα πλαγιασμένο.
Τρεῖς ἔλαβε λαβωματιὲς ὁ Γεῶργος εἰς τὰ στήθη,
Παλληκαρᾶς εἰς τὸ σπαθὶ, γερὸς εἰς τὸ τουφέκι,
Καὶ τώρα χρῶμα νεκρικὸ στὸ πρόσωπό του ἐχύθη,
Γιατρὸς τοῦ ἀλλάζει τὲς πληγὲς, παππᾶς τὸν παραστέκει.
Τρεῖς μέρες δὲν αἰσθάνονταν ῥιμμένος ἐκεῖ κάτου,
Γιατὶ ἡ ζωὴ τοῦ δύστυχου κρεμῶταν σὲ ἕνα ῥάμμα,
Καὶ ὅταν συνῆρθε καὶ ἔφθασε νὰ ἰδῇ τὴν ἐρημιά του,
Τὸν πῆρε τὸ παράπονο καὶ ἀρχίνησε τὸ κλάμμα.

Τῆς εὐτυχίας τὄνειρο σὰν ἀστραπὴ διαβαίνει,
Καὶ ἀφίνει μιὰ πικρὴ βαφὴ στὰ πονεμένα στήθια·
Ὅλα φαντάσματα στὴ γῆ, ἕνα καὶ μόνο μένει,
Ἕνα δὲν εἶναι φάντασμα, τῆς συμφορᾶς ἡ ἀλήθεια.
Βογκάγει ὁ γέρος, καὶ ὁ γιατρὸς μπροστὰ γονατισμένος
Σκύφτει καὶ ἀπὸ τὸ πρόσωπο δάκρυ πικρὸ τοῦ τρέχει.
— Χάνεις, γιατρὲ, τὲς ἀλειφὲς, φωνάζει ὁ πληγωμένος,
Ἐγὼ ἔχω τῆς καρδιᾶς πληγὴ ποῦ γιατρεμμοὺς δὲν ἔχει.
Παππᾶ! δὲν ἔχει ἡ πίστη σου παρηγοριὰ κἀμμία;
Δὲν ὠφελοῦν ἡ προσευχαὶς εἰς τὸ κακὸ τὸ τόσο;
Ἂ ναὶ, ὠφελοῦν! γονάτισε ἐμπρὸς στὴν Παναγία,
Πές μου πῶς ἦταν ὄνειρον, καὶ δεῖξέ μου τὴν Φρόσω! —

Εἶπεν αὐτὰ καὶ ἀπέμειγεν ἐκεῖ καθὼς εὑρέθη,
Μὲ χέρια παρακαλεστά, μὲ μάτια φλογισμένα,
Ποῦ ἀκόμα ἐφανερόνανε τοῦ πόνου του τὴ μέθη,
Ποῦ ἀκόμα ἐζωγραφίζανε τὸν πόθο του τὸν ἕνα.
Ἀδύνατος ὁ πόθος του καὶ δυνατὸς ὁ πόνος.
Κακοφορμίζουν ἡ πληγαὶς καὶ ὁ γέρος ἀπεθαίνει,
Πεθαίνει ὁ γέρος, δυστυχὴς, χωρὶς τὴ Φρόσω, μόνος,
Καὶ μόνον ἔχει τὸν παππᾶ ποῦ τὸν μεταλαβαίνει.

Δέτε, εἶναι νύχτα· εἰς τἄχραντα μυστήρια τοῦ θανάτου
Πλανᾷ μιὰ λάμψη λυπηρὴ σκοταδερὸ κανδύλι.
Τοῦ κόσμου τούτου θλιβερὸς διαβάτης, ἐκεῖ κάτου,
Λέει, ξαναλέει τὰ κρίματα μὲ ἀποθαμμένα χείλη.
— Εἶχα στὸν κόσμο ἕναν ἐχθρὸ, τοῦ Φώτου τὸν πατέρα,
Κ' εἴμασθε οἱ δυὸ ἀφιλίωτοι, γιὰ μάχη γεννημένοι.
Τὴν Φρόσω ὁ Φῶτος ἀγαπᾷ· τοῦ Γεώργου ἡ θυγατέρα,
Φονιᾶς ἐγὼ ἀπεκρίθηκα, στὸ σπίτι αὐτὸ δὲν μπαίνει.
Ἡ ἀγάπη πάντα εἶναι διπλῆ· ἀγάπησε καὶ ἡ Φρόσω,
Ἐστεφανώθηκε κρυφὰ, ἐγέννησε ἕνα ἀγόρι,
Κ' ἐγώ... τὴν κατηράσθηκα!... Ὤ, τί ψυχὴ θὰ δώσω
Ποῦ σὲ ἔδιωξα στὲς ἐρημιὲς, λαχταρισμένη κόρη;
Ἄχ ναὶ, παππᾶ· στὲς ἐρημιὲς, στὴν πεῖνα καὶ στὸ κρύο
Ἔσερνε ἡμέρες ντροπαλὲς ἡ καταφρονεμένη,
Καὶ ἐγὼ πατέρας της, ἐγὼ ἀληθινὸ θηρίο,
Δὲν ξέρω ἂν ἦναι ζωντανὴ, ἂν ἦναι ἀποθαμμένη.
...Παππᾶ, παγόνω! ὁ πάγος μου δὲν εἶναι τοῦ θανάτου·
Φίδια στὸ νοῦ μου ἐγλίστρησαν, φαρμακωμένα, κρύα...
Σαλεύει ὁ νοῦς μου... ἰδὲ, γιὰ ἰδὲ τί γίνεται ἐκεῖ κάτου...
Τί χαλασμὸς, τί κόλαση, τί σκιαχτερὴ ἐρημία!...
Νύχτωσε... λόγγος φοβερός!... βροντάει τ' ἀστροπελέκι...
Πέφτει χαλάζι... Ὤ, κύτταξε! μὲς τὴν ἀνεμοζάλη
Τραβοῦν δυὸ λύκοι ἕνα κορμὶ, καὶ ἄλλος περνᾷ παρέκει,
Κρατῶντας εἰς τὰ δόντια του μικροῦ παιδιοῦ κεφάλι...

Παππᾶ, γνωρίζεις τὸ κορμὶ ποῦ σέρνεται μπροστά σου;...
Ἔχει γυναίκειο πρόσωπο... σὰν νὰ τὸ ξέρω... ὦ φρίκη,
Ὦ συμφορά μου!... κρύψε με, παππᾶ, στὴν ἀγκαλιά σου,
Νὰ μὴν ἰδῶ τὰ σπλάγχνα μου ποῦ τὰ τραβᾶνε οἱ λύκοι.—
... Καὶ μέσα στὴν παραφορὰ καὶ μὲς τὸ φόβο ἀκόμα
Καὶ στοῦ θανάτου τοὺς σπασμοὺς ἐπνίγηκε ἡ φωνή του,
Καὶ πέφτει κάτου. Τρεῖς φορὲς ἀνοιγοκλεῖ τὸ στόμα,
Καὶ μὲ τὸν τρίτο στεναγμὸ φτερούγιασε ἡ ψυχή του.

Ε.

Εἶναι μεγάλη Πέμπτη, τώρα
Εἰς τοὺς ναοὺς, σὲ αὐτὴν τὴν ὥρα
Ἑλληνοποῦλαις ἀγρυπνοῦνε.
Δεύτερο χρόνο ἐλευθερίας,
Τῆς πίστεώς μας τῆς ἁγίας
Τὰ δώδεκα βαγγέλια ἀκοῦνε.

Βαθειά ναι νύχτα στὴν Κορώνη,
Δὲν ἀγροικέται τὸ κανόνι,
Καὶ ἀργὰ βροντᾷ τὸ καριοφύλλι.
Ἡ λίγη λάμψη ποῦ πετιέται
Στὸν οὐρανὸ γλιστρᾷ καὶ σβυέται,
Κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ γαυγίζουν σκύλοι.

Σὲ φυλακὴ στὴ γῆ χωμένη,
Στὰ σίδερα δεμένο μένει
Ξανθὸ καὶ νέο παλληκάρι.
Κοιμᾶται· ἀπὸ μικρὴ θυρίδα
Χύνει στὴν ὄψη του μιὰ ἀχτίδα
Κοντὰ νὰ σβύσῃ τὸ φεγγάρι.

Εἶναι ψηλὴ ἡ θυρίδα· ἐκεῖθες
Τὸ κῦμα ῥίχνει ἀφροὺς καὶ σπίθες,
Ἀγριεμμένο ἀπὸ τὸν νότο.
Ποιὸς νᾶναι ὁ δόλιος;... Στὸ φεγγάρι
Βλέπω τῆς ὄψης σου τὴν χάρη,
Ὦ, σὲ γνωρίζω, ἀνδρεῖε Φῶτο!

Ὅλοι οἱ συντρόφοι σου εἶναι χῶμα,
Μονάχος ἔμεινες, καὶ ἀκόμα
Παιδεύεσαι στὴ φυλακή σου.
Αἴ, στοῦ πολέμου τὴν μανία
Κἀνεὶς δὲν σ' ἔπιανεν, εἰς τρία
Ἂν δὲν ἐσποῦσε τὸ σπαθί σου.

Πόσον ἀνήσυχα κοιμᾶται.
Σηκώθη ἡ τρίχα του... τηρᾶτε!
Σπασμὸς τὰ μέλη του σαλεύει·
Ἔχει τὸ πρόσωπο ἀχνισμένο...
Σὲ ψεύτικο, σὲ μαγεμμένο
Πέλαγο ὀνείρου ταξειδεύει.

Φωνὴν ἐμπήγει καὶ ξυπνάγει,
Ἀνασηκόνεται στὸ πλάγι...
Τὰ χέρια του στὰ στήθια σμίγει...
Στὴ θύρα κάρφωσε τὸ μάτι·
Τοῦ φαίνεται ποῦ ἀκούγει κἄτι,
Τοῦ φαίνεται ποῦ ἡ θύρα ἀνοίγει.

Ἀνοίγει ἡ θύρα· τοῦρκος μπαίνει,
Καὶ κόρη μιὰ θολὰ ντυμένη,
Στὸν Φῶτο τρέχει, πάει σιμά του·
Ὦ! Φῶτο, Φῶτο! ἄλλο δὲν λέγει,
Οἱ στεναγμοὶ τὴν πνίγουν, κλαίγει,
Καὶ ρίχνεται στὴν ἀγκαλιά του.

— Ἄγγελε, σ' εἶδα στὄνειρό μου,
Εἰς ὥρα συμφορᾶς καὶ τρόμου,
Οὐράνιαν σκέπη τῆς ζωῆς μου
Στὴ φυλακή μου τὴν ἀθλία
Μὴ σ' ἔστειλεν ἡ Παναγία
Μὲ τὴ μορφὴ τῆς ἀδελφῆς μου;

— Δὲν εἶμαι πλάσμα παραδείσου,
Εἶμαι ἡ Χρηστίνα, ἡ ἀδελφή σου...
Ἰδὲ ποιὸς θέλει νὰ σὲ σώσῃ·
Δὲν τὸν γνωρίζεις τὸν Τσιαφέρη;
Τὸν γλύτωσες ἀπὸ μαχαῖρι,
Κ' ἦλθε καὶ αὐτὸς νὰ μᾶς γλυτώσῃ.—

Σκύφτει ὁ Τσιαφέρης ἐμπροσθά του,
Τὲς ἁλυσίδες ρίχνει κάτου,
Τὸν ἁρματόνει μὲ πιστόλι.
Βγαίνουν καὶ οἱ τρεῖς μὲ ἀργὸ ποδάρι·
Βασιλεμμένο εἶν' τὸ φεγγάρι,
Καὶ τοὐρανοῦ εἶναι μαῦροι οἱ θόλοι.

Ὡσὰν νὰ βγῆκε ἀπὸ τὸν ἅδη,
Μυστήριο μέσα εἰς τὸ σκοτάδι,
Τὸ τριπλὸ φάντασμα διαβαίνει.
Θολὸ τὸ βλέπω ποῦ σαλεύει,
Καὶ πάλαι ἡ νύχτα τὸ χωνεύει
Στὴν ὄψη της τὴ μαυρισμένη.

Ἀκοῦτε κλειδωνιὰ ποῦ τρίζει;
Ἀκοῦτε θύρα ποῦ γυρίζει
Στὰ σίδερα τὰ σκουριασμένα;
Ἰδέτε ἐκεῖ... στὸ φρούριο κάτου
Μπαίνει ὁ Τσιαφέρης, καὶ κοντά του
Μπαίνουν τἀδέλφια ἁγκαλιασμένα.

Στὴ θάλασσα ἡ μπασιὰ τοὺς φέρνει,
Ὅπου ἡ νοτιὰ χτυπᾷ καὶ δέρνει
Τοὺς βράχους καὶ τὸν προμαχῶνα.
Ὁ τοῦρκος διαβαίνει πρῶτος,
Τὴν ἀδελφὴ σηκόνει ὁ Φῶτος
Πελαγωμένος ὡς τὸ γόνα.

Ὀλίγο ἀκόμα! προχωρεῖτε!
Τὸ κῦμα ἐσώθη, γῆ πατεῖτε,
Ἐχθρὸς κανένας δὲν σᾶς νοιώθει...
Ὦ, δόξα νἄχῃ ἡ Παναγία!
Στὰ σκότη ἐκρύφθη ἡ συνοδεία,
Φτερὰ τῆς ἔδοσαν οἱ πόθοι.

ΣΤ.'

Εἰς τὰ χωριὰ, ποῦ ἐρήμαζεν ἡ λώβα, ῥοβολοῦσε
Κάθε γεορτὴ ἐκκλησιάρισσα ἀπὸ τὸ Μαυρομμάτι,
Καὶ εἰς τῆς σπηλιᾶς τὴ μοναξιὰ, ποῦ ἡ Φρόσω κατοικοῦσε,
Ἕνα ψωμὶ τῆς ἔφερνε, αὐγὰ καὶ λίγο ἁλάτι.
Εἰς τὴν ἀρχὴ τἀπήθονε μακρυὰ μακρυὰ, μὲ τρόμο,
Καὶ ἐσταυρονόταν κ' ἔπαιρνε τῆς ῥεμματιᾶς τὸν δρόμο.

Ποιὸς στὸ πλευρό του, ὢ ποιὸς μπορεῖ νὰ νοιώθῃ λωβιασμένη,
Σιμὰ στὴ βράχνα ποῦ φυσᾷ στὰ σπαραγμένα στήθια;
Μόνον εἰς ὅμοιες συμφορὲς τὸν νοῦ μας ἀπαλαίνει
Διπλῆ τοῦ Ὑψίστου πρόνοια — ἀγάπη καὶ συνήθεια!
Συνείθισε ἡ γερόντισα στοὺς φόβους της καὶ ἐκείνη,
Καὶ νέο θάῤῥος εὕρισκε μὲ τὴν ἐλεημοσύνη.

« Πρόβαλε, δόλια, νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ κρῖνε νὰ σὲ νοιώσω.»
Καὶ ἡ δόλια δὲν ἐπρόβαλλε, καὶ ἡ δόλια δὲν ὡμίλειε.
Ἐσεῖς, ἀστέρια τοὐρανοῦ, ἠκούγετε τὴ Φρόσω,
Ἐσὺ μονάχος ἔβλεπες τὴν ὠμορφιά της, ἥλιε!
Κρατοῦσε πάντα τὴ λαλιὰ στὰ στήθη της πνιγμένη,
Καὶ ἔφευγε ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν καρδιὰ κλαμμένη.

Κ' ἦλθε ὁ καιρὸς ποῦ γύριζαν τὰ μαῦρα χηλιδόνια
Στὸ κλίμα τὸ γελούμενο, στὴ γῆ τὴ μυρωμένη.
Στὴν ἀσημένια ἀνατολὴ λαμποκοπᾷν τὰ χιόνια,
Καὶ κάτου ἡ γῆ χαμογελᾷ σὰ νύφη στολισμένη.
Ζευγαρωμένα τὰ πουλιὰ στὰ πεῦκα κελαδᾶνε,
Ἐδῶ βελάζουν πρόβατα, παρέκει ἀρνιὰ πηδᾶνε.

Τὸν ἐπιτάφιο ἐστόλισαν μὲ ἐλεύθερα λουλούδια,
Καὶ τώρα τὸν ἀσπάζονται εἰς τὰ χωριὰ ἡ παρθέναις.
Ἄ Φρόσω! ἀνάσταση αὔριο θὰ κάμουν, καὶ τραγούδια
Θὰ ψάλουν μὲ λαλούμενα, εἰς τὸ χορὸ πλεμμέναις,
Καὶ σὺ, τῆς μοίρας παίγνιο, στὴν ἔρημη σπηλιά σου,
Ἔχεις χαρὲς τοὺς πόνους σου, Λαμπρὴ τὰ βάσανά σου.

Οὐράνια τὴν γερόντισα ἐφώτισε μιὰ ἀχτίδα,
Καὶ μὲ ἄλλη γλῶσσα τὸ πρωῒ τὴν Φρόσω συντυχαίνει.
— Κάμμιὰ φορὰ δὲν σάκουσα, κάμμιὰ φορὰ δὲν σ' εἶδα.
Ὁρκίζομαι στὴν αὐρινὴ Λαμπρὴ ποῦ μᾶς προσμένει,
Ποῦ ἂν δὲν προβάλῃς σήμερα νὰ ἰδῶ τὸ πρόσωπό σου,
Ἐγὼ ἀνεβαίνω εἰς τὴν σπηλιά... τὸ κρῖμα εἰς τὸ λαιμό σου!

— Δὲν ἔχω λώβα εἰς τὸ κορμὶ οὐδὲ εἰς τὸ πρόσωπό μου,
Μὲ τρώγει ἡ ἀῤῥώστεια τῆς ψυχῆς ποῦ τρώγει τὴν ψυχή σου
Τὸ θέλεις; Μάθε, δύστυχη, ποῦ κλαίω τὸν ἀκριβό μου,
Τὸν Φῶτο τὸν περήφανο, τὸν Φῶτο... τὸ παιδί σου! —
Ἐβγᾶτε δάκρυα τῆς καρδιᾶς! εἰς ἀγκαλιὰ σφιγμέναις
Ἀναστενάζουν καὶ θρηνοῦν ἡ δυὸ βασανισμέναις.

Καὶ ἡ ἄμοιρη γερόντισα μυρολογεῖ καὶ τρέμει.
— Ποιὰ συμφορὰ νὰ θυμηθῶ καὶ ποιὰ νὰ κλάψω πρώτη;
Λείπει ἡ Χρηστίνα μου κλειστὴ σὲ τουρκικὸ χαρέμι,
Σκληρὸς ὁ χάρος μ' ἅρπαξε τὸν Φῶτο καὶ τὸν Γιώτη,
Καὶ ἀπόμεινα σὰν τὸ δενδρὶ ποῦ παίρνουν τὸν ἀνθό του.
Σὺ, Φρόσω, παρηγόρα με μὲ τὸ παιδὶ τοῦ Φώτου! —

Ἐπήρανε τὴν ῥεμματιά, καὶ, δίπλα τὰ θυμάρια,
Ἐκεῖ ποῦ κατεβαίνανε μιὰ πράσινη ῥαχοῦλα,
Ἀκοῦνε ἀλόγων πατησιὲς, ἀλόγων χαλινάρια,
Καὶ δυὸ λεβένταις πρόβαλαν καὶ μιὰ ὥμορφη νυφοῦλα.
Εἶχε τὴν ὄψη ἀγγελικὴ, χαρούμενο τὸ μάτι,
Στὰ κονδυλένια χέρια της ψηλὴ λαμπάδα ἐκράτει.

— Ἄχ Φρόσω! ἰδὲ τὴν συνοδειὰ ποῦ πάει νὰ προσκυνήσῃ...
Ζηλεύω τὲς καλότυχες ὁποῦ τὰ καρτερᾶνε! —
Καὶ ἐκεῖ ποῦ πλησιάζανε νὰ σμίξουν σὲ μιὰ βρύσῃ,
Ἡ δύστυχαις σταμάτησαν καὶ μιὰ φωνὴ πετᾶνε.
Ἡ γρηὰ ποῦ ἐκράτει τὸ μικρὸ, στὰ γόνατα κλονιέται,
Θέλει νὰ τρέξῃ, δὲν μπορεῖ· ἡ Φρόσω ξεπετιέται,

Καὶ φρενιασμένη ξεφωνεῖ μὲ τῆς χαρᾶς τὸ ρίγο·
—Λεβέντη ποῦ καμαρωτὰ περνᾷς μὲ τἄλογό σου,
Τὸ ἀκριβοποτισμένο σου σταμάτησέ το λίγο
Νὰ ἰδῶ τὸ πρόσωπό σου!...
Ὦ, βλέπω, βλέπω τὴν ἐλπὰ ζερβὰ στὸ μάγουλό του·
Ἡ μαύρη γῆ δὲν ἔφαγε τὴ λεβεντιὰ του Φώτου!

—Ἡ Φρόσω, ἡ Φρόσω! —Γλήγορος ὁ νιὸς στὴν χαίτη γέρνει,
Ξεχύνεται ἀπὸ τἄλογο, πετᾷ στὴν ἀγκαλιά της.
—Ποιὰ δύναμις οὐράνια στοὺς πόθους μου σὲ φέρνει;...
Χρηστίνα, μὴ ὀνειρεύομαι; γνωρίζεις τὴ λαλιά της;
Μάννα!... δικός μου ὁ ἄγγελος ὁποῦ κρατεῖς στὰ χέρια;...
Ἐγὼ δὲν κατοικῶ τὴν γῆ, ἐγὼ πετῶ στ' ἀστέρια!—

...Ἂν μᾶς πικραίνουν συμφορὲς, ἂν μᾶς σπαράζουν πάθια,
Κἄπου μᾶς κρύβεις καὶ χαρές, κόσμε ἄδικε καὶ πλάνε·
Ἀνθίζουν καὶ τριαντάφυλλα εἰς τὰ πολλά σου ἀγκάθια!—
Οἱ πονεμένοι σμίγουνε, καὶ ὁλόγυρα ἀντηχᾶνε
Λόγια πνιγμένα καὶ χαρᾶς παράπονο καὶ κλάμμα...
Βασίλισσα τῶν οὐρανῶν, δικό σου εἶναι τὸ θάμμα!

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ.

Ὕπνο δὲν βρίσκει ἡ συμφορά. Τρεμουλιαστὰ στὴ ῥάχη
Ὁ αὐγερινὸς φωτοβολεῖ·
Ἀκόμα οἱ λόγγοι εἶναι θολοὶ
Καὶ τὰ βουνὰ καὶ οἱ βράχοι.

Τὰ χόρτα πίνουν τὴ δροσιὰ τῆς νύχτας, καὶ τ' ἀηδόνι
Χύνει κελάδημα γλυκὸ,
Καὶ ἕνα ἀγεράκι μαλακὸ
Τὸ κῦμα χαρακόνει.

Νεράϊδες, ποῦ δὲν φαίνονται, χρυσᾶ στεφάνια πλέκουν
Εἰς τοῦ βουνοῦ τὴν κορυφή·
Σὲ αὐτὴν τὴν ὥρα τὴν κρυφὴ
Ἀγγέλοι παραστέκουν.

Ὥρα γλυκειὰ τῆς χαραυγῆς, ποῦ ἡ φύσις βαλσαμόνει
Καὶ ἄνθη καὶ φύλλα καὶ κλαδιά...
Χαρὰ σὲ ἐκείνη τὴν καρδιὰ
Ποῦ δὲν τὴν δέρνουν πόνοι!

Σιμὰ στὴ βρύση ποιητὴς, νιὸς ἄμοιρος, κυττάζει
Τῆς γῆς τὴν ὄψη τὴ θολὴ,
Καὶ μὲ τὴν ἐρημιὰ μιλεῖ
Καὶ συχνοαναστενάζει.

—Ἄχαρη νύχτα, ἡ ὄψη σου ὁμοιάζει τῆς ψυχῆς μου.
Ὦ, πῶς μὲ ἐμάγευες, ὦ πῶς
Σὲ εὗρισκα πρῶτα χαρωπὸς
Στὸ πλάγι τῆς καλῆς μου!

Ἄκω στὰ δένδρα πῶς λαλοῦν πουλιὰ ζευγαρωμένα,
Καὶ ἐγὼ — ταλαίπωρος ἐγώ! —
Φάντασμα κ' ἴσκιο κυνηγῶ
Σὲ δάση ἐρημωμένα.

Κ' ἦταν τὰ δάση αὐτά ποτε παράδεισος ἐμπρός μου,
Καὶ αὐτὴ ἡ βρυσοῦλα ἡ δροσερή.
Μωρὸς ἐκεῖνος ποῦ θαρρεῖ
Εἰς τὰ καλὰ τοῦ κόσμου!

Ἀπ' ὄνειρα ἐπλανέθηκα καὶ ἐπίστευσε ἡ καρδιά μου
Εἰς εὐτυχίες οὐρανοῦ.
Πέτε, κοτσίφια τοῦ βουνοῦ,
Ἐσεῖς τὰ βάσανά μου.

Ναί! καὶ ἂν κἀνένα ἀπὸ τ' ἐσᾶς τὴν ὀρφανιά του κλαίγῃ
Καὶ γιὰ τὸ ταῖρί του πονῇ,
Μὲ τὴ λεπτή του τὴ φωνὴ
Τὴν ὀρφανιά μου ἂς λέγῃ.

Χρύσω τὴν λέγαν· ἔλαμπε στὰ κάλλη καὶ στὴ νεότη,
—Ἐγὼ εἶχα αὐτὸν τὸν θησαυρό—
Βασίλισσα ἦταν στὸ χορὸ,
Στὴν ἐκκλησιὰ ἦταν πρώτη.

Τὰ φρύδια της σὰν νάητανε γραμμένα μὲ κονδύλι.
Δὲν εἶχαν ταῖρι πουθενὰ
Τὰ μάτια της τὰ γαλανὰ,
Τὰ κοραλλένια χείλη.

Καὶ ἡ νεότη της τί ὠφέλησε, τί ὠφέλησεν ἡ χάρις
Στὴν ἄδικη τὴ μοῖρα ἐμπρός;
Τὴν εἶδε ὁ Χάρος ὁ σκληρὸς,
Ὁ ψυχοκυνηγάρης.

Ὦ! σεῖς ποῦ τὴν γνωρίσατε, βρύσαις, πουλιὰ καὶ κρίνοι,
Μὴ μὲ ὀνομάζετε σκληρὸ,
Ἂν εἰς τὸν κόσμο αὐτὸν μπορῶ
Νὰ ζῶ χωρὶς ἐκείνη.

Στὴν γῆν αὐτὴ, ποῦ σέρνομαι λείψανο ἀχνὸ καὶ βάρος,
Θέλω ἡ ψυχή μου νὰ καῇ,
Γιατὶ εἶναι κόλαση ἡ ζωὴ
Καὶ παντηγῦρι ὁ χάρος.—

Τἄκουσε ὁ Χάρος. Μιὰ φορὰ δὲν ἄνθισαν ἀκόμα
Ἡ μυγδαλιαῖς τῆς ἐξοχῆς,
Καὶ ὁ νιὸς κοιμᾶται ὁ δυστυχὴς
Στῆς Χρύσως του τὸ χῶμα.

Στὸ μνῆμα τὸ ζευγαρωτὸ δυὸ δένδρα φυτεμμένα
Τὸ χῶμα ἰσκιόνουν μυστικὰ,
Καὶ ὁπόταν ἄνεμος βογκᾷ
Φιλιοῦνται ἀδελφωμένα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ.

Τὰ ποιημάτια ταῦτα ἔλαβον τὰ πρωτεῖα — ἂν καὶ δὲν ἐβραβεύθησαν — ἐν τῷ ποιητικῷ ἀγῶνι τοῦ 1854.

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ.

(ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α'.)

ΤΟ ΣΠΑΘΙ ΚΑΙ Η ΚΟΡΩΝΑ.

Δεν μετριοῦνται οἱ ἁρματωμένοι,
Οὐδὲ τὰ ἄλογα ἐκεῖ κάτου·
Ὁ Μεχμέτης ποῦ προβαίνει
Καὶ τὴν Πόλη τριγυρνᾷ,
Στέλνει μήνυμα θανάτου, —
« Ἢ τὴν μάχη ἢ τὰ κλειδιά. »

— Εἰς τὴν ὥρα τοῦ κινδύνου
Σᾶς προσμένω, τοῦρκοι, ἐλᾶτε,
Βροντερὴ τοῦ Κωνσταντίνου
Ἀποκρίνεται ἡ φωνὴ,
Τὲς φοβέρες δὲν φοβᾶται
Ὅποιος ζώνεται σπαθί. —

Σὰν αὐτὸς ποῦ ἀπὸ μανία
Καὶ ἀπ' ὀργὴ τὸν νοῦ του χάνει,
Τὴν περήφανη ὁμιλία
Ὁ Μεχμέτης ἀγροικᾷ,
Καὶ τὲς σάρκες του δαγκάνει,
Καὶ τὰ γένεια του τραβᾷ.

Τότε οἱ τοῦρκοι ἀγριωμένοι
Τρεῖς φορὲς χυμᾶν καὶ ἀφρίζουν,
Καὶ τὲς τρεῖς ξεσπαθωμένοι
Βγαίνουν ἔξω οἱ χριστιανοὶ,
Καὶ τὰ χάντακα γεμίζουν
Τῶν ἀπίστων οἱ νεκροί.

Πᾶσα μέρα οἱ γενιτσάροι
Πολεμοῦν ὡσὰν οἱ λύκοι,
Καὶ γερνοῦν μὲ τὸ φεγγάρι
Ματωμένο, ντροπιαστό·
Πάντα ἡ δόξα, πάντα ἡ νίκη
Χύνουν λάμψη εἰς τὸ σταυρό.

Τὸ Βυζάντιο, τοῦ τυράννου
Ταπεινόνει τὴν μανία,
Ἦτον ὅμως ἐκεῖ ἐπάνου
Πικρὴ ἀπόφαση γραφτή,—
Στὴν Ἁγία μας Σοφία
Μιναρὲς νὰ σηκωθῇ.

Καὶ μιὰ αὐγὴ γλυκοχαράζει
Ὅταν γύρου ἡ Πόλη σειέται,
Καὶ κραυγὴ μιὰ μόνη βγάζει
Τὸ στρατόπεδο τοῦ ἐχθροῦ,
Ποῦ τρεμουλιαστὴ σκορπιέται
Εἰς τοὺς θόλους τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐκεῖ πέρα, στὴν ἀράδα,
Χίλιοι, χίλιοι πλημμυρίζουν
Τὴν ἀπέραντη κοιλάδα,
Καὶ πρὶν φθάσουν στὸ σκοπὸ
Ῥίχνουν βέλη ὁποῦ συρίζουν
Φτερωμένα ἀπὸ θυμό.

Ἡ τουρκιὰ, πρὶν φθάσῃ ἀκόμα,
Τὰ χορτάρια μὲ αἷμα βάφει,
Καὶ πολλοὶ δαγκᾶν τὸ χῶμα
Καὶ ἀπομένουν κατὰ γῆς,
Σὰν καρποὶ ποῦ στὸ χωράφι
Δρεπανίζει ὁ θεριστής.

Καὶ ἂν τὸ φρούριο χύνει κάτου
Πέτρες, βέλη, φλόγες, πίσσα,
Τὸ χαλάζι τοῦ θανάτου
Τοὺς ἀπίστους δὲν κρατεῖ,
Ἀνεβαίνουνε μὲ λύσσα,
Εἰς τοὺς τοίχους, μαζωχτοί.

Σὲ ἀγκαλιὰ φαρμακωμένη
Ἄλλοι πιάνονται καὶ ἰδρόνουν,
Ἄλλοι πέφτουν γυρισμένοι
Μὲ τὴν σκάλα τους μαζῆ,
Καὶ ἀπὸ πάνου τοὺς πλακόνουν
Ὅσοι ἐκύλισαν νεκροί.

Εἰς τοῦ Ῥωμανοῦ τὴν Πύλη,
Πρώτη θέση τοῦ κινδύνου,
Κάνουν στὸ χαντάκι οἱ σκύλοι
Τὰ κουφάρια τους βουνό·
Τὸ σπαθὶ τοῦ Κωνσταντίνου
Πάντα ἀπὸ αἵματα ζεστό,

Δυὸ φορὲς τοῦ μουσουλμάνου
Διώχνει ἐκεῖθε τὴν μανία,
Ἦτον ὅμως ἐκεῖ ἐπάνου
Πικρὴ ἀπόφαση γραφτή, —
Στὴν Ἁγία μας Σοφία
Μιναρὲς νὰ σηκωθῇ.

Μετρητοὶ καὶ κουρασμένοι
Οἱ χριστιανοὶ γυρνᾶνε,
Καὶ πυκνότερο προβαίνει
Ἄλλο στράτευμα νωπό,
Οἱ γενίτσαροι ποῦ ὁρμᾶνε
Μὲ βαρὺν ἀλαλαγμό.

Μῖσος καίει τὸ κολασμένο
Στῆθος κάθε μουσουλμάνου·
Ζωντανὸς τὸν πεθαμμένο
Κάνει τοῖχο καὶ πατᾷ,
Καὶ ἀνεβαίνει ἐκεῖθε ἐπάνου
Καὶ χτυπιέται καὶ χτυπᾷ.

Καὶ κάθε ἅρμα βγάνει ἀχτίδες,
Εἰς τὴν μιὰ μεριὰ, εἰς τὴν ἄλλη,
Τὸ κοντάρι εἰς τὲς ἀσπίδες,
Στὲς ἀσπίδες τὸ σπαθὶ,
Καὶ κάνεις μέσα εἰς τὴν ζάλη
Δὲν ἀκούει τὴν προσταγή.

Ἕνας μόνος σπᾷ τὰ πλήθη,
Τὰ ἀνεμίζει καὶ διαβαίνει·
Ἔχει ὁλόχρυσα τὰ στήθη,
Ἔχει ὡραίαν ἁρματωσιὰ,
Μὲ διαμάντια στολισμένη
Καὶ σημεῖα βασιλικά.

Δέτε ἐκεῖ στὴν πρώτη θύρα
Τὴν μορφὴν αὐτοῦ τοῦ ἀπίστου·
Ἕνα βλέμμα ρίχνει γύρα,
Καὶ πετιέται σὰν θεριὸ
Ὅπου βλέπει τῆς ὁρμῆς του
Μεγαλείτερο φραγμό.

Ὦ τί χέρι νᾷναι ἐκεῖνο,
Τί δαιμονισμένο χέρι,
Ποῦ ὅπου πέφτει κάνει θρῆνο,
Ὅπου φθάνει πελεκᾷ,
Ποῦ χτυπᾷ σὲ ὅλα τὰ μέρη,
Καὶ δὲν εἶναι πουθενά;

Φοβερὴ σκηνὴ ἐκεῖ κάτου,
Βοὴ, χτύποι, θρῆνοι... ἀνάφτουν
Σπιθοβόλα τὰ ἅρματά του,
Τὸ σπαθί του εἶναι παντοῦ,
Καὶ πολλὰ θαῤῥεῖς ποῦ ἀστράφτουν
Στὴν παλάμη τοῦ σκυλιοῦ.

Στὴν Ἀνατολὴ ἐκεῖ πέρα,
Στἄγρια γένη τῶν ταρτάρων,
Ἐβασίλευε μιὰ μέρα·
Τὸν ξεθρόνισαν ἐχθροὶ,
Τώρα, Ἀγᾶς τῶν γενιτσάρων,
Στὸ Βυζάντιο πολεμεῖ.

Ὁ Χασάνης εἶναι ἐκεῖνος.
Τῆς φρουρᾶς του θερισμένο
Τἄνθος εἶδε ὁ Κωνσταντῖνος
Καὶ τινάζεται μὲ μιὰ,
Μὲ κορμὶ γιγαντωμένο,
Μὲ ἀνοιχτὴ τὴ δρασκελιά.

Συναντιοῦνται, βῆμα, βῆμα,
Στὴν παλαίστρα τοῦ θανάτου·
Ἔχουν φοβερὸ τὸ σχῆμα,
Φρενιασμένες τὲς ματιὲς,
Λὲς καὶ οἱ δυὸ θὰ πέσουν κάτου
Μὲ τὲς πρώτες χτυπησιές.

Πολλοὶ ἐχθροὶ καὶ φίλοι, ποῦ ἦσαν
Μὲ τὰ χέρια σηκωμένα,
Ὅλοι ἀντάμα παραιτῆσαν
Τὸν ἀγῶνα τὸν σκληρό,
Γιὰ νὰ ἰδοῦν χεροπιασμένα
Τὰ λιοντάρια αὐτὰ τὰ δυό.

Φοβερὸς ὁ τοῦρκος εἶναι
Εἰς τὴν λύσσα του τὴν πρώτη.
Ἡ ψυχή σου, Κωνσταντῖνε,
Ἔχει ἀνδρίαν ἀληθινὴ,
Ἔχει μέσα μιὰ θεότη
Ποῦ σοῦ λάμπει εἰς τὴν μορφή.

Ἕναν κρότο ἀκοῦς αἰώνιο,
Παντοῦ σίδερο ποῦ τρίζει,
Ὡσὰν νᾶναι ἐκεῖ δαιμόνιο
Ποῦ γουρλιάζει φοβερὰ,
Ποῦ θερμαίνει καὶ μανίζει
Τῶν ἀνδρείων τὰ σωθικά.

Αἴ Χασάνη! ἡ λάμψη ἐχάθη,
Τὸ λαμπρό σου ἐσβέσθη ἀστέρι·
Τοῦ Παλαιολόγου ἡ σπάθη,
Μὲ ἕνα χτύπο συριχτὸ,
Τὸ κεφάλι μὲ τὴν περι-
Κεφαλαία σου σχίζει εἰς δυό.

Μὲ τὸ μάτι φλογισμένο
Οἱ γενίτσαροι κυττᾶνε
Τὸν ἀγᾶ τους σκοτωμένο
Καὶ ὅλοι σέρνουν μιὰ κραυγὴ
Καὶ τινάζονται, πετᾶνε
Πυκνωμένοι εἰς τὴν σφαγή.

Τὸ λιοντάρι ποῦ ἀντικρύζει
Κατὰ γῆς αἱματωμένα
Τὰ παιδιά του, δὲν γυρίζει
Τὲς ματιὲς πλειὸ φοβερὰ,
Δὲν χυμάει πλειὸ λυσσασμένα
Νὰ ξεσχίσῃ τὸν φονιᾶ.

Ἀναμέτρητοι εἶναι οἱ σκύλοι·
Ἦσαν λίγοι οἱ ἀνδρειωμένοι
Τοῦ Παλαιολόγου φίλοι,
Καὶ ἀπομείνανε μισοὶ,
Ναὶ, μισοὶ καὶ κουρασμένοι
Ἀπ' τὴν μάχη τὴ διπλῆ.

Ἀλλὰ πάντα ἐμπρὸς τὸ στῆθος
Σέρνουν πίσω τὸ ποδάρι
Ὡς τὲς θύρες τόσο πλῆθος
Πολεμῶντας σὰν θεριὰ,
Καὶ τὴ νίκη οἱ γενιτσάροι
Ἀγοράζουν ἀκριβά.

Καὶ ἄλλος τοῖχος τοῦ τυράννου
Σταματοῦσε τὴ μανία,
Ἦτον ὅμως ἐκεῖ ἐπάνου
Πικρὴ ἀπόφασι γραφτὴ, —
Στὴν Ἁγία μας Σοφία
Μιναρὲς νὰ σηκωθῇ.

Καταριέται ἐσένα, Δύση,
Τὸ Βυζάντιο νικημένο,
Γιατὶ ἀνέπνευσες τὰ μίση
Τοῦ μεγάλου σου παππᾶ,
Ποῦ μὲ πόδι σταυρωμένο
Λειτουργεῖ στὴν ἐκκλησιά.

Μαρτυράει καὶ τὴ ντροπή σου
Τὸ Βυζάντιο νικημένο,
Γιατὶ φεύγει ἕνα παιδί σου
Στὴ μεγάλη συμπλοκὴ,
Γιὰ νὰ σώσῃ ἀτιμασμένο,
Ἕνα δύστυχο κορμί.

Ἀρχηγὸς καὶ φεύγει ἐκεῖνος·
Τὸν ἐξάνοιξε καὶ — Στάσου!
Τοῦ φωνάζει ὁ Κωνσταντῖνος,
Ποῦ, δειλὲ, μὲ παραιτεῖς;
Μάθε ἀπὸ τὸ βασιλιά σου
Πῶς πεθαίνει ὁ εὐγενής. —

Δὲν ἀκούγει· τὸ κοντάρι,
Τὴν ἀσπίδα ῥίχνει κάτου,
Κάτου βλέπει, τὸ ποδάρι
Ἐντροπιάζει στὴ φυγή. . .
Ἂς σκεπάσῃ τὄνομά του
Ἀτιμία παντοτεινή!

Τὸ κριάρι ὅταν τὸ πρῶτο
Μέσα ἀπὸ τὰ πρόβατά του,
Λαφιασμένο ἀπόναν κρότο,
Πέσῃ ἐπάνου ἀπὸ κρεμὸ,
Τὸ κοπάδι ἀπὸ κοντά του
Ὅλο πέφτει μαζωχτό.

Καὶ τοῦ ποταποῦ ἡ δειλία
Σπέρνει φόβο, σπέρνει τρόμο·
Ἡ φρουρὰ ποῦ πρῶτα ἀνδρεία
Πολεμοῦσε τὴν τουρκιὰ,
Τοῦ στρατάρχη της τὸ δρόμο
Φοβισμένη ἀκολουθᾷ.

Χωρὶς πίσω νὰ τηράξῃ
Καθεὶς φεύγει, φεύγουν ὅλοι
Δίχως γνώμη, δίχως τάξη,
Τρομασμένοι, μαζωχτοὶ,
Καὶ ζητᾶν μέσα εἰς τὴν Πόλη
Νὰ γλυτώσουν, οἱ μωροί.

Ὦ δειλοί, ποῦ παραιτεῖτε
Τὴν σκηνὴ τὴ μυρωμένη
Τῆς τιμῆς, γιὰ νὰ σφαχθῆτε
Σὰν ἀρνιὰ στὸ μακελειό,
Πίσω ἐλᾶτε! σᾶς προσμένει
Τίμιος θάνατος ἐδῶ.

Εἰς τὰ τείχη ἀντιβοΐζει
Ἡ φωνὴ τοῦ Κωνσταντίνου·
Συμβουλεύει, φοβερίζει,
Παρασταίνει ζωντανὴ,
Μὲ τὴν γλῶσσα τοῦ κινδύνου,
Τῆς φυγῆς τὴν ἐντροπή.

Καὶ οἱ στενότεροι δικοί του
Ἐσκορπίσαν μὲ τὰ πλήθη,
Ἡ βασιλικὴ φωνή του
Δὲν ἀκούγεται ἀπὸ αὐτούς·
Εἶναι ὁ φόβος εἰς τὰ στήθη,
Εἶναι στὰ ποδάρια ὁ νοῦς.

Μόνος τότε, τὸ λιοντάρι,
Ῥίχνει μάτι βουρκωμένο
Στὸ ἱερὸ Προσκυνητάρι
Πῶδειχνεν ἀπὸ μακρυὰ
Τὸν σταυρό του ἀνυψωμένο
Γιὰ τὴν ὕστερη φορά.

— Μισοφέγγαρο ἐκεῖ ἐπάνω,
Ὄχι, ἐγὼ δὲν θὰ ἀντικρύσω!...
Σκῆπτρο, θρόνε, ὅλα σᾶς χάνω,
Μόνη μὲ ἔμεινε ἡ τιμὴ,
Πλὴν τὸ αἷμα ποῦ θὰ χύσω
Θᾶναι ἀδιάκοπη βοή·

Στὴν κατόπι μου δουλεία
Τὲς ψυχὲς μὲ ἀνδρία θὰ βάφῃ,
Καὶ εἰς τὰ στήθη ἡ ἐλευθερία
Θὰ καρπίζῃ μυστικὰ,
Ὡς καρπίζει τὸ χωράφι,
Ὡς ψωμίζουν τὰ σπαρτά.—

Καὶ ἀκούει θόρυβο... ἐκεῖ πέρα
Ἐμυρμήγκιασεν ὁ δρόμος...
Ἀκούει γύρω του φοβέρα,
Ποδοβολητὸ, κραυγή...
Στὸ ἀργασμένο χέρι του ὅμως
Ἐβαστοῦσε ἕνα σπαθί,

Καὶ μὲ μάτι σπιθοβόλο
Τἄπιστα μετρῶντας πλήθη,
Μοναχὸς ὁρμᾷ πρὸς ὅλο
Ἕνα στράτευμα ἐχθρικὸ,
Ποῦ στὸ φρούριο μέσα ἐχύθη
Μὲ μεγάλο ἀλαλαγμό.

Φθάνει, ἀνοίγει, σφάζει, ῥίχνει,
Ἀνεμίζει ἁρματωμένους,
Παντοῦ φαίνεται, ἀλλοῦ δείχνει,
Καὶ χτυπᾷ τὸ χέρι ἀλλοῦ...
Λάμψη στερινὴ τοῦ Γένους,
Ὕστερος φραγμὸς τοῦ ἐχθροῦ!

Στερινὴ, ποιὸς εἶπε;...λάμψη
Χύνει αἰώνια τὸ σπαθί του,
Ποῦ κατόπι θὰ ἀναλάμψῃ
Στῆς Ἑλλάδος τὰ παιδιά.
Κληρονόμοι ἡμεῖς δικοί του
Θὰ βαροῦμε τὴν τουρκιά.

Στὴν ἀρχὴ, τοῦ κάθε ἀπίστου
Παραλυέται ὁ νοῦς καὶ ἡ κρίση·
Θαῤῥοῦν ἄγγελο τοῦ Ὑψίστου
Τὸν ὡραῖον πολεμιστὴ,
Ποῦ κατέβη νὰ ἀφανίσῃ
Ὅ,τι ἐκέρδισαν αὐτοί.

Στὴν ψυχὴ τῶν τούρκων ὅμως
Ἡ κατάπληξη μουλλόνει,
Ὠλιγόστευσεν ὁ τρόμος,
Ἐπερίσσευσε ὁ θυμὸς,
Καὶ τὸν Κωνσταντῖνο ζώνει
Ἀναμέτρητος ἐχθρός.

Βάρβαροι, ποῦ προσκυνᾶτε
Ἕναν ψεύτη καὶ ἕνα ἀστέρι,
Ὅσῳ θέλετε χτυπᾶτε,
Χίλιοι ἐσεῖς, τὸν μοναχό.
Δὲν τὸ πιάνει τούρκου χέρι
Τὸ λιοντάρι ζωντανό.

Πληγὲς δέχεται καὶ δίνει,
Ὅσῳ ποῦ στὴ γῆ πεσμένος
Τὸ πολύτιμο αἷμα χύνει...
Ὅπου τῶφυγε ἡ ψυχὴ,
Εἶναι ὁ τόπος ἁγιασμένος,
Εἶναι ἐπίσημη ἡ σκηνή.

Προσκυνῶ σὰν Ἁγιαστήριο
Τὴ σκηνὴ τὴ δοξασμένη,
Ὅπου τὸ αἷμά του εἶν' μυστήριο
Ὡς τὴν ὕστερη σταξιά·
Προσκυνῶ τὴν τιμημένη
Τῆς δουλείας ξαγορά.

Ἄψυχο νεκρὸ τὸν γδαίνει
Ἡ τουρκιὰ, καὶ τὴ στολή του,
Ποῦ ἦταν ὅλη ἀετωμένη,
Τὴν εὑρῆκε· μοναχὰ
Δὲν εὑρέθη τὸ σπαθί του
Καὶ ἡ κορώνα πουθενά.

Τὸ ΣΠΑΘΙ τὸ κρύψαν μοῖραις
Εἰς τὸν Ἰλισσὸ ἐκεῖ πέρα,
Τὴν ΚΟΡΩΝΑ ἐσὺ τὴν πῆρες,
Ταξιάρχη τοῦ οὐρανοῦ,
Γιὰ νὰ ζώσῃς μιὰν ἡμέρα
Τὸ κεφάλι ἑνὸς ΞΑΝΘΟΥ.

Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΝΑΣ.

Οὗτοι λείψανα τῶν ἀγαθῶν
Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος· ἁ δ' ἀρετὰ
Καὶ θανοῦσι λάμπει.

(ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ).

Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΝΑΣ.

Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ.
(ΔΑΥΙΔ)

Α΄.

Τοῦ Γεωργίου ἡ ψυχὴ, ἐγγὺς νὰ πτερυγίσῃ,
Ἀτάραχος ὑφίστατο τοῦ χωρισμοῦ τὰ πάθη,
Καὶ πρὶν ἢ παραιτήσῃ
Τὴν πρόσκαιρον ἰλὺν,
Ἐπὶ στιγμὴν ἐστάθη
Κ' ηὐλόγησε τοῦ Σίμωνος τὴν φίλην κεφαλήν.

Κ' ἡ γλῶσσα, ἥτις πρὸ μικροῦ εἰς πόνους ἀγωνίας
Ἐδέθη σιωπῶσα,
Ἐλύθη τότε κ' ἔχυσε τοὺς πόθους τῆς καρδίας.
Πόθους καλοὺς ἐξέχυσε, καλλίστας ἐντολὰς
Τοῦ θνήσκοντος ἡ γλῶσσα,
Καὶ τελευταῖοι λόγοι της, — « ὁ Σίμων κ' ἡ Ἑλλάς. »

Πλὴν στίλβων ἄγγελος ἰδού. — Ἐλθὲ, Ψυχὴ, ἀφεῖσα
Τὴν σάρκα ἐν εἰρήνῃ·
Εἰς οὐρανοῦ σκηνώματα ὁ Πλάστης σὲ καλεῖ. —
Εἶπεν αὐτὰ, κ' ἐκείνη,
Τὴν λάμψιν πτοηθεῖσα,
Ἐπέτετο δειλή.

Καὶ τότε δύο δάκτυλα αὐτὸς ἐπικυρτόνων,
Ἐστράφη πρὸς τὸ λείψανον κ' εὐλόγησε· — Κοιμήσου,
Σὺ ὁ τὸ τάλαντον τιθεὶς παρήγορον τῶν πόνων,
Ἀνθ' οὗ τὸ πνεῦμα στέφεται μὲ ῥόδα παραδείσου,
Κοιμήσου μέχρις οὗ
Σημάνῃ τὴν ἀνάστασιν ἡ σάλπιγξ τοῦ Θεοῦ. —

Ὡς εἶπε καὶ κατέπτησαν ἀφέντες τὴν γηΐνην
Κοιλάδα τῶν δακρύων·
Ταχεῖς ὡς ἀστραπὴ
Διάττοντες ἐφώτιζον τὴν νυκτικὴν γαλήνην,
Κ' ἐξύμνει τοῦ οἰκτίρμονος Θεοῦ τὸ μεγαλεῖον
Τῶν ἄστρων ἡ μολπή.

Ὠλίσθησεν ὑπὸ αὐτοὺς ἡ τρισολβία πόλις,
Ἡ μαγικὴ Βιέννη,
Κ' ὑπέφευγον μικροφανῆ τῆς Ἀουστρίας ὅλης
Κῶμαι, βουνὰ, πολίχνια, λειμῶνες καὶ δρυμοὶ,
Καθὼς διολισθαίνει
Τοῦ χρόνου ἡ στιγμή.

Κ' ἰδοὺ τὸν πόδα του μακρὰν ἐκτείνων ὁ Ἀδρίας.
—Τί ἔγεινε τῆς πρὸ μικροῦ δυνάμεως ἡ βάσις;
Τίς δαίμων, τίς ἀρὰ
Ἐκρήμνισαν τὸν κολοσσὸν μνηστῆρα τῆς θαλάσσης;—
Οὕτως ἠρώτα ἡ ψυχὴ, τῆς νύμφης Βενετίας
Ὁρῶσα τὰ νερά.

Ὁ Μιχαὴλ ἐστράφη
Ἀποκριθείς·— Ὅλα σκιὰ καὶ ὄναρ καὶ βραχύτης
Ὅσα θνητῶν μελήματα δὲν σώζει ἡ ἀρετὴ,
Ὅσα ῥοφοῦν ἀχόρταστοι ὁ χρόνος καὶ οἱ τάφοι
Εἶδες σκιὰν γυρίζοντος ἀνεμομύλου, ἥτις,
Φωτὸς παυθέντος, σβύνεται παυθεῖσα καὶ αὐτή;

Οὕτως, ὁπόταν καὶ τὸ φῶς τὸ ἐκ Κυρίου λείψῃ,
Βασίλεια καὶ θρόνοι
Ἐκπίπτουν ἀπὸ ὕψη
Εἰς σῆψιν παρακμῆς,
Κ' ἓν φάντασμα σαρόνει
Κόνιν καὶ τέφραν, λείψανα ἰσχύος καὶ τιμῆς.—

Καθίπταντο πλησίον
Τῶν θεσπρωτῶν κυμάτων,
Κ' ἐπέλαμπε στικτὸς
Ὁ μέγας θόλος τ' οὐρανοῦ· κ' αἱ δρῦς τῶν παραλίων
Στρεφόμεναι ὡμοίαζον πυρρίχην φαντασμάτων
Ἐν μέσῳ τῆς νυκτός.

Ἐνῷ ἡ μυστικὴ Δυὰς τὸν αἴθριόν της δρόμον
Διέβαινε χυτὴ,
Φρίκη κατεῖχεν ἄδηλος τοῦ δάσους τὰ θηρία,
Καὶ οἱ ποιμένες ἤνοιγον τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τρόμον,
Κ' ἐκύτταζον τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ νερὰ τὰ λεῖα
Χωρὶς νὰ βλέπουν τί.

Β'

Ἐγέλα ὁλόγυρα
Τὸ αἴθριον κλίμα,
Καθρέπτης ἡ θάλασσα,
Καὶ παῖζον τὸ κῦμα
Ἡσύχως ἐσάλευε
Τὴν ἄμμον τῆς γῆς.

Ἡ δρόσος ἐπότιζεν
Ἀμάραντα μύρτα,
Καὶ τἄστρα ὑπέτρεμον,
Κ' ἡ φύσις ἐσκίρτα
Ποθοῦσα τὸ φίλημα
Τῆς νέας αὐγῆς.

Ἐνῷ ἡ θαυμάζουσα
Ψυχὴ ἐθεώρει
Τῆς φίλης Ἑλλάδος της
Τ' αὐτόνομα ὄρη,
Ἐστράφη ὁ ἄγγελος
Πρὸς πόλιν ὁρῶν,

Καὶ εἶπε·—Τὸ ἅγιον
Ἰδὲ Μεσολόγγι.
Ἐκεῖθεν τῶν ὅπλων του
Ἐβρόντων οἱ φθόγγοι,
Κ' ἡ γῆ ἐβαπτίζετο
Εἰς πῦρ ἱερόν.—

Ὡς εἶπε κ' ἐπέλαμψαν
Μακρόθεν τὰ τείχη,
Καὶ λύρας ἠκούσθησαν
Οἱ ἄῤῥενες ἦχοι,
Καὶ ᾄσματος ἔτρεμεν
Ὀργίλη στροφή.

Ἡ λύρα ἐσίγησεν,
Ἐξέλιπε τᾷσμα,
Κ' ἰδοὺ, ἐναέριον
Ἀσώματον πλάσμα,
Ἐφάνη ἡ τοῦ Βύρωνος
Θυμώδης μορφή.

Καὶ εἶπεν·—Ὦ ἄγγελε
Θεοῦ πρωτοστάτα,
Πλησίον μου, δέομαι,
Τὴν πτῆσιν σταμάτα,
Νὰ χύσω παράπονα,
Καὶ λόγους ὀργῆς.

Δὲν εἶμαι μακάριος
Οὐδὲ κολασμένη,
Ἀλλ' ἄστρων ἀπόβλητος
Ψυχὴ, ὡρισμένη
Νὰ βλέπω αἰώνια
Τὰ αἴσχη τῆς γῆς.

Ὁπότε τοῦ Βύρωνος
Τὴν σάρκα συνίστων,
Οἱ φαῦλοι ἐλάμβανον
Ὀνόματα ἀρίστων,
Καὶ ἦσαν λυκόστομοι
Ποιμένες λαῶν.

Τὴν λύραν μου ἥρπασα
Μὲ μίσους μανίαν,
Τὸ ἔπος μου ἔσταξε
Χολὴν καὶ πικρίαν...
Διστάσας ἐβάρυνα
Τὸν πλάστην Θεόν.

Νὰ σβέσω ἀδύνατος
Τοῦ μίσους τὴν μέθην,
Εἰς ἄσβεστον κάμινον
Ἐρώτων ἀφέθην,
Κ' ὑπῆρξεν εἷς ἔρως μου
Ὀδύνης τροφός.

Εἰς μίση κ' εἰς ἔρωτας
Καεὶς ὁ πηλός μου,
Ἀνάθεμα ἔστησε
Καθ' ὅλου τοῦ κόσμου,
Καὶ πέραν τοῦ μνήματος
Δὲν ἔβλεπε φῶς.

Θολὸς εἰς τὰ πέρατα
Τῆς γῆς ἀπετάθη
Νὰ θάψῃ τὸ ἄλγος του,
Νὰ κρύψῃ τὰ πάθη,
Νὰ ῥίψῃ καὶ σπέρματα
Ἑτέρων παθῶν.

Θολὸς ἐκ τῆς πλάνης του
Ἐγύρισε πάλιν,
Κ' ἠσπάσθη τὴν ἔνδοξον
Τοῦ ἕλληνος πάλην,
Μισῶν τοὺς τυράννους του,
Τὴν δόξαν ποθῶν.

Καπνὸς, φεῦ, κ' ἐξέλιπε,
Πηλὸς κ' ἐῤῥαγίσθη,
Ἀλλὰ, ὦ κατάπληξις!
Τὸ πῦρ δὲν ἐσβύσθη,
Οὐδὲ ἠκολούθησε
Τῆς γῆς τὴν ἰλύν.

Ἐγὼ ἐξεπήδησα
Ψυχὴ φοβημένη,
Κ' ἐμπρός σου, ἀρχάγγελε,
Ἐστάθην, σκυμμένη
Ν' ἀκούσω τὴν ἄχραντον
Τοῦ Πλάστου βουλήν.

Ἐκ πίστεως ἄνελπις,
Ἐσώθην φιλέλλην·
Ἀλλ' οἴμοι, τί τὄφελος;
Εἰς λύκων ἀγέλην
Τοῦ Πλάστου κατάδικος
Τὴν πτῆσιν πλανῶ.

Ναὶ, σέβομαι τὰ ἅγια
Ἐγὼ κρίματά του,
Ἀλλ' ὅμως, μεταίχμιον
Ζωῆς καὶ θανάτου,
Τῆς φίλης Ἑλλάδος μου
Τοὺς πόνους πονῶ.

Ἡ φίλη καὶ πάτριος
Ἀκτὴ μὲ πικραίνει·
Τὴν ἄφησα κ' ἔρχομαι
Ἐν γῇ μυρωμένῃ,
Ἐδῶ, ἀγανάκτησιν
Νὰ χύσω πικράν.

Οὐχ οὕτω, μακάριον
Σὺ πνεῦμα τοῦ Σίνα·
Τὰ ἔργα σου σ' ἔστεψαν
Μὲ δόξης ἀκτῖνα,
Καὶ ὅλβον εὐφραίνεσαι
Τοῦ κόσμου μακράν.

Ὡρθώθη εἰς τοὺς πόδας του
Ὁ γίγας τῶν Σλαύων,
Καὶ πλήρης δυνάμεως
Τὴν μάχαιραν ψαύων,
Μ' ἓν νεῦμα ἠπείλησε
Τὴν γείτονα γῆν.

Κ' ἡ γραῖα ἡ φθίνουσα,
Ἡ πλήρης κακίας,
Σαπρὸν μορμολύκειον
Τῆς πάλαι Τουρκίας,
Πολέμων ἐτόλμησε
Νὰ ἀρθρώσῃ κραυγήν.

Πετᾷ τὰ σαράβαρα,
Τὴν κίδαριν ῥίπτει,
Τὴν λώβην τὴν πάτριον
Εἰς φράκον ἐγκρύπτει,
Μὲ λόγχην ἑσπέριον
Ὁπλίζει λῃστάς.

Στρατῶν εἰς τὸν Δούναβιν
Γυμνῶν, πεινα λέων
Πρωτεύει ἀπόβλητος
Υἱὸς εὐρωπαίων,
Τοῦ Χότσα τὴν ἄτιμον
Τομὴν ὑποστάς.

Ἐκ βάθρων ταράσσονται
Τοῦ Ἴστρου οἱ τόποι,
Εἰς δίκτυα πλέκεται
Πυρὸς ἡ Σινώπη,
Ἡ Δύσις τὴν ὕποπτον
Ὀρθοῖ κεφαλήν.

Ὁ Κίσσαβος σείεται,
Ὁ Πίνδος φρυάσσει,
Καὶ πάντα τῆς Ῥούμελης
Φρυάσσουν τὰ δάση,
Κλονοῦντα τὴν πάσχουσαν
Ἑλλάδα φυλήν.

Τοὺς τούρκους κατάκαρδα
Ὁ Γρίβας πληγόνει,
Βαρὺς ὁ Χριστόδουλος
Τὰ Τρίκαλα ζώνει,
Καὶ πνίγει συντάγματα,
Καὶ λόγχας κρατεῖ.

Δὲν ἦσαν νευρόσπαστα
Τυράννων ἀπλήστων,
Ἐμάχοντο πρόμαχοι
Τῆς δούλης φυλῆς των,
Τὸν κλῆρον τὸν πάτριον
Ζητοῦντες αὐτοί.

Φεῦ, μάτην ἐμάχοντο·
Πρὸς πλέγματα ἀπάτης
Δυνάστας παρέσυρε
Λοξὸς διπλωμάτης,
Καὶ ὄξος κατέπιεν
Ἡ φίλη Ἑλλάς.

Ἡ Δύσις ἀντίπαλον
Σημαίαν ἀνοίγει,
Καὶ ὅπλα κ' ἐφόδια
Ἁρπάζει καὶ πνίγει,
Καὶ χύνει ἀνάθεμα,
Ἀρὰν, ἀπειλάς.

Σιγῶ πῶς ἐπάτησε
Τὴν γῆν τὴν ἁγίαν,
Σιγῶ τ' ἀδικήματα,
Τὸ πάθος, τὴν βίαν,
Καὶ πῶς τὴν χριστώνυμον
Ὠργίσθη φυλήν.

Νοσοῦσαν, ἀντίχριστον,
Τὴν ξένην ὀρθόνει,
Τῆς πλύνει τὰ ἔμπυα,
Μὲ ξίφος τὴν ζώνει,
Στηρίζει τὴν τρέμουσαν
Αὐτῆς κεφαλήν.

Κραυγὴ ἀπὸ βήματος
Ὑψώθη δικαία·
—Ποτὲ δὲν ὀρθόνεται
Ἡ τρέμουσα Γραῖα·
Τὴν πνίγουν ἀμάθεια
Καὶ σκότος βαθύ.

Ζωὴ δὲν τῇ ἔμεινεν
Ἢ μόνος ὁ τύφος,
Τῆς τρέμουν τὰ γόνατα,
Τῆς πίπτει τὸ ξίφος...
Ὦ σκάψατε, σκάψατε
Τὴν γῆν νὰ χωθῇ!—

Ἑλένη, φεῦ, γίνεται
Ἡ ἄσχημος γραῖα,
Κ' εἰς πόλεμον ἄδικον
Τρωὰς ἡ Κριμαία,
Καὶ ὅλα τὰ στόματα
Πολέμους βοοῦν.

Ὦ μόχθοι, ὦ αἵματα
Ἀδίκως χυμένα!
Εἰρήνη συνέδεσε
Τὰ πρὶν χωρισμένα,
Κ' ἓν τέρας παρήγαγε,
Τὸ *Χὰτ-Χωμαγιούν*. —

Ἡ λέξις ἡ ἔσχατος
Πικρὸν ἦτο σκῶμμα·
Ὁ Βύρων ἐσίγησε,
Καὶ εἶρων ἀκόμα
Τὰς χεῖρας ἐσταύρωσε
Κ' ἐστάθη θολός.

Ἀπήντα δ' ὁ ἄγγελος·
— Τῆς γραίας τὸ πτῶμα,
Ἂν ἄνθη τὸ ἔστεψαν,
Ἐμύρισε χῶμα,
Ἡ πρόσθετος δύναμις
Σκιὰ καὶ πηλός. —

Γ.'

Ὁ ἄγγελος καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Σίνα ἐσπευσμένοι
Ἐπέτων πρὸς ἀνατολὰς,
Ὅθεν ἡ πάσχουσα Ἑλλὰς
Ἓν ἄστρον περιμένει.

Κ' ἰδοὺ τὰ εὔμορφα βουνὰ κ' ἡ φίλη παραλία
Αἰχμάλωτος καὶ σκυθρωπή·
Ἐκεῖ τῶν ξένων ἡ πομπὴ,
Αἱ λόγχαι καὶ τὰ πλοῖα.

— Ἢ πόλεμος ἐπικρατεῖ, ἢ βασιλεύει εἰρήνη,
Ποτὲ δὲν παύει τὸ κακόν·
Τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικὸν
Πικρίας καταπίνει. —

Ἀλλ' ἐννοήσας τὴν Ψυχὴν ὁ Πρωτοστάτης εἶπε·
— Τὸ πᾶν ὁ Πλάστης ἐφορᾷ·
Εὐτυχιῶν εἶναι σπορὰ
Τὰ βάσανα κ' αἱ λύπαι.

Πρὶν ἀναβῇς εἰς δώματα ὁσίων καὶ ἀγγέλων,
Ἐλθὲ νὰ ἴδῃς ζωντανὸν
Τὸ κλέος σου, καὶ φωτεινὸν
Τοῦ Γένους σου τὸ μέλλον. —

Κ' εἰς τῆς Πνυκὸς τὴν κορυφὴν προέκυπτεν, εἰς μνήμην
Τοῦ ἱδρυτοῦ παντοτεινήν,
Ναὸς διδάσκων τὴν κλεινὴν
Τῶν ἄστρων ἐπιστήμην.

Καὶ νέα Μοῦσα εἰς φωτὸς ἐλούετο ἀκτῖνας,
Ἔχουσα σφαῖραν καὶ σταυρόν,
Κ' ἔγραφεν ἔπος ἱερόν,
Ἓν ὄνομα, — ὁ ΣΙΝΑΣ.

Ἐκ δεξιῶν ἡ ἀττικὴ ἀκρόπολις ἐφάνη
Μὲ κεφαλὴν περιστεφῆ,
Οὐχὶ καθὼς τὴν ζωγραφεῖ
Ἡ ἀνθρωπίνη πλάνη.

Καὶ ἄνω οἴκου σεβαστοῦ ἓν στέμμα ἐκρεμᾶτο
Περιλαμπὲς καὶ ἱερόν,
Ἔχον ἐν κορυφῇ σταυρόν,
Ὠχρὰν σελήνην κάτω.

Ἑλληνισμοῦ κειμήλια, εἰς τῆς νυκτὸς τὰ βάθη,
Ἐπέστιλβον οἱ ποθητοὶ
Τοῦ Κωνσταντίνου ἀετοί,
Τὸ σκῆπτρον καὶ ἡ σπάθη.

Κ' ἐν μέσῳ συνεπλέκετο στρογγύλον ἓν στοιχεῖον,
Παλλάδιον ἑλληνικόν,
Καὶ ἄστρον ἀνατολικὸν
Ἐῤῥόδιζε πλησίον.

—Ὦ Πλάστα, εἶπεν ἡ Ψυχὴ, ὑψώσασα τὸ βλέμμα,
Εὐλογητή σου ἡ βουλή!...—
Κ' ἐσίγα, κ' ἐν χαρᾷ πολλῇ,
Ἐκύτταζε τὸ στέμμα.

Κ' ἐκλίθησαν οἱ οὐρανοὶ μ' ἓν τοῦ Ὑψίστου νεῦμα,
Κ' ἐντὸς δωμάτων φωτεινῶν
Παρέλαβον τὸ γαληνὸν
Τοῦ Γεωργίου πνεῦμα.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙΟΝ ΜΟΥ.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙΟΝ ΜΟΥ.*

Α΄

Τα κατάμαυρα στρέφουσα νῶτα
Ἡ θεὰ τῆς σιγῆς κουρασμένη
Τὰ μυρία της ἔσβυνε φῶτα.
Ἐκεῖ ὅπου ὁ Φοῖβος προβαίνει
Πρὸς τ' Ὀλύμπιον ἤρχιζε δῶμα
Ἡ παρθένος αὐγὴ ν' ἀναβαίνῃ.

* Μεταξὺ τῶν παρέργων ἐγγράφων τοῦ ποιητοῦ εὑρίσκω ἀνελπίστως τὸ ποίημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον, προωρισμένον ἴσως εἰς λήθην, συμπλέκω εὐλαβῶς εἰς τὴν ποιητικὴν ἀνθοδέσμην του. Ἂν καὶ εἴς τινα μέρη τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι σκιαγραφία τις πτερωτή, γραφίδος σχέδιον ἀτελὲς, οὐδὲν, νομίζω ποιητικώτερον τούτου διά τε τὴν πρωτοτυπίαν τῆς ὕλης, τὴν ἁρμονικὴν τοῦ πάθους καὶ τῆς φαιδρότητος ἕνωσιν, καὶ τὸ ὑψιπετὲς τοῦ μέτρου, τὸ ὁποῖον καθωραΐζει τὸ δεύτερον ἆσμα.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἔχει καὶ ἄλλο τι πλεονέκτημα· εἶναι βιογραφία τοῦ ποιητοῦ θρηνοῦντος ἐπὶ τῶν πόνων του, εἶναι ἡ ἀπεικόνισις τῆς πρώτης του εὐτυχίας, ὁ θρῆνος τῶν μετὰ ταῦτα βασάνων του, καὶ ἡ χροιὰ τοῦ πένθους ἐκείνη, ἥτις τὸν καθωδήγησεν εἰς τὸν τάφον! Δημοσιεύων λοιπὸν τὸ ποίημα τοῦτο, νομίζω ὅτι προσφέρω μετὰ τῆς Συλλογῆς καὶ τὴν φωτογραφίαν τοῦ ποιητοῦ.

Γ. Π.

Ἀλλ' ὑγρὸς μὲ γλυκύφωτον ὄμμα
Τῆς ἠοῦς ὁ ἀστὴρ ὑποτρέμων
Ὑψηλὰ ἐκρεμᾶτο ἀκόμα.
Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εὐδαίμων
Βλέπ' ἡ κόρη γλυκὰ κοιμωμένη,
Δώρων γάμου τὸ κάνιστρον γέμον.

Καὶ τὸ αἷμά της ὅλον κυμαίνει,
Καὶ ὁ ἔρως μὲ νάματ' ἀπάτης
Τὴν διψῶσαν καρδίαν της ραίνει.
Ἀλλ' ἐγὼ, θλιβερὸς διαβάτης,
Εἰς ἐρήμους ζητῶ καὶ εἰς δάση
Θεραπείαν πληγῆς βαθυτάτης.

Δυστυχὴς ὁ πατὴρ ὅστις φθάσῃ
Ἓν πρὸς ἓν, καὶ στερούμενος ἄλλων,
Τὰ παμπόθητα τέκνα νὰ χάσῃ!
Ἐγὼ κἂν μὲ τὴν λύραν μου ψάλλων
Ἢ θηρεύων μακρὰν τῶν ἀνθρώπων,
Τῶν παθῶν κατευνάζω τὸν σάλον.

Ἤμην πλήρης ἰδρῶτος καὶ κόπων,
Ὁ δὲ ποῦς μου βραδὺς ἐπλανᾶτο
Εἰς καλλίδενδρον κ' εὔθηρον τόπον.
Τοῦ βουνοῦ τὸ πλευρὸν ἐκτυπᾶτο
Ἀπὸ χείμαρρον ὅστις μὲ βίαν
Κελαρίζων κατέβαινε κάτω.

Εἰς κοιλάδα τοῦ Πάρνηθος μίαν,
Τὸ τουφέκι κρατῶν σηκωμένον,
Περιέτρεχον φύσιν ἀγρίαν.
Πολλὴν ὥραν ἀνέβαιν' ἀσθμαίνων,
Ἀλλ' ἐξαίφνης οἱ δύο μου σκύλοι
Εἰς φραγμὸν σταματοῦν πυκνωμένον.

Τ' ἀφρισμένα των ἔτρεμον χείλη,
Κ' ἑκατέρου τὸ βλέμμα ὀργίλον
Τὴν ἐνδόμυχον ἄγραν ἠπείλει.
Εἰς τὴν στάσιν ἐκείνην τῶν σκύλων
Ἡ χροιὰ τῆς μορφῆς μου ἠλλάχθη,
Κ' ἐμπρός! εἶπα.—Μὲ σύγχρονον ζῆλον

Ἐφορμοῦν· ἡ φραγὴ ἐταράχθη,
Κ' ἔμπροσθέν μου (πυρέσσων τὸν εἶδα!)
Τρομασμένος λαγὼς ἐτινάχθη.
Ἔχων μόνον τὸ τάχος ἐλπίδα,
Καὶ τὸ σῶμα συστέλλων, ἁπλόνων,
Ἔνθα κ' ἔνθα μὲ τρόμον ἐπήδα.

Τὸν αὐχένα κ' ἐγὼ χαμηλόνων,
Τὴν ὀλέθριον θλίβω σκανδάλην
Καὶ τινάσσω βολὴν μιαιφόνον.
Δυστυχής! εἰς θανάτου ἀγκάλην
Ὁ λαγὼς ἐνεπλέχθη, καὶ σπαίρων
Δὶς ἠγέρθη, δὶς ἔπεσε πάλιν.

Ἀλλὰ πῶς! ἐνῷ ἔσπευσα χαίρων
Ἐπιστρέφουν περίφοβ' οἱ σκύλοι
Καὶ ὀρθοῦται ἡ θριξ ἀμφοτέρων·
Θαῦμα εἶδα ἐξαίσιον, φίλοι,
Νὰ σκεφθῶ δ' ἐπ' αὐτοῦ ἂν θελήσω,
Ἡ ψυχή μου ἐκλείπ' εἰς τὰ χείλη.

Ἤμην ἤδη ἐγγὺς νὰ κρατήσω
Τὸν θανόντα λαγών, ἀλλὰ τρέμων
Ἐπιστρέφω μὲ φρίκην ὀπίσω.
Ὁ θανών, ὁ ἀπ' αἵματα γέμων,
Ζωντανεύσας ἀνοίγει τὸ στόμα,
Καὶ πελώριος γίνεται δαίμων!

Ὡς τῆς στάκτης ἀπέκτησα χρῶμα,
Μοῦ κλονοῦνται τὰ γόνατα, κύπτω,
Καὶ, ὡς πίπτει ἐμβρόντητον σῶμα,
Κατὰ γῆς χωρὶς αἴσθησιν πίπτω.

Β.'

Καθὼς ὁ ἐγειρόμενος
Ἀπὸ ληθάργου ζάλην
Μὲ σύγχυσιν μεγάλην
Τὰ πέριξ θεωρεῖ,

Μὲ θάμβους αἴσθημα βαρὺ
Συνῆλθον παρομοίως,
Καὶ ἐπιστρέφων κρύος
Τὸ βλέμμα τὸ θολὸν,

Μεγάλον εἶδα φάντασμα
Ἐμπρός μου στηλωμένον·
Εἶχε τὸ στόμα χαῖνον,
Καὶ μ' ἔβλεπε γελῶν.

Τὴν προσευχήν μου ἤρχισα
Νὰ ψιθυρίσω τρέμων —
Ἐκάγχασεν ὁ δαίμων
Τοσοῦτον ἠχηρὰ,

Ὥστε τῶν βράχων ἡ σειρὰ
Ἐν εἴδει θρηνῳδίας
Ἀντέπεμψε μυρίας
Ὁλόγυρα φωνάς.

— Θεὸς ἂν ἦσ', ἐφώναξα,
Ἐμὲ θνητὸν λυπήσου·
Εἰς τ' ἄδυτα κρημνίσου,
Ἂν ἦσαι Σατανᾶς. —

Γελῶν τὴν μύτην ἔθλιψε
Μὲ τὸν ἀντίχειρά του,
Σαλεύων τὰ λοιπά του
Τὰ δάκτυλα ταχύ.

Καὶ βλέπων με τὸν δυστυχῆ
Ἐν τόσῃ ἀγωνίᾳ,
Ἐπήδα μὲ μυρία
Κινήματα φρικτά.

Ἐγὼ δ' ὠχρὸς ἀπέμενα
Ἐνώπιόν του φρίττων,
Τοῦ ᾅδου ὡς νὰ ἦτον
Τὰ βάραθρ' ἀνοικτά.

—Ὦ δαίμων τῆς κολάσεως,
Σὲ φθάνει πλέον, εἶπα·
Νὰ τὸ τουφέκι, κτύπα,
Καὶ μὴ μὲ τυραννῇς.—

Μοὶ ἀπεκρίθη εὐμενής·
—Τί μὲ κυττάζεις τρέμων;
Ἐγὼ δὲν εἶμαι δαίμων,
Ψυχὰς νὰ κυνηγῶ.

Εἶμαι θεὸς τοῦ γέλωτος,
Τῶν πονηρῶν ὁ τρόμος,
Χαρὰ τῶν ἄλλων, Μῶμος
Ὁ σκώπτης εἶμ' ἐγώ.—

Συνῆλθ' ἀπὸ τὸν φόβον μου
Τὸν μέγιστον ἐκεῖνον,
Καὶ τὰς ὀφρῦς ἐκτείνων
Τὸν εἶπον ἐρωτῶν·

— Τί ἦλθες ἀπ' ἐμὲ ζητῶν;
— Ἦλθον, ἀντεῖπε, μόνον
Τῶν ψυχικῶν σου πόνων
Νὰ φράξω τὴν πηγήν.

Μ' ἐκίνησαν εἰς ἔλεος
Τὰ πάθη τῆς ζωῆς σου.
Οἰκτείρω τῆς ψυχῆς σου
Τὴν πρόσφατον πληγήν

Ὡς ἤρχισεν ἡ Λάχεσις
Τὸ νῆμά σου νὰ κλώθῃ,
Οἱ ψυχικοί μου πόθοι
Ἐστράφησαν πρὸς σέ.

Παρῆλθον οὕτω περισσαὶ
Καλῶν ἐτῶν ἡμέραι,
Καθ' ἃς σ' ἐφώνουν· Χαῖρε
Γελῶν παντοτεινά!

Καὶ σὺ χαρίεις κ' εὔθυμος
Εἰς πτέρυγας ἀνέμων
Διέβαινες εὐδαίμων
Τοῦ βίου τὰ στενά.

Ἀλλ' ἅμα, σοῦ ἐνήλικος,
Ὁ βίος μετηλλάγη,
Διέπλευσες πελάγη
Κυμάτων ἁλμυρῶν.

Ὁ θάνατος μὲ λυπηρὸν
Σ' ἐκάλυψε μανδύαν,
Πληρῶν σου τὴν καρδίαν
Μὲ δάκρυα πικρά.

Καὶ τότε μ' ἐγκατέλιπες
Ἀγωνιῶν καὶ κλαίων,
Καὶ ἡ ζωή σου πλέον
Κατήντησε νεκρά.

Τὸν Φοῖβον καὶ τὴν Ἄρτεμιν
Λατρεύων τότε μόνον,
Τῶν ψυχικῶν σου πόνων
Ἐζήτεις ἀρωγὴν,

Κ' ἐχάνεσο εἰς τὴν σιγὴν
Ἐρημιῶν μεγάλων,
Ἢ κυνηγῶν ἢ ψάλλων
Μὲ τόνον ἐμπαθῆ.

Ἡ λύρα δὲν σ' ὠφέλησε,
Κ' ἡ χώρα ἡ ἐρήμη.
Τῶν παίδων σου ἡ μνήμη
Παντοῦ σ' ἀκολουθεῖ.—

Κ' ἐγὼ — πικρὰν ἀλήθειαν
Τὸ στόμα σου μὲ εἶπε·
Μ' ἐμάραναν αἱ λύπαι
Κ' οἱ πόνοι τῆς ψυχῆς.

Εἰς τὴν ζωήν μου συνεχεῖς
Ὑπέστην δυστυχίας,
Τῆς πρώην εὐθυμίας
Τὸ ἄφροντι λιπών.

Μοῦ πλήττουν οἱ νεκρώσιμοι
Ψαλμοὶ τὰ ὦτ' ἀκόμα.
Τοῦ Χρήστου μου τὸ χῶμα
Ἀκόμ' εἶναι νωπόν. —

— Ὁπόσα πάθη σύγχρονα
Σοῦ ἔσχισαν τὰ στήθη
Γνωρίζω, μ' ἀπεκρίθη,
Κ' ἐπίτηδες ἐδῶ

Σὲ ἦλθα μόνον νὰ ἰδῶ,
Καὶ νὰ τὰ βαλσαμώσω·
Κατέβην νὰ σὲ σώσω
Ἀπὸ τὸν μαρασμόν,

Διότι ἐξατμίζεται
Τὸ νᾶμα τῆς ζωῆς σου
Εἰς τῆς φαρμακερῆς σου
Πικρίας τὸν βρασμόν.

Θέλεις ἰδῆ μυστήριον
Εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα,
Ὅ,τι θνητὸς ἀκόμα
Δὲν εἶδε ζωντανός.

Θὰ μάθῃς πόσον σκοτεινὸς
Ὁ νοῦς σου ἐπλανᾶτο,
Καὶ στρέφων ἐδῶ κάτω
Θὰ ζήσῃς εὐτυχής.

Καὶ θὰ σοῦ διαδέχεται
Τοὺς πόνους τοὺς μεγάλους
Ἡ φεύγουσα τοὺς ἄλλους
Εἰρήνη τῆς ψυχῆς.

Ἔσο θρασύς· μετέωρον
Ἡ χείρ μου θὰ σ' ἐπάγῃ
Εἰς οὐρανοῦ πελάγη,
Εἰς κύματα φωτός.

Θεοῦ προστάτου δυνατὸς
Σὲ ὁδηγεῖ βραχίων. —
Εἶπεν αὐτὰ, καὶ κρύον,
Καὶ μόλις ζωντανὸν

Ἀπὸ τὴν χεῖρα μ' ἔδραξε
Κ' ὑψώθημεν πετῶντες,
Τὸ ποθητὸν λιπόντες
Τοῦ Πάρνηθος βουνόν.

Ἐπλήρουν τὴν καρδίαν μου
Ὁ φόβος κ' ἡ ὀδύνη.
Τί θέλω τάχα γίνει
Ταλαίπωρος θνητός;

Καθὼς ὁ γαῦρος ἀετὸς
Ἁρπάζει τὸ ἀρνίον,
Καὶ τὰ πτερὰ τανύων
Ὑψόνεται ταχὺ,

Ὁ Μῶμος ἀπαράλλακτα
Εἰς ῥεύματα αἰθέρων
Ταχὺς ἐπέτα, φέρων
Ἐμὲ τὸν ἀτυχῆ.

Τὸν νοῦν μου, φεῦ, ἐπέρασεν
Εἰς τὴν στιγμὴν ἑτοίμη
Ἀρχαίου μύθου μνήμη,
Τὰ κήρινα πτερά.

Κ' ἐν ἀκαρεῖ τὰ θλιβερὰ
Διελογίσθην πάθη.
Ὁ Μῶμος δὲ τὰ βάθη
Γνωρίζων τοῦ νοὸς,

Εἶπε γελῶν — Ὁ Ἴκαρος
Ὡς ἄνθρωπος ἀνέβη,
Σὲ ὅμως προστατεύει
Οὐράνιος θεός. —

Ἐν τούτοις ἀνεξήγητος
Κατέλαβέ με ζάλη,
Κ' ἐξαίφνης μοῦ προσβάλλει
Καὶ νοῦν καὶ ἀκοήν,

Καὶ χάνω τὴν ἀναπνοὴν
Καὶ τὰς αἰσθήσεις χάνω,
Λειποθυμῶν ἐπάνω
Εἰς δρόμον πτερωτόν.

Ἦτο δεινὸν τὸ πάθημα
Καὶ ἔμπλεον ἀγώνων,
Διήρκεσε πλὴν μόνον
Τῆς ὥρας ἓν λεπτόν.

Προσήλωσα τὸ βλέμμα μου
Εἰς τοῦ θεοῦ τὸ βλέμμα.
Δὲν εἶχον πλέον αἷμα
Καὶ δύναμιν φωνῆς.

— Εἰς τ' οὐρανοῦ τὰς ἀχανεῖς,
Εἶπεν αὐτὸς, ἐκτάσεις
Ἀδύνατον νὰ φθάσῃς
Ἐὰν τὸν πνιγηρὸν

Καὶ μέγαν δὲν διέβαινες
Φραγμὸν τῆς ἀτμοσφαίρας,
Ποῦ τ' οὐρανοῦ τὸ τέρας
Διάκειται φρουρῶν.

Δὲν τὸν περᾷ περίβλητος
Εἰς τρεῖς ἡμέρας σφαῖρα,
Οὐδέ τις ταχυτέρα
Ἀνθρώπων μηχανή.

Ἀλλ' ἴδε! θαυμαστὴ σκηνὴ
Ἐνώπιόν σου κεῖται,
Ὁποῦ δὲν πλάττει μήτε
Ἡ δύναμις τοῦ νοῦ.

Θεοπρεπὲς μυστήριον
Ἐξαίφνης εἶδα, φίλοι·
Ἡ φωτοβόλος πύλη
Ἠνοίχθη τ' οὐρανοῦ!

Εἶδα τὴν ἀστερόεσσαν,
Αἰώνιον χλαμύδα,
Καὶ μεταρσίους εἶδα
Πλανήτας φλογερούς,

Καὶ μ' ἔπληξε τὰ ὦτα ροῦς
Ὑπεράνθρωπων τόνων,
Καὶ λυρισμὸς ἀφθόνων
Μελῳδικῶν ψαλμῶν.

Ἐθαύμαζα δ' ἀκίνητος
Τὸ θέαμα, τὸν ἦχον,
Καὶ ὅ,τι μέγα εἶχον
Ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν.

Γ.

Τῆς ὁράσεως πέραν ἐτείνοντο
Τ' οὐρανοῦ τὰ θαυμάσια νῶτα,
Κ' ἐξ αὐτῶν πανταχοῦ διεχύνοντο
Διαυγῆ, ἀκτινόεντα φῶτα.
Μυριάδες ἐστρέφοντο πύρινοι
Μυστικὰ μελῳδοῦντες ἀστέρες,
Κ' ἐπληροῦντο μολπῆς οἱ αἰθέρες
Καὶ οἱ θόλ' οἱ σαπφείρινοι.

Ἐνῷ ἔῤῥιπτα κύκλῳ τὸ βλέμμα μου
Εἰς αὐτὴν τὴν ἐξαίσιον θέαν,
Ἠσθανόμην νὰ ῥέῃ τὸ αἷμά μου
Εἰς τὰς φλέβας μὲ δύναμιν νέαν.
Εἶχον παύσ' οἱ δαρμοὶ τῆς καρδίας μου
Κ' ἠκολούθουν ἀφόβως τὴν πτῆσιν,
Ὡς νὰ ἤλλαξα πλέον τὴν φύσιν
Τῆς γηΐνης οὐσίας μου.

Ναί! ἡ θέα τῶν ἄστρων τοῦ δώματος
Κ' ἡ ἠχὼ τῆς γλυκείας μολπῆς των
Εὐτελὲς ἐμὲ πλάσμα τοῦ χώματος
Ὑπεράνθρωπον ἤδη καθίστων.
Παρομοίως τὸ δένδρον, ἂν πρότερον
Εἰς χειμῶνα βαρὺν ἐξηράνθη,
Τὰ καλὰ τῆς ἀνοίξεως ἄνθη
Καθιστοῦν ἀκμαιότερον.

Τὴν κατ' ἄνοδον πτῆσιν ἐτρέπαμεν
Ὁριζόντειοι τρέχοντες πλέον,
Καὶ πλανήτην ἐμπρός μας ἐβλέπαμεν
Φωταυγῆ καὶ τὴν ὄψιν ὡραῖον.
Ὁ πλανήτης δ' ἐνῷ ἐπλησίαζε
Περιστρέφων τὸ μέγα του σῶμα,
Βαθμηδὸν τὸ οὐράνιον δῶμα
Συγκαλύπτων ἐσκίαζε.

Ἂν δ' ἐκεῖθεν καὶ φῶτα ἐχύνοντο
Κ' ἡ στροφὴ ἐτελεῖτο ταχεῖα,
Ἐπ' αὐτοῦ καθαρὰ διεκρίνοντο
Καὶ βουνῶν καὶ θαλάσσης σημεῖα.
Εἶν' ὁ κόσμος; Τὸν νοῦν μου ἐζάλισε
Μόν' ἡ σκέψις αὐτὴ κατὰ πρῶτον,
Καὶ τὸν Μῶμον προσβλέψας ἠρώτων,
Ταῦτα δ' οὗτος ἐλάλησε.

— Ποθεῖς ἀκόμη τὴν κατοικίαν
Τῆς ἀλγηδόνος καὶ τῶν δεινῶν;
Δὲν σοῦ ὑψόνει τὴν φαντασίαν
Τὸ μεγαλεῖον τῶν οὐρανῶν;
Ζητεῖ ὁ νοῦς σου τὴν γῆν ἀκόμα
Καὶ προσηλοῦται εἰς τὰ θνητά,
Ὑπὲρ τὴν φύσιν ἀφοῦ τὸ σῶμα
Εἰς οὐρανίους θόλους πετᾷ;
Υἱὲ τῆς ὕλης, ἀργίλλου πλάσμα,
Ποθεῖς τῶν πόνων σου τὴν πηγήν!
Εἶναι μεγάλον πολὺ τὸ χάσμα
Ποῦ σὲ χωρίζει ἀπὸ τὴν γῆν.

Ὁ ἀστὴρ ὅστις ἐμπρός σου κεῖται,
Πρὸς ὅν μαζῆ μου καὶ σὺ πετᾷς,
Εἶν' ἡ σελήνη, καθὼς καλεῖται
Ἀπὸ τοῦ κόσμου τοὺς οἰκητάς.—
Ἕτοιμος ἤμην νὰ ἐρωτήσω
Κ' εἰς ἄλλα πράγματα ἀπορῶν,
Ἀλλ' ἠναγκάσθην νὰ σιωπήσω
Νέον πανόραμα θεωρῶν.

(Λείπει τὸ τέλος)

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΣΟΒΟΛΑΚΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟ 1822.

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΣΟΒΟΛΑΚΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟ 1822.*

Με χιλιάδας ἀλβανῶν καὶ τάγματα ἱππέων
Τριΐπουρος πασᾶς κινεῖ ἀπὸ Βραχώρι πνέων
Ἄγρια μίση.
Μὲ μέγα τάχος προχωρεῖ, ἀλλ' ἔξαφνα οἱ βράχοι
Τοῦ Σοβολάκου τὸν κρατοῦν καὶ σταματᾷ· ἡ μάχη
Πρέπει ν' ἀρχίσῃ.

Ἐνῷ τὴν λείαν του ἐκεῖ ὁ θάνατος προσμένει,
Καὶ εἶν' αἱ μάχαιραι γυμναὶ καὶ οἱ λύκοι σηκωμένοι
Τῶν τουφεκίων,
Ἀπὸ στεντόρειον φωνὴν ἡ πέριξ γῆ κλονεῖται·
« Κάνεις ἐὰν δὲν ῥίψω ἐγὼ μὴ κινηθῇ· σταθῆτε
Μὲ αἷμα κρύον. »

* Τὸ Ὁμηρικὸν τοῦτο ἐπεισόδιον τοῦ ἀγῶνος ἐγράφη κατὰ τὰς νεανικὰς ἡμέρας τοῦ ποιητοῦ, ὅτε ἀνήρτα καὶ αὐτὸς τὸ ξίφος τοῦ παλέμου εἰς δάφνην. Ἐντεῦθεν τὸ ποιημάτιον τοῦτο ἔχει τι ἀφελὲς καὶ ἡρωϊκὸν, ὡς ἦσαν οἱ ἡμίθεοι τοὺς ὁποίους σκιαγραφεῖ, ὡς ἦσαν αἱ ἡμέραι καθ' ἃς ἐξήλθομεν τοῦ ἀγῶνος. Παρῆλθον αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι καθὼς παρῆλθεν ὁ ποιητὴς ἀφ' ἡμῶν, καὶ τὸ ἡμιτελὲς τοῦτο ποιημάτιον εἶναι ἡμίθραυστος στήλη πενθοῦσα ἐπὶ μνήμης διπλῆς.

Διὰ τί νὰ μὴ δύναμαι νὰ προσφέρω πλῆρες τὸ ἔργον! Ἦτο περιγραφὴ νίκης ἀξίας τοῦ Καραΐσκου, τὴν ὁποίαν τοσάκις μὲ διηγήθη ὁ ποιητὴς μὲ ἄπληστον ἐνθουσιασμόν.

Γ. Π.

Καὶ τοῦ Πασᾶ ὁ Κεχαγιᾶς ἀπὸ τὸ πεπρωμένον
Ὠθούμενος, καὶ ἀλαζὼν τοῦ ἵππου καταβαίνων
Ὅπλον ἁρπάζει·
Προβαίνει μόνος καὶ πεζός. Τὴν χεῖρά του ἐκτείνων,
Εἰς θέσιν φθάνει ἀντικρὺ τοῦ λόχου τῶν Ἑλλήνων
Καὶ οὕτω κράζει·

— Ἀκίνητοι, ὦ Ἕλληνες, στὰ ὀχυρώματά σας
Ἀκούσατε· πρὶν γεμισθοῦν ἀπὸ τὰ πτώματά σας
Τάφροι καὶ λάκκοι,
Θέλω σᾶς κάμει θεατὰς ἐγὼ σκηνῆς ὡραίας.
Σ' ἐγνώρισ' ἀπὸ τὴν φωνὴν, υἱὲ τῆς Καλογραίας
Καραϊσκάκη!

Πόθον αἰσθάνεται δριμὺν καὶ μέγαν ἡ ψυχή μου,
Κι' ἂν ψυχὴν ἔχῃς, πρόβαλε καὶ στάσου ἀντικρύ μου
Νὰ σὲ σκοπεύσω·
Ἐὰν τοῦ τουφεκίου μου τὸ βόλι σὲ λανθάνῃ,
Ῥῖψε μου σύ. Μαρτύρομαι τὸ ἱερὸν κοράνι
Νὰ μὴ σαλεύσω. —

Κ' ἰδοὺ, ἐξέρχεται ταχὺς ἀπὸ τ' ὀχύρωμά του
Ὁ ἀτενίσας πάντοτε τὴν ὄψιν τοῦ θανάτου
Μ' ἀταραξίαν.
Ὁ Κεχαγιᾶς πυροκροτεῖ· ἡ σφαῖρά του συρίζει
Ἄσκοπον τρέχουσα γραμμὴν, καὶ τὸν ἀέρα σχίζει
Χωρὶς ζημίαν.

— Γιὲ τῆς τούρκας, ἔκραξεν ἡ ἥρως, μὴ σαλεύσῃς!
Νὰ ἦσαι τοῦρκος ἄνανδρος καὶ νὰ μὲ σημαδεύσῃς
Σ' ἄφησα πρῶτον.
Ἐσίγησα καὶ ἐγέλασα διὰ τὸν κομπασμόν σου,
Καὶ δὲν ἠσθάνθην ἄλλο τι εἰς τὸν τουφεκισμόν σου
Εἰμὴ τὸν κρότον.

Πρέπει καὶ σὺ τὸ βόλι μου νὰ δοκιμάσῃς τώρα·
Ἰδὲ ἂν ἦσαι τυχηρὸς ἢ ἔφθασεν ἡ ὥρα
Τῆς τελευτῆς σου.
Ἐλπίζω τὸ κοράνι σου νὰ μὴ σὲ ὠφελήσῃ,
Καὶ ἄλλο βόλι ἀπ' αὐτὸ ποτὲ νὰ μὴ γροικήσῃ
Ἡ ἀκοή σου. —

Εἶπε καὶ βόλι φλογερὸν κατὰ τοῦ Τούρκου ῥίπτει,
Βόλι θανάτου· ὑψηλόν, βαρὺ τὸ σῶμα πίπτει
Τοῦ ἀλαζόνος.
Πίπτει, κ' ἠχεῖ περὶ αὐτὸν ὅπλων κλαγγὴ μεγάλη,
Χαρᾶς φωνὴν οἱ Ἕλληνες, λύπης φωνὴν οἱ ἄλλοι
Πετοῦν συγχρόνως.

Διὰ νὰ πάρουν τὸν νεκρὸν οἱ τοῦρκοι τρὶς ὁρμῶσι,
Καὶ πάλιν τρὶς βιάζονται ὀπίσω νὰ στραφῶσι
Κατησχυμένοι.
Οἱ ἔφιπποι μετὰ φθορᾶς πολλῆς παραμερίζουν,
Οἱ δ' ἀλβανοὶ ὁλόγυρα τῶν βράχων τουφεκίζουν
Ὠχυρωμένοι.

Ὁρμᾷ πρὸς λείαν τοῦ νεκροῦ ὁ Δῆμος ὁ ἀνδρεῖος,
Ἀλλ' ἐξαπλόνεται πεσὼν αἱματωμένος, κρύος
Ἐκεῖ πλησίον.
Ὁ Καραΐσκος τὸν θρηνεῖ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ὅλοι.
Ὁρμοῦν τρεῖς ἄλλοι... καὶ τοὺς τρεῖς ἐφόνευσε τὸ βόλι
Τῶν ἐναντίων.

« Φθάνουν οἱ ἄδικοι, βοᾷ ὁ Καραΐσκος, φόνοι! »
Παρήκουσε τὴν προσταγὴν καὶ τὸ σπαθὶ γυμνόνει
Νέος ἀθῶος,
Νέος, μικρὸς ὁ Λυγαριᾶς, πρωτόπειρος πολέμου,
Τρέχει...* δὲν τρέχει, χύνεται ὡσὰν πνοὴ ἀνέμου
Καὶ φθάνει σῶος.

* Ἐνταῦθα ἡ μετριοφροσύνη τοῦ ποιητοῦ σημειόνει τὸν στίχον'

Non suse no, precipitè di sella -

ὃν ἐμιμήθη ἐκ τῆς ἐποποιΐας τοῦ Τάσσου. Ὁποῖον μάθημα ἠθικῆς διά τινας τῶν συγχρόνων του!

Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν χειρογράφων αὐτοῦ εὑρίσκω καὶ τὴν ἐφεξῆς σημείωσιν, τὴν ὁποίαν ὀφείλω νὰ παραθέσω ἐνταῦθα, ὡς συμπληροῦσαν ἓν τῶν ὡραιοτέρων ἔργων τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐπιμαρτυροῦσαν τὸ εὐγενὲς τοῦ χαρακτῆρός του. Ἰδοὺ ἡ σημείωσις.

ΤΟ ΣΠΑΘΙ ΚΑΙ Η ΚΟΡΩΝΑ.

» Ἤρχισα τὴν 8 Μαρτίου 1854 καὶ ἐτελείωσα τὴν 22 τοῦ ἰδίου. Μετὰ τὴν 20 στροφὴν παρέλειψα τὴν ἐφεξῆς·

Καὶ ὁ ἀστρίτης στὴν ὀργή του
Τὸ κεφάλι ἀνασηκόνει,
Καὶ τὴν γλῶσσα τή λεπτή του
Κονταρίζει μὲ θυμό,
Ποῦ θαρρεῖς ἡ μιὰ καὶ μόνη
Εἶναι γλῶσσαις δεκοχτώ.

Διότι εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῆς μιᾶς κόλλας δὲν ἐχωροῦσαν 58 στροφαί, καὶ διότι μάλιστα μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς, ῥίψας τυχαίως ἓν βλέμμα εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ τοῦ Τάσσου (ᾠδὴ Β.' Στροφ. 55) ἐξεπλάγην εὑρὼν τὴν αὐτὴν πα-

Πρηνὴς καὶ προφυλακτικὸς μὲ κοπτερὸν μαχαίρι
Σχίζει τὴν ζώνην τοῦ νεκροῦ, καὶ δράξας τὸ *κημέρι*
Καὶ τ' ἅρματά του,
Ἐν μέσῳ ἐχθρικοῦ πυρὸς ταχὺς τὰ νῶτα στρέφει,
Καὶ ζηλευμένος νικητὴς ἐκ νέου ἐπιστρέφει
Στ' ὀχύρωμά του.

— Ἀπὸ τὸν τάρταρον πετῶν εἰς πτέρυγας ἀνέμων
Ἦλθε πλησίον τοῦ πασᾶ λόγους βαρεῖς ὁ Δαίμων
Νὰ ἐμφυσήσῃ.
« Ἐκδίκησιν, εἶπε, ζητεῖ τοῦ Κεχαγιᾶ τὸ πτῶμα,
Πρὸς τοὺς ἀπίστους τῶν πιστῶν ὁλόκληρον τὸ σῶμα
Ἂς ἐφορμήσῃ.

Αἶσχος! τὴν μάχην θεωρεῖς μὲ ἀδιαφορίαν;
Ὀλίγοι ἕλληνες, Πασᾶ, σοῦ προξενοῦν δειλίαν
Τόσην μεγάλην; »
Καὶ ἰδού, στήνει ὁ πασᾶς ἱππόδασιν σημαίαν,
Καὶ συναθροίζει τοὺς ἱππεῖς καὶ φέρονται πρὸς νέαν
Ἔφοδον πάλιν.

ρομοίωσιν. Εἶναι δὲ τόσῳ μᾶλλον περίεργον, καθ' ὅσον τὴν ᾠδὴν ταύτην τοῦ Τάσσου δὲν εἶχον ἀναγνώσει ἀπὸ τριακονταετίας.

Ἀφῄρεσα δὲ καὶ τὴν 49 στροφήν μου — διὰ τὸν πρῶτον λόγον — οὕτως ἔχουσαν·

Τρέμουν σκόρπιοι οἱ κολασμένοι,
Κοπαδιὰ πουλιῶν ποῦ τύχῃ
Στὴ βοσκὴ της ξαφνισμένη
Ὅμοια βλέπει τὸν ἀετό,
Ὅμοια φεύγει ἀπὸ τὸ νύχι
Καὶ τὸ στόμα τὸ σκληρό. »

Ἀκούω τοὺς χρεμετισμοὺς τῶν φιλομάχων ἵππων,
Τὰς προσευχὰς τῶν ἀσεβῶν, καὶ συνεχῆ τὸν κτύπον
Πολλῶν κυμβάλων·
Ὡς κυματίζον πέλαγος τὸ ῥεῦμα τῶν ἱππέων
Συμπυκνωμένον θεωρῶ νὰ χύνεται ῥαγδαῖον,
Μὲ μέγαν σάλον.

(Λείπει τὸ τέλος)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΛΥΡΙΚΑ.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΑ ΤΟΥ.

Απεφευγα τὴν ταραχὴ, τὲς ἐρημιὲς ζητοῦσα,
Γιατὶ εἶχα πόνο εἰς τὴν ψυχὴ καὶ λάβρα εἰς τὴν καρδιά μου·
Στὸ πεῖσμα τοῦ δασκάλου μου ἐκάθησε κοντά μου
Ἀγγελοπρόσωπη θεὰ, καμαρωμένη Μοῦσα.
Μουρμούριζε στὰ πόδια μου νερὸ σὰν τὸ κρουστάλλι,
Μὲ τριγυρίζαν λεμονιῶν οἱ μοσχοβόλοι κλῶνοι,
Ἕνα γλυκύστομο πουλὶ ἀρχίνησε νὰ ψάλλῃ . . .
Τὴν Μοῦσα δὲν τὴν ἔβλεπα, δὲν τἄκουγα τὸ ἀηδόνι.
Μὲ τὸ λευκὸ χεράκι της μ' ἐξύπνισεν ἡ Μοῦσα,
Καὶ μ' εἶδε μὲ τὰ μάτια της τ' ἀγγελοκαμωμένα.
— Φεῦγα, τῆς εἶπα, Μάγισσα· τί θέλεις ἀπ' ἐμένα;
Καὶ ἐγύρευα νὰ σηκωθῶ καὶ πάλαι δὲν μποροῦσα.
— Ὁ δάσκαλος, εἶπεν αὐτὴ, σοῦ ἐπάγωσε τὸ αἷμα;
Δάσκαλος ποῦ κατηγορεῖ καὶ τίποτε δὲν γράφει.
Ὦ μὴ πιστεύῃς ἄνθρωπο πῶχει νεκρὸ τὸ βλέμμα,
Ὁπῶχει χείλη ἀγέλαστα καὶ πρόσωπο σὰ θειάφι.
— Ἀλήθεια λές· ὁ δάσκαλος μοῦ γύρισε τὴν γνώμη,
Καὶ ἀπελπισμένος σήμερα θὰ κάψω τὰ χαρτιά μου.
Φαρμακερὰ τὰ λόγια του ἐβούϊσαν στὰ αὐτιά μου·
« Εἰς τὴν Ἑλλάδα ποιητὴς δὲν ἐγεννήθη ἀκόμη. »
— Ψέμματα, σοῦ εἶπε, ψέμματα· ὁ φθόνος τὸν σκοτόνει,
Καὶ ἔχουν χολὴ τὰ σπλάγχνα του καὶ ἡ γλῶσσά του φαρμάκι.
Ὁ κόρακας δὲν ἠμπορεῖ νὰ ψάλῃ σὰν τ' ἀηδόνι,
Καὶ ροκανάει τὰ σπλάγχνα του τοῦ φθόνου τὸ σαράκι.
Ἀκοῦς τ' ἀηδόνι πῶς λαλεῖ; Ἀνθὸς μοσχοβολάει,
Καὶ κρουσταλλένιας ῥεμματιᾶς τὸ κῦμα μουρμουρίζει.
Ἡ δάφνη ἀκαλλιέργητη στὴν γῆν αὐτὴν ἀνθίζει,
Γράψε· τὸ πρόσωπο τῆς γῆς καὶ ὁ οὐρανὸς γελάει. —

Εἶπε καὶ αἰσθάνθηκα φωτιὰ στὰ σωθικά μου νέα . . .
Αἴ δάσκαλε, τοὺς στίχους μου δὲν θέλω νὰ τοὺς κάψω,
Θὰ γράψω· κατηγόρα με ὅσῳ νὰ ζῇς, θὰ γράψω.
Ἐσὺ εἶσαι τόσον ἄσχημος, καὶ ἡ Μοῦσα τόσο ὡραία.

Η 25 ΜΑΡΤΙΟΥ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.*

« Τῆς αὐγῆς δροσάτο ἀέρι,
« Δὲν φυσᾷς τώρα ἐσύ πλειό
« Στῶν ψευδόπιστων τ' ἀστέρι'
« Φύσα, φύσα στὸν Σταυρό! »
(ΣΟΛΩΜΟΣ).

Ελλας! ἡρώων καὶ μουσῶν ἑστία δοξασμένη,
Ὤ, πόσους θρήνους ἔχυνες ματαίως πειρωμένη
Νὰ θραύσῃς τὰ δεσμά σου!
Καὶ πόσας ὕβρεις κ' ἐμπαιγμοὺς ἀντέτασσον οἱ ξένοι
Εἰς τὰ παράπονά σου.

Σίγα, τῆς ἀρχαιότητος σκιὰ καὶ μύθων πλάσμα!
Ἀπὸ τὴν πάλαι δόξαν σου μικρὸν χωρίζει χάσμα
Τὴν τωρινὴν δουλείαν.
Ξύπνα καὶ ψάλλε, σ' ἔλεγον, τοῦ Ἁρμοδίου τᾷσμα
Καὶ τὴν Ἐλευθερίαν.

* Τὸ ποίημα τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν πρώτων τοῦ ποιητοῦ συνθέσεων καὶ μόλις ἐσχάτως ἀνευρέθη ἀνελπίστως εἰς τὰ χειρόγραφά του. Εἶχε δὲ τὸ πρῶτον δημοσιευθῆ ἐν ἐπιφυλλίδι ἐφημερίδος ἐν Ναυπλίῳ. (Σημ. τῆς νέας ἐκδόσεως).

Τοιαύτας ἤκουες πικρὰς τῶν ξένων εἰρωνείας,
Καὶ μόνη σωτηρία σου κατὰ τῆς δεσποτείας
Τυράννων ἀνοσίων,
Μόνη σοὶ ἔμενεν ἐλπὶς τὸ πῦρ τὸ τῆς θρησκείας
Καὶ ἀνδρικὸς βραχίων.

Τὸ πῦρ ἐκεῖνο σήμερον ὁρμητικὸν ἡπλώθη
Καὶ τῆς σημαίας ὁ σταυρὸς ἐνδόξως ἀνυψώθη
Στὴν γηραλέαν γῆν σου.
Ἡ θάλασσα ἀντήχησεν, ἡ γῆ ἀνεστατώθη
Μὲ τὴν ἀνέγερσίν σου.

Ἠγέρθης καὶ ἐκτύπησες. — Βλέπω σωροὺς πτωμάτων,
Καὶ βλέπω τοὺς τυράννους σου, πετῶντες τἄρματά των,
Πρὸς σὲ νὰ γονατίζουν.
Εἶναι ἐλέους ἆρά γε καιρός; — Τὰ αἵματά των
Τὸ ἔδαφος ποτίζουν.

Σταυροῦ σημαία ἱερὰ κυμαίν' εἰς τὸν ἀέρα!
Χαῖρε τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, χαῖρε λαμπρὰ ἡμέρα
Τῆς ἀνεξαρτησίας!
Ὦ, χαῖρε· μία πανταχοῦ πληρόνει τὸν αἰθέρα
Φωνὴ ἐλευθερίας.

Φρικῶδες εἶναι, ὦ Ἑλλάς! τὸ πῦρ τῶν κεραυνῶν σου,
Καὶ συνοδεύει φεύγοντα τὰ πλήθη τῶν ἐχθρῶν σου
Ὁ ὄλεθρος κ' ἡ φρίκη.
Σὺ τοὺς διώκεις πανταχοῦ καὶ εἶναι σύμβολόν σου,
« Ἢ Θάνατος ἢ Νίκη. »

Ἀπηλπισμένα λείψανα καταστροφῆς, ἐλᾶτε
Νὰ πλύνετε τὸν ῥύπον σας εἰς αἵματα! Ποῦ πᾶτε
Μὲ τόσην ἀταξίαν;
Τὸ τεῖχος τῆς Τριπόλεως λοιπὸν σᾶς ἐγγυᾶται
Ζωὴν καὶ σωτηρίαν;

Ἔ, νήπιοι· εἶν' ἄφευκτος ἡ θλιβερὰ στιγμή σας·
Ὁ σκελεθρώδης θάνατος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σας
Αἱματηρὸς καθίζει.
Τὰ τείχη κυριεύονται κ' ἡ σπάθη τῆς ζωῆς σας
Τὸν ἄσταχυν θερίζει.

Ἡ φήμ' εἰς τὸ Βυζάντιον τὰ πάθη των σαλπίζει,
Κι' ὁ Φόβος εἰς τὰ τείχη του μὲ ὄψιν βηματίζει
Τρομακτικοῦ σκελέθρου.
Φρενιτιᾷ ὁ τύραννος καὶ φάλαγγας ὁπλίζει
Φόνων, σφαγῆς, ὀλέθρου.

Πόση περὶ τὸν Δράμαλην τούρκων πληθὺς πυκνοῦται!
Ἵππων, ἐντεῦθεν τοῦ Ἰσθμοῦ, χρεμετισμοὺς ἀκοῦτε,
Καὶ πυροβόλων κτύπον;
Τρόμου καὶ ταραχῆς πομπή! Ἡ Κόρινθος πληροῦται
Στρατιωτῶν καὶ ἵππων.

Τὸ Ναύπλιον, ὅπου λοιμὸς καὶ θάνατος μαστίζει,
Σκιρτᾷ ἐξαίφνης καὶ χαρᾶς ἀλαλαγμὸς βοΐζει
Εἰς τἄπιστά του τείχη.
Ψευδὴς χαρά! Ὁ Δράμαλης πρὸς ὄλεθρον βαδίζει
Καὶ ὄλεθρον θὰ τύχῃ.

Τρέμει ὁ κόσμος· τρέμουσι τῶν οὐρανῶν οἱ θόλοι·
Ποῖαι βρονταί! θανάσιμον ἀντιλαλεῖ τὸ βόλι
Καὶ ρίπτει χαῦνα θρέμματα.
Εἰς τὰ Δερβένια θραύονται καὶ κολυμβῶσιν ὅλοι
Στὰ ἴδιά των αἵματα.

Καὶ ὁ πολύφλοισβος, ἰδού, Ὠκεανὸς θυμόνει·
Ὕδρα, λεόντων φωλεά, νικᾷ, κατατροπόνει
Τὸν ἀσεβῆ των στόλον.
Στῆς Χίου τὰ παράλια ἰδέτε πῶς σιμόνει
Ψαριανὸν πυρπόλον.

Μαῦρον εἶναι τὸ σκάφος του καὶ μαῦρα τὰ πτερά του,
Μαῦρα τὰ πάντα, καὶ δωρεῖ χαρίσματα θανάτου
Τὰς φλόγας τοῦ Ταρτάρου.
Ἰδέτε πῶς πετῶν κολλᾷ τὰ φλογερὰ πλευρά του
Στὰ πλοῖα τοῦ βαρβάρου!

Κόκκινα κύματα φλογὸς συρίζουν· ἡ ὁρμή της
Τὸ πᾶν βιβρώσκει· τ' ἄγριον κράτος τῆς Ἀμφιτρίτης
Ἐρυθριᾷ καὶ βράζει.
Γλῶσσαν πυρὸς τρομακτικὴν μὲ κρότον ἡ πυρῖτις
Μέχρι νεφῶν τινάζει.

Χαίρετε, Ῥούμελης βουνά, Κλεπτῶν λημέρια, λόγγοι!
Καὶ εἰς ὑμᾶς ἀντήχησαν τῆς Πίστεως οἱ φθόγγοι
Καὶ τῆς Ἐλευθερίας.
Καὶ δὶς παρὰ τὸ ἅγιον ἐτάφη Μεσολόγγι
Ὁ τύφος τῆς Τουρκίας.

Ἡ πεῖνα τέλος φθάνουσα, αὐτὴ τὸ καταβάλλει.
Ἀλλ' εἶναι καὶ ἡ πτῶσίς του λαμπρὰ, καθὼς κ' ἡ πάλη,
Καὶ νίκης ἀνταξία.
Ἔξω πηδοῦν οἱ μάρτυρες καὶ θάνατος προσβάλλει
Γυναῖκας καὶ παιδία.

Τρομακτικὴ καὶ φοβερὰ ἦτο ἡ νὺξ ἐκείνη,
Ὁπόταν ἀπὸ τοὐρανοῦ τὸ μέσον ἡ σελήνη
Ἐφεγγοβόλει λυπηρὰ
Ἐπάνω εἰς τοὺς ἥρωας, ποῦ ἤνοιγον τὰ σμήνη
Ἐχθρῶν μὲ ξίφη κοπτερά.

Τρομακτικὴ καὶ φοβερά! — Ἐντὸς τοῦ πύργου μνήσκουν,
Καὶ πληγωμένοι κι' ἀσθενεῖς βάλλουσι πῦρ καὶ θνήσκουν
Στ' ἁγιασμένα χώματα.
Ὁ Κιουταχῆς κι' ὁ Ἰμβραὴμ ἐμβαίνουν, πλὴν εὑρίσκουν
Τέφραν, ὀστᾶ καὶ πτώματα.

Πόσοι ἐχθροὶ προσβάλλουσι τὴν Ἀττικήν! Θεέ μου,
Βοΐζουν τὰ πατήματα ὡς ἡ βοὴ ἀνέμου
Φυσῶντος τὸν χειμῶνα.
Κυκλοῦται ἡ ἀκρόπολις κ' αἱ σφαῖραι τοῦ πολέμου
Κλονοῦν τὸν Παρθενῶνα.

Πᾶς μαχητὴς ὅσον κτυπᾷ χειρότερα θυμόνει·
Ὁποίας φλόγας τρομερὰς ἐκπέμπει τὸ κανόνι,
Τὸ βόλι πῶς συρίζει!
Ὁ θάνατος τὸ δρέπανον ὡς εἰς ἀγρὸν ὑψόνει
Καὶ μαχητὰς θερίζει!

Ἐνῷ ἡ μάχη μαίνεται σκληρὰ καὶ αἱματώδης,
Ὁποῖ' ἀκούεται φωνὴ ὡς κεραυνὸς βροντώδης
Στὴν κορυφὴν τῆς ῥάχης;
Ὁ Καραΐσκος ἔρχεται καὶ ῥίπτεται λυσσώδης
Εἰς τὰ πυρὰ τῆς μάχης.

Τὸ πεῖσμ' αὐξάνει· ἐξ ὀργῆς οἱ μαχηταὶ ἀφρίζουν,
Αἱμάτων ῥεῖθρα ῥέοντα τοὺς λόφους κοκκινίζουν,
Τοῦ Πειραιῶς τὰ χώματα,
Καὶ πληγωμένων καὶ νεκρῶν οἱ ἵπποι κατασχίζουν
Τὰ σωρευμένα σώματα.

Τέσσαρας ὥρας ἵσταται ἀμφιῤῥεπὴς ἡ Νίκη·
Οἱ ἄνδρες τῆς Ἀράχωβας ὡς πεινασμένοι λύκοι
Ὁρμῶσι τελευταῖον.
Στρέφουν τὰ νῶτα οἱ ἐχθροί· φόβος, σφαγὴ καὶ φρίκη
Τοὺς συνοδεύει πλέον.

Ἐρήμωσε τοῦ Πειραιῶς ἡ πεδιὰς καὶ τὄρος.
Τοὺς φεύγοντας Ὀθωμανοὺς ὁ Ἄρης αἱμοβόρος
Κτυπᾷ καὶ θανατόνει.
Ἀλλ', ὢ ἀπαίσιον συμβὰν, βολὴ θανατηφόρος
Τὸν ἥρωα πληγόνει.

Καραϊσκάκη! ὦ κλεινὴ σκιά, παρηγορήσου.
Ἤδη κοσμεῖς μακάριος, ἐντὸς τοῦ παραδείσου,
Τὰς τάξεις τῶν ἁγίων,
Κ' ἔργον χειρὸς βασιλικῆς, στὸν τόπον τῆς θανῆς σου
Ἐγείρεται μνημεῖον.

Παρηγορήσου· ἡ Ἑλλὰς ἰδοὺ ἐλευθεροῦται·
Τοῦ Ἐθνισμοῦ τὸ σύμβολον ἐπάνωθεν ὑψοῦται
Τ' ἀρχαίου Παρθενῶνος,
Κ' ἐπὶ αἱμάτων εὐγενῶν μαζῆ του παγιοῦται
Τοῦ Ὄθωνος ὁ θρόνος.

Σταυροῦ σημαία ἱερὰ ὑψώθ' εἰς τὸν ἀέρα.
Χαῖρε τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, χαῖρε λαμπρὰ ἡμέρα
Τῆς ἀνεξαρτησίας!
Ὦ, χαῖρε! μία σήμερον ἀντήχ' εἰς τὸν αἰθέρα
Φωνὴ ἐλευθερίας.

ΤΟΥ ΓΕΡΟΜΟΥΡΤΟΥ Η ΚΟΡΗ.

(Κατὰ τὸ Ἰλλυρικόν).

Τοr Γερομούρτου στείλανε φερμάνι ἀπὸ τὴν Πόλη,
Καὶ τὸ διαβάζει ὁ Χότζας του καὶ ὁ Γερομοῦρτος κλαίγει.
— Σὲ σένα, Βουλγαριᾶς Σπαχῆ, σὲ σένα, Γερομοῦρτο.
Ζώσου τὸ δαμασκὶ σπαθὶ καὶ σέλλωσ' τἄλογό σου,
Καὶ σύρε ναΰρῃς τὸν πασᾶ, τὸν πρῶτο τὸ Βεζύρη,
Ποῦ πολεμᾷ τὸ Μόσκοβο στῆς Ἀδριανὲς τὸν κάμπο. —
Ὁ Γερομοῦρτος τἄκουσε, βαρειὰ τοῦ κακοφάνη.
Μιὰ κόρην εἶχε λιγερὴ, τοῦ γυιοῦ του θυγατέρα,
Τοῦ γυιοῦ του τοῦ μονάκριβου, ποῦ σκότωσαν οἱ κλέφταις.
Γραμμένα εἶχε στὸ πρόσωπο τ' ἀπρίλη τὰ λουλούδια,

Δροσάτη σὰν τὴν ἄνοιξη, ψηλὴ σὰν κυπαρίσσι.
— Τ' ἔχεις, παπποῦ, καὶ θλίβεσαι καὶ κλαῖς φαρμακωμένα;
Μὴν ἦλθαν κλέφταις στὰ χωριὰ καὶ σ' ἔκαψαν τὰ σπίτια,
Ἢ ὁ μαῦρός σου μὴ ἀρρώστησεν ὁ πολυαγαπημένος;
— Δὲν ἦλθαν κλέφταις στὰ χωριὰ, δὲν μ' ἔκαψαν τὰ σπίτια,
Καὶ ὁ μαῦρος δὲν μοῦ ἀρρώστησεν ὁ πολυαγαπημένος.
Μοῦ στείλανε φαρμακερὸ φερμάνι ἀπὸ τὴν Πόλη,
Μοῦ λὲν νὰ ζώσω τὸ σπαθὶ, τὸν μαῦρο νὰ σελλώσω,
Νὰ πάγω ναῦρω τὸν πασᾶ, τὸν πρῶτο τὸ Βεζύρη,
Ποῦ πολεμᾷ τὸν Μόσκοβο στῆς Ἀδριανὲς τὸν κάμπο.
Κ' ἐγὼ μαι γέρος, κόρη μου, γέρος καὶ παθιασμένος,
Δὲν ἔχω χέρια γιὰ σπαθὶ καὶ πλάτες γιὰ τὸν μαῦρο.
— Ἐγὼ γιὰ σένα ζώνομαι, παπποῦ, τὸ δαμασκί σου,
Τἀκριβοταγισμένο σου ἐγὼ καβαλλικεύω.
Δός μου τοῦ γυιοῦ σου τ' ἄρματα καὶ τὰ χρυσᾶ τσαπράζια,
Τὲς καπνιστὲς πιστόλες του καὶ τὸ βαρὺ τουφέκι.—
Καὶ στὸν πασᾶ, στὴν Ἀδριανὲ, ἐπῆγε ἁρματωμένη,
Ἁρματωμένη σὰν τοὺς νηοὺς, σὰν τάξια παλληκάρια.
Ἐκεῖ ποῦ ἡ κόρη ἐδιάβαινε παραμεροῦσαν ὅλοι·
Χαρὰ στὸν νηὸν, ἐλέγανε, τὸν γυιὸ τοῦ Γερομούρτου,
Πῶχει τὸ μαῦρο γλήγορο καὶ τ' ἄρματα ἀσημένια!
Πασᾶ τὴν κόρη ἐκάμανε στὸν πόλεμο τὸν πρῶτο,
Στὸν πόλεμο τὸ δεύτερο ἐγίνηκε Βεζύρης.
Κάνεὶς δὲν τὴν ἐγνώρισε τὴν ἀνδρειωμένη κόρη,
Ὁ γυιὸς τοῦ Καπετάνπασα δὲν τρώγει, δὲν κοιμᾶται.
Πιάνει καὶ γράφει μιὰ γραφὴ καὶ τὴν ξεπροβοδάει.
— Ἀφέντη μου, πατέρα μου, τῆς θάλασσας ἀφέντη,
Φοβοῦμαι καὶ ὁ Βεζύρης μας δὲν εἶναι ἐκειὸς ποῦ δείχνει,
Γιατὶ ἔχει πάτημα ἀλαφρὸ καὶ πρόσωπο δροσάτο.
Σὰν νἄχω κάτι μέσα μου, μοῦ λέει πῶς εἶναι κόρη.
— Ὀμέρη μου, λεβέντη μου, βλαστάρι τῆς καρδιᾶς μου,
Ἐσὺ ἔχεις κάτι μέσα σου ποῦ μοιάζει σὰν ἀγάπη.
Ἔβγα μὲ τὸν Βεζύρη σου νὰ ῥίξετε τὴν πέτρα·

Ἂν σὲ διαβῇ, παλέψετε στὰ τρυφερὰ χορτάρια,
Μὰ ἂν δῇς τὰ χόρτα νὰ στρωθοῦν ἀπὸ τὸ πέσιμό του,
Σύρτε νὰ κολυμβήσετε στὸ δροσερὸ ποτάμι.—
Ῥίχνουν τὴν πέτρα, ἡ λιγερὴ μακρύτερα τὴ ῥίχνει,
Παλεύουνε, καὶ ἡ λιγερὴ τῆς γῆς τὰ χόρτα στρώνει,
Ἐπῆγαν στὸ κολύμβημα, στὸ δροσερὸ ποτάμι,
Καὶ ἐκεῖ ποῦ ξεθηλύκοναν τὰ ὁλόχρυσα γελέκια,
Ἁρματωμένος ἔφθασε τρεχάτος καβαλλάρης.
—Κακοὶ γειτόνοι ἐπάτησαν τὰ σπίτια τοῦ παππού σου,
Καὶ χίλιοι ἐδῶ καὶ χίλιοι ἐκεῖ, ἑφτὰ χιλιάδες ὅλοι,
Ἁρπάζουν γιδοπρόβατα καὶ καῖνε τὰ χωριά του.
Ὁ Γερομοῦρτος πολεμᾷ στὸ κάστρο του κλεισμένος.—
Ἁρπάζει ἡ κόρη τὸ σπαθὶ, στὸν μαῦρον ἀνεβαίνει,
Καὶ ἀγέρας εἰς τὴν πλάτη της χρυσᾶ μαλλιὰ ἀνεμίζει.
Ὀγλήγορη σὰν ἀστραπὴ διαβαίνει τὸ ποτάμι,
Καὶ τὸν Ὁμέρη χαιρετᾷ γερνῶντας τὸ κεφάλι.
—Σὲ ἐνίκησα στὸ πάλεμμα, σὲ ἐνίκησα στὴν πέτρα,
Μὰ στὸ ποτάμι, Ὁμέρη μου . . . εἰπὲ πῶς ὠνειρεύθης.—
Κεντάει τὸν μαῦρον εἰς τὴν κοιλιὰ καὶ χάνεται στὴ σκόνη.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ.

(Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1844).

Δεν περιτρέχει ὁ Ἰβραήμης πλέον
Μὲ δαυλοφόρους τὴν χώραν μας ἱππεῖς,
Οὔτε πιέζουν τὸ Κράτος μας τὸ νέον
Ἄνδρες θρησκείας καὶ γῆς ἀλλοδαπῆς.

Καίουν εἰς Πύλον τὰς ναῦς τοῦ Βυζαντίου
Οἱ τρεῖς μεγάλοι τοῦ κόσμου Βασιλεῖς,
Καὶ ἐγείρ' εἰς δάφνας ἡ Τρίτη Σεπτεμβρίου
Παρὰ τὴν Πνύκα τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς.

Ἰδοὺ Ὑψίστου ὁ δάκτυλος πῶς ἄγει
Τὸ νεογνόν του καὶ πῶς τὸ βοηθεῖ.
Ἀλλὰ, ὡς πλοῖον εἰς ἄγρια πελάγη,
Ἐγγίζει πάλιν τὸ ἔθνος νὰ χαθῇ.

Δι' ἡμᾶς ὅλη ἡ Δύσις συγκινεῖται,
Ἡμᾶς προσέχουν λαοὶ καὶ Βασιλεῖς.
Καλῶς τὸν δρόμον ποῦ τρέχομεν σκεφθῆτε,
Ἐντολεῖς ἔθνους, Πατέρες τῆς Βουλῆς.—

Ἀκόμη κρίσις τῆς τρίτης Σεπτεμβρίου
Εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν ἔγεινεν ὀρθή,
Καὶ διπλωμάτης βανδαλικοῦ Γραφείου
Νὰ δυσφημήσῃ τὸ ἔργον προσπαθεῖ.

Ἡ δὲ Βουλή μας;... δύο πτέρυγας ἔχει
Ἀντικειμένας, ἀφίλους καὶ ἐχθράς.
Βουλὴ τοῦ ἔθνους, βλέπε! ἡ Ἔρις τρέχει
Πρὸ σὲ μὲ βλέμμα σατανικῆς χαρᾶς.

Τὸ πῦρ, τὸ αἷμα, ἰδοὺ τὸ σύνθημά της,
Εἰς δὲ τὴν χεῖρα μῆλον χρυσοῦν κυλᾷ·
Εἶναι φρικώδη τ' ἀποτελέσματά της,
Καὶ ἡ Κακία τὴν βλέπει καὶ γελᾷ.—

Ἀκούω κύκλω τῶν στενῶν μας ὁρίων
Στεναγμοὺς δούλης ἑλληνικῆς φυλῆς.
Στιβαρὸς πότε θ' ἀνυψωθῇ βραχίων
Νὰ συναρπάσῃ τοῦ Αἰγαίου τὰς κλεῖς;

Πότε ἡρώων θὰ ἴδω μυριάδας
Νὰ συσταυρώσουν τὰ ξίφη τὰ γυμνὰ,
Τῆς Θεσσαλίας νὰ σείσουν τὰς κοιλάδας
Καὶ τῆς Ἠπείρου τὰ εὔανδρα βουνά;

Πότε θὰ φθάσῃ εἰς τὸν προορισμόν του
Ὁ φωτοβόλος ἀστὴρ τῶν Ἀθηνῶν,
Καὶ ἀπὸ Δρίνου μέχρις Εὐξείνου Πόντου
Νὰ μὴν ὑπάρχῃ ἴχνος ἀγαρηνῶν;

Ἐκεῖ τὸ ἔθνος, ᾧ βουλευταὶ, προσβλέπει,
Ἐκεῖ μᾶς φέρει ὁ τῶν πραγμάτων ῥοῦς,
Ἐκεῖ καθείς μας ν' ἀμφισβητήσῃ πρέπει
Τὰ ὑπουργεῖα, τὰς θέσεις, τοὺς σταυρούς.

Περιπλανᾶται εἰς Σπλάντσαν χωρὶς μνῆμα
Τοῦ Κυριακούλη ἡ ἄλκιμος ψυχὴ,
Κ' ἐκεῖ τριγύρω περίλυπον τὸ κῦμα
Εἰς ὦτα δούλων χριστιανῶν ἠχεῖ.

Καὶ ἡ σκιά σου, κλεινὲ Χατσῆ-Μιχάλ,
Περιπλανᾶται εἰς χώματα σεπτὰ,
Σεπτὰ πλὴν δοῦλα, ὅπου ἀνεμοζάλη
Σοῦ διασπείρει τὰ ἄταφα ὀστᾶ.

Σοῦ ζητεῖ τάφον, ὦ μὴ Φεραῖε Ῥήγα,
Ἡ θεία κόνις ἡρωϊκῶν ἀνδρῶν,
Ἀλλὰ σὺ πλάττεις μὲ στρέμματα ὀλίγα
Μικρὰν πατρίδα καὶ Κράτος πενιχρόν.

Τὸν Βοναπάρτην, ἐφήμερον μνημεῖον
Ὁμοίως πλάττουν μὲ ἄργιλλον θραυστήν,
Μικρὰ πλὴν βία, παίγνιον τῶν παιδίων,
Τὸν τῆς Ἑέννης συντρίβει νικητήν.

Ἐὰν ἡ λαῖλαψ ἐμπέσῃ τῆς Τουρκίας,
Θέλει μᾶς σύρει εἰς ἄβυσσον χαμοῦ,
Καθὼς καλύβην πτωχῆς οἰκογενείας
Σύρει μεγάλη πλημμύρα ποταμοῦ.

— Ἀλλὰ τί λέγω! τοσοῦτον μὲ θολόνει
Ἡ κατὰ φαύλων ἐνθύμιος ὀργή; —
Σιγᾷ ὁ φαῦλος, ὁ ἥρως ξεσπαθόνει
Ὅταν πατρίδος ἀκούεται κραυγή.

Ναί! ἀπὸ Δρίνου μέχρις Εὐξείνου Πόντου
Ἂς μὴν ὑπάρχῃ ἴχνος ἀγαρηνῶν,
Ἂς φθάσῃ πλέον εἰς τὸν προορισμόν του
Ὁ φωτοβόλος ἀστὴρ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐκεῖ τὸ ἔθνος, ὦ βουλευταί, προσβλέπει,
Ἐκεῖ μᾶς φέρει ὁ τῶν πραγμάτων ῥοῦς,
Ἐκεῖ καθείς μας ν' ἀμφισβητήσῃ πρέπει
Τὰ ὑπουργεῖα, τὰς θέσεις, τοὺς σταυρούς!

Ο ΑΣΠΑΣΜΟΣ ΤΗΣ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ.*

ΤΩ ΠΟΛΥΔΑΚΡΥΤΩ ΜΑΡΤΥΡΙ ΡΗΓΑ.

Ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων
Θεσσαλοὶ ἐλειτουργοῦντο
Εἰς χωρίον μονωμένον,
Εἰς ἀπόκεντρον ναὸν,
Προσκυνοῦντες ἕνα, μόνον,
Τρισυπόστατον Θεόν.

Τελειόνει ἡ λειτουργία,
Καὶ χαρμόσυνοι ἐξῆλθον
Χωρικοὶ, πλὴν ἀγγαρεία
Τοὺς προσμένει ποταπή·
Τὸν ναὸν εἶχον ζωσμένον
Ὁπλοφόροι σκυθρωποί.

* Τὸ ποιημάτιον τοῦτο ἐξεφωνήθη παρὰ τοῦ ποιητοῦ κατὰ τὸ ἐθνικὸν συμπόσιον τῆς κέ Μαρτίου 1855, ὅτε αὐτὸς, ὁ Κ. Λεβίδης, ὁ Π. Σοῦτσος, ὁ Ν. Παντολέων καὶ ἄλλοι λόγιοι ἀνακηρύττοντες τὰ δίκαια τῆς Ἑλλάδος, ἐκίνησαν εἰς σέβας τὴν Κατοχήν. Ἐν τῷ συμποσίῳ τούτῳ ἐξύμνησαν ἐναλλὰξ τὴν κέ Μαρτίου ὅ τε ἡμέτερος ποιητὴς καὶ ὁ φίλος αὐτοῦ Γ. Παράσχος.

Γ. Π.

Ἐποχὴ πικρᾶς δουλείας!
Εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος
Ἦλθε τότε νεανίας
Νὰ ἰδῇ τοὺς συγγενεῖς.
Δὲν τὸν εἶπαν, *καλῶς ἦλθες*,
Δὲν τὸν φίλησε κἀνείς.

Μὲ τὴν μάστιγα δαρμένοι,
Εἰς ἓν ῥεῦμα βορβορῶδες
Ἐπερνοῦσαν φορτωμένοι
Ὡσὰν κτήνη, οἱ χωρικοί,
Καὶ ὁ νέος λυπημένος
Τοὺς ἐκύτταζεν ἐκεῖ.

Καὶ ἰδού, τὸν πλησιάζει
Βάρβαρος μαστιγοφόρος,
Καὶ λοξὰ λοξὰ κυττάζει,
Καὶ τοῦ λέγει μὲ ὀργήν·
« Σκύψε κάτω καὶ φορτώσου,
Σκύψε, κτῆνος, εἰς τὴν γῆν. »

Ῥίπτει πλῆρες νομισμάτων
Ἓν βαλάντιον ὁ νέος,
Ἀλλ' ὁ βάρβαρος φρυάττων
Τὸν ὠθεῖ ἀγριωπά,
Καὶ τὸν δείχνει τὸ φορτίον
Καὶ τὴν μάστιγα κτυπᾷ.

Φορτωμένος σάκκον σίτου,
Κολλημένος εἰς τὴν λάσπην,
Ἐσταμάτα, κ' ἡ ψυχή του
Πνιγομένη εἰς τὸν θυμὸν,
Ἕνα ἔχυσε, σπαράκτην
Τῆς καρδίας στεναγμόν.

—Ὅσοι οἱ κόκκοι τοῦ φορτίου,
Τόσους ὄφεις θὰ σκορπίσω
Εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ Θηρίου,
Ποῦ μὲ νύχια σκληρὰ
Πρὸ τριῶν μακρῶν αἰώνων
Μᾶς σπαράττει τὰ πλευρά.—

Καὶ τὴν αὔριον μὲ πήραν
Καὶ μὲ ῥάσον καλογήρου
Ἐπλανᾶτο κρούων λύραν
Μὲ χορδὰς μεγάλας τρεῖς,
Καὶ χορδαὶ τῆς λύρας ἦσαν
Δόξα, Πίστις καὶ Πατρίς.

Οὕτως ἤρχισε νὰ ψάλλῃ,
Κ' ἐδυνάμονε τὸν ψάλτην
Ὁ θυμὸς, δι' οὗ προσβάλλει
Ὁ μικρὸς τοὺς δυνατούς,
Ὁ θυμὸς, ποῦ μεγαλύνει
Τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐκλεκτούς.

Αὐτὸς ἔῤῥιψε τοὺς σπόρους
Ὁποῦ σήμερον ἀνθίζουν,
Ἀλλ' ἀπ' ἄνδρας αἱμοβόρους
Εὗρε βάσανα σκληρὰ,
Κ' ἐκυλίσθη αἱματωμένος
Εἰς τοῦ Ἴστρου τὰ νερά.

Διαβάται τώρ' ἀκόμα,
Ἀσκεπεῖς εἰς τὸ Βελγράδι
Σκύπτουν καὶ φιλοῦν τὸ χῶμα
Καὶ τὴν ἄμμον τῆς ἀκτῆς,
Ὅπου ἔπεσεν ὁ Ῥήγας,
Ὁ Τυρταῖος ποιητής.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΟΘΩΝΑ ΕΠΙ ΚΑΤΟΧΗΣ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.*

Βασιλεῦ!

Ὅταν ὥρα νυκτὸς, ὥρα κρυφία
Τοὺς μόχθους τῆς ἡμέρας τελειόνῃ,
Εἰς τὰ τεμένη τῶν Μουσῶν τὰ θεῖα
Κλίνω τὸ γόνυ.

* Ἀνευρέθη πρό τινων ἐτῶν εἰς τὰ χειρόγραφα τοῦ ποιητοῦ, καὶ συνοδεύεται μετὰ τῆς ἑξῆς σημειώσεώς του· « Χρυσοδέσας τὰς Ἀναμνήσεις ἐπρόσφερα αὐτὰς εἰς τὸν φίλον τῶν Μουσῶν βασιλέα Ὄθωνα μετὰ τῆς ἑφεξῆς ἐπιστολῆς. Τὴν ἀνέγνωσεν ἄραγε ἡ Μεγαλειότης του; δὲν εἶμαι μάντις, ἀλλ' ὑποθέτω τί ἠκολούθησε... » Ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ 1868 εἰς τὴν ὑπὸ Σ. Π Λάμπρου καλλίστην τοῦ ποιητοῦ βιογραφίαν, ὅπου ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἴδῃ λεπτομερέστερον τὰς οἰκογενειακὰς καὶ δημοσίας περιπετείας ἐκείνου.

(Σημ. τῆς νέας ἐκδόσεως).

Νυκτιπλανὴς ἐν μέσῳ τῶν μνημείων
Μὲ δάκρυ σπένδω τῶν νεκρῶν τὴν κόνιν,
Καὶ τὰ μάρμαρα στέφω τῶν ἀνδρείων
Μὲ μύρτου ζώνην.

Πλὴν στρέφεται πρὸς κέντρον ὡρισμένον
Τοῦ στρατιώτου, Βασιλεῦ, τὸ βῆμα,
Καὶ πᾶς μόχθος αὐτοῦ εἶν' ἐγνωσμένον
Τοῦ θρόνου κτῆμα.

Τοὺς νοεροὺς ἀγῶνάς μου προσφέρων
Νὰ πλησιάσω δὲν τολμῶ τὸν θρόνον·
Εἴθε φθάσοι καιρὸς ἱερωτέρων
Ἄλλων ἀγώνων!

Εἴθε τοῦ Παντοκράτορος ἓν νεῦμα
Τὴν λάγηνον τοῦ χρόνου νὰ πληρώσῃ,
Κ' εἰς τοῦ περικαλλοῦς πορθμοῦ τὸ ῥεῦμα
Δάφνας νὰ στρώσῃ!

Εἰς τὴν διπλῆν ἐκείνην παραλίαν
Ἂς Σὲ φέρουν τὰ νῶτα τοῦ Δελφῖνος,
Ὃς τρίμηνος ὑπέστη τὴν δουλείαν
Τῆς Σαλαμῖνος.

Τοὺς πόθους φέρων τῆς Ἑλλάδος πάσης
Γαῦρος καὶ κραταιὸς τὸ κῦμ' ἂς πλήττῃ,
Ἐνῷ βωβὰ θὰ μένουν τῆς θαλάσσης
Τ' ἄδικα κήτη.

Τῆς μεγάλης φυλῆς οἱ στρατιῶται
Ἂς συναχθοῦν περὶ τὸ λάβαρόν Σου!
Μὲ δόξης ὕμνον θὰ προσέλθω τότε
Ἐνώπιόν Σου.

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ.

Τον χρονομέτρου θεωρῶν τὴν ἄμμον χυνομένην,
Θρηνῶ τὸ Γένος, θλιβερὸς ἐγὼ Ἱερεμίας,
Διότι βλέπω τὴν νωθρὰν Ἑλλάδα κοιμωμένην
Καὶ τὴν μεγάλην Ἀδελφὴν εἰς δάκρυα δουλείας.

Ἡ χθὲς ἡμέρα παριστᾷ σκιὰς δειλῶν ἢ νάνων,
Στρεφόντων βλέμμα ταπεινὸν ἢ καυχωμένων μάτην·
Ἡ χθὲς ἡμέρα εἰς ἡμᾶς μὲ φῶς παρῆλθε πλάνον,
Διάδοχον ἐλεεινὴν ἀφεῖσα τὴν ἀπάτην.

Ὁ τουρκολάτης Ζιαρδὲν,* τὸ πωλημένον κρέας,
Τὸν Μωχαμέτην προσκυνεῖ καὶ τὸν Χριστὸν ὑβρίζει,
Κ' ἐκ τῆς Εὐρώπης σήμερον, τῆς φιλαργύρου γραίας,
Ἡ Ἄλγεβρα — πολιτικὴ τὴν τύχην μας σταθμίζει.

* Ὁ Αἰμίλιος Γιαρδῖνος, ἐξευγενιζόμενος ὑπὸ τῆς ἐπωνυμίας τοῦ περιφανοῦς Μάρκου Γιαρδίνου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι χρησμὸς λατρείας διὰ τοὺς Ἕλληνας. Γ. Π.

Ὦ, ἔχει δίκαιον! ἡ Πνὺξ βωβὴ κ' ἐρημωμένη,
Καὶ μόνον ὄνομα κενὸν οἱ Μαραθωνομάχοι·
Ἡμεῖς τοῦ Ἴστρου τὰς βροντὰς ἀκούομεν ὡς ξένοι,
Τῆς Ἀραχόβης ἔμειναν λησμονημέν' οἱ βράχοι.

Ἐνῷ τινάσσων τὰ πτερὰ ὁ ἀετὸς τοῦ Πέτρου,
Καὶ ψάλλων ἐπικήδειον ἐπὶ Νεκροῦ, ὑψώθη,
Ἡ ἄμμος μάτην χύνεται ἀπὸ τοῦ χρονομέτρου·
Ἡμεῖς ἀργοῦμεν, δείλαιοι τοῦ Καραΐσκου νόθοι!

Δὲν ἔχει τοὺς δελφῖνάς της ἡ θάλασσά μας πλέον,
Ἢ μήπως τῶν ἁρματωλῶν ἐκάησαν οἱ λόγγοι;
Μὴ τῆς ἐπαναστάσεως ἐγήρασεν ὁ λέων;
Δὲν εἶναι πλέον Κλεῖσοβα; δὲν εἶναι Μεσολόγγι;

Ὦ, διατί δὲν δύναμαι ἐκ βάθρων νὰ σαλεύσω
Τὴν ληθαργοῦσαν ταύτην γῆν μὲ λόγον μόνον ἕνα!
Ἂς ἦμην κάμινος ἀρῶν, ἂς ἦμην πῦρ νὰ ῥεύσω
Εἰς φλέβας ἄνευ αἵματος, εἰς στήθη παγωμένα!

Ἐγκαίνισον, Γρηγόριε, τὸν ἄκλειστον ἀγῶνα,
Ἠρὸ τῆς σκιᾶς σου τῆς σεπτῆς γονυκλιτῶ καὶ πάλλω·
Ῥούμελη! φέρε ν' ἀσπασθῶ τοῦ Ῥήγα τὴν εἰκόνα,
Τὸ *Δεῦτε Παῖδες*, ἄκουε, τὸ *Δεῦτε Παῖδες* ψάλλω.

Ἑλλάς! ὤ, σείεται τὸ πᾶν... Ἰδὲ, ἰδέ· σπαράττει
Ὁ Ἀετὸς τῆς πίστεως τὸν Μουσουλμάνον-Γύπα,
Καὶ ἡ πνοὴ τῶν Διάκων σου τὰ μνήματα παράττει,
Κ' ἓν ἔπος χύνει ἐπὶ σὲ, ἓν ἄῤῥεν ἔπος, — ΚΤΥΠΑ!

Το ἔτος τὸ καλούμενον πεντηκοστὸν καὶ τρίτον,
Τὴν νύκτα ταύτην δικασθὲν ὑπὸ τῆς Ἱστορίας,
Ἀπήχθ' εἰς μαύρην φυλακὴν, ὅπου γραμμένον ἦτον
Μὲ χαρακτῆρας ἀραιοὺς *Περίβολος Κακίας.*
Ἐκεῖ τὸ περιέμενον πολλοὶ ἀδικημένοι,
—Ἔχει θεσμοὺς ἀλλοφανεῖς ὁ σκοτεινὸς Ἀχέρων.—
Ἐνώπιόν του, ἀνὰ εἷς, τὸ πλῆθος διαβαίνει
Ἰδίου ἀδικήματος τὸν ἔλεγχον προφέρον.

Ο ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Παρεῖδες τὴν ἀγχόνην μου.

Ο ΡΗΓΑΣ.

Παρεῖδες τὴν σφαγήν μου.

ΤΟ 1821.

Νεκροῦ ψαλμὸν ἀπήγγειλες εἰς τὴν ἀνάστασίν μου.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ.

Τὰ δύο μου κειμήλια, Βουλὴν καὶ Γερουσίαν,
Τὴν μίαν εἶχες παίγνιον, τὴν ἄλλην, παρῳδίαν.

Ο ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

Ἐμόλυνε τὸ δρᾶμά μου ἡ φραγκικὴ Σκηνή σου,
Καὶ Ἰταλίδες βεβηλοῦν τοῦ στέμματός μου τάνθη.

Ο ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ.

Ἐμοῦ θανόντος, ἄκαιρος ὑπῆρξεν ἡ ζωή σου,
Τὸ στῆθος τῶν Κλεώνων σου οὐδὲ βολὴν ἠσθάνθη.—

Αὐτὰ τῷ εἶπον· μεταξὺ πολλῶν ἀδικημένων
Εἷς μόνος παρηγόρησε τὸ καταδικασμένον.

Ο ΜΩΜΟΣ.

Σατύρας ὕλη δι' ἐμὲ ἐπὶ τῆς γῆς ἐκλήθης,
Ἂς σὲ σκεπάσουν ἐλαφρὰ τὰ ὕδατα τῆς λήθης!—
Κ' ἐκλείσθ' ἡ θύρα τῆς εἰρκτῆς· ἀλλ' ἔτος ἤδη νέον
Ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ Καιροῦ ἀνέτειλεν ὡραῖον,
Κ' ἐγὼ πτωχὸς διανομεὺς ἐφημερίδος, εἶδα
Πρὸς τ' ἄκρα τῆς Ἀνατολῆς ἐκλάμπουσαν ἐλπίδα...
Ὦ, μίαν μόνην ἄφετε εὐχὴν νὰ σᾶς ἐκφράσω·
Εἰς τὸν εὐώδη Βόσπορον τὸ φύλλον νὰ μοιράσω.

ΟΙ ΧΡΙΣΤΟΜΑΧΟΙ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ.

Ἀπέπλευσαν τῆς Δύσεως οἱ χριστομάχοι στόλοι,
Κ' ἐνῷ ἀκούουν ὄπισθεν ἀρὰς καὶ βλασφημίας,
Ἐμπρὸς ἡ Μαύρη Θάλασσα ἀναστατοῦται ὅλη,
Κ' ἡ φοβερὰ ἐκχύνεται κραυγὴ τῆς τρικυμίας.

Τὸ κῦμ' ἀφρίζει καὶ λυσσᾷ, ἀνοίγουν οἱ μυχοί του,
Κ' ἐνῷ τὸ πνεῦμα τοῦ βορρᾶ ὁρμητικὸν πλανᾶται,
Ἓν φάντασμα — τὸ φάντασμα τοῦ Πέτρου ἐρημίτου, —
Θολὸν προκύπτει καὶ βοᾷ· «Ἀντίχριστοι ποῦ πᾶτε;

« Δὲν βλέπω τοῦ Τακρίδου μου τὴν λόγχην σειομένην,
Οὐδὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὴν εὐσεβῆ σημαίαν...
Τὴν σταυροφόρον, δείλαιοι, κρατεῖτε τεταμένην,
Τῆς Ἄγαρ προστατεύοντες τὴν φθισιῶσαν γραῖαν! »

Καὶ ἡ κραυγή του, πνέουσα ἐντὸς τῆς τρικυμίας,
Σαλεύει τοῦ Ὠκεανοῦ τὰ ὠργισμένα βάθη·
Ἐν τούτοις εἰς τὸν Δούναβιν κ' εἰς τἄκρα τῆς Ἀσίας
Τοὺς Μουσουλμάνους πελεκᾷ ἡ μοσχοβῖτις σπάθη.

Τοῦ Σταυροφόρου ἀετοῦ ἡ Πίστις προηγεῖται,
Διὰ ῥομφαίας σπεύδουσα τὸν γόρδιον νὰ λύσῃ·
Καὶ σεῖς, καὶ σεῖς, ὦ ἀετοὶ Ἑλλάδος, πεταχθῆτε,
Ὁ στίλβων τῆς Ἀνατολῆς ἀστὴρ ἂς σᾶς φωτίσῃ!

Η ΑΔΙΚΟΣ ΠΑΛΗ.

Ἀποστασαν τὰ τρία
Ἀντίπαλα θηρία,
Ἀπόστασαν μαχόμενα
Μὲ πεῖσμα φοβερόν.
Τὴν ἤτταν καὶ τὴν νίκην
Ἐμίσησαν, κ' εἰς θήκην
Τὸ ξίφος πάλιν ἔβαλαν,
Τὸ ξίφος τὸ σκληρόν.

Πρὸς τί τὸ τόσον μῖσος;
Χωρὶς αἰτίαν ἴσως
Γενναῖα τόσα αἵματα
Ἐπότισαν τὴν γῆν.
Ἡ πάλη ἦτον δική μας,
— Ἂς εἶναι μεταξύ μας —
Ὀρθότερον ἂν ἤθελον
Στοιχείων ἀλλαγήν.

Εἰς τὴν ὀργὴν τῆς Μοίρας
Κύπτει νωθρὸν τὸ γῆρας,
Κ' ἐμπνέει τὴν νεότητα
Τὸ κάλλος τῆς ἀκμῆς...
Εἰρήνη ὅμως τώρα,
Πλὴν τὰ καλά της δῶρα
Ἀκόμη δὲν ἐγεύθημεν
Οἱ Ἕλληνες ἡμεῖς.

Τίς πταίει;... Αἱ Ἀθῆναι (!)
Ὁ πόλεμος;... Ποῦ εἶναι;
Εἰρήνη;... Ποῦ τὴν εἴδαμεν;
Ἀμφότερα σκιά.
Εἰς τῶν δεινῶν τὸ βάρος
Μὴ χάνωμεν τὸ θάρρος·
Σὺ τοῦ Ὑψίστου σῶσόν μας
Παλάμη κραταιά.

Ο ΑΒΔΕΛ-ΚΑΔΕΡ.

Ἐνῶ παντοῦ νικοῦν οἱ Γάλλοι,
Ἀπὸ τὴν ἔρημον προβάλλει
Ἱππεὺς ταχύτερος ἀνέμου,
Καὶ πνέων μένεα καὶ μίση,
Πρὸ τῶν Ἀράβων ἐκτυλίσσει
Σημαίαν ἱεροῦ πολέμου.

Τὸν ὀφθαλμόν του αἷμα καίει,
Κ' ἐνθουσιώδης διαῤῥέει
Ὁ λόγος του ἀπὸ τὰ χείλη·
« Ἐμπρός! κραυγάζει ὁ Ἐμίρης,
Ἂν ἀποθάνωμεν ξιφήρεις,
Καλὸς ὁ θάνατός μας, φίλοι! »

Πάντες ὁρμοῦν — ἐκεῖνος πρῶτος —
Ὅπου βαρύτερος ὁ κρότος,
Ὅπου πυκνότερα τὰ πλήθη.
Ὦ, τίς κραυγῶν καὶ κτύπων ζάλη!
Πρὶν ἔτι συνταχθοῦν οἱ Γάλλοι,
Ἡ ὀπτασία διελύθη.

Οὕτως ὁρμᾷ, Πρωτεὺς πολέμων,
Οὕτω κτυπᾷ παντοῦ ὡς δαίμων
Καὶ οὐδαμοῦ δὲν ἀπαντᾶται.
Ἐνθουσιώδης ἡ μορφή του
Ἄγει τὰ πλήθη, κ' ἡ φωνή του
Κλονεῖ τὴν ἔρημον — « Κτυπᾶτε! »

Τὰ ἔργα του σαλπίζει ἡ φήμη,
Ἀλλὰ νικᾷ ἡ ἐπιστήμη
Καὶ ὁ πολέμαρχος ζωγρεῖται.
Ἐὰν ποθῆτε ἐλευθερίαν,
Ἔθνη τῆς γῆς, τὴν θαυμασίαν
Τῆς λόγχης δύναμιν ποθεῖτε.

ΤΟ ΣΥΝΑΠΑΝΤΗΜΑ.

Ἀπριλης εἶναι, γύρου μας πετοῦν τὰ χελιδόνια
Καὶ δένδρα, κάμποι καὶ βουνά, ὅλα μοσχοβολᾶνε.
Γλυκὰ λαλοῦν τ' ἀηδόνια
Καὶ ζευγαρόνει ἡ πέρδικα καὶ οἱ κοῦκοι κελαϊδᾶνε.

Ἡ γῆ γελάει καὶ ὁ οὐρανὸς μαργαριτάρια χύνει
Εἰς τὰ τριαντάφυλλά της,
Καὶ κἄπου, κἄπου φαίνονται καὶ μαραμένοι κρίνοι.
Ἀγρίμι κἂν τοὺς πάτησε κἂν ἄπονος διαβάτης.

Σὰν κρίνο ποῦ μαράθηκε καὶ γέρνει πρὸς τὸ χῶμα,
Ὤ, κύτταξε ἕνα λείψανο, μιὰ νηὰ καμαρωμένη!
Θαρρεῖς ποῦ κρένει ἀκόμα,
Ἀλλὰ τὰ λόγια δὲν τ' ἀκοῦς· μ' ἀγγέλους συντυχαίνει.

Κοιμᾶται ἡ νηὰ σὰν τὰ νερὰ τῆς λίμνης, ὁποῦ ἀνέμοι
Καὶ ζάλαις δὲν κυλᾶνε,
Καὶ ὅμως στὰ χείλη ἕνα πικρὸ χαμόγελο τῆς τρέμει,
Ὡσὰν νὰ λέῃ· « Βαρέθηκα, κόσμε σκληρὲ καὶ πλάνε. »

Πόσους ἡ ἀγάπη δύστυχους καὶ νηοὺς καὶ νηὲς θὰ φάῃ!
Δὲν μπόρεσε εἰς τὴν ἀπονιὰ τοῦ Νάσιου νὰ φτουρίσῃ,
Βαρέθηκε καὶ πάει
Ἐκεῖ ποῦ κάθε πλάσμα γῆς ἡ γῆ θὲ νὰ ῥουφήσῃ.

Γερόντισσα γονατιστὴ μὲ δάκρυα φλογισμένα
Τὴν πεθαμμένη βρέχει·
Μυριολογάει ἡ κακότυχη, πικρὰ, φαρμακωμένα,
Καὶ κλαίγει καὶ σκοτόνεται. Ἄλλο παιδὶ δὲν ἔχει.

« Ξύπνα, Νεραΐδα τοῦ χωριοῦ, ξύπνα λαμπρό μου ἀστέρι,
Νὰ ἰδῇς τὴ γῆ πῶς χαίρεται, τοὺς κήπους πῶς ἀνθίζουν.
Μὲ τὸ χρυσό σου χέρι
Σήκου νὰ κόψῃς τοὺς ἀνθοὺς ὁποῦ μοσχομυρίζουν.

Ὦ συμφορά μου! τοὺς ἀνθοὺς τοὺς κόφτουν ἄλλα χέρια,
Τοὺς βλέπουν ἄλλα μάτια,
Ἐσὺ μὲ ἀγγέλους οὐρανοῦ τώρα πετᾷς στὰ ἀστέρια,
Καὶ ἐμὲ ἡ καρδοῦλα καίγεται καὶ γίνεται κομμάτια.

Ξανθή μου! ἀκοῦς τῆς ἐκκλησιᾶς τὸ σήμαντρο πῶς κλαίει;
Γιὰ σένα κλαίει τὸ σήμαντρο, γιὰ σὲ ἡ λαμπάδα λυόνει
Καὶ τὸ λιβάνι καίει,
Κι' ὁ ψεύτης τῆς ἀγάπης σου, ὁ Νάσιος, ξεφαντόνει!

Κακὸ στοιχειὸ ἡ ψυχοῦλά της στοὺς ὕπνους σου νὰ γένῃ,
Φονιᾶ τῆς θυγατρός μου!
Κακὸ στοιχειὸ νὰ κυνηγάῃ τὸ νοῦ σου ἡ πεθαμμένη,
Κ' ὕπνο τὴ νύκτα νὰ μὴ βρῇς, στὴν ἄκρη ἂν πᾷς τοῦ κόσμου.»

—Τὸ σήκωσαν τὸ λείψανο τέσσεροι νησὶ στὸν ὦμο,
Καὶ ἐκεῖ ποῦ τὸ διαβαίνανε γιομάτο ἀπὸ λουλούδια,
Ἀπάντησαν στὸ δρόμο
Τραγουδιστάδες καὶ βιολιά. Σωπάσαν τὰ τραγούδια!

Μεγάλο θαῦμα ὁ θάνατος μὲ τὴν ζωὴ νὰ σμίγῃ!
Ὁ θάνατος νικάει...
Τὴ διώχνει ἡ λύπη τὴ χαρά, τόσο ἡ χαρὰ εἶναι λίγη.
Γι' αὐτὸ σωπαίνουν τὰ βιολιὰ ὅταν νεκρὸς περνάῃ.

Ὁ Νάσιος πούχε τἄργανα, τὸ λείψανο γνωρίζει,
Καὶ, κίτρινος σὰν τὸ κερί, μὲ χέρια σηκωμένα,
« Ξανθή μου! ξεφωνίζει,
Ξανθή μου, ἂν πᾷς στὴν ἐκκλησιά, καρτέρα με κ' ἐμένα.»

Καὶ ρίχνει στὸ ζωνάρι του σὰν ἀστραπὴ τὸ χέρι
Καὶ ἀπάνου τὸ σηκόνει.
Ὅλο εἰς τὰ στήθια ἐχώθηκε τὸ κοφτερὸ μαχαῖρι...
Ἀποθαμμένος τὴν νεκρή, ὁ νιὸς τὴν νιὰ ἀνταμόνει.

Τὸν Νάσιο δὲν τὸν ἔψαλαν, οὐδὲ κεριὰ τοῦ ἀνάψαν,
Τὸ δόλιο δὲν τὸν ἔβαλαν εἰς τῆς Ξανθῆς τὸν τάφο,
Στὴν ἐρημιὰ τὸν θάψαν.
Σκεφθῆτε, νησί, τοὺς στίχους μου, μόνον γιὰ σᾶς τοὺς γράφω.

ΩΔΗ ΕΠΙΘΑΝΑΤΟΣ.

Τῷ φίλῳ Γεωργίῳ Παράσχῳ εἰς τὸν θάνατον τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ΑΙΜΙΛΙΑΣ, *τελευτησάσης τῇ* 11 *Ἰανουαρίου* 1850.

Ἐνῶ θαλασσοκράτορες
Μᾶς κατεπάτουν γαῦροι,
Κ' ἠφάνιζον τὰς ποίμνας μας
Οἱ πάγοι τοῦ βοῤῥᾶ,
Ἡμέρα πένθους ἔφεγγε
Περιαλγὴς καὶ μαύρη,
Κ' ἐσάλευε τὰς φρένας σου
Μεγάλη συμφορά.

Κ' ἐγὼ τοῦ πάθους ἔμελλον
Παρήγορος νὰ τρέξω,
Ἐγὼ, παθῶν κατάπλεως
Καὶ συμφορῶν βαρύς.
Προθύρους εὗρον φύλακας
Τῆς κατοικίας ἔξω,
Λαμπάδας κ' ἐξαπτέρυγα
Καὶ ψάλτας κ' ἱερεῖς.

Τὰ βάθρ' ἀνέβην, κ' ἔτρεμον
Τὰ γόνατά μου κρύα.
Ἀνέβην κ' εὗρον φίλων σου
Πληθὺν . . . ὢ διατί,
Ὦ διατί χαρμόσυνος
Δὲν ἦτο προπομπεία,
Ἀλλὰ δακρύων πρόξενος,
Θανάτου τελετή;

Ἐκάθησο παράφορος
Μὲ χέρια σταυρωμένα,
Κ' εἶχες τὰ χείλη σπαίροντα,
Τὰ λόγια πνιγηρά.
Δὲν ἔῤῥεον τὰ δάκρυα
Ἐντός σου συνηγμένα,
Κ' ἐγύριζες βαρύλυπος
Τὰ μάτια τὰ ξηρά.

Οἰκτείρων, καὶ τὰ πάθη μου
Ἐνθυμηθεὶς τὰ τόσα,
Ἐστάθην καὶ σ' ἐκύτταξα
Ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ.
Εὐχὴν ἐψέλλισ' ἔπειτα
Ἡ τρέμουσά μου γλῶσσα,
Εὐχὴν ἀθλίαν κ' εἴρωνα·
« Νὰ ζήσουν οἱ λοιποί. »

Ὦ, μ' εἶπες σύ· τὸ στόμα σου
Λόγον πεζὸν προφέρει;
Λόγοι πεζοὶ τὴν θέσιν μου
Ἐμπαίζουν τὴν πικράν.
Κ' ἐχύθης καὶ μ' ἐφίλησες,
Καὶ σφίγγων μου τὸ χέρι
Ἐφώναξες, ὦ πήγαινε
Νὰ τὴν ἰδῇς νεκράν.

Ὑπῆγα. Νεκροτάφια
Εὗρον παντοῦ ταγμένα,
Κ' εἶδα μὲ λύπην ἄφατον
Τὰ μάτια τὰ σβεστά,
Τὸ σῶμα τὸ παράτονον,
Τὰ χέρια τὰ δεμένα,
Τὴν ὄψιν τὴν ἀκίνητον,
Τὰ χείλη τὰ κλειστά.

Ἀλλ' ὅταν εἰς τὸ μέτωπον
Τῆς Αἰμιλίας εἶδα
Τὰ δείγματα τοῦ πνεύματος,
Τὰ δείγματα τοῦ νοῦ,
Εἶπ' ἀσεβής· δὲν ἔχομεν
Ἄλλης ζωῆς ἐλπίδα;
Μὴ οὕτω μηδενίζονται
Τὰ δῶρα τ' οὐρανοῦ; . . ,

Μ' ἐφάνη πῶς ἐσάλευσεν
Ἡ θανατώδης ὕλη,
Καὶ στηθικοὶ τὰ σάβανα
Ἐτάραξαν παλμοί.
Ἐθάρρησα πῶς ἄνοιξαν
Τ' ἀποθαμμένα χείλη,
Καὶ εἶπαν· « ὦ, ταλαίπωρε,
Ὁ νοῦς σου βλασφημεῖ. »

Αὐτὸ δὲν ἦτο γέννημα
Νοὸς τεταραγμένου,
Παρομοιάζον ὅραμα
Ἀκμαίου πυρετοῦ.
Ἦτο ψυχῶν συνέντευξις·
Οἱ λόγοι τῆς παρθένου
Ἀκλόνητον μ' ἐνέπνευσαν
Τὴν δόξαν τὴν προτοῦ.

Κ' ἐνεθυμήθην τὄνειρον
Ἐκεῖνο τοῦ Ναυπλίου,
Ὅτε ἠγέρθην ἔντρομος
Ἐν μέσῳ τῆς νυκτός·
Ἐσήμαινε τὰς δώδεκα
Ὁ κώδων τοῦ φρουρίου,
Καὶ δύο κτύπους ἤκουσα
Τοῦ δώματος ἐκτός.

Μὲ μάστιγος συρίγματα
Ὡμοίαζον οἱ κτύποι,
Καὶ λαλιὰ φιλτάτου μου
Ἠκούσθη νὰ θρηνῇ,
Ἠκούσθη δὶς « Γεώργιε,
Γεώργιε! » νὰ μ' εἴπῃ,
Κ' ἐμίχθη μὲ τοῦ κώδωνος
Τὸν ἦχον ἡ φωνή.

Μετέβην εἰς τοῦ φίλου μου
Κατάφοβος, ἀσθμαίνων,
Κ' ἐντὸς τοῦ οἴκου εὗρηκα
Σκηνὴν ὀλοφυρμῶν.
Ὁ κώδων μόλις ἔπαυσε
Τὰς δώδεκα σημαίνων,
Ἐξέφερε τὸν ὕστερον
Ὁ φίλος στεναγμόν. —

Εἰς τῆς νεκρᾶς τὸ φέρετρον
Ἐστάθην ἐν ἐκστάσει,
Αὐτὰ τὰ δύο θαύματα
Ἐτάζων μὲ τὸν νοῦν.
Ὁ θάνατος, ἐφώνησα,
Ἂς ἔλθῃ νὰ μ' ἁρπάσῃ·
Μόνοι φθαρτὸν τὸ πνεῦμά των
Οἱ νήπιοι φρονοῦν.

Μὴ κλαίῃς, φίλε. Στόλισον
Τῆς ἀδελφῆς τὸ χῶμα
Μ' ἄνθη Μουσῶν· τὰ δάκρυα
Μ' ἐκεῖν' ἂς ἀλλαχθοῦν.
Ἐκείνη σὲ χαρίεσσα
Εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα,
Ἐμὲ τὰ φίλα τέκνα μου
Γελῶντα θὰ δεχθοῦν.

Ο ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΟΥ Τ' ΑΡΝΑΚΙΑ ΠΑΓΟΝΕΙ.*

Ητον νύχτα, εἰς τὴν στέγη ἐβογγοῦσε
Ὁ βορειᾶς, καὶ ψιλὸ ἔπεφτε χιόνι.
Τί μεγάλο κακὸ νὰ ἐμηνοῦσε
Ὁ βορειᾶς ποῦ τ' ἀρνάκια παγόνει;

Μὲς στὸ σπίτι μιὰ χαροκαμμένη,
Μιὰ μητέρα ἀπὸ πόνους γεμάτη,
Στοῦ παιδιοῦ της τὴν κούνια σκυμμένη
Δέκα νύχταις δὲν ἔκλειγε μάτι.

* Τὸ μικρὸν τοῦτο καλλιτέχνημα, τὸ πλῆρες ἀφελείας καὶ πάθους, ἐγράφη κατὰ τὸ 1848 εἰς τὸν θάνατον τοῦ τετάρτου υἱοῦ του Χρήστου, συνωνύμου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Γ. Π.

Εἶχε τρία παιδιὰ πεθαμμένα,
Ἀγγελούδια, λευκὰ σὰν τὸν κρίνο,
Κ' ἕνα μόνον τῆς ἔμεινεν, ἕνα,
Καὶ στὸν τάφο κοντὰ ἦτον κ' ἐκεῖνο.

Τὸ παιδί της μὲ κλάμμα ἐβογγοῦσε
Ὡς νὰ ἐζήταε τὸ δόλιο βοήθεια,
Κ' ἡ μητέρα σιμά του ἐθρηνοῦσε
Μὲ λαχτάρα χτυπῶντας τὰ στήθια.

Τὰ γογγύσματα ἐκεῖνα καὶ οἱ θρῆνοι
Ἐπληγόναν βαθειὰ τὴν ψυχή μου.
Σύντροφός μου ἡ ταλαίπωρη ἐκείνη,
Ἄχ, καὶ τὸ ἄρρωστο ἦτον παιδί μου.

Στοῦ σπιτιοῦ μου τὴ στέγη ἐβογγοῦσε
Ὁ βορειᾶς, καὶ ψιλὸ ἔπεφτε χιόνι.
Ἄχ, μεγάλο κακὸ μοῦ ἐμηνοῦσε
Ὁ βορειᾶς ποῦ τ' ἀρνάκια παγόνει.

Τὸν γιατρὸ καθὼς εἶδε, ἐσηκώθη
Σὰν τρελή. Ὅλοι γύρω ἐσωπαίναν·
Φλογεροὶ τῆς ψυχῆς της οἱ πόθοι
Μὲ τὰ λόγι' ἀπ' τὸ στόμα της βγαίναν.

« Ὦ, κακὸ ποῦ μ' εὑρῆκε μεγάλο!
Τὸ παιδί μου, Γιατρέ, τὸ παιδί μου...
Ἕνα τῶχω, δὲν μ' ἔμεινεν ἄλλο·
Σῶσέ μου το, καὶ πάρ' τὴν ψυχή μου. »

Κι' ὁ γιατρὸς μὲ τὰ μάτια σκυμμένα
Πολλὴν ὥρα δὲν ἄνοιξε στόμα.
Τέλος πάντων — ἄχ, λόγια χαμένα —
« Μὴ φοβᾶσαι, τῆς εἶπεν, ἀκόμα. »

Κ' ἐκαμώθη πῶς θέλει νὰ σκύψῃ
Στὸ παιδί, καὶ νὰ ἰδῇ τὸ σφυγμό του.
Ἕνα δάκρυ ἐπροσπάθαε νὰ κρύψῃ
Ποῦ κατέβ' εἰς τ' ὠχρὸ πρόσωπό του.

Στοῦ σπιτιοῦ μας τὴ στέγη ἐβογγοῦσε
Ὁ βορειᾶς, καὶ ψιλὸ ἔπεφτε χιόνι.
Ἄχ, μεγάλο κακὸ μᾶς μηνοῦσε
Ὁ βορειᾶς ποῦ τ' ἀρνάκια παγόνει.

Ἡ μητέρα ποτὲ δακρυσμένο
Τοῦ γιατροῦ νὰ μὴ νοιώσῃ τὸ μάτι,
Ὅταν ἔχῃ βαρειὰ ξαπλωμένο
Τὸ παιδί της σὲ πόνου κρεββάτι!

Η ΧΑΡΟΚΑΜΜΕΝΗ.

Ἦτον ὄνειρος!

Ὡσαν ὄνειρο βλέπω στὸ νοῦ μου
Ταὶς ἀχτίδαις τῆς πρώτης χαρᾶς σου,
Ὅταν εἶχες στὴ δόλια ἀγκαλιά σου
Τὴν ἀφράτη μορφὴ τοῦ παιδιοῦ μου.

Ἄχ! ὁπόταν γελοῦσε μὲ χάρι,
Λησμονοῦσες τὸ πρῶτο κακό μας,
Τὰ μαρτύρια ποῦ ἀφῆκε στοὺς δυό μας
Τὸ διπλὸ τῶν ἀγγέλων ζευγάρι.

Τὸ ποτῆρι τῆς μοίρας γιομάτο
Δοκιμάσαμε κ' εἴπαμε « φθάνει »·
Φοβερὴ τῶν ἐλπίδων μας πλάνη!
Ἦτον καὶ ἄλλο φαρμάκι στὸν πάτο.

Συμφορᾶς εἶχε σπόρο ριμμένο
Ἕνα χέρι κρυφὸ στὴ χαρά μας,
Τὸ ἀγγελοῦδι ἐμαράθη μπροσθά μας
Μιᾶς στιγμῆς λουλουδάκι ἀνθισμένο.

Δυστυχῆ! μὴ τὰ στήθια σου δέρνῃς,
Σβύσ' τὴν φλόγα τῆς λύπης τῆς τόσης!
Καὶ ἂν τὴν μαύρη καρδιὰ ξερριζώσῃς,
Ἀποκεῖ ποῦ εἶναι αὐτὸ, δὲν τὸ φέρνεις.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΔΗΜΟΥΣΑΝ ΨΥΧΗΝ ΤΟΥ.

Τωρα ποῦ χαμοκέρασα μοσχοβολᾶν στὴ φτέρη,
Ποῦ ἀνοίγει τ' ἄνθη ἡ μυγδαλιὰ,
Ποῦ κρυφοσμίγουν τὰ πουλιὰ
Καὶ παίζουν τέρι, τέρι·

Τώρα ποῦ ντύθηκεν ἡ γῆ νυφιάτικο στολίδι —
Ἂχ ναί! — καὶ ἡ θάλασσα χρυσῆ
Λαμποκοπάει, ποῦ πᾶς ἐσὺ
Στὸ θλιβερὸ ταξεῖδι;

Χῦσε, ψυχὴ, μιὰ δέησι στοὺς οὐρανοὺς καὶ στάσου,
Καὶ μὴ στὸ μαῦρο χῶμα, μὴ
Ἀφίνῃς τ' ὥμορφο κορμὶ
Καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά σου.

Ψυχή! μὲ ἀφίνεις ἔρημο, ψυχὴ λαχταρισμένη!
Δέτε πῶς κλαίγω, πῶς πονῶ,
Ἀγγέλοι ποῦ στὸν οὐρανὸ
Τὴν πᾶτε δειλιασμένη!

Κρατῆστε, ἀγγέλοι, τὰ φτερὰ, καὶ αὐτὴ νὰ σταματήσῃ
Σταὶς ὠμορφιαὶς τῶν λουλουδιῶν,
Καὶ στὰ παιχνίδια τῶν παιδιῶν
Τὰ μάτια νὰ γυρίσῃ.

Ὄχι! παιχνίδια νὰ μὴ ἰδῇ ἐδῶ στὸν κόσμο κάτου,
Μήτε λουλούδια δροσερά!
Ν' ἀκούσῃ μόνον θλιβερὰ
Τραγούδια τοῦ θανάτου.

ΕΙΣ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Χαρὰ τῆς πρώτης μου ζωῆς, Φεγγάρι ἀγαπημένο,
Σὺ δὲν πονεῖς, ἐγὼ πονῶ·
Γιατί ψηλὰ στὸν οὐρανὸ
Κρεμιέσαι λυπημένο;

Ἐσὺ ποῦ χρύσονες τὴ γῆ καὶ ἐμάγευες τὸ κῦμα,
Γιατί μοῦ ρίχνεις φῶς πικρό,
Σὰ νὰ φωτᾷς ἕνα νεκρὸ
Ποῦ κοίτεται στὸ μνῆμα;

Φεγγάρι! στὸ βασίλειό σου μὴ κατοικοῦν ἀγγέλοι
Καὶ ὁ ἄγγελός μου κατοικεῖ;
Μὴ, φίλημα πικρὸ ἀπὸ κεῖ,
Τὴν λάμψι σου μοῦ στέλλει;

Τὸ φῶς σου ἂν ἦναι φίλημα, μυστήριο χυμένο
Ἀπὸ τοῦ γυιοῦ μου τὴν ψυχή,
Ὤχ, ἄκουσέ μου μιὰν εὐχή,
Φεγγάρι ἀγαπημένο!

Ὄχ, λάβε αὐτὸν τὸν στεναγμὸ καὶ πέ του, δὲν φοβᾶται
Ἄλλην ὁ νοῦς μου συμφορὰ —
Κάθε μου πόθος καὶ χαρὰ
Στὸ χῶμά του κοιμᾶται.

Αὐτὰ, Φεγγάρι, σοῦ ζητῶ καὶ πέ του, ἂν σ' ἐρωτήσῃ
Πότε θὰ παύσουν οἱ καϋμοί,
Ὅταν μιὰ ἀχτίδα σου χλωμὴ
Τὴν πλάκα μου φωτίσῃ.

Η ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ.

Ω, σ' ἐνθυμοῦμαι! κύκλω σου
Ὁ κόσμος ἐμειδία,
Ὅτε, νερὰ προσπλέουσα
Γαλήνια καὶ λεῖα,
Ἄλλην ὡς σὲ δὲν ἔβλεπες
Εὐδαίμονα θνητήν.

Εἰς ἄνθη τότε ῥόδινα
Ἐκρύπτετο τὸ μέλλον,
Καὶ, κτῆμα τῆς ἀγκάλης σου,
Τὸ ζεῦγος τῶν ἀγγέλων,
Χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν σου
Ἐνέχεε διττήν.

Τ' ἀθῶα! δεξιούμενα
Ἐζύγονον τὰ χείλη
Εἰς συναφήν, καὶ ἄγγελος
Τὸν ἄγγελον ἐφίλει,
Κ' ἐκάλλυνε τὸ σύμπλεγμα
Ἡ χάρις τ' οὐρανοῦ.

Ἐνῷ τὰ περιέβαλλες
Εἰς τὴν θερμὴν ἀγκάλην...
Ὦ! τίς νὰ εἴπῃ δύναται
Τοῦ στήθους σου τὴν πάλην,
Τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἔκφρασιν,
Τὸ σκίρτημα τοῦ νοῦ;

Καὶ τότε ὡς μεθύουσα
Οὐράνιζες τὸ βλέμμα,
Καὶ λόγους κατανύξεως
Ἀπήγγελλες ῥέμα·
Ὁ νοῦς πετῶν συνώδευε
Τὴν φλόγα τῆς εὐχῆς.

Τῆς γῆς δὲν ἦσο κάτοικος,
Οὐδὲ θνητῆς ὁμοία,
Ὅτε τὴν νύκτα μέριμνα
Σ' ἐξύπνιζε γλυκεῖα,
Κ' ἠτένιζες τὰ τέκνα σου
Εἰς ἔκστασιν ψυχῆς.

Ὦ δυστυχῆ! σ' ἐλάνθανεν
Ἡ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου,
Ἥτις, ὡσὰν εἰς ἔνεδραν,
Κρύπτει τὸν ὄφιν ὅπου
Μοσχοβολοῦν τ' ἀρώματα
Λειμώνων ἀνθηρῶν.

Φεῦ! ζοφερὰ τὸν οἶκόν σου
Ἐτύλιξε σκοτία,
Κ' ἐσκόρπισε τοῦ μέλλοντος
Τὰ ῥόδα τρικυμία,
Ἐμπρός σου ἐξελίσσουσα
Ἀπαίσιον παρόν.

Ἐμπρός σου μαῦρος κ' ἔρημος
Ὁ κόσμος ἐπεφάνη!
Ἐχώρισε τὸ ζεῦγός σου
Τῆς μοίρας ἡ δρεπάνη,
Καὶ τώρα;... τώρα δάκρυα
Καὶ θρῆνοι φλογεροί!

Ὁ γέλως τώρα τρέπεται
Εἰς ἀλγεινὴν ὀδύνην,
Ὁ ὕπνος φεύγει, δύστηνε,
Τὴν ἄχαρίν σου κλίνην,
Ἔνθα ψυχῆς μαρτύριον,
Ὁ πόνος γρηγορεῖ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΔΥΟ ΤΕΚΝΩΝ ΜΟΥ.

Τεκν' ἀδελφὰ κρατεῖ τὸ μνῆμα·
Ἡ μοῖρα ἔκοψε τὸ νῆμα
Τῆς τρυφερᾶς των ἡλικίας.
Καὶ εἰς τὸ χῶμ' ἀδελφωμένα
Κοιμῶνται, ῥόδα ποτισμένα
Μόλις τὴν δρόσον τῆς πρωΐας.

Μόνον ἡ σὰρξ ἐδῶ κοιμᾶται·
Μὲ τοὺς ἀγγέλους σεῖς πετᾶτε,
Ὦ παραδείσου χρυσαλίδες!
Ἀλλ' εἰς τὸ μνῆμα τὸ μοιραῖον
Θάπτοντ' οἱ πόθοι τῶν γονέων
Κ' αἱ μειδιῶσαι πρὶν ἐλπίδες.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΑΝΟΥΣΑΝ ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΜΟΥ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.*

Ὦ ἄγγελε τῶν οὐρανῶν, λατρεία τῆς ψυχῆς μου,
Ὦ ἀγαθὸν κοράσιον, ποῦ εἶναι ἡ ἐλπίς μου
Καὶ ἡ παρηγορία μου;
Μὲ τρόμον τῶν ὀνείρων μου γνωρίζω τὴν ἀπάτην,
Εἰς τὸν θλιμμένον οἶκόν μου σ' ἀναζητῶ εἰς μάτην·
Ποῦ εἶσαι, Βικτωρία μου;

* Τὸ μικρὸν τοῦτο ἐλεγεῖον εἶνε ἐκ τῶν πρώτων τοῦ ποιητοῦ ἔργων. Ἐγράφη τὸ 1842, ἐν Ναυπλίῳ, εἰς τὸν θάνατον τοῦ πρώτου καὶ μόνου τότε τέκνου του, τῆς Βικτωρίας. (Σημ. τῆς νέας ἐκδόσεως).

Ὦ σεῖς, ποῦ χεὶρ ἀγαπητὴ ἐφύτευσεν, ὦ ἄνθη,
Καθὼς μόλις ἀνθήσασα ἡ κόρη μ' ἐμαράνθη,
Καὶ σεῖς νὰ μαρανθῆτε.
Τὸ χῶμά σας νέφος ὑγρὸν ποτὲ νὰ μὴ δροσίσῃ,
Τὸ χῶμά σας ἀνθρώπου χεὶρ ποτὲ νὰ μὴ ποτίσῃ·
Στὸ χῶμά σας καῆτε.

ΚΑΝΔΙΑΝΩ ΡΩΜΑ.

Δεν ἔπλεξες λουλούδια
Γιὰ ζωντανὴ ὠμορφιὰ,
Οὐδ' ἔψαλες γλυκὰ
Γάμου τραγούδια.

Ἄλλοι σπαράζουν πόθοι
Τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς,
Ποῦ εἰς σκέπη συμφορᾶς
Ἐσαβανώθη.

Ἡ Μοῦσά σου σκυμμένη
Εἰς πλάκα θλιβερὴ,
Κόρη μυριολογεῖ
Λαχταρισμένη.

Μύρο τοῦ πόνου χύνει
Τὸ δάκρυ· τοὺς κλαυθμοὺς
Ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς
Ἄκουσε ἐκείνη!

Ὄχι, δὲν εἶναι ἀπάτης
Ὀνείρατα θολά.
Χῦσε τὴ μελῳδιὰ
Στὰ μάρμαρά της.

Εἰς κάθε σου τραγοῦδι
Ῥαγίζεται ἡ καρδιὰ,
Καὶ δάκρυα ἔχει δροσιὰ
Κάθε λουλοῦδι.

Ὦ, μόνη μιὰ μᾶς μένει
Παρηγοριὰ πικρή...
Ἂς κλαύσωμεν μαζῆ
Οἱ πονεμένοι,

Ἐσὺ τὴν ἀκριβή σου,
Τὸν ἀκριβό μου ἐγὼ,
Ἀγγέλους τώρα δυὸ
Τοῦ παραδείσου.

ΑΘΑΝΑΣΙΑ.

Στο μνῆμα μέσα τὸν νεκρὸ μὴ κλαῖτε οἱ πονεμένοι,
Καὶ μὴ τὸν λέτε δυστυχῆ·
Ὄχι, δὲν ἔμεινε ἡ ψυχὴ
Στὰ χώματα κλεισμένη.

Δέτε τῆς Μούσης τὸν ὑγιό· μὲ τὴ γλυκειὰ μορφή του,
Μὲ τὴ ματιὰ καὶ μὲ τὸ νοῦ
Πρὸς τὸ βασίλειο τοῦ οὐρανοῦ
Ἀφίνει τὴν ψυχή του.

Τὴν στέλνει μέλισσα ἐλαφρὴ μιὰ ἰδέα νὰ κυνηγήσῃ,
Καὶ νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸ χαρτί.
Ἂν ἦναι ἡ σάρκα του θνητή,
Τὸ πνεῦμά του θὰ ζήσῃ.

ΤΟ ΔΕΝΔΡΟΝ ΜΟΥ.

Ἐποθησα τὸν κῆπόν μου μὲ δένδρον νὰ κοσμήσω,
Νὰ ἔχῃ κλάδους ὑψηλοὺς καὶ πράσινα τὰ φύλλα,
Ἐγὼ δὲ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου νὰ καθήσω,
Καὶ νὰ ἰδῶ κρεμώμενα τὰ κόκκινά του μῆλα.

Ἀνοίγω κόλπον εἰς τὴν γῆν καὶ ῥίπτω σπόρον ἕνα,
Καὶ μετ' ὀλίγον τρυφερὸν φυτὸν ἀναβλαστάνει.
Φράττω τριγύρω τὸ φυτὸν μὲ φύλλα πυκνωμένα,
Μὴ τὸ κτυπήσουν τὰ πτηνὰ, μὴ ψῦχος τὸ μαράνῃ.

Ἓν μόνον ἀντικείμενον προέκειτο ἐμπρός μου, —
Τὸ δένδρον — κ' ἔζων εἰς αὐτὸ τοὺς πόθους μου στηρίζων.
Ποσάκις ἐλησμόνησα τὴν ὕπαρξιν τοῦ κόσμου,
Τὸ δένδρον μου καλλιεργῶν, τὸ δένδρον μου ποτίζων!

Φόβων κ' ἐλπίδων παίγνιον, ἐπὶ πολὺ μοχθήσας,
Εἶδα τὸ δένδρον τέλειον, τὸν πόθον τῆς ψυχῆς μου,
Κ' ἐκάθησα εἰς τὴν σκιὰν αὐτοῦ, ἀλλὰ μετρήσας
Εὗρῆκα ὀλιγώτερα ἓξ ἔτη τῆς ζωῆς μου.

ΕΙΣ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΣΦΑΓΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ.

Μήτηρ κρατοῦσα τὸν υἱὸν, τὸν πόθον τῆς ψυχῆς της,
Σπεύδει τὸ βῆμα καὶ κραυγὴν τὸ στόμα της ἐκχύνει,
Ἀλλὰ Ἡρώδου λειτουργὸς, ἀγρίων φόνων μύστης,
Ἁρπάζων τὴν ἐσθῆτά της τὴν μάχαιραν προτείνει.

Γονατισμένη πρὸ ποδῶν παρακαλεῖ ματαίως
Δειλαία μήτηρ ἄλλη·
Ἀνωφελῶς ἱκέτιδα τὴν κεφαλὴν προβάλλει.
Μητρὸς δὲν φθάνουν αἱ φωναὶ τῶν βρεφοκτόνων ἕως!

Πόσον ἡ ὄψις ἔντρομος τοῦ βρέφους τοῦ ἀθλίου!
Ποῖος ὁ τρόμος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐναλγὲς τοῦ ὕφους!
Ἐστράφη, φεῦ, νὰ μὴν ἰδῇ τὸ βλέμμα τοῦ δημίου,
Σκληρότερον τοῦ ξίφους.

Αὐτὴ, ὀπίσω βλέπουσα μὲ τρόμον καὶ μὲ πόνον
Τὰ θύματα τῶν φόνων,
Σφίγγει τὸ τέκνον κάτωχρος, κ' ἐνῷ ζητεῖ νὰ φύγῃ
Τὰ χείλη της εἰς κραύγασμα σπαρακτικὸν ἀνοίγει.

Εἰς τῶν κλαυθμῶν τὴν ταραχὴν, εἰς τῆς σφαγῆς τὴν ζάλην
Ἰδέτ' ἐκεῖ τὴν ἄλλην
Πῶς ἔπεσε καὶ πῶς ζητεῖ τὸ βρέφος της ὑψοῦσα
Ν' ἀνεγερθῇ! Ἐπάγωσε ξίφος γυμνὸν ἰδοῦσα!

Συμπλέκουσα τὰς χεῖράς της αὐτὴ πρὸς τ' ἄνω κλαῖον
Τὸ πρόσωπόν της στρέφει·
Δὲν ἔχει τί νὰ φοβηθῇ, οὐδὲ νὰ χάσῃ πλέον. —
Κεῖνται νεκρὰ τὰ δύο της, τ' ἀγαπημένα βρέφη.

ΕΙΣ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΛΑΟΚΟΩΝΤΟΣ.

Ὁ Λαοκόων καταβὰς πρωΐ ἀπὸ τὴν Τροίαν,
Εἰς τῆς θαλάσσης τὸν θεὸν προσέφερε θυσίαν·
Ἀπὸ τὴν Τένεδον δυὰς δρακόντων φρικτοτάτων
Ἐφέρετο, δεινὸν ἰδεῖν! ἐπάνω τῶν κυμάτων,
. . . . . .
. . . . . .

Φεύγει μὲ τρόμον ὁ λαός· οἱ δράκοντες ταχέως
Ἐλίσσονται καὶ προχωροῦν ἐμπρὸς τοῦ ἱερέως·
Τοὺς δύο νέους του υἱοὺς ἁρπάζουν κατὰ πρῶτον,
Ἐνῷ δὲ συστρεφόμενοι ὀξὺν ἐκπέμπουν κρότον,
Μὲ τοὺς ὀδόντας τοὺς κεντοῦν, τοὺς θλίβουν μὲ τὰς σπείρας.
Ὁ Λαοκόων ἀρωγὸς ὁρμᾷ μ' ἐνόπλους χεῖρας . . .
Ὁ δυστυχὴς! τὰ τέρατα νὰ πλήξῃ δὲν προφθάνει,
Περιτυλίσσουν καὶ αὐτὸν ἐν φοβερᾷ πλεκτάνῃ.
Κυκλόνουν δὶς τὴν μέσην του καὶ δὶς τὸν τράχηλόν του,
Διπλασιάζουν τὰ δεσμά. Ἡ γαύρη κεφαλή των
Ὑψόνετο καὶ ἦτον
Ὑπὲρ τὸ μέτωπόν του,
Ἀφρὸς δὲ δηλητήριος ἁπανταχόθεν κ' αἷμα
Ἐμόλυνε τὸ ἱερὸν τῆς κεφαλῆς του στέμμα.
Τοὺς δύο του βραχίονας ὁ δυστυχὴς τανύων
Τοὺς κρίκους τῶν θηρίων
Ζητεῖ ν' ἀπομακρύνῃ,
Καὶ μὲ κραυγὰς τὴν πλησμονὴν τῶν ὀδυνῶν ἐκχύνει.

ΤΟ ΩΡΟΛΟΓΙ ΜΟΥ.

Η νύχτα μυρωμένη,
Καὶ ὁ Φίλιππος κ' ἐγὼ
Σὲ ἁμάξι εἴμασθε οἱ δυὸ
Ἐξαπλωμένοι.

Καὶ νὰ καὶ τὸ φεγγάρι
Ἀνέβαινεν ἐκεῖ,
Στὰ δένδρα μεταξύ,
Μὲ τόση χάρι.

Ἀραδωτὰ περνοῦσαν,
Καὶ ἔλεγα ποῦ θολὰ
Δαιμόνια εἰς τὴ φωτιὰ
Χοροπηδοῦσαν.

— Γλυκειὰ ᾽ναι ἡ νύχτα, στάσου
Ὀλίγον, ἁμαξᾶ,
Κατέβαινε σιγὰ
Μὲ τἄλογά σου. —

Ἤμουν εἰς πανηγύρι
Χωρὶς νὰ φαντασθῶ
Τί μ' ἔμελλε νὰ ἰδῶ
Εἰς τὸ γεφύρι.

Πέντε μπροσθὰ φυτρόνουν
Φαντάσματα θολὰ,
Καὶ μὲ σπαθιὰ γυμνὰ
Τ' ἁμάξι ζώνουν.

Νὰ κάμω τὸ σταυρό μου
Δὲν πρόφθασα, καὶ ἰδοὺ
Ἡ μύτη ἑνὸς σπαθιοῦ
Εἰς τὸν λαιμό μου.

Καὶ ἄλλος λῃστὴς παρέκει
Τὸ σκάνδαλο κρατεῖ,
Τὸ στῆθός μου πατεῖ
Μὲ τὸ τουφέκι.

Καλὰ ἦτον ἐμπροσθά σας
Νὰ μὴ βρεθῶ ποτέ.
Τί θέλετε ἀπ' ἐμέ;
Ὅλα δικά σας.

Καὶ κύτταζα εἰς τὸ σκότος
Μὴ τοὺς γνωρίσω. — Ἐσὺ,
Νταβέλη δυστυχῆ,
Ἤσουν ὁ πρῶτος.

Τὰ ὅπλα χαμηλόνουν
Οἱ κλέφταις κατὰ γῆς,
Καὶ εἰς τὸ πουγγί μου εὐθὺς
Τὰ χέρια ἁπλόνουν.

Δὲν τῶβρηκαν γεμάτο,
Οὐδὲ πολὺ παχύ·
Ποιητικὸ πουγγί,
Ποῦ ἀνάθεμά το!

Ἄλλους χαϊδεύει ἡ τύχη·
Γιὰ ἐμὲ εἶναι θησαυροὶ
Τοῦ Ντάκη μου* ἡ ζωὴ
Καὶ ὀλίγοι στίχοι.

Ἀλλ' ἂν δὲν εἶχα λίρες,
Γιὰ ἕν ἄλλο τι πονῶ·
Ῥολόγι μου φτωχό,
Τί δρόμο ἐπῆρες;

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ.

Ξυπνῶ καὶ μοῦ εἶπαν, ἔφυγεν ἡ κόρη ποῦ ἀγαποῦσα,
Καὶ κατεβαίνω στὸ γιαλό,
Τὴν θάλασσα παρακαλῶ
Τὴν πικροκυματοῦσα.

* Τὸ ἐράσμιον, τὸ πλῆρες εὐφυΐας καὶ χάριτος ὀρφανόν του, καλούμενον Εὐγένιος-Φαίδων, τὸ ὁποῖον ἡ ἀτυχὴς ἀγάπη τοῦ ποιητοῦ ὠνόμαζε θωπευτικῶς Ντάκην. Γ. Π.

— Ἐγὼ τὰ πρωτοδέχθηκα τ' ἀφράτα της τὰ κάλλη,
Μοῦ εἶπε ἕνα κῦμα, καὶ γιὰ αὐτὸ
Μὲ πόθο καὶ μὲ γογγυτὸ
Φιλῶ τὸ περιγιάλι.

— Τὰ μάτια της, ἐρώτησα, μὴν ἦταν δακρυσμένα;
Ἕνα ἄλλο κῦμα μοῦ μιλεῖ·
— Σὰν τὸ χαρούμενο πουλὶ
Ἐπήγαινε στὰ ξένα.—

Τὸ τρίτο κῦμα ἐρώτησα·— ἐμὲ γιατί νὰ ἀφήσῃ
Νὰ κλαίγω καὶ νὰ λαχταρῶ;
Περνάει τὸ κῦμα τὸ σκληρὸ
Χωρὶς νὰ μοῦ μιλήσῃ.

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ.

Μια βοσκοποῦλα ἀγάπησα, μιὰ ζηλεμμένη κόρη,
Καὶ τὴν ἀγάπησα πολὺ,—
Ἤμουν ἀλάλητο πουλὶ,
Δέκα χρονῶν ἀγόρι.—

Μιὰ μέρα ποῦ καθόμασθε στὰ χόρτα τ' ἀνθισμένα,
—Μάρω, ἕνα λόγο θὰ σοῦ πῶ,
Μάρω, τῆς εἶπα, σὲ ἀγαπῶ,
Τρελαίνομαι γιὰ σένα.—

Ἀπὸ τὴ μέση μὲ ἅρπαξε, μὲ φίλησε στὸ στόμα
Καὶ μοῦπε'—γιὰ ἀναστεναγμοὺς,
Γιὰ τῆς ἀγάπης τοὺς καϋμοὺς
Εἶσαι μικρὸς ἀκόμα.—

Μεγάλωσα καὶ τὴν ζητῶ... ἄλλον ζητᾷ ἡ καρδιά της
Καὶ μὲ ξεχάνει τ' ὀρφανό...
Ἐγὼ ὅμως δὲν τὸ λησμονῶ
Ποτὲ τὸ φίλημά της.

ΤΟ ΣΙΓΑΡΟΝ.

Το ἀηδόνι μέσα σὲ σπηλιαὶς δὲν χύνει τὴν λαλιά του·
Θέλει τὸ φῶς, καὶ στὰ νωπὰ
Φύλλα τῶν δένδρων ἀγαπᾷ
Νὰ χτίζῃ τὴν φωλιά του.

Παληὸν καιρὸ, ταὶς ὥμορφαις, τ' ἀηδόνια τῆς ζωῆς μας,
Σὲ σπίτια ἐκρύβανε, κ' ἐκεῖ
Κλεισμέναις, σὰν σὲ φυλακὴ,
Κρατοῦσαν οἱ γονεῖς μας.

Τώρα πατοῦνε ἐλεύθεραις, σὰν τὰ πουλιὰ στὰ δάση,
Πατοῦνε ἐλεύθερη μιὰ γῆ—
Ὦ! ζηλεμμένοι στρατηγοὶ,
Τὸ χῶμά σας νὰ ἁγιάσῃ!

Σᾶς πρέπει, Ἑλληνοπούλαις μου, τὸ σκῆπτρο ὁποῦ κρατεῖτε·
Προστάζετε, καὶ ἡ γῆ γελᾷ,
Καὶ ὅμως προσέξτε μὴ τυφλὰ
Τὴ Δύσι ἀκολουθῆτε.

Ἔχει κατώφλι ἡ θύρα σας καὶ σύνορα ἡ τιμή σας.
Συλλογισθῆτε τί ἐντροπὴ,
Ἂν ἔλθῃ ξένος καὶ σᾶς πῇ·
«Ἐφράγκεψε ἡ ψυχή σας.»

Γιὰ δέτε τὴν πολύπαθη, τὴν φράγκα, πῶς κρατάει
Τὸ μέτωπο ψηλὰ ψηλὰ,
Καὶ μὲ καμώματα τρελὰ
Καπνίζει καὶ γελάει!

Ἐσεῖς, Ἑλληνοπούλαις μου, νὰ μὴν ἐπιθυμῆτε
Αὐτὰ τῆς φράγκας τῆς τρελῆς . . .
Ὦ, κάλλια τῶχω στῆς Βουλῆς
Τὸ βῆμα νὰ ἀνεβῆτε!

Καὶ ἐγὼ Συντάκτης πρακτικῶν νὰ στέκωμαι ἀντικρύ σας,
Καὶ ὅλος καρδιὰ, καὶ ὅλος αὐτὶ,
Νὰ μεταφέρω στὸ χαρτὶ
Τὴ λιγερὴ φωνή σας.

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ.

Ενω τ' ἄνθη τῶν κήπων μας θάλλουν
Καὶ μυρίζουν τὰ δένδρ' ἀνθισμένα,
Εἰς τὰ φύλλα τοῦ δάσους κρυμμένα
Λυπημένα— τ' ἀηδόνια πῶς ψάλλουν;

Τῆς μολπῆς των ὁ θρῆνος πληγόνει,
Χαιρετοῦν ἀδελφὴν ποῦ τ' ἀφίνει,
Ὤ, μὴ φεύγῃς! ἀνθίζουν οἱ κρίνοι,
Ἡ γαλήνη— τὸ κῦμα χρυσόνει.

Χελιδόνας ὁρῶν ἀντικρύ μου,
Ἦλθον πάλιν, στενάζω μὲ πόνον·
Ὤ, τὰς βλέπω καὶ κλαί' ἡ ψυχή μου,
Ἡ καλή μου— δὲν φαίνεται μόνον.

Ἀμβροσίαν τὸ ἔαρ ἐκχύνει
Εἰς τοῦ δάσους τ' ἀτίμητα κάλλη·
Ἀηδόνων φωνὴ τὸ καλλύνει,
Ἀλλ' ἐκείνη— συγχρόνως δὲν ψάλλει.

Τὰ πτηνὰ περιίπτανται λάβρα
Μαγικοῦ ὡσὰν κάτοικα κόσμου...
Μορμυρίζει ματαίως ἡ αὔρα·
Ὅλα μαῦρα—παρίσταντ' ἐμπρός μου.

Μυροβόλα φυτὰ τριγυρίζουν
Τὸ κρυστάλλινον νᾶμα τῆς κρήνης,
Ὅλα κύκλω μου μόσχον μυρίζουν...
Τί ἀξίζουν—ἀπούσης ἐκείνης;

ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ.

ΑΙΤΗΣΕΙ ΦΙΛΟΥ ΤΙΝΟΣ.

Ὅταν οἱ πρῶτοι στεναγμοί μοῦ ἔφλεξαν τὰ στήθη
Καὶ μαγευμένος ἔπνευσα τὸ μύρον τῆς πνοῆς σου,
Εἰς τὴν ζωήν μου ἄρωμα οὐράνιον ἐχύθη,
Καὶ ἡ ψυχή μου ἔπλευσεν εἰς αὔρας παραδείσου.
Ὁ ἔρως ὁ πρωτογενὴς δὲν εἶναι γῆς οὐσία,
Καὶ δὶς ποτὲ δὲν ἀγαπᾷ ἡ εὐγενὴς καρδία.

Πῶς σὺ πρὸς ἄλλο αἴσθημα, ἡ ἄστατη, ἐτράπης
Καὶ θέλεις ν' ἀναλύωμαι εἰς στεναγμοὺς καὶ πόνους;
Μὴ, μάγισσα τοῦ βίου μου, μὴ, ψεῦτρα τῆς ἀγάπης,
Τῆς πίστεώς σου λησμονῆς καὶ τῆς χαρᾶς τοὺς χρόνους,
Ἀλλ' ἐνθυμήσου τὰς θερμὰς τοῦ ἔρωτος ἡμέρας,
Καὶ τὰς στιγμὰς ποῦ ἔκαμναν οἱ φόβοι γλυκυτέρας.

Ἂν ὅμως δὲν σ' ἐγέννησεν ἀνθρώπινος κοιλία
Καὶ τοῦ πιστοῦ σου, ἄπονη, δὲν λυπηθῇς τὸν πόνον,
Ἂς εὕρῃ κἂν τὴν δίκην της ἡ κρύα σου καρδία
Εἰς τοῦτόν μου τὸν ἀσπασμὸν τὸν ὕστερον καὶ μόνον,
Διότι πρὶν ἀνάψωσι τοῦ γάμου σου τὰ φῶτα,
Πικρὸν θὰ ἀκούσῃς μήνυμα—τὸν θάνατόν μου πρῶτα.

ΕΙΣ ΝΕΑΝΙΔΑ

ΑΠΕΡΧΟΜΕΝΗΝ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ ΙΝΑ ΝΥΜΦΕΥΘΗ.

Ἡ μοῖρα, ἐπικλώθουσα τὸ εὐανθές της νῆμα,
Χαρᾶς καὶ ὄλβου διὰ σὲ ἡμέρας ἐξυφαίνει,
Κ' ἐνῷ γελᾷ τὸ μαγικὸν τῆς Προποντίδος κῦμα,
Ἀξία τῆς καρδίας σου καρδία σὲ προσμένει.

Μὴ τῶν καλῶν ἡ πλησμονὴ τὸ πνεῦμά σου μεθύσῃ,
Ἀλλ' ἔχε μνήμην ζωηρὰν τῆς ἀττικῆς φιλίας,
Καὶ παρακάλει ἐκ ψυχῆς τὸν Ὕψιστον ν' ἀφήσῃ
Ἀνεῳγμένην κ' εἰς ἡμᾶς τὴν πύλην τῆς ΣΟΦΙΑΣ.

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ Κ. Α. Π.***

ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΦΙΛΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΧΩΡΟΥΣΗΣ.

Η μία Χάρις σ' ἔδωκεν ὡς δῶρον τ' ὄνομά της
Καὶ μὲ καρδίαν ἀγαθὴν σ' ἐστόλισεν ἡ ἄλλη,
Ἡ τρίτη σου προστάτις
Ἐκόσμησε τὸ σῶμά σου μὲ τῶν τριῶν τὰ κάλλη.
Τριῶν Χαρίτων ἀδελφὴ, τετάρτη Χάρις, χαῖρε!
Ἐγκάρδιον τὴν μνήμην μου, ὦ Ἀγλαΐα, φέρε.

ΕΙΣ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΑΝ.

ΑΠΟ ΜΕΡΟΥΣ ΙΤΑΛΟΥ ΤΙΝΟΣ.

Ἄναβα, Χάρις, τὴν σκηνὴν καὶ θαῤῥαλέα ψάλε,
Ἂν δέ τις εἰς τὸν δρόμον σου ἀναφανῇ Προκρούστης,
Εἰς τὴν ἰδίαν κλίνην του ἂς συντριβῇ ὡς πάλαι·
Εἰς τὴν Ἑλλάδα θάῤῥει σὺ καὶ τοὺς καλοὺς υἱούς της.

Ἤνθει ποτὲ, καὶ τώρ' ἀνθεῖ ἐδῶ τ' ὡραῖον φῦλον·
Μὴ, Ἀδελίνδη, δειλιᾷς, καὶ σὲ θὰ ἐμψυχώσῃ.
Τῶν Ἀθηνῶν αἱ δέσποιναι ἀρκεῖ νὰ μειδιῶσι,
Κ' ἐντροπαλὴ θὰ κρύπτεται ἡ τάξις τῶν Ζωΐλων.

Παρθένε, τῆς πατρίδος μου καὶ γέννημα καὶ θρέμμα,
Εἰκοσαέτις, ἀγνοεῖς τοὺς δόλους καὶ τὸν φθόνον.
Εἶναι παντοῦ· ὦ, γύρισε σαρκαστικὸν ἓν βλέμμα,
Καὶ πέτα μὲ τὰς πτέρυγας τῶν νεαρῶν σου χρόνων.

ΜΥΘΟΣ.

Εμονομαχησαν ποτὲ, πολλῶν παρόντων ἄλλων,
Ὁ Κοῦρκος καὶ ὁ Ἀετὸς, ἀνόμοιοι τὴν φύσιν.
Ἦτο ἡ πάλη σοβαρὰ, ἐπρόκειτο τίς μᾶλλον
Ἠδύνατο ὑψινεφῆ νὰ κατορθώσῃ πτῆσιν.
Πετοῦν οἱ δύο σύγχρονοι· ὁ κοῦρκος κάτω πίπτει,
Ὁ ἀετὸς τὰ σύννεφα μὲ τὰ πτερά του τύπτει.

Διὰ τὴν πτῶσιν τὴν κακὴν ὁ κοῦρκος δυσχεραίνων,
Πλὴν μὴ τολμῶν τοῦ ἀετοῦ τὸ βλέμμα ν' ἀτενίσῃ,
Εὑρίσκει χοῖρον, φίλον του βορβοροκυλισμένον,
Καὶ δι' αὐτοῦ τὸν νικητὴν ζητεῖ νὰ ἐξυβρίσῃ.
Ὁ χοῖρος στόμα ῥυπαρὸν ἀνοίγ' εἰς βλασφημίαν,
Καὶ κλίνουν τ' ἄνθη πρὸς τὴν γῆν ἀπὸ τὴν δυσωδίαν.

— Τὸ ῥάμφος σου τὸ σκολιὸν, ὦ ἀετὲ, πληγόνει,
Τρομάζουν τ' ἄλλα τὰ πτηνὰ ἀπὸ τοὺς ὄνυχάς σου,
Κ' ἐκεῖθεν στάζουν αἵματα, κ' ἐκεῖθεν στάζουν φόνοι·
Εἴθε τὸ πῦρ τῶν οὐρανῶν νὰ καύσῃ τὰ πτερά σου! —
Τὸν ὑπερήφανον λαιμὸν ὁ νικητὴς κυρτόνων,
Φλογῶδες πρὸς τὸν ὑβριστὴν ἓν βλέμμα στρέφει μόνον.

Ἕν βλέμμα στρέφει φλογερὸν, καὶ τὰ πτερὰ τανύων
Ὠθεῖ τὴν γῆν καὶ πέτεται νεφελοπόρος πάλιν.
Ἀλώπηξ τότε· — Σίγησον, ὦ ῥυπαρὸν ἀγγεῖον,
Τί σχέσιν ἔχει σήμερον τὸ ῥάμφος μὲ τὴν πάλην;
Τὴν νίκην ἔχει πάντοτε τῶν ἀετῶν ἡ πτῆσις,
Σὲ καὶ τὸν Κοῦρκον ἕρποντας καταδικάζ' ἡ φύσις. —

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ.

Στο σπίτι εἶχε κλεισμένα
Ὁ Μοῦρτος τὰ φλωριὰ,
Γυριζει μιὰ βραδυά....
Ἦταν κλεμμένα.

Μὲ ἀπελπισμένους τρόπους
Τὸ μέτωπο βαρεῖ,
Ὅλους κατηγορεῖ,
Θεὸ καὶ ἀνθρώπους.

Φιλάργυρε, μὴ πέφτῃς
Σὲ ἀπελπισία τρελή·
Ἡ ἀστυνομία καλὴ,
Κουτὸς ὁ κλέφτης.

Τὰ βρῆκαν τὰ φλωριά του...
Τἄειδε καὶ σπαρταρᾷ,
Καὶ χάνει ἀπ' τὴ χαρὰ
Τὰ λογικά του.

Λὲν τώρα, τὸν πειράζει
Παραξενιὰ τρελὴ,
Ταὶς ὥμορφαις καλεῖ
Καὶ τὰ μοιράζει.

Σκόρπα τοὺς θησαυρούς σου,
Ξένους παντοτεινά.
Ὦ, τώρα ἀληθινὰ
Βρῆκες τὸν νοῦ σου!

Ο ΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΣ.

Θαυματα ἀκούω στῆς Ἀθηνᾶς τὴν ξακουσμένη πόλη!
Μαγνητισμὸς ἐδῶ κ' ἐκεῖ,
Πιστεύουνε καλοὶ κακοὶ
Καὶ μαγνητίζουν ὅλοι.

Ἀρχίνισα τὸν σκύλο μου κ' ἐγὼ νὰ μαγνητίσω,
Βάνω τὰ χέρια... τί χαρά!
Εὐθὺς ὁ σκύλος τὴν οὐρὰ
Κουνάγει ὁμπρὸς καὶ ὀπίσω.

Παίρνω μιὰ κόττα στὴν αὐλὴ καὶ βάνω στὰ φτερά της
Τὰ χέρια μου καὶ καρτερῶ...
Τινάζει ἡ κόττα τὸ φτερὸ
Καὶ πάγει εἰς τὴ δουλειά της.

Παίρνω σιμὰ τὴ γάττα μου, τὴν σφίγγω, νιαουρίζει...
Δὲν καλοπρόφθασα νὰ διῶ
Καὶ μὲ τὰ πόδια της τὰ δυὸ
Τὰ χέρια μοῦ ξεσχίζει.

Βάνω τὰ χέρια στὸ πουγγὶ καὶ στέκω καὶ προσμένω·
Σὰν πούπουλο γυρίζει αὐτὸ,
Καὶ τὸ κυττάζω... οὐδὲ λεπτὸ
Δὲν εἶχε τσακισμένο.

Καλὰ καὶ μὲ καλέσανε σὲ φίλου μου τραπέζι.
Πίνομε, πίνομε... καὶ αὐτὸ
Μ' ὅλο τὸ σπίτι, χορευτὸ
Ἀρχήνισε νὰ παίζῃ.

Πᾶμε νὰ μαγνητίσωμε καὶ τοῦ Διὸς μιὰ στήλη.
Γυρίζει ἡ στήλη ἐδῶ κ' ἐκεῖ...
Μᾶς 'φάνη ἡ θάλασσα φακῆ
Καὶ ὁ οὐρανὸς σφονδύλι.

Η ΠΟΛΚΑ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ.

Μετα Χριστὸν προφήτης
Ἕνας μὲ τὸ κονδύλι του καὶ τοὺς λογαριασμούς του
Ὡμίλησε μὲ τὸν Θεὸν κ' ἐμάντευσε· « ὁ κομήτης
Τὸν κόσμο θὰ χαλάσῃ. »
Ἤ χάλασεν ὁ νοῦς του,
Ἤ θέλησε μὲ τοὺς μωροὺς νὰ παίξῃ, νὰ γελάσῃ.

Ἀλλ' ἂν τὸ φέρῃ ὁ διάβολος καὶ ἡ γῆ μὲ τὸν κομήτη
Ζυγώσουν κἀμμιὰ μέρα,
Καὶ ὡς δυὸ τῆς Πασχαλιᾶς αὐγὰ τσουγκρίσουν μύτη μύτη,
Θὰ ἰδοῦμε πῶς χορεύουνε τὴν πόλκα στὸν ἀέρα.

Ὦ, νάξευρα σὲ τὶ στιγμὴ, σὲ ποιὰ τοῦ χρόνου ἡμέρα
Θὰ πέσουμε στὸν οὐρανὸ σὰν πέτρα στὸ ποτάμι,
Νὰ πιάσω τὴν ἀγάπη μου παλάμη μὲ παλάμη,
Γιὰ νὰ χορέψωμε μαζῆ τὴν πόλκα στὸν ἀέρα.

ΤΟ ΕΡΓΟΧΕΙΡΟΝ ΤΗΣ ΛΙΓΕΡΗΣ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ.

Μια λιγερὴ καθότανε μὲ ἀργόχερο στὸ χέρι,
Κεντᾷ δυὸ ὁλόγυμνα σπαθιὰ σμιγμένα σὰν τρικέρι,
Καὶ μέσ' 'στὴ μέση ἕνα σταυρὸ μ' ἀνθὸ στεφανωμένο.
.....
.....
—Γιὰ ποιὸν κεντᾷς τὸ φλάμπουρο; μὴ τὸ κεντᾷς γιὰ μένα;
—Ἔχει σπαθιὰ τὸ φλάμπουρο καὶ σὺ σπαθὶ δὲν ἔχεις.
Καὶ νὰ τὸ δεύτερο παιδὶ ξαρμάτωτο καὶ ἐκεῖνο·
—Γιὰ ποιὸν κεντᾷς τὸ φλάμπουρο; μὴ τὸ κεντᾷς γιὰ μένα;
—Ἔχει σταυρὸ τὸ φλάμπουρο καὶ οἱ τοῦρκοι τὸν πατοῦνε.—
Ἐμπαίνουνε στὴν ἐκκλησιὰ καὶ ὁρκίζονται τἀδέλφια,
Καὶ ἁρματωμένοι παίρνουνε τὸ δρόμο του καθένας,
Ὁ Θεσσαλὸς στὸ Δομοκὸ, στὴν Ἄρτα ὁ Ἠπειρώτης.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΝΥΞ,

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ ἓν μέρος τοῦ Μεσολογγίου, ἔνθα φαίνονται οἶκοι κατακρημνισμένοι καὶ μία ἐκκλησία. Δρομαῖαι γυναῖκες ἐκ διαφόρων μερῶν συναντῶνται· φέρουσι σπάθην, πιστόλας καὶ τουφέκια.

. . . . . .

ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

Λοιπὸν τοῦρκοι!

ΑΛΛΟΙ.

Λυσσασμένοι
Τὴν πατρίδα μας πληροῦν.

ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

Ποῦ βαδίζουν;

ΑΛΛΟΙ.

Τὰ τεμένη
Βεβηλοῦντες προχωροῦν.

ΑΠΑΣ Ο ΧΟΡΟΣ.

Τῶν βαρβάρων πλήθη σπεύδοντα
Περιζώνουν τὴν φρουρὰν,
Τὰς παλαίστρας μεταβάλλοντα
Εἰς στρωμνὴν αἱματηράν.
Ἀλλ' ἂς τρέμουν· ἀδυσώπητοι
Ἐριννύες μᾶς κλονοῦν,
Θὰ κτυπῶμεν ὅσον ἔχομεν
Στέρνα, χεῖρα, ξίφη, νοῦν.

ΣΚΗΝΗ Β.΄

ΚΑΨΑΛΗΣ, κρατῶν ἀναμμένον δαυλόν.

Ἡ στάμνος ἐπληρώθη·
Δὲν χρησιμεύει πλέον ἡ ζωή μου
Ἀφοῦ τὸ Μεσολόγγι
Εἰς ἐξουσίαν τῶν ἀράβων εἶδα . . .
Τάλας! χάνω τὸ πᾶν, χάνω πατρίδα.
Ἐδῶ θέλω χορτάσει
Κτυπῶν τοὺς Μουσουλμάνους,
Ἀφοῦ μὲ περιζώσουν,
Λαφύρων θηρευταὶ, βάρβαροι τόσοι . . .
Ὁ δαυλός μου τὸ πᾶν ἂς πυρακτώσῃ!
Ἂν πατήσουν τοῦρκοι βάρβαροι
Τὴν πατρίδα ποῦ λατρεύω . . .
Μόνον νὰ τὸ συλλογίζωμαι
Ν' ἀποθάνω κινδυνεύω.
Ὤ, δὲν θέλω τὴν πατρίδα μου
Δουλωμένην νὰ ἰδῶ.

ΣΚΗΝΗ Γ.΄

Χορὸς ἐνόπλων μαχητῶν· ὅλοι πληγωμένοι. Ἔπειτα αἱ γυναῖκες τῆς πρώτης σκηνῆς.

ΧΟΡΟΣ.

Καψάλη! Καψάλη!
Τί στέκεις; μαζῆ σου
Ἡμεῖς θ' ἀποθάνωμεν
Πιστοὶ σύντροφοί σου.
Τὴν σπάθην σου γύμνωσε,
Οἱ τοῦρκ' εἶν' ἐδῶ.

ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

Ἐδῶ θ' ἀποθάνωμεν
Κτυποῦντες ἡμεῖς.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ προσερχομένων.

Ὁ θάνατος ἔρχεται
Μὲ δάφνας τιμῆς.

ΚΑΨΑΛΗΣ.

Λοιπόν;

ΧΟΡΟΣ.

Τὸ σπαθί!

ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

Ἄ ναί, τὸ σπαθί μας.

ΧΟΡΟΣ.

Ὁ τοῦρκος μαζῆ μας
Ἐδῶ νὰ χαθῇ.

ΚΑΨΑΛΗΣ.

Ἂν χάσω πατρίδα,
Τί θέλω νὰ ζήσω;
Ὡς μόνην ἐλπίδα
Κρατῶ τὸν δαυλόν.
Ἀπὸ τοῦ τεμένους
Τὸ πῦρ θ' ἀκοντίσω,
Εἰς δόξαν τοῦ Γένους
Θυσίαν τελῶν.

ΧΟΡΟΣ.

Ἀπὸ τοῦ τεμένους
Τὸ πῦρ ν' ἀκοντίσῃς
Εἰς δόξαν τοῦ Γένους
Θυσίαν τελῶν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΝΑΥΑΡΧΙΔΙ ΕΙΣ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ.

ΝΑΥΑΡΧΟΣ.

. . . . . .

. . . . . .

. . .Ἀνδρεῖε Καραΐσκε,
Μὴ δυσπιστῇς· τῶν Γάλλων ἡ σημαία
Καὶ σὲ καὶ τὸν σατράπην ἀσφαλίζει.

ΚΙΟΥΤΑΧΗΣ.

Πρὸς τί τοῦ ξίφους τὴν λαβὴν ἐγγίσας
Μ' ἐκύτταξες μὲ βλέμμ' ἀμφιβολίας;
Ἐγὼ ποθῶ νὰ σ' ἀποκτήσω φίλον·
Καλῶς ἦλθες, μεγάλε Καραΐσκε.

ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ.

Λειτουργὲ Χριστωνύμου Βασιλέως,
Σὲ χαιρετῶ καὶ σοῦ ζητῶ συγγνώμην
Ἂν ἔξις παλαιὰ, μάχιμος ἔξις
Εἰς τὸ ξίφος μ' ἀπώθησε τὴν χεῖρα.—
Χαῖρε, κλεινὲ στρατάρχα τοῦ Σουλτάνου.
Δὲν ἤλπιζα ποτὲ νὰ σὲ λανθάνῃ
Αὐτοῦ μου τοῦ κινήματος ὁ λόγος·
Ἐγὼ σὲ τὸν ὑπενθυμίζω τώρα.
Κλέπται κι' ἁρματωλοὶ εἴκοσι χρόνων
Τῆς σπάθης τὴν λαβὴν πάντοτε ψαύουν.
Ἐκεῖνοι μᾶς ἡτοίμασαν τὴν πάλην,
Ὅπου καὶ σὺ κ' ἐγὼ παίζομεν τώρα.

ΚΙΟΥΤΑΧΗΣ.

Δὲν θέλω νὰ εἰπῶ τὶς θὰ κερδίσῃ,
Ὅμως ἐπὶ πολὺ, τοῦτο μὲ θλίβει,
Ἡ μεταξύ μας πάλη παρετάθη . . .

Κάθησ' ἐδῶ, πλησίον μου, ν' ἀκούσῃς,
Ὦ Καραΐσκε, φίλου λόγους.

ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ.

Λέγε.

ΚΙΟΥΤΑΧΗΣ.

. . . . . .
. . . . . .
Σὲ δίδω πλούτη, θησαυροὺς καὶ δίξαν.

ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ.

Πλούτη καὶ θησαυροὺς ἔχω τὰς νίκας,
Καὶ δόξαν τῆς πατρίδος μου τὴν δόξαν.

ΚΙΟΥΤΑΧΗΣ.

Ἁρματωλῆκι τ' Ἄγραφα σὲ δίδω.

ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ.

Τὴν Λάρισσαν ἐλπίζω νὰ σοῦ πάρω.

ΚΙΟΥΤΑΧΗΣ.

Τῆς ἰσχυρᾶς τῶν τούρκων δαναστείας
Εἶμαι Βεζύρης. . .

ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ.

Κ' ἐγὼ τῆς Ἑλλάδος.

ΚΙΟΥΤΑΧΗΣ.

Ἀλλ' ἐγὼ μᾶλλον κραταιός . . ;

ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ.

Ἡ σπάθη
Πέραν ἐκεῖ τὸ ζήτημα θὰ λύσῃ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ.

ΤΟΙΣ ΕΧΘΡΟΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΤΩΣΙΝ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΔΡΑΓΟΜΑΝΟΥ.)*

Ἐχθροι τῆς ἀληθοῦς θρησκείας ἄπιστοι,
Ἦλθε καιρὸς, σκιρτᾶτε·
Μουσουλμάνοι κατίσχυσαν, οἱ βάρβαροι
Ἀνομιῶν ἐργάται.

Εἰς αἵματα χορτάσατε τὴν δίψαν σας
Ἀτάραχοι καὶ κρύοι . . .
Πλὴν σπεύσατε τὸ βῆμα μὴ τὸ ἔδαφος
Προλάβῃ καὶ τὰ πίῃ.

Τοὺς στεναγμοὺς τῶν ἀδελφῶν ροχάλισμα
Θανάτου καταπνίγει,
Κ' ἡ χείρ σας, ὦ κακοῦργοι, μνήματ' ἄπειρα
Χριστιανῶν ἀνοίγει.

Ἐμπρὸς λοιπόν· ἀνοίξατε σπαράζοντα
Τὰ σπλάγχνα τῶν μητέρων,
Καὶ σφάξατε τ' ἀγέννητα κατ' ἔμπροσθεν
Τῶν δυστυχῶν πατέρων.

---

* Ἡ ᾠδὴ αὕτη ἑνὸς τῶν τέκνων τῆς καλῆς Ἰταλίας, τοῦ κ. Φραγκίσκου Δραγομάνου, μεταφρασθεῖσα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, εἶχε δημοσιευθῇ τῷ 1851. Τάσσεται δὲ μεταξὺ τῶν ἀδημοσιεύτων ἔργων αὐτοῦ, διότι καὶ εἰς ὀλίγα ἀντίτυπα εἶχε διαδοθῇ καὶ σήμερον κατέστη σπανιωτάτη.

Προσφέρω δὲ τοσούτῳ μᾶλλον ἀσμένως τὴν ᾠδὴν ταύτην, καθ' ὅσον ἐγγράφεται δι' αὐτῆς νέον λυρικὸν μέτρον εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ποίησιν, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἐπλούτισεν ἡ προνομιοῦχος εὐχέρεια τοῦ ποιητοῦ ἢ δημιουργοῦσα τὰ πλέον ἔντεχνα καὶ γραφικὰ μέτρα ἢ μεταφέρουσα αὐτὰ ἐκ τῆς Ἰταλικῆς Μούσης.

Ἀλλ' ἡ ᾠδὴ αὕτη ἔχει καὶ ἄλλο τι προνόμιον, προνόμιον ἀγάπης καὶ πόνου· διότι, ἂν ἀναλογισθῇ τις ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν, τῷ 1851, ἔγραφεν ὁ ποιητὴς τὸ

Αἰδήμονες παρθένοι, πείνης λείψανα,
Μαχαιρωμέναι πίπτουν,
Καὶ θνήσκουν αἱ μητέρες, πλὴν τὸν τράχηλον
Εἰς τὸν ζυγὸν δὲν κύπτουν.

Ὦ χριστομάχοι στιγματίαι, τρέμετε!
Τὰ τάρταρα βοΐζουν,
Καὶ μακρυνοὶ, τῆς Θείας δίκης πρόδρομοι,
Οἱ κεραυνοὶ συρίζουν.

Ἂν καπνίζουν αἱ πόλεις καὶ τὰ φρούρια
Καὶ τ' ἅγια τεμένη,
Ἂν θνήσκουν ὑπὲρ πίστεως μαχόμεναι
Μητέρες καὶ παρθένοι·

Ἂν θάνατος τοὺς γέροντας μὲ στέμματα
Τοῦ μαρτυρίου στέφῃ,
Καὶ Τοῦρκοι στυγεροὶ, καὶ Τοῦρκοι βάρβαροι
Τ' ἀθῶα σφάζουν βρέφη·

Θέλει φραχθῆ μίαν ἡμέραν ἄλαλον
Τὸ μιαρόν σας στόμα,
Θὰ φθάσουν αἱ κατάραι τῶν θυμάτων σας
Εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα.

στεφθὲν Μεσολόγγιόν του· καθ' ἣν ἐποχὴν ἐσχεδιαγράφει τὴν Τελευταίαν ἀνέσπερον Νύκτα ἡ ἔχυνε τὰ πάθη του εἰς τὸ μελόδραμα τοῦ Καψάλη, καὶ ἡ ψυχή του προεδημιούργει, οὕτως εἰπεῖν, τῆς περιβλέπτου πόλεως τὴν ἐποποιΐαν —κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν προσέφερεν ὁ ἀείμνηστος καὶ μεταφράσεις ᾠδῶν ὑπὲρ τοῦ Μεσολογγίου· πρέπει νὰ κλαύσῃ τις ἐπὶ τῆς μνήμης αὐτοῦ τὴν ποίησιν καὶ φιλοπατρίαν, πρέπει νὰ θρηνήσῃ τὸ αἴσθημα καὶ τὸ Πνεῦμα! Ὦ, ἐὰν ἤμην, πολύδακρυ φίλε, τέκνον καὶ ἐγὼ τοῦ Μεσολογγίου, ζῶντα ἤθελον σὲ πολιτογραφήσει εἰς χώραν, τὴν ὁποίαν ὡς ποιητὴς καὶ στρατιώτης ἐλάτρευσες, θανόντα ἤθελον σὲ τιμήσει μὲ κενοτάφιον — παρὰ τὸ μνῆμα τοῦ Βότσαρη — διὰ νὰ τὸν ἐγείρῃς πρὸς νίκας — παρὰ τὸ χῶμα τοῦ Βύρωνος — διὰ ν' ἀκούηται διπλῆ μελῳδία.

Γ. Π.

Τῆς Ἑλλάδος φωνὴ, φωνὴ τῆς πίστεως
Θ' ἀνυψωθῇ μεγάλη,
Καὶ θὰ στεφθῇ μὲ δάφνας πρὸς αἰσχύνην σας
Ἡ τουρκομάχος πάλη.

Ἀράβων δούλων τὸν ζυγὸν δὲν δέχονται
Τοῦ Ἰησοῦ ὁπλῖται.
Τὸ ξίφος ἤδη τῶν προγόνων ἄδουλον
Εἰς χεῖράς των κινεῖται.

Χειροκροτεῖ σᾶς ἡ Εὐρώπη σύμπασα
Κ' ἡ γῆ τοῦ Βασιγκτῶνος,
Καὶ πανταχόθεν ἀντηχεῖ, ὦ Ἕλληνες,
Κατάρα τουρκοφόνος.

Καὶ τίς δὲν θέλει εὐσεβῶς τοῦ Σόλωνος
Τὴν κόνιν νὰ τιμήσῃ;
Καὶ τίς τὸν τάφον τοῦ μεγάλου Κόνωνος
Δὲν θέλει νὰ φιλήσῃ;

Τίς δὲν ποθεῖ νὰ ἴδῃ πάλιν σήμερον
Ὡραίας τὰς Ἀθήνας,
Κ' ἐνδεδυμένας τὴν ἀρχαίαν δόξαν των
Τὴν Σπάρτην, τὰς Μυκήνας;

Τὴν γῆν τοῦ κλέους ἐρημόνουν σήμερον
Καταστροφαὶ μεγάλαι,
Ἀλλ' ἔπραξε τεράστια, κ' ἐγείρεται
Ἡ δόξα της ἡ πάλαι.

Ἥρωες ἤδη μὲ τὸ ξίφος ἤνοιξαν
Αἱματωμένον δρόμον,
Καὶ εἰς τὰ πλήθη τῶν ἐχθρῶν διέσπειραν
Τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον.

Ἐνῷ πυρὰ καταστροφῆς ἀδούλωτον
Τὸ Μεσολόγγι καίει,
Πυριγενεῖς ἀπὸ τὰ κρύα μνήματα
Ἐγείρονται Τυρταῖοι.

Πᾶς τάφος εἰς τὴν γῆν αὐτὴν ἀνοίγεται,
Καὶ στεναγμοὺς ἐκχύνει,
Καὶ πλήττουν τὴν Εὐρώπην ἀτελεύτητοι
Πένθους φωναὶ καὶ θρῆνοι.

Εἰς γῆν χριστιανῶν σκιαὶ ἀπόκρυφοι
Προκύπτουν τῶν Πλατώνων,
Καὶ ἀρωγὴν ἐπικαλοῦνται κλαίουσαι
Ὑπὲρ τῶν ἀπογόνων.

Ὁ τουρκομάχος δὲ λαὸς ἀτρόμητος
Τὸ μέτωπον προβάλλει,
Καὶ κατὰ τῶν τυράννων συμπυκνόνεται
Ἀρκτῷ' ἀνεμοζάλη.

Ἑλλήνων τέκνα, χαίρετε· τὰ ξίφη σας
Θ' ἀστράψωσιν ἐν μάχῃ!
Θὰ ἔλθ' ἡμέρα εὐτυχής· οἱ βάρβαροι
Ἂς τρέμουν χριστομάχοι.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΤΑΛΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ.

('Εκ τῶν τοῦ ΜΑΡΚΟΥ ΚΑΝΙΝΗ).

Σιγᾷ τῇ μάχης ἡ κραυγή· φωτίζει
Ὁ δύων φοῖβος τὴν σκηνὴν τῶν φόνων . . .
Ἀπὸ τὴν αὖραν τῆς νυκτὸς διώκεται
Ὁ καπνὸς τῶν σβεσθέντων κεραυνῶν
Διατρέχων ὡς νέφος τὸν αἰθέρα,
Ἢ τῶν βουνῶν τὰς ἄκρας ἐπιστέφων.
Τῶν νεκρῶν αἱ ψυχαὶ περιπλανῶνται
Ἐπ' αὐτοῦ περιμένουσαι τὰς ἄλλας,
Ὅσας ἔτι δὲν ἔλυσεν ὁ θάνατος.
Δὲν ἀκούονται πλέον οἱ βροντώδεις
Τῶν ἀδηφάγων πυροβόλων κρότοι . . .
Ἀηδόνες ἀνάμεσα τῶν φύλλων
Κελαδοῦν τῶν ἐρώτων τὸ κελάδημα.
Ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὴν ἀτμοσφαῖραν πλήττουν
Αἱ μακραὶ τῶν θνησκόντων θρηνῳδίαι.
Ἰδοὺ ποῦ στένουν τὰς σκηνάς. Ἐκεῖθεν
Κυλίουν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ πτώματα,
Καὶ δοῦπος εἰς τὰ κύματ' ἀντηχεῖ.
Ἄλλοι φύλακες κράζουν «γρηγορεῖτε!»
«Εἰς τ' ἅρματα» βοοῦν φύλακες ἄλλοι.
Καὶ τότε μεταξὺ τῶν περιπόλων
Τουφεκισμὸς ἀκούεται βροντώδης,
Καὶ σταυρόνοντ' αἱ σφαῖραι πανταχόθεν,
Καὶ τρέμ' ἡ γῆ καὶ σείονται τὰ σπήλαια . . .
Εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ θανάτου πόσοι
Αἱματωμένοι σπαίρουν μαχηταί!
Ἡ δίψα τήκει φλογερὰ τὰ σπλάγχνα
Τῶν δυστυχῶν. Ἐν τούτοις ἡ σελήνη
Ἑνὸς χειμάρρου τὰ νερὰ χρυσόνει,

Ποῦ γλυκὰ κελαρύζοντα, τὴν ὄχθην
Ζώνουν τὴν χλοερὰν ἐκεῖ πλησίον.
Τινὲς μὲ κόπον τὰ θλασμένα μέλη
Σύρουν ἐκεῖ, πλὴν βρέχοντες τὰ χείλη
Θνήσκουν ἀμέσως.—
Νέος ἰδοὺ πολεμιστής! Ἀκόμη
Ἀπὸ τὸ μαῦρον αἷμα ἡ ψυχή του
Δὲν ἤνοιξεν ἀκόμη τὰ πτερά της.
Λευκὸν κρατεῖ χειρόμακτρον ἡ χείρ του,
Ἀγάπης, τῆς ἀγάπης του, σημεῖον,
Καὶ μὲ κομμένον τὸ κυττάζει βλέμμα,
Ὄχι πλέον λευκόν!... Μ' αἵματα μαῦρα
Ῥαντισμένον ὑπάρχει πανταχόθεν.
Ὠχρὰ σελήνης καταβαίνει λάμψις
Εἰς τὴν μορφήν του ποῦ μυρίζει χῶμα.
Ὦ, ποσάκις εἰς νύκτας παγετώδεις,
Ὁπόταν ὁ βορρᾶς διασαλεύων
Τὰ κατάχλωμα φύλλα τῶν πλατάνων
Τῶν φυλάκων τὰ σώματα ναρκόνῃ,
Ὦ, ποσάκις εἰς τ' ὅπλον στηριγμένος,
Ἐνθυμεῖτο τὸ τέκνον καὶ τὴν σύζυγον!
Καὶ τὸν βορρᾶν, καὶ τῆς νυκτὸς τὸ μάκρος,
Καὶ τὸν κάματον τότε δὲν ᾐσθάνετο
Λαλῶν μὲ τὴν ἀποῦσάν του συμβίαν.
Ὦ, ποσάκις τοιαῦτα τῆς ἐλάλει·
« Ἰδοὺ τὴν νύκτα ποῦ ἐπόθεις, φῶς μου,
« Ἰδοὺ τὴν νύκτα τῆς ἐπιστροφῆς μου!
« Ὦ! νύκτα θέλω νὰ γυρίσω, νύκτα.
« Εἰς τῆς σελήνης θὰ σ' ἰδῶ τὴν λάμψιν.
« Γλυκὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχήν μου θέλγει
« Ἡ πένθιμος ἑσπέρα τῆς σελήνης....
« Ἴσως, φιλτάτη, κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν
« Ναννουρίζεις τὸ τέκνον μας τὸ φίλον

« Ἀκούουσα τὴν μάμμην νὰ σὲ λέγῃ
« Τῶν νεαρῶν μου χρόνων τὰ συμβάντα . . .
« Καὶ τότ' ἐγὼ σιγὰ, σιγὰ πατῶν
« Εἰς τὸ δῶμ' ἀθεώρητος ἐμβαίνω . . .»
Ἄλλοι καιροί! Πλὴν τώρα, φεῦ, αἰσθάνεται
Ὅτι φεύγ' ἡ ψυχή του μετὰ πόνου,
Καὶ τῆς Καλῆς ἡ χεὶρ τὴν νεκρωμένην,
Τὴν πίπτουσάν του χεῖρα δὲν βαστάζει,
Μήτε μὲ φλογερὰ χείλη θερμαίνει
Τὰ μισαποθαμμένα του τὰ χείλη.
Ἀναγείρεται τρὶς εἰς τὸν ἀγκῶνα
Καὶ τρὶς ἀπηυδημένος καταπίπτει.
Ὀλίγον φῶς, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοίγων,
Ὀλίγον φῶς ἀναζητεῖ . . . στενάζει
Τὸν τελευταῖον στεναγμὸν, καὶ θνήσκων
Τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὸ στῆθος κλίνει . . .
Ὁμοίως ῥόδον τὴν αὐγὴν εὐῶδες
Ἀνοικτὸν εἰς τὸν κλῶνα διαμένει,
Ἀλλ' ἂν λαῖλαψ τὸν κλῶνά του τινάξῃ,
Κλίνει κάτω καὶ πίπτει μαραμένον.

Ο ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Την καλὴν Ἰταλίαν κλονίζει
Πολυτάραχος σάλπιγξ πολέμων,
Καὶ τοὺς φίλους υἱούς της ὁπλίζει
Τῆς ἀρχαίας των δόξης ὁ δαίμων.

Γῆν τὴν εἶπε νερτέρων ὁ ξένος,
Ἀλλὰ πᾶς Ἰταλὸς, ἐνῷ σπεύδει
Πρὸς ἀγῶνα καλὸν ὡπλισμένος,
Ἀνακράζει μ' ὀργὴν « εἶπες ψεύδη! »

Ὡπλισμένος καὶ πλήρης ἐλπίδος
Μὲ τοὺς ἄλλους κ' ἐγὼ θὰ κινήσω,
Στρατιώτης κ' ἐγὼ τῆς Πατρίδος,
Οὐχὶ μάτην τὸ δόρυ θὰ σείσω.

Εὐτυχὴς εἶμαι τώρα μαζῆ σου
Καὶ τὴν νύκτα μ' ἐμὲ θὰ περάσῃς,
Ἀλλὰ, φίλη, μὲ θάῤῥος ὁπλίσου
Μὲ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς θὰ μὲ χάσῃς.

Σὲ λατρεύω, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου,
Ὡς καλὸν τῆς ζωῆς μου ἀστέρα,
Σὲ λατρεύω, ἀλλὰ ἡ πατρίς μου
Εἶναι πόθου παντὸς ἀνωτέρα.

Διὰ τί λυπημένη κυττάζεις
Πρὸς τὴν γῆν καὶ σοῦ τρέμει τὸ γόνυ;
Θάρσει, φίλη, μὴ πλέον στενάζῃς
Καὶ τὸν σάκκον ἑτοίμαζε μόνη.

Τοῦ δικοῦ σου ἐγγὺς τ' ὄνομά μου
Τὸ χειρόμακτρον ἔχει γραμμένον,
Φέρε μέ το τὸ δῶρον τοῦ γάμου,
Ὅπερ μ' ἔδωκες δακρυβρεγμένον.

Αἴ, δὲν ἦτο τῆς λύπης σημεῖον
Τῶν δακρύων ἐκείνων ἡ ὥρα!
Μεταξὺ ἀληθῶν σου δακρύων
Ἂς γελάσουν τὰ χείλη σου τώρα.

(Λείπει τὸ τέλος.)

ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΒΑΝΔΙΕΡΑΙ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΩΝ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Χαριν ὑμῶν, Ἰταλίδες, ἠχεῖ τῆς ᾠδῆς μου τὸ μέλος.
Εὔχαρις μόν' ἡ φωνή σας τὸ πρῶτόν μας δάκρυ πραΰνει,
Μόν' ἡ γλυκεῖα φωνή σας μαλάσσει τὸν πρῶτόν μας ὕπνον.
Ἔθελξαν ἤδη κ' ἐμὲ, λειτουργὸν τῆς πικρᾶς ἀληθείας,
Ἔρωτος φθόγγοι, τερπνοὶ τοῦ καλοῦ στόματός σας οἱ φθόγγοι.
Τώρα δὲν πρέπει τοῦ κάλλους σας μόνον ἡ χάρις νὰ λάμπῃ·
Τέκνα γενναῖα ζητεῖ παρ' ὑμῶν ἡ πατρὶς, Ἰταλίδες,
Κ' ἔρωτας θέλει νὰ πνέουν θερμὴν τῶν πατρώων ἀγάπην.
Ὄχι, δὲν φέρουν καρποὺς ἀνανδρίας τὰ σπλάγχνα σας πλέον·
Μάρτυς Κοσένσης ἡ γῆ καὶ τὰ πτώματα τόσων ἡρώων...
Τοῦτο προσφέρω κ' εἰς σᾶς ἱερὸν, Βανδιέραι, τὸ μέλος!
Πόσον σκληρὸν εἰς τοὺς νέους νὰ βλέπουν ἐμπρός των τὰς Ὥρας
Πλήρεις θελγήτρων, γλυκὺ μειδιώσας, καὶ χεῖρα νὰ βλέπουν
Κρύαν, χαλκίνην κρατοῦσαν τοὺς ὤμους των δίκην λαβίδος,
Φράττουσαν ἤδη τὸν δρόμον αὐτῶν τὸν ταχὺν ἀναξίως!
Πόσον σκληρὸν ν' ἀποθάνωσι νέοι τὸ Σύμπαν ὁπόταν
Ἦναι πανήγυρις, ὅταν τὰ μνήματα φαίνωνται μῦθος.
Σὺ, τῶν μαρτύρων αὐτῶν ἀφαιρέσας τὸ φῶς τῆς ἡμέρας,
Αἴτιε φόνου τοσούτων ἑτέρων υἱῶν Ἰταλίας,
Ἄκουσον τώρα τὴν μαύρην τῆς Μούσης ἀρὰν, ὦ κακοῦργε·
Μέσῳ βαθείας νυκτὸς ἡ δυὰς ἀδελφῶν ὠργισμένων,

Γῆν τὴν εἶπε νερτέρων ὁ ξένος,
Ἀλλὰ πᾶς Ἰταλὸς, ἐνῷ σπεύδει
Πρὸς ἀγῶνα καλὸν ὡπλισμένος,
Ἀνακράζει μ' ὀργὴν « εἶπες ψεύδη! »

Ὡπλισμένος καὶ πλήρης ἐλπίδος
Μὲ τοὺς ἄλλους κ' ἐγὼ θὰ κινήσω,
Στρατιώτης κ' ἐγὼ τῆς Πατρίδος,
Οὐχὶ μάτην τὸ δόρυ θὰ σείσω.

Εὐτυχὴς εἶμαι τώρα μαζῆ σου
Καὶ τὴν νύκτα μ' ἐμὲ θὰ περάσῃς,
Ἀλλὰ, φίλη, μὲ θάρρος ὁπλίσου
Μὲ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς θὰ μὲ χάσῃς.

Σὲ λατρεύω, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου,
Ὡς καλὸν τῆς ζωῆς μου ἀστέρα,
Σὲ λατρεύω, ἀλλὰ ἡ πατρίς μου
Εἶναι πόθου παντὸς ἀνωτέρα.

Διὰ τί λυπημένη κυττάζεις
Πρὸς τὴν γῆν καὶ σοῦ τρέμει τὸ γόνυ;
Θάρσει, φίλη, μὴ πλέον στενάζῃς
Καὶ τὸν σάκκον ἑτοίμαζε μόνη.

Τοῦ δικοῦ σου ἐγγὺς τ' ὄνομά μου
Τὸ χειρόμακτρον ἔχει γραμμένον,
Φέρε μέ το τὸ δῶρον τοῦ γάμου,
Ὅπερ μ' ἔδωκες δακρυβρεγμένον.

Αἴ, δὲν ἦτο τῆς λύπης σημεῖον
Τῶν δακρύων ἐκείνων ἡ ὥρα!
Μεταξὺ ἀληθῶν σου δακρύων
Ἂς γελάσουν τὰ χείλη σου τώρα.

(Λείπει τὸ τέλος.)

ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΒΑΝΔΙΕΡΑΙ
ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΩΝ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Χαριν ὑμῶν, Ἰταλίδες, ἠχεῖ τῆς ᾠδῆς μου τὸ μέλος.
Εὔχαρις μόν' ἡ φωνή σας τὸ πρῶτόν μας δάκρυ πραΰνει,
Μόν' ἡ γλυκεῖα φωνή σας μαλάσσει τὸν πρῶτόν μας ὕπνον.
Ἔθελξαν ἤδη κ' ἐμὲ, λειτουργὸν τῆς πικρᾶς ἀληθείας,
Ἔρωτος φθόγγοι, τερπνοὶ τοῦ καλοῦ στόματός σας οἱ φθόγγοι.
Τώρα δὲν πρέπει τοῦ κάλλους σας μόνον ἡ χάρις νὰ λάμπῃ·
Τέκνα γενναῖα ζητεῖ παρ' ὑμῶν ἡ πατρὶς, Ἰταλίδες,
Κ' ἔρωτας θέλει νὰ πνέουν θερμὴν τῶν πατρῴων ἀγάπην.

Ὄχι, δὲν φέρουν καρποὺς ἀνανδρίας τὰ σπλάγχνα σας πλέον·
Μάρτυς Κοσένσης ἡ γῆ καὶ τὰ πτώματα τόσων ἡρώων...
Τοῦτο προσφέρω κ' εἰς σᾶς ἱερὸν, Βανδιέραι, τὸ μέλος!
Πόσον σκληρὸν εἰς τοὺς νέους νὰ βλέπουν ἐμπρός των τὰς Ὥρας
Πλήρεις θελγήτρων, γλυκὺ μειδιώσας, καὶ χεῖρα νὰ βλέπουν
Κρύαν, χαλκίνην κρατοῦσαν τοὺς ὤμους των δίκην λαβίδος,
Φράττουσαν ἤδη τὸν δρόμον αὐτῶν τὸν ταχὺν ἀναξίως!
Πόσον σκληρὸν ν' ἀποθάνωσι νέοι τὸ Σύμπαν ὁπόταν
Ἦναι πανήγυρις, ὅταν τὰ μνήματα φαίνωνται μῦθος.

Σὺ, τῶν μαρτύρων αὐτῶν ἀφαιρέσας τὸ φῶς τῆς ἡμέρας,
Αἴτιε φόνου τοσούτων ἑτέρων υἱῶν Ἰταλίας,
Ἄκουσον τώρα τὴν μαύρην τῆς Μούσης ἀρὰν, ὦ κακοῦργε·
Μέσῳ βαθείας νυκτὸς ἡ δυὰς ἀδελφῶν ὠργισμένων,

Φάσμα διπλοῦν, νὰ ταράττῃ σκληρὰ τὴν ἀγρίαν ψυχήν σου!

. . . . . .

Ἅγιοι μάρτυρες, πάλιν πρὸς σᾶς τὴν ᾠδὴν μεταφέρω.
Μάκαρες σεῖς οἱ θανόντες, ἡ μοῖρά σας ἦτο ἁγία!
Εἷς ἐν ἀγκάλῃ τὸν ἄλλον κρατῶν, τὸ πολύτιμον αἷμα
Χύνων ἐκάλει μὲ πόθον δριμὺν τὴν φιλτάτην μητέρα.
Δύστηνος μήτηρ, μ' ὁποίαν ψυχὴν τὴν ἀπαίσιον φήμην
Ἤκουσες, φθᾶσαν ἐκ γῆς Καλαυρῶν; τὰς βελόνας ἀφεῖσα,
Ῥίψασα κάτω τὰς χεῖρας, ἐγκλίνασα κάτω τὸ γόνυ,
Ἔργον χειρός σου κ' ἑτοίμην σχεδὸν τὴν ἐσθῆτα τοῦ τέκνου
Εἶδες φιλοῦσα, καὶ σπαίροντας λόγους ἐφώνησες τότε·
« Χεῖρες ἐσπάραξαν, χεῖρες δημίων τῶν τέκνων τὰ μέλη! »
Κάλλιον ἦτο μικροὶ ν' ἀποθάνουν ὁ πρῶτός των ὅτε
Γέλως διέλαμψε! κάλλιον ἦτο τὸ ξίφος κρατοῦντες
Πρόμαχοι, φίλοι πατρίδος, ναυμάχοι Λατῖνοι νὰ πέσουν!
Ἔμελλε τότε τῆς πάλης ἡ μέθη τὸν νοῦν των νὰ σείῃ,
Ἔμελλε τότε γλυκὰ νὰ θωπεύῃ τὰ κρύα των χείλη,
Μάχης παράφορον πάθος, ἐκδίκησις, ἔρως πατρίδος,
Χάρις τριπλῆ γλυκυτέρα πασῶν τῶν χαρίτων τοῦ κόσμου.
Ὅταν ἑτοίμη πρὸς τ' ἄλλα νὰ τρέπηται ἄκρα τοῦ κόσμου,
Ἄπονος νὺξ τῆς μελαίνης χλαμύδος τὰ κράσπεδα πτύσσῃ,
Κ' ἔτι τὸ θλῶμενον φῶς τὴν αὐγὴν δὲν στολίζῃ μὲ ῥόδα,
Οἴμοι, ποσάκις ἐπλάνα ὁ ὕπνος τὸν ἄγριον πόνον!
Κάματος σ' ἔῤῥιπτε τότε βαρὺς εἰς τὴν ἄχαριν κλίνην,
Ὅπου βαυκάλημ' ἀντήχει ποτὲ τὴν ψυχήν σου φαιδρύνον·
Ὄνειροι τότε γλυκεῖς σοῦ ἠπάτων, δειλαία, τὰς φρένας,
Ἤκουες πλάνον φωνὴν, τὴν φωνὴν τῶν ἰδίων σου τέκνων,
Ἤκουες κρότον ξιφῶν συρομένων, καὶ πάλλουσα τότε
Ἤνοιγες ἄμφω τὰς χεῖρας κ' ἐκράτεις σφιγκτὰ τοὺς υἱούς σου.
Τρέπεται τ' ὄνειρον, φεῦ, μετ' ὀλίγον εἰς καίριον ἄλγος!
Οὕτω τὸ πότισμα νέαν παρέχει ζωὴν εἰς τὰ ῥόδα.
Ἥλιος ὅμως ἐὰν φλογερὸς ἐπιχύνῃ τὸ πῦρ του,
Κλίνουν τὰς κάλυκας κάτω νωθρὰ, μαραινόμενα πάλιν.

Θαῦμα γραφίδος, εἰκόνα Δεσποίνης ἡ γῆ τοῦ πατρός μου
Θεῖον εἰς ἕνα ναὸν, τῆς ἀμώμου παρθένου λατρεύει.
Χάριν καὶ φῶς οὐρανῶν ἐπιχύν' ἡ μορφὴ τῆς εἰκόνος,
Τρέμων πᾶς λάτρις τὰ γόνατα κλίν' εἰς τὴν γῆν αὐτομάτως.
Εἶδα ποτὲ τὴν ἀθλίαν ἐμπρὸς τῆς εἰκόνος πεσοῦσαν,
Εἶδα τοὺς θρήνους της κ' ἤκουσ' αὐτὴν ἀλγεινῶς εὐχομένην.
« Ἵλεως, Ἄνασσα πόνων, τὴν ἄπαιδα βλέπε μητέρα,
Οἶκτον αἰτεῖ τῆς ψυχῆς μου τὸ μέγα, τ' ὀλέθριον ἄλγος.
Πόνος ἑπτάλογχος, Δέσποινα, σείει τὸ θεῖόν σου στῆθος,
Δάκρυα χύνεις πικρὰ τὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος ὁρῶσα,
Κ' ἔλεος ἄνωθεν κ' οἶκτον αἰτεῖς διὰ σὲ, δι' ἐκεῖνον.
Οἴμοι τὴν μαύρην! μοῦ τήκει τὸ στῆθος τῶν τέκνων ὁ πόνος,
Μόνη δὲ σὺ τὸν ἀκοίμητον σκώληκα τοῦτόν μου βλέπεις,
Μόνη τῶν σπλάγχνων μου βλέπεις τοὺς πόθους, τοὺς φόβους καὶ τ' ἄλγη.
Ὅπου μὲ φέρουν οἱ πόδες τὴν δύστηνον, πόνος μὲ καίει,
Πόνος δριμὺς τὸ ταλαίπωρον στῆθος αὐτὸ βασανίζει.
Μόλις εὐθύνω μακρὰν τῶν ἀνθρώπων τὴν τρέμουσαν σάρκα,
Δάκρυα ῥέουν καὶ βρέχουν πικρὰ τὰς ἰσχνὰς παρειάς μου,
Κ' ἔνδον ῥαγίζ' ἡ ψυχή μου.... τῶν τέκνων ἡ μνήμη μὲ καίει.
Ὅταν ὁ δίσκος τοῦ Φοίβου τὰς πρώτας ἀκτῖνας ἐκχύνῃ,
Πάντοτ' ἐπάνω τῆς κλίνης μ' εὑρίσκει πικρὰ στοναχοῦσαν.
Κόψασ' αὐτὰ, Βασιλὶς, διὰ Σὲ τοῦ ἐξώστου μου τ' ἄνθη,
Πλήρεις δακρύων ἀφῆκα τὰς γάστρας. Φεῦ, δύο στεροῦμαι
Παίδων ἐγὼ, ἐνῷ σὺ, Θεομήτωρ, θρηνεῖς μόνον ἕνα.
Εἶδες αὐτὸν καὶ μὲ μύρα τὸ θεῖον ἐῤῥάντισες σῶμα,
Θνήσκοντας ὅμως ἐγὼ τοὺς ἀθλίους υἱοὺς δὲν ἠσπάσθην.
Δύστηνος εἶμαι Σοῦ μᾶλλον, ὁ λόγος μου μή σε βαρύνῃ!
Σὺ μακαρία ἐμὲ τὴν ἀλγοῦσαν θνητὴν εὐσπλαγχνίσου.
Σπεῦσον καλοῦσα πρὸς Σὲ, Βασιλὶς, τὴς ἀθλίαν ψυχήν μου,
Ἔνθα τὰ τέκνα προσμένουν τὴν οὕτω πονοῦσαν μητέρα.
Ἵλεως πρός με τὸ βλέμμα σου τεῖνε, σεπτὴ Θεομήτωρ!

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ.*

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

'Αργὸς ἠχῶν καὶ πένθιμος ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν
Ὁ κώδων ψάλλει τὴν πικρὰν τοῦ τάφου ψαλμῳδίαν.
Τὰ λυπηρὰ κτυπήματα σημαίνουν διαβάτην
Πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν του χωροῦντα τὴν ἰσχάτην.

(ΣΧΙΛΛΕΡΟΣ).

Οταν ὠχρὸς, πολύδακρυς
Τοὺς λογισμοὺς ἀφίνω,
Καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἔρημος
Τὸν πόδα διευθύνω,
Πικρὰν εὑρίσκω πάντοτε
Ὀργῆς ἢ θρήνων ὕλην,
Κ' ἔχω φωνὴν θρηνοῦσαν ἢ ὀργίλην.

Ῥοδόχρουν ὅπου κ' ἔντεχνον
Καὶ θείων ἔργων πλήρη
Ἡ δαιμονί' ἀκρόπολις
Τὴν κεφαλὴν ἐγείρει
Ὑπ' οὐρανὸν ἀνέφελον,
Εἰς μυροβόλον κλίμα,
Ἐκεῖ πλησίον ἔφερα τὸ βῆμα.

* ... Συμπλέκεται δὲ (ὁ ἑνδεκασύλλαβος στίχος) κομψῶς μετὰ τοῦ δεκαπενταπενταπεντα

Σιωπηλὴν ἀπήντησα
Ἀνθρώπων συνοδίαν,
Καὶ ἱερέων ἤκουσα
Πενθίμων ψαλμῳδίαν,
Καὶ τρυφερὰν καὶ πρόμοιρον
Ἐκφερομένην εἶδα
Θῦμα θανάτου, κόρην Ἑλληνίδα.

Ἰδέτε την! Λευκόπεπλος
Ὠθεῖται πρὸς τὸ μνῆμα
Σταυρόνουσα τὰς χεῖράς της
Εἰς ἅγιόν τι σχῆμα,
Καὶ τόσον φαίνετ' εὔχαρις,
Ὥστε ὁ νοῦς πλανᾶται
Καὶ λέγεις «Δὲν ἀπέθανε, κοιμᾶται».

Κοιμᾶσαι, πλὴν ἐδῶ ποτὲ
Δὲν θέλεις ἐξυπνήσει,
Καὶ Ἰταλὸς ἐπέπρωτο
Τὴν λύραν νὰ τονίσῃ
Καὶ θρήνων ἔπη, σύμμικτα
Μὲ δάκρυα, νὰ ψάλῃ
Ἐπὶ τ' ἄβρὰ, τ' ἀνωφελῆ σου κάλλη.

Ἐκ τῶν ὑγρῶν σπηλαίων του,
Ἔνθα τὴν κόμην νίπτει,
Λαμπρότερος ἢ πρότερον
Ὁ φοῖβος ἀνακύπτει,
Ἀλλ' ἂν καλύψῃ τ' ὄμμα μας
Ἡ πεπρωμένη σκέπη,
Νύκτας μακρὰς νὰ κοιμηθῶμεν πρέπει.

Ἡ μοῖρα καὶ τὰ κάλλιστα
Τοῦ κόσμου τραυματίζει.
Ὡς ῥόδον ὃ μαραίνεται
Σχεδὸν καθὼς ἀνθίζει,
Ὁμοίως, ὦ κοράσιον,
Τὸ εὔχαρί σου σῶμα
Θὰ γίνῃ μετ' ὀλίγον φροῦδον χῶμα.

Ἡ γῆ λοιπὸν θὰ δέχεται
Τὸ πρόσωπον τὸ κρύον,
Ἐξ οὗ ποτε μειδίαμα
Ἠκτινοβόλει θεῖον;
Ἡ γῆ λοιπὸν τὰ σπλάγχνα της
Ἀνάγκη νὰ εὐφραίνῃ
Τὴν σάρκα τὴν καλὴν ἐνσαρκουμένη;

Ἀλλ' ἴσως ὁ πικρότερον
Τὴν σήμερον δακρύων
Εἶν' ὁ θηρεύων τ' ὄλβιον
Τῶν πόθων του βραβεῖον,
Ὁ τάλας ὅστις ἤλπιζεν
Ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν
Νὰ σ' ὁδηγήσῃ νύμφην μακαρίαν.

Κ' ἴσως ἐν σοὶ τοῦ Ἔρωτος
Τὸ κράτος ἐνιδρύθη,
Τὸ κράτος ὃ βδελύσσεται
Τῶν ἀγενῶν τὰ στήθη,
Καὶ εἶχεν ἴσως ἕτοιμα
Ἡ μήτηρ ἡ δειλαία
Τοῦ γάμου σου φορέματα ὡραῖα.

Εἰς τὴν ἐρήμην κοίτην σου
Πλὴν τώρα γονατίζει,
Καὶ κλαίουσα τὴν ὄψιν της
Τὴν σεβασμίαν σχίζει,
Καὶ βλασφημ' ἡ ταλαίπωρος,
Πηγὴν πολλῶν δακρύων,
Τὴν ὥραν τῶν πικρῶν Σου γενεθλίων.

Ὠχρὸν καὶ σύννουν κ' ἔρημον
Εἰς κλίματα παντοῖα
Σκληρὰ μὲ τήκει μέριμνα,
Σκληρὰ μὲ φέρει βία,
Καὶ πούποτε τὸν πόδα μου
Δὲν θέλω σταματήσει,
Ἂν θάνατος τὸν ῥοῦν του δὲν κρατήσῃ.

Ὦ σὺ, παρθένε, τ' ὄλβιον
Διαιτωμένη δῶμα,
Ἐμὲ τὸν ψάλτην πρόσφυγα
Ἰδὲ μ' ἐλέους ὄμμα,
Τὸν ψάλτην ὅστις ἔσπευσε
Νεκρώσιμον νὰ ψάλῃ
Ἐπὶ τ' ἀβρά, τ' ἀγγελικά σου κάλλη.

Ο ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΟΣ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Σας ἀφίνω, πτηνὰ τῆς Ἑλλάδος,
Μελῳδοὶ τῶν δασῶν σᾶς ἀφίνω,
Τῆς ψυχῆς μου τὸν πόθον ἐκχύνω,
Ὦ ἐδάφη σεπτὰ τῆς Παλλάδος.

Τὸ οὐράνιον τοῦτό σας κλίμα
Ἐπ' ἐμὲ ὡσεὶ μύρον ἐχύθη,
Τυπωμένην κρατῶ εἰς τὰ στήθη
Τῆς Ἑλλάδος τὴν γῆν καὶ τὸ κῦμα.

Ὡς τοῦ δένδρου κοπτόμενος κλάδος,
Ἔχων φύλλα ξηρὰ, μαραμένα,
Κ' ἐγὼ οὕτω μακρὰν εἰς τὰ ξένα
Θέλω κλαίει τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος.

ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΕΡΩΣ.

('Εκ τῶν τοῦ ΙΩΣΗΦ ΡΕΓΑΛΔΗ).

Aimer, prier, chanter, voilà toute ma vie.
LAMARTINE.

Εις τὴν ἀθλίαν αὐτὴν ζωήν μου
Ἄγγελος ἦλθε, τὴν ὕπαρξίν μου
Ἀρωματίσας μὲ μελῳδίαν
Ἐπουρανίαν.

Τρίχορδον λύραν μ' ἔφερε κ' εἶπε·
« Τὸ ἔμβλημά της θρῆνοι καὶ λύπαι ».
Ἄκανθαι ὅπου καί τινες κρίνοι,
Ταύτην ἀφίνει.

Τρεῖς εἶχες λάβει χορδὰς, ὦ λύρα,
Ἀπὸ ἁγίαν ἀγγέλου χεῖρα,
Κ' ἤχησε πᾶσα πέριξ ἡ χώρα.
Ἔσπασαν τώρα!

Μύρα ἡ πρώτη ἔπνεε θεῖα,
Κ' ἔχυνε μύρα ἡ συμφωνία
Τῆς μελῳδίας καὶ τῆς μολπῆς της
Ἦτο ἡ Πίστις.

Καὶ ἡ δευτέρα ἐμοσχοβόλει
Καθὼς τὸ ῥόδον, κ' ἔλεγον ὅλοι·
Τέρπει καρδίας, γάμων ἡγεῖται,
Ἐλπὶς καλεῖται.

Ὡς ἡφαιστεία ἔκαιε κοίτη
Κ' ἔῤῥιπτε φλόγας πυρὸς ἡ τρίτη,
Οἱ δάκτυλοί μου ἔκαιον ὅλοι
Σπινθηροβόλοι.

Οἴμοι! ἐκείνη ἥτις ἐπέρα,
Τῶν ἄλλων δύο κραταιοτέρα,
Τὰ τεθλιμμένα νέα μου στήθη,
Ἔρως ἐκλήθη.

Εἰς τὸ πατρῷον ποσάκις δῶμα
Χορδὴν τὴν πρώτην, μικρὸς ἀκόμα,
Ἔθιξα ψάλλων κ' εὐχὰς ὑψόνων
Πρὸ τῶν εἰκόνων!

Κ' εἰς τόπους ξένους κ' εἰς γῆν ἐρήμην,
Ὁπότε πόνων ἔμπλεως ἤμην,
Ἤνοιγα τότε ἔνθουν καρδίαν
Εἰς τὴν Θρησκείαν.

Ἀλλ' ἐπλανήθη ὁ νοῦς μου, δύων
Εἰς τοὺς κευθμῶνας τῶν μυστηρίων,
Καὶ τὴν ψυχήν μου ἔσφιγξε κρύα
Φιλοσοφία.

Ἀμφιβολίας μ' ἔσεισε δαίμων,
Δι' ὃ καὶ δράττω τὴν λύραν τρέμων,
Καὶ τῶν χορδῶν της θλῶ τὴν ἀρίστην,
Χάνω τὴν Πίστιν.

Ἀπὸ τὴν Πίστιν ὠρφανευμένη,
Φεῦ! ἡ δευτέρα ἄγονος μένει,
Κ' αἱ μελῳδίαι εἰς παραφώνους
Τρέπονται τόνους.

Μ' ἐφάνη τότε ἡ φύσις πᾶσα
Εἰς νύκτα τάφου μεταναστᾶσα,
Εἶδα τὴν Πύλην τὴν οὐρανίαν
Μ' ἀπελπισίαν.

Ἡ τῆς Ἐλπίδος χορδὴ, κ' ἐκείνη
Συνθλᾶται τότε καὶ μὲ ἀφίνει·
Ἔρως δὲ μόνος, καρδίας χλεύη,
Τί χρησιμεύει;

Ἀπὸ πικρίας ποτιζομένη,
Θερμή μου φίλη, ἡ ἐρωμένη,
Ἄγωμεν, μ' εἶπεν, εἰς ἄλλο μέρος,
—Θάνατος κ' Ἔρως.—

Ἔρως, καὶ Πίστις, κ' Ἐλπὶς ἁγία,
Τούτους τοὺς φθόγγους θέλ' ἡ καρδία . . .
—Θάνατος κ' Ἔρως—ἔχει γραμμένον
Τὸ πεπρωμένον.

Πίστεως ἄνευ, ἐλπίδος δίχως
Φροῦδος τῆς λύρας εἶναι ὁ ἦχος,
Καὶ ἡ χορδή της ἡ τρίτη μένει
Συντεθλασμένη.

Φεῦ! ἡ ζωή μου πλέον ἐκλείπει,
Καὶ τοῦ ὀργάνου παύουν οἱ κτύποι,
Παύει, καθώς τις αὖρα νυκτία,
Ἡ μελῳδία.

Ὁ στέφανός μου κατεξηράνθη,
Δὲν ἔχει φύλλα, ἔχασε τ' ἄνθη . . .
Ἀπὸ τὴν σάρκα τὴν ἀσθενῆ μου
Φεύγ' ἡ ψυχή μου.

Φεύγει πρὸς νέφη ῥόδινα, θεῖα,
Ὅπου ἀγγέλων πετᾷ χορεία,
Καὶ ἰδοὺ λύρα λάμπει ἑτέρα
Φαεινοτέρα.

Μακαριότης μᾶς περιμένει.
Ἄγωμεν, φίλη βασανισμένη,
Ὅπου στενάζει ἐν εὐθυμίᾳ
Λύρα γλυκεῖα.

Μὲ τὴν κακήν μου παλαίων μοῖραν,
Τὴν ἀνθρωπίνην ἔθραυσα λύραν,
Χάρις πλὴν θεία ἄλλην μοὶ δίδει
Ἄφθαρτον ᾠδή.

Λάβε τὴν λύραν τὴν αἰωνίαν
Χύνουσα, φίλη, τὴν ἁρμονίαν·
Ἓν ἄστρον ἄλλο τοῦ παραδείσου
Εἶν' ἡ μορφή σου.

« Ἔρως, καὶ Πίστις, κ' Ἐλπὶς ἁγία »
Ψάλλει τῶν ἄστρων ἡ μελωδία,
Κ' ἡμεῖς ἐπάνω λαμπροῦ ἀστέρος
—Θεὸς καὶ Ἔρως.—

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ὅλ' ἡ φύσις ἐκοιμᾶτο
Ἐν ἀγκάλῃ νηνεμίας,
Πούποτε δὲν ἐμυκᾶτο
Ἡ κραυγὴ τῆς τρικυμίας,
Ὕπνος ἔρωτος ἐδέσποζε
Πᾶσαν τὴν περιοχήν.
Ἀπὸ μόνον τοῦ δρυμῶνος
Ἡ φωνὴ τῆς ἀηδόνος
Ἀντελάλει κ' ἐβαλσάμονε
Τὴν ἀλγοῦσάν μου ψυχήν.

Ἡ φωνή της ἡ γλυκεῖα
Ἦτο ὕμνος ἁρμονίας,
Καὶ τὰ ῥόδα καὶ τὰ ἴα
Καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πρωΐας,
Τὸ πᾶν ἦτο ὡς εἰς ἔκστασιν
Ὑπὸ τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ.
Ἡ ψυχή μου, μεθυσμένη
Κ' ἐν ἀγνοίᾳ ἀποσπωμένη,
Ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐνήχετο
Εἰς τὸν ὕμνον τοῦ πτηνοῦ.

Ὕπνος μ' ἔλαβε, γλυκεῖα
Συμφορῶν καὶ πόνων λήθη,
Τῆς μολπῆς ἡ ἁρμονία
Εἰς τὸν ὕπνον ἐνεχύθη
Καὶ μ' ἐφάνη θέ' ἀπόκρυφος,
Ἄλλος πόντος, ἄλλη γῆ.
Τότε κόρη καταβαίνει,
Ἐλαφρὰ κυμαινομένη
Ἀπὸ τ' οὐρανοῦ τὰ δώματα
Μὲ κιθάραν φωταυγῆ.

Ἀπὸ τὸ γλαυκόν της ὄμμα
Οἶκτος παραδείσου ῥέει,
Γέλως εἰς τ' ὡραῖον στόμα
Ὡς ἀγγέλου γέλως πλέει,
Ἡ ξανθή της κόμη χύνεται
Εἰς τὸν τράχηλον λυτή.
Εἰς τὸ στῆθός της τ' ὡραῖον,
Τῆς αὐγῆς τὰ μύρα πνέον
Δροσοβόλον τριαντάφυλλον
Ἡ παρθένος μου κρατεῖ.

Μακαρί' αὐτή! Εὐφράνθη
Θάλασσα καὶ γῆ ἐμπρός της,
Καὶ τὸ φύλλωμα καὶ τ' ἄνθη
Ἐχρυσοῦντο μὲ τὸ φῶς της,
Καὶ ὁ νοῦς μου ἐκυμαίνετο
Ὡς εἰς πέλαγος φωτός.
Μεστὴ κάλλους καὶ χαρίτων,
Οὐρανοῦ ψυχή τις ἦτον
Καταβαίνουσα παρήγορος
Εἰς τὰς ὥρας τῆς νυκτός.

Ἦλθ' ἐγγύς μου (πλάσμα θεῖον!)
Εἶδα δὲ τὴν ἀηδόνα,
Πνεῦμ' ἀδελφικόν, πλησίον
Στᾶσαν ἐπὶ μύρτου κλῶνα·
Ἔκρουεν αὐτὴ τὴν λύραν της,
Ἐκελάδει τὸ πτηνόν.
Ἀνεμίχθη κ' ἦτο μία
Ἡ διπλῆ των μελῳδία
Τὴν μολπὴν τριγύρω χύνουσα,
Τὴν μολπὴν τῶν οὐρανῶν.

Ἀπὸ τοῦ πτηνοῦ τὸν τόνον
Ἀτελεύτητος, γλυκεῖα
Εἰς τὴν χλόην τῶν δρυμώνων
Ἐγεννᾶτο μελῳδία,
Κ' ἐκ τῆς λύρας ἐξεπέμπετο
Ἀνθρωπίνη στοναχή.
Εἰς ἓν τότ' ἐμίχθη κρᾶμα
Ἄνθρωπος καὶ φύσις ἅμα,
Κ' ἐξ αὐτῶν διπλῆ ἐχύνετο
Πρὸς τὸν Ὄντα προσευχή.

Καὶ ἀντήχει λέξις θεία,
Ἡ τὸ φῶς τοῦ κόσμου δοῦσα,
Ἡ κινοῦσα τὰ στοιχεῖα,
Ἡ τὸ σύμπαν διοικοῦσα,
Τῶν αἰώνων τὸ προσδόκημα,
Τοῦ Ὑψίστου ἡ πνοή.
Λέξις ἦχει, ναί, βοῶσα,
Ἥτις πανταχοῦ πετῶσα
Εἶναι ἡ λαμπὰς τοῦ μέλλοντος,
Τῶν ἀνθρώπων ἡ ζωή.

Καὶ τὰ χείλη μου τὴν εἶπον
Δὶς τὴν λέξιν τὴν ἁγίαν,
Καὶ ἀπέπλυνον τὸν ῥύπον
Ὅστις μ' ἔσχε τὴν καρδίαν,
Καὶ τὸ σύμπαν ἀνεσκίρτησεν
Ἀπὸ κρύφιον παλμόν.
« Ἔρως » εἶπον δίς. Ὁ ἔρως,
Ὁ δεσπόζων εἰς πᾶν μέρος,
Μοῦ ἀπέσυρε τὸ κάλυμμα
Τῶν γήϊνων ὀφθαλμῶν.

Ἔρως... Ἔρως... ὁμοφώνως
Τὸ πτηνὸν κ' ἡ λύρα λέγει·
Καὶ οἱ βράχοι τοῦ δρυμῶνος,
Καὶ ἡ θάλασσα κ' ἡ στέγη
Τοῦ οὐρανοῦ καλοῦν τὸν ἔρωτα
Ἐν κρυφίῳ στεναγμῷ.
Τίς ἀρχάγγελος τὰ σείει;
Φεῦ, ἡ ὄψις μου δακρύει,
Ὅλος τρέμω, πάθους ἔμπλεως
Πρὸς τὸν οὐρανὸν ὁρμῶ.

Γονατίζω, τὴν παρθένον
Πλησιάσας τὴν ἁγίαν,
Καὶ μεθ' ὅρκων κ' ἐπιμένων
Τῆς ὑπόσχομαι λατρείαν.
Μ' εἶδε, τὴν δεινὴν νοήσασα
Ταραχὴν τοῦ λογισμοῦ,
Καὶ τὸ ῥόδον ὃ ἐφόρει
Μοὶ προσέφερεν ἡ κόρη.
Ἄφησε τὴν λύραν κ' ἔκλαυσε,
Σιωπῶσα μετ' ἐμοῦ.

Μέσῳ δύο ἡνωμένων
Παλαμῶν, ἐν ἱκεσίᾳ
Ἀμφοτέρων εὐχομένων
Ἡ ψυχὴ κατέστη μία,
Παρελθὸν καὶ μέλλον ἥνωσεν
Εἰς ἓν φίλημα θερμόν.
Ὦ, καλότυχα τὰ χείλη,
Λέγοντα « Σ' ἐρῶμαι, φίλη! »
Ὅτ' ἓν δάκρυον ἐκθλίβεται
Μὲ τὸ πῦρ τῶν στεναγμῶν!

Ὦ παρθένε! εἶπον τρέμων,
Ἄγγελοι τοῦ παραδείσου
Μὲ φρουροῦν· ὢ, εἶμ' εὐδαίμων
Ἐν τῇ λάμψει τῆς μορφῆς σου.
Βασιλεύων ἐν τῷ κάλλει σου
Ἄλλο σκῆπτρον δὲν ζητῶ.
Ἡ μορφή σου μὲ καλλύνει,
Ἡ χαρά σου μὲ φαιδρύνει,
Μ' ἕνα σου παλμὸν, μ' ἓν φίλημα
Οὐρανόφοιτος πετῶ.

Δὲν κατάγομ' ἐκ πλουσίων,
Οὔτε τίτλοι μὲ στολίζουν,
Οὔτε πρῷραι πολλῶν πλοίων
Δι' ἐμὲ τὸν πόντον σχίζουν,
Δὲν χαυνόνω τὴν διάνοιαν
Εἰς συμπόσι' ἀνθηρά.
Δόξαν ἤλπισα ζητήσας,
Ἀλλ' ὁ κόσμος, διαλύσας
Τὰς ἐλπίδας, μ' ἐγκατέλιπεν
Ἐν ἀπάτῃ θλιβερᾷ.

Σὺ πετᾷς μ' ἀγγέλου πτῆσιν,
Σὺ, Θεά, κ' ἐγὼ φυλάττω
Τῆς σαρκὸς τὸν χοῦν, τὴν φύσιν
Τῆς ἰλύος ἐδῶ κάτω,
Ὅπου μ' ἔῤῥιψεν ἑρπόμενον
Τοῦ Ὑψίστου ἡ βουλή.
Ἀλλ' ὁ ἔρως μὲ ἀγνίζει,
Ἔρως ὅστις μὲ φλογίζει,
Καὶ πρὸς τ' ἄνω ὑπεράνθρωπον
Κ' ἴσον Σοῦ μὲ προσκαλεῖ.

Φέρε με πρὸς τὰς ἁγίας
Ἀναμνήσεις τῆς Παλλάδος,
Πρὸς τὴν γῆν τῆς εὐφυΐας,
Πρὸς τὸ κῦμα τῆς Ἑλλάδος,
Ν' ἀσπασθῶ τὸν χοῦν τὸν φέροντα
Τῶν ἡρώων τὴν σποδόν.
Πρὸς τὸν Νεῖλον, ὦ θεά μου,
Ὥθησον τὰ βήματά μου,
Εἰς τὰς πυραμίδας φέρε με
Δαφνοφόρον ἀοιδόν.

Ῥῦσον μ' ἐκ τῆς ἀσπλαγχνίας
Τοῦ κτηνώδους Βεδουΐνου,
Εἰς ἐρήμους τὰς ἀγρίας
Σῶσον μ' ἐκ παντὸς κινδύνου,
Ἂς ἠχήσ' εἰς Ἡλιούπολιν
Τῆς κιθάρας ἡ ᾠδή.
Ῥύθμισον Σὺ τ' ᾄσματά μου,
Κλαῖε εἰς τὰ δάκρυά μου,
Κ' ἡ Ἀνατολὴ κατάθαμβος
Τὴν Θεάν μου θέλ' ἰδῆ.

ΑΙ ΓΡΑΦΑΙ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ἐν ταῖς Γραφαῖς ὁ νοῦς τοῦ Κόσμου
Θεὸς καὶ Λόγος ἐξηγεῖται·
Εἶπεν «Ἂς γίνῃ» καὶ κινεῖται
Τὸ Χάος πνέον ὀργασμόν.

Τὸ Χάος φρίσσει καὶ μυκᾶται
Καὶ πλέουν εἰς τὸ φῶς στοιχεῖα,
Σκιρτοῦν φυτὰ, σκιρτοῦν θηρία
Εἰς τὴν ζωῆς τὸν ἀσπασμόν.

Εἶπεν «Ἂς γίνῃ» κ' ἐν τῷ ἅμα
Ὁ ἄνθρωπος εἰς τύπον θεῖον
Δημιουργεῖται, σκῆπτρον σείων
Δυνάμεως καὶ προσταγῆς.

Τάξεις ἀγγέλων, γῆ, ἀστέρες,
Τονεῖτε ἱερόν τι ᾆσμα·
Ἂς ψάλωμεν τὸ θεῖον πλάσμα,
Τὸν πρῶτον ἄνθρωπον τῆς γῆς.

Ἀδὰμ εὐδαίμων!.. ἐν ἐκστάσει
Βλέπει τὰ ἔργα τοῦ Ὑψίστου
Καὶ οἱ σπινθῆρες τῆς ψυχῆς του
Τοῦ πυρακτοῦν τοὺς ὀφθαλμούς.

Θαυμάζει κύκλω του τὴν φύσιν
Πλουσίαν δωρημάτων θείων,
Καὶ εἰς τὸ ἄπειρον εἰσδύων,
Βαρεῖς προπέμπει στεναγμούς.

Ἀλλὰ πρὸς τὸν δημιουργόν του
Τὸν πρῶτον ὕμνον πῶς νὰ χύσῃ;
Ἐντὸς τοῦ στόματός του φρίσσει
Παλμὸς καὶ ῥοῦς ἁρμονιῶν . . .

Ἀπὸ τ' ἀνήσυχά του χείλη
Ὁ λόγος εὔκολος ἐκβαίνει,
Ὅστις ταχὺς παντοῦ προβαίνει
Δημιουργὸς κοινωνιῶν.

Ο ΑΔΑΜ ΚΑΙ Η ΕΥΑ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ἐπλήθυνον τὴν ἐξορίαν
Μὲ γένος ἄμοιρον ἐλπίδων.
Μάτην τὸ πρῶτον τέκνον εἶδον
Ὡς βάλσαμον τῶν συμφορῶν.

Φεῦ! ὁ πρωτότοκος υἱός των
Κατηραμένος ἐγεννήθη,
Ὡς προῖκα φέρων εἰς τὰ στήθη
Τὸν ὄφιν τὸν φαρμακερόν.

Ὦ φαῦλε Κάϊν . . . εἰς τὸν νοῦν του
Σατανικὰ συρίζουν ἔπη,
Καὶ φθονερὸς τὸν Ἄβελ βλέπει,
Καὶ πνέει μῖσος καὶ ὀργήν.

Εἰς τὸν βωμὸν Θεοῦ ἀγάπης
Τοῦ ἀδελφοῦ τὸ αἷμα χύνει·
Κεῖται ὁ Ἄβελ, ἐν γαλήνῃ
Ἐξηπλωμένος εἰς τὴν γῆν.

Ὅσιε Ἄβελ, ὢ ἐγείρου
Καὶ σπεῦσον συγχωρῶν τὸν φόνον!
Οὐαί! πρὸ τοῦ Κυρίου μόνον
Οἱ τελευτῶντες ἐξυπνοῦν.

Ἡ σὰρξ αὐτὴ ὠχρὰ καὶ κρύα,
Καὶ τὰ νεκρὰ τὰ βλέμματά του
Τὴν πρώτην νίκην τοῦ θανάτου
Εἰς τοὺς λαοὺς διακοινοῦν.

ΕΜΒΑΤΗΡΙΟΣ ΡΩΜΑΪΚΟΣ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΒΟΥΛΒΕΡ).

Ἔμπροσ Ῥωμαῖοι, ἐμπρὸς ἀνδρεῖοι!
Ἐξαναστᾶσα ἡ Ῥώμη, σείει
Τὸ μέγα δόρυ καὶ σᾶς καλεῖ.
Κατηραμένοι, ἄνανδροι ὅσοι
Ὑπὲρ τῶν νόμων δὲν ὁπλισθῶσι,
Κατηραμένοι ὅλ' οἱ δειλοί.

Κάϊν τῆς Ῥώμης ἂς ἦναι ὅστις
Εἰς τὸν ἀγῶνα δὲν τρέχει σώστης
Νόμων πατρώων κ' ἐλευθερίας.
Ἡ γῆ τὴν σάρκα του νὰ μὴ λύσῃ,
Καὶ τὴν ψυχήν του νὰ τιμωρήσῃ
Δαυλὸς κολάσεως αἰωνίας.

Ζέφυρε, φύσα εἰς τὰς σημαίας,
Ἥλιε, χρύσωσον τὰς ῥομφαίας,
Ἅγιον Πνεῦμα,
Κραταίωσόν μας τὴν δεξιάν.
Αἱ σάλπιγγές μας φωνὴν μεγάλην
Ἂς μεταδώσουν, φέρουσαι πάλιν
Τῶν προπατόρων μας τὴν Θεάν.

Μὲ βῆμ' ἂς τρέξωμεν θαῤῥαλέον
Ὡς εἰς παράταξιν βασιλέων,
Ὡς εἰς εὐφρόσυνον γάμου γεῦμα.
Ζέφυρε, φύσα εἰς τὰς σημαίας,
Ἥλιε, χρύσωσον τὰς ῥομφαίας,
Ἅγιον Πνεῦμα,
Κραταίωσόν μας τὴν δεξιάν.

Ἐμπρὸς ἀνδρεῖοι! Σπείρατε τρόμον
Εἰς τοὺς τυράννους, ὑπὲρ τῶν νόμων
Συνασπιζόμενοι, ἰσχυροί.
Εἰς σᾶς προσέχει ὁ κόσμος ὅλος,
Καὶ οὐρανόθεν ἡ φωτοβόλος
Σεραφεὶμ τάξις σᾶς θεωρεῖ.

Ὁ τὸν Ἀσσύριον τιμωρήσας
Θὰ ἔλθῃ μέτοχος τῆς ὀργῆς σας,
Τῆς τυραννίας θραύων τὰ σκεύη.
Ἁγιασμένη ἡ χεὶρ ἐκείνου,
Ὅστις ἐν ὥρᾳ δεινοῦ κινδύνου
Ὑπὲρ τῶν νόμων προκινδυνεύει.

Ζέφυρε φύσα εἰς τὰς σημαίας,
Ἥλιε, χρύσωσον τὰς ῥομφαίας,
Ἅγιον Πνεῦμα,
Κραταίωσόν μας τὴν δεξιάν.
Αἱ σάλπιγγές μας φωνὴν μεγάλην
Ἂς μεταδώσουν, φέρουσαι πάλιν
Τῶν προπατόρων μας τὴν Θεάν.

Μὲ βῆμ' ἂς τρέξωμεν θαῤῥαλέον
Ὡς εἰς παράταξιν βασιλέων,
Ὡς εἰς εὐφρόσυνον γάμου γεῦμα.
Ζέφυρε, φύσα εἰς τὰς σημαίας,
Ἥλιε, χρύσωσον τὰς ῥομφαίας,
Ἅγιον Πνεῦμα,
Κραταίωσόν μας τὴν δεξιάν.

Ἐμπρὸς, ἀνδρεῖοί μου, ὁπλισθῆτε·
Πῶς εἶσθε τέκνα μὴ λησμονῆτε
Τοῦ παγκοσμίου κατακτητοῦ.
Ἤγειρε δόξης παντοῦ τεμένη,
Ἔτρεμεν ὅλη ἡ οἰκουμένη
Καὶ εἰς τὰ μόνα νεύματ' αὐτοῦ.

Ἐὰν ἡ φήμη σας ἡ ἀρχαία
Εἶχεν ἐκλείψει, καὶ φρικαλέα
Σιγὴ κατεῖχε Βρούτων τὸ μνῆμα,
Ἐμπρός! ἡ φήμη πάλιν μεγάλη
Ἀπὸ τὴν γῆν σας θέλει προβάλει
Καθὼς ὁ Φοῖβος ἀπὸ τὸ κῦμα.

Ζέφυρε, φύσα εἰς τὰς σημαίας,
Ἥλιε, χρύσωσον τὰς ῥομφαίας,
Ἅγιον Πνεῦμα,
Κραταίωσόν μας τὴν δεξιάν.
Αἱ σάλπιγγές μας φωνὴν μεγάλην
Ἂς μεταδώσουν, φέρουσαι πάλιν
Τῶν προπατόρων μας τὴν Θεάν.

Μὲ βῆμ' ἂς τρέξωμεν θαῤῥαλέον
Ὡς εἰς παράταξιν βασιλέων,
Ὡς εἰς εὐφρόσυνον γάμου γεῦμα.
Ζέφυρε, φύσα εἰς τὰς σημαίας,
Ἥλιε, χρύσωσον τὰς ῥομφαίας,
Ἅγιον Πνεῦμα,
Κραταίωσόν μας τὴν δεξιάν.

ΑΣΜΑ ΤΩΝ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ακτινας ἐκπέμπουν αἱ λόγχαι μυρίας,
Καὶ λάμπουν οἱ θώρακες ὅπου περᾶτε.
Υἱοὶ μελαψοὶ τῆς χρυσῆς μεσημβρίας,
Υἱοὶ χρυσοχαῖται τῆς Ἄρκτου, ποῦ πᾶτε;

— Ἀπ' ὄρη καὶ δάση καὶ κύματ' ἀκόμα
Ἐρχόμεθ' ἀθρόοι, τὸ βῆμα ταχεῖς,
Κ' εἰς στίλβοντας στοίχους, εἰς στοίχους παχεῖς
Τοῦ Μοντερεάλου ζητοῦμεν τὸ Σῶμα. —
Μὲ χεῖρα στιβαρὰν, μ' εὐφρόσυνον καρδίαν
Οἱ μισθωτοὶ κρατοῦν τὴν λόγχην τὴν βαρεῖαν,
Τὴν λόγχην τὴν βαρεῖαν.

Ὦ σεῖς ἡγεμόνες, φρουρίων προστάται,
Οἱ πρῴην ὑψοῦντες τὸ μέτωπον γαῦρον,
Ὦ σεῖς Ἰταλοὶ, διὰ τί ὠχριᾶτε;
Τί τρέμετε; φάσμα μὴ βλέπετε μαῦρον;
— Τοῦ Μοντερεάλου τὸ ἄγριον Σῶμα
Πυκνὸν ἐναντίον ἡμῶν προχωρεῖ
Μὲ χάλκινα στέρνα, μὲ βῆμα βαρύ.
Ἐβάφ' ἡ σημαία του μ' αἵματος χρῶμα. —
Μὲ χεῖρα στιβαρὰν, μὲ καίουσαν καρδίαν
Οἱ μισθωτοὶ κρατοῦν τὴν λόγχην τὴν βαρεῖαν,
Τὴν λόγχην τὴν βαρεῖαν.

Ἐκεῖ ποῦ τῆς Ἄρκτου κοιμῶνται ἀνδρεῖοι,
Ὦ πένθιμ' ἰτέαι ἐνδόξων μνημάτων,
Τίς ἄνεμος ἆρα τὰ φύλλα σας σείει
Τὴν κρύαν σιγὴν τοῦ θανάτου ταράττων;
— Ὁ θάνατος σείει τὰ φύλλα μας μόνον.
Ἀπὸ τῶν μνημάτων νεκροὶ ἐκπηδοῦν
Ποθοῦντες τὰ τάγματ' αὐτὰ νὰ ἰδοῦν
Περιβεβλημένα μὲ δόξαν προγόνων. —
Ἐμπρὸς, ὦ μισθωτοί· μὲ καίουσαν καρδίαν
Ὑψώσατε θρασεῖς τὴν λόγχην τὴν βαρεῖαν,
Τὴν λόγχην τὴν βαρεῖαν.

Ὦ σεῖς οἱ δι' ἔργων μεγάλων ποθοῦντες
Περίδοξον φήμην καὶ στίλβον χρυσίον,
Ὦ σεῖς οἱ ψηφίσματα νόμων πατοῦντες,
Ὦ σεῖς ποῦ μισεῖτε ἀπράγμονα βίον·
Κεντᾶτε τοὺς ἵππους, ῥομφαίαν ζωσμένοι,
Τοῦ Μοντερεάλου ἰδοὺ οἱ στρατοί!
Δι' ὅποιον λόγχην βαρεῖαν κρατεῖ
Ἀνοίγουν ταμεῖα, κοσμοῦνται παρθένοι.
Ἐμπρὸς, ὦ μισθωτοί· μὲ καίουσαν καρδίαν
Ὑψώσατε θρασεῖς τὴν λόγχην τὴν βαρεῖαν,
Τὴν λόγχην τὴν βαρεῖαν.

ΕΜΒΑΤΗΡΙΟΣ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ανατελλουν θρασεῖς εἰς τὰ ὄρη
Γερμανοὶ κ' ἐκλεκτοὶ Νησιῶται.
Ἴδε πῶς τὸ μακρόσκιον δόρυ
Ἐπισείουν στιλπνοὶ στρατιῶται!
Μέγα Γάλλων κατέστρεψαν σῶμα
Εἰς Κρεσὺ, τὴν κοιλάδα τοῦ θρήνου,
Τότε ὅταν τοῦ ῥόδου τὸ χρῶμα
Μὲ τὸ χρῶμ' ἀντηλλάχθη τοῦ κρίνου.
Τῶν ἀνδρείων μας ἦσαν πλησίον
Αἱ φυλαὶ τῆς καλῆς Ἰταλίας,
Καὶ μ' αὐτὰς ἡ φυλὴ θαλασσίων
Οἰκητῶν τῆς χρυσῆς μεσημβρίας.

Οὐρρὰ, σαλπίγγων φθόγγοι!
Βουνὰ βοοῦν καὶ λόγγοι
Καὶ τρέμουν φοβερά·
Οὐρρὰ, οὐρρὰ, οὐρρά.

Ἴδε πῶς μὲ σπουδὴν καταβαίνει,
Ἴδε πῶς πᾶσα φάλαγξ προβάλλει,
Καὶ τὸ στράτευμα σύμπαν κυμαίνει
Ὡς θαλάσσης βαρύφωνος ζάλη.
Ἂς ἀνοίξουν αἱ θύραι, πολῖται,
Καὶ χρυσίου ἐξέλθετε πλήρεις.
Μίαν μόνην στιγμὴν ἂν ἀργῆτε,
Θ' ἀναβῶμεν τὰ τείχη ξιφήρεις.
Αἷμα τότε.... Κυττάξετε ποῖος
Ὁδηγεῖ τὴν λαμπρὰν ἐκστρατείαν!
Εἶναι πάντων ὁ πλέον ἀνδρεῖος
Μαχητὴς κ' ἔχει σπάθην ὀξεῖαν.
Οὐρρὰ, σαλπίγγων φθόγγοι!
Βουνὰ βοοῦν καὶ λόγγοι
Καὶ τρέμουν φοβερά·
Οὐρρὰ, οὐρρὰ, οὐρρά.

Σταυρὸν φέρει λευκὸν εἰς τὸν ὦμον
Ἐπὶ χλαίνης κοκκίνης ὡς αἷμα.
Ὅταν μάχεται, σπείρει τὸν τρόμον
Μὲ τὸ βλέμμα του, λέοντος βλέμμα.
Ὅταν βαίνῃ τὰ στέρνα προτάττων,
Τῶν αὐλῶν ταπεινοῦται ὁ τύφος.
Ἔχει στίλβοντα δάση δοράτων,
Ἄρχει πάσης τῆς γῆς μὲ τὸ ξίφος.

Εἰς τὴν μάχην, ὦ τάγματ' ἀνδρείων,
Κινηθῆτε μετ' ἤχου καὶ σάλου.
Ἐκεῖ λάμπει πολὺ τὸ χρυσίον,
Ὦ γενναῖοι τοῦ Μοντερεάλου.

Οὐρρὰ, τυμπάνων φθόγγοι!
Βουνὰ, κρημνοὶ καὶ λόγγοι
Ἂς τρέμουν φοβερὰ,
Οὐρρὰ, οὐρρὰ, οὐρρά!
Ἂς τρέμουν φοβερά!

ΣΤΕΝΑΓΜΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Καὶ τὸν Ἀπρίλιον βοᾷ βροντώδης τρικυμία
Καὶ ζοφερὰ νεφῶν πληθὺς περικυκλοῖ τὸν κόσμον·
Ἐπίσης καὶ ἡ τρυφερὰ τῶν παίδων ἡλικία
Ὄφιν πολλάκις ἀπαντᾷ ἐντὸς ἀνθῶν εὐόσμων.
Ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ὡρῶν τοῦ βίου μας τὸ νᾶμα
Ἀνάμεστον ἐκχύνεται χαρᾶς καὶ λύπης κρᾶμα.

Τὸν νοῦν μὲ ἄλγος εἰς τὰ πρὶν καὶ ἡ νεότης στρέφει,
Καὶ τὸ παρὸν τὴν ἐνοχλεῖ μὲ πόνους καὶ πικρίας,
Καὶ ὅμως λύει τὰ πικρὰ τῆς ἀλγηδόνος νέφη
Τὸ μέλλον μ' ἓν μειδίαμα ἐλπίδος οὐρανίας.
Εἰς τῶν σπηλαίων καὶ δασῶν τὴν πελιδνὴν σκοτίαν
Ὁ ἥλιος ἐνίοτε ἀκτῖνα χύνει μίαν.

Ὀδυνηρὸς τοῦ γήρατος δὲν εἶν' ὁ βίος ὅλος,
Πρὸς τ' ἄλγη ὅμως φαίνεται ἐπιῤῥεπὴς ἡ φύσις,
Καὶ πᾶσα τῆς ψυχῆς πληγὴ ἰαίνεται δυσκόλως.
Πικραὶ τῆς πρώην μας ζωῆς μᾶς τήκουν ἀναμνήσεις,
Καὶ δὲν γελᾷ καθὼς προτοῦ ἡ ποικιλόχρους ἶρις
Ὁπόταν ἦν' ὁ οὐρανὸς νεφῶν ἀγρίων πλήρης.

Ἂν τρικυμία δ' ἐκραγῇ πέριξ ἡμῶν λυσσῶσα,
Ἐρήμην ἔχομεν παντοῦ καὶ ἄξενον τὴν χώραν,
Καὶ βλέπομεν τὰ παίγνια μὲ ἀθυμίαν, ὅσα
Μᾶς ἔτερπον τὴν ἄφροντιν τῆς ἡλικίας ὥραν.
Ὁ νοῦς δ' ὅστις ἐγκαρτερεῖ ἀκμάζων εἰς τὸ γῆρας
Κλονεῖται ὑπὸ τὸν σκληρὸν βραχίονα τῆς μοίρας.

Η ΤΥΦΛΗ ΑΝΘΟΠΩΛΙΣ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Α'.

Ἀγορασατε μου τ' ἄνθη!
Τοῦ φωτός μου στερημένη,
Ἔρχομαι μακρόθεν ξένη
Καὶ τὸν οἶκτόν σας ζητῶ.
Ἂν τὴν γῆν ὡραίαν λέγουν,
(Σὺ ὁ βλέπων μόνον κρῖνε!)
Τ' ἄνθη μου καρποί της εἶναι,
Τ' ἄνθη ταῦτα ποῦ κρατῶ.

Θάλλουν ἔτι; ἐγὼ κρίνω
Ἀπὸ μόνην τὴν ἀφήν των.
Πρὸ μικροῦ ἀπὸ τὴν γῆν των
Τὰ συνέλεξα νωπά.
Τῆς αὐγῆς τὸ πνεῦμα τώρα
Ὦ, θαῤῥῶ πῶς μουρμουρίζει,
Θαῤῥῶ τώρα πῶς δροσίζει
Τ' ἄνθη μου τὰ χαροπά.

Ὦ, ἰδέτε τα πῶς λάμπουν·
Ἦσαν μοσχομυρισμένα,
Εἰς τοὺς κόλπους φυλαγμένα
Τῆς καλῆς μητρός των γῆς.
Ὅταν ἅπλονα νὰ κόψω,
Μύρον ἦτο ἡ γῆ ὅλη
Κ' ἔλαμπον οἱ φωτοβόλοι
Μαργαρῖται τῆς αὐγῆς.

Β.′

Σεῖς τρυφᾶτε εἰς φῶς, ὅπου θεῖος
Τὸν ἐρώμενον ἔρως εὐφραίνει,
Κ' εἰς πελάγη σκοτίας κυμαίνει
Τῆς τυφλῆς ὁ πολύδακρυς βίος.

Συρομένη πρὸς χείμαῤῥον πόνων
Ὡς τοῦ ἅδου πλανῶμαι σκιά,
Τῆς μορφῆς σας μὲ φεύγ' ἡ χροιά,
Φεῦ! ἀκούω τοὺς φθόγγους σας μόνον.

Ἀγοράσατε τ' ἄνθη μου, φίλοι!
Δὲν τ' ἀκούετε πῶς κλαυσιῶντα
Σᾶς καλοῦν τὰ ἐράσμια ὄντα,
Ὡς νὰ εἶχον ἀνθρώπινα χείλη;

Τ' ἀβροδίαιτα ῥόδα μολύνει
Καὶ τὰ κλεῖ τῆς τυφλῆς ἡ πνοή.
Μὲ τὸ φῶς μᾶς κοσμοῦν οἱ Θεοὶ,
Τῆς νυκτὸς εἶναι τέκνον ἐκείνη.

« Ἐκ χειρῶν τῆς τυφλῆς σώσατέ μας!
Ἡμεῖς εἴμεθ' αὐγῆς μαργαρῖται.
Σεῖς οἱ βλέποντες μόνοι χαρῆτε
Τῶν ἀνθῶν τὸ καλλίφυλλον δέμας.»

Ἀγοράσατε τ' ἄνθη τῆς ξένης!
Μὲ διώκει σκληρὰ καταιγὶς,
Τὰ βουνὰ της πατρῴας μου γῆς
Φεύγω δούλη πικρᾶς εἱμαρμένης.

Η ΔΑΦΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΡΟΔΟΝ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Εἰς ἥρωος δάφνην κἀνεὶς δὲν ἁπλόνει
Τὴν βέβηλον χεῖρα·
Ἡ δάφνη, τῶν τέκνων τοῦ Ἄρεως μοῖρα,
Αὐτῶν τῶν ἀνδρείων τὰ μνήματ' ἂς ζώνῃ.

Ἀλλ' αὔξεται, κόσμημα κήπου εὐόσμου,
Ἓν ἄνθος ὡραῖον,
Δι' ὅλους καὶ χάριν καὶ θέλγητρα πνέον·
Τὸ ῥόδον κοινὸν εἶναι κτῆμα τοῦ κόσμου.

Ἂν ἔνδον μνημάτων τὴν δόξαν μας κλείῃ
Σκληρὰ εἱμαρμένη,
Ἡ Κύπρις τὸν ἄφατον πόνον ἂς λύῃ·
Ἀπῆλθεν ἡ δόξα, τὸ ῥόδον μᾶς μένει.

Αὐτὸν μᾶς ἀφῆκαν τὸν κλῆρον ἐν μάχῃ
Οἱ πάπποι πεσόντες.
Δὲν φαίνονται πλέον υἱοὶ γαυριῶντες
Τοῦ Ἄρεως, ὅπου χιόνες καὶ βράχοι.

Οἱ νέοι δὲν σπεύδουν πρὸς δόξης ἀγῶνα
Θηρεύοντες φήμην.
Ἀφίν' ἡ Γλαυκῶπις τὴν χώραν ἐρήμην,
Κ' ἠχοῦν εἰς τὰς ὄχθας της τ' ἄσματα μόνα.

Ὁ πλήρης ἀνθῶν Ἰλισσὸς διαβαίνει
Καὶ τώρα ὡραῖος,
Ἡμεῖς δ' ἀπεβάλομεν μόνοι τὸ κλέος,
Ἀλλὰ τὴν ψυχήν μας ὁ ἔρως θερμαίνει.

Ἡ πρώτη θεότης ἂς ἦναι ὑστάτη·
Ὁ Ἔρως καὶ μόνον
Ἐν μέσῳ τοσούτων δακρύων καὶ πόνων
Μὲ ῥόδα τῆς λύπης τὸν δρόμον ἂς φράττῃ.

Ἐνόσῳ τοῦ πόντου ἡ ζωὴ ἡ πλατεῖα
Τὴν γῆν περιζώνει,
Ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος θὰ λέγεται μόνη
Πατρὶς τῶν χαρίτων, τοῦ κάλλους ἑστία.

Βουνὰ μυροβόλα κ' εὐκέλαδα δάση
Τὴν γῆν της στολίζουν,
Τὸ κῦμά της ζέφυροι κοῦφοι δροσίζουν·
Αὐτὴ τῆς ψυχῆς μας τὸ ἄλγος μαλάσσει.

Στεφθῆτε μὲ ῥόδον εἰρήνην ἐμφαῖνον,
Θεὰν τὴν Παφίαν
Λατρεύσατε, φίλοι· Ἑλλάδος γλυκεῖαν
Ἀνάμνησιν φέρει τὸ ῥόδον τὸ ξένον.

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ὡς ὄνειρος, ῥόδα στεμμένος, πλανᾶται,
Καὶ ὡς ὑπεράνω κυμάτων κρεμᾶται
Ἀδάμας αὐγῆς,
Ἐξῆλθ' ἐκ θαλάσσης ἡ Κύπρις ὁμοίως
Καὶ γέλως τις θεῖος
Ἐφαίδρυνε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς γῆς.

Ἐσπάρη τῆς Πάφου τὸ ἔδαφος μ' ἄνθη,
Ἐχάρη τὸ κῦμα, τὸ δάσος εὐφράνθη,
Τὸ πᾶν μειδιᾷ.
Χαρμόσυνοι τώρα μᾶς τέρπουν ἡμέραι·
Ὦ ἄνασσα, χαῖρε,
Ὦ χαῖρε, μεγάλη τοῦ κόσμου Θεά!

Ἡ χείρ σου τὰ πάντα κινεῖ ἀοράτως,
Γνωρίζομεν ὅλοι τὸ μέγα σου κράτος.
Πρὶν ἔτι φανῇς
Σὲ βλέπομεν ὅπου τὸ ἔναστρον δῶμα,
Καὶ πέραν ἀκόμα,
Κ' ἐντὸς τῆς ἀπείρου τοῦ κόσμου σκηνῆς.

Ἡ μήτηρ τοῦ Ἔρωτος ὅτ' ἐγεννήθη
Κ' εἰσέτι τ' ἁβρά της ἐδρόσιζε στήθη
Θαλάσσης ἀφρὸς,
Ἐχύθ' εἰς τὴν ὄψιν της λάμψις ἀστέρων,
Κ' ἐφύσα δυσμόθεν τὰ μύρα του φέρων
Ἀὴρ ἐλαφρός.

Κογχύλης ἐπάνω κομψῆς φερομένη
Ὁπόταν ὑψόθεν εἰς γῆν καταβαίνῃ
Ἡ Κύπρις θεὰ,
Ἡ ὄψις της εἶναι λευκὴ μαργαρῖτις,
Καὶ φῶς τὴν κυκλόνει, καὶ λάμπ' ἡ μορφή της
Ὡς ῥόδου χροιά.

Ὁποίων χαρίτων τὸ σχῆμά της πνέει,
Ἐνῷ τοὺς αἰθέρας περοῦν οἱ ὡραῖοι
Τοῦ δίφρου τροχοί!
Γλυκὺ μορμυρίζει τὸ ἆσμ' ἀηδόνων
Ἐντὸς τῶν δρυμώνων,
Γλυκὺς τῶν κυμάτων ὁ φλοῖσβος ἠχεῖ.

Παντοῦ, ὦ μεγάλη Θεά, παντοῦ φθάνεις,
Κ' ἐγκλείεις τὰ πάντα ἐντὸς τῆς πλεκτάνης
Δικτύου χρυσοῦ.
Δὲν σείεται φύλλον ἐὰν δὲν τὸ σείσῃς,
Καὶ πᾶσα ἡ φύσις
Πρηνὴς ὑποτάσσετ' ἐνώπιον Σοῦ.

Καὶ σὺ, ὡς ἡ Κύπρις, ἐφάνης ἐμπρός μου,
Ὁμοίως καὶ σὺ μοῦ ἐμάγευσες, φῶς μου,
Καρδίαν καὶ νοῦν.
Ἰδὲ ἡ καρδία πυρίνη πῶς πάλλει!
Τὰ θεῖα σου κάλλη
Τὰ σπλάγχνα μου ὅλα γλυκὰ συγκινοῦν.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ἐνθα γοργὸς τὸ ῥεῦμά του
Ὁ Κηφισσὸς κυλίει
Καὶ τὰ χλωρὰ φυλλώματα
Πνοὴ ζεφύρου σείει,
Ἀγάπης ψάλλον ἄσματα
Ἀκούεται πτηνόν.
Τὰ ῥόδα θάλλουν εὔοσμα
Ἐν μέσῳ τοῦ λειμῶνος,
Καὶ πέλειαι φιλέρωτες,
Λευκότεραι χιόνος,
Φέρουν ἐκεῖ τὴν Κύπριδα
Ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Ὀρχοῦντ' αἱ Ὧραι, κύκλωθεν
Κρατοῦσαι μύρτου κλάδον,
Καὶ τοῦ Πανὸς τὸ σπήλαιον
Καὶ τ' ἄλση τῶν Δρυάδων
Μίαν φωνὴν, τοῦ ἔρωτος
Ἐκχύνουν τὴν φωνήν.
« Θεὸς ἐγὼ πρωτόθρονος
Θεοὺς ἐξουσιάζω,
Κ' ἐπὶ τῆς γῆς τὸ πρόσωπον
Τὰ δῶρά μου μοιράζω,
Καλλύνων μ' ἓν μειδίαμα
Τοῦ κόσμου τὴν σκηνήν.

Τ' ἄστρα τιμοῦν τὸ νεῦμά μου,
Γελᾷ πᾶν ὅ,τι θίγω,
Καὶ τῆς αὐγῆς μ' ἓν φίλημα
Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοίγω,
Τὴν νυκτιπόλον Ἄνασσαν
Μ' ἓν νεῦμα κυβερνῶ.
Τρέφω μὲ πῦρ γλυκύτατον
Τῶν δένδρων τὰς ὀπώρας
Καὶ κυβερνῶ τὸ πλούσιον
Βασίλειον τῆς Φλώρας·
Ἀβρὸν ἐπὶ τὴν θάλασσαν
Τὸν ζέφυρον κινῶ.

Εἴτε ὁ Φοῖβος γόνιμος
Τὴν γῆν αὐτὴν θερμαίνει,
Εἴτε ἡ νὺξ ἐπέρχεται
Μὲ τ' ἄστρα στολισμένη,
Ὁ Ἔρως παντοδύναμος
Τὸ σκῆπτρόν του κρατεῖ.
Οἱ ὄνειροί μου, σείοντες
Τῶν νέων τὴν καρδίαν,
Στέμματα εἶναι σκέποντα
Τὴν μαύρην ἐρημίαν.
Τοῦ Ἔρωτος τὴν δύναμιν
Λατρεύετε, θνητοί!

ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΝ ΑΣΜΑ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ἄφετε τὸν ᾅδην πλέον·
Εἶναι μῦθος ἱερέων,
Τοὺς γνωρίζομεν καλά.
Μὲ τὰς τρεῖς των Ἐριννύας
Καὶ τὰς Μοίρας ἐκ καρδίας
Πᾶς τις φρόνιμος γελᾷ.

Ὁ πατὴρ θεῶν Κρονίων
Δυστυχῆ θὰ ἔζη βίον
Εἰς τὸν Ὄλυμπον αὐτὸν,
Λογοφέρων μὲ τὴν Ἥραν
Αἰωνίως, καὶ τὴν μοῖραν
Ἐπιβλέπων τῶν θνητῶν.

Τὸν Ἐπίκουρον δοξάζω,
Καὶ τοὺς ἱερεῖς χλευάζω
Καὶ τοὺς μύθους ἀπωθῶ.
Μ' ἔμαθον τὰ δόγματά του
Νὰ μὴ, πέραν τοῦ θανάτου,
Ἅδου σκότη φοβηθῶ.

Ἂν ὑπῆρχε Ζεὺς καὶ Ἥρα,
Δὲν θὰ ἔτεινον τὴν χεῖρα
Πρὸς τὸν ἄνθρωπον ποτέ.
Τοὺς θεοὺς μὴ ἐνοχλῶμεν,
Προσχαρεῖς πρέπει νὰ ζῶμεν
Ἐπικούρου μαθηταί.

Ὁ Θεὸς δὲν ταπεινοῦται
Κοινωνῶν μὲ κόσμον, οὔτε
Ὑπολογισμὸν κρατεῖ
Πόσας νέας κυνηγοῦμεν,
Πόσας κύλικας κενοῦμεν
Ἐδῶ κάτω οἱ θνητοί.

Κύλικα κρατεῖτε, φίλοι,
Καὶ τ' ἄβρὰ ποθεῖτε χεῖλη
Καὶ τὴν λύραν τὴν καλήν.
Οὐ φροντὶς ἐπουρανίων!
Δὲν μιγνύεται τὸ θεῖον
Εἰς τοῦ κόσμου τὴν ἰλύν.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Κ' ἐπάνω σοῦ καὶ περὶ σὲ Ὑψίστου δίκη φοβερὰ
Ἐκτείνεται καὶ σ' ἐφορᾷ·
Τὴν βλάσφημόν σου λαλιὰν ἀκούει ὁ Θεὸς ἡμῶν
Καὶ καταβαίνει μὲ θυμόν.
Ἰδέ τον, ἀσεβῆ θνητέ! εἰς νέφη πύρινα πατεῖ,
Ἡ χεὶρ του κεραυνοὺς κρατεῖ.
Ἀνοίγουν ἄβυσσον φρικτὴν τὰ στέρνα τοῦ ὠκεανοῦ,
Κύπτουν οἱ θόλοι τ' οὐρανοῦ.
Ὤ, δυστυχῆ τῶν ἀσεβῶν τὰ πνεύματα τὰ ῥυπαρά!
Εἰς τοὺς ἀπίστους συμφορά!

Ἄντρα καὶ τάφοι θ' ἀνοιχθοῦν, ὁ κόσμος ὅλος θὰ σεισθῇ,
Ὅταν ἡ σάλπιγξ ἀκουσθῇ.
Κρουνοὶ πυρὸς θὰ ἐγερθοῦν ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς,
Σημεῖα θεϊκῆς ὀργῆς.
Τῶν κολασμένων αἱ ψυχαὶ θὰ βασανίζωνται σκληρὰ
Εἰς τοῦ Ταρτάρου τὰ πυρά.
Διάλυσις τότ' ἐντελής· τὸ σύμπαν τότε θ' ἀφεθῇ
Ἐπὶ τὸ σκότος τὸ βαθύ,
Θὰ λάμπῃ δ' ἄγγελος φρικτὸς τοὺς κολασμένους ὁδηγῶν
Εἰς κοίτην θρήνων κ' οἰμωγῶν,
Ἐνῷ δικαίων αἱ ψυχαὶ θ' ἀπολαμβάνουν σταθερὰν
Τοῦ παραδείσου τὴν χαράν.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΧΑΙΡΕ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Χαιρε ψυχὴ τὸν κόσμον ἡ λιποῦσα,
Ἅγιον, χαῖρε, τοῦ φιλτάτου μνῆμα!
Ἐκ τῆς πικρᾶς κηδείας ἡ *θρηνοῦσα*
Μὲ τεθλιμμένον ἐπιστρέφει βῆμα.

Πρῴην ἡμῶν ἐν τῇ δεινῇ σκοτίᾳ
Τῆς φύσεως κοινὸς σὲ φέρει νόμος,
Ἀλλ' ἡ μοῖρα κ' ἡμᾶς καλεῖ ταχεῖα . . .
Δρόμος θανάτου τῆς ζωῆς ὁ δρόμος.

Τὸ βῆμα σοῦ μακρὰν φέρομεν μάτην,
Τῆς καρδίας ἐντὸς μέν' ἡ ὀδύνη
Ἕως εἰς τῶν στιγμῶν μας τὴν ὑστάτην·
Τίς ἠμπορεῖ τὸν πόνον νὰ πραΰνῃ;

Μάτην τὸ ἱερὸν νᾶμα μᾶς ῥαίνει,
Μάτην ἀγνίζον πῦρ καίετ' ἐμπρός μας·
Ἐντὸς ἡμῶν ἡ μνήμη διαμένει,
Καὶ στρέφεται πρὸς σὲ πᾶς λογισμός μας.

Ἂς ἀντηχοῦν οἱ γοεροί μας θρῆνοι
Παρηγοροῦντες τὴν πικρὰν σκιάν σου.
Ὁ πόνος ὁ δριμὺς δὲν μᾶς ἀφίνει,
Ὅσον ἂν ζῶμεν ἐν τῇ γῇ μακράν σου.

Ἡ μνήμη, φεῦ, ποτὲ δὲν ἐξαντλεῖται!
Ἂν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἡ φιλία
Μεταβλητὴ πολλάκις θεωρῆται,
Πέραν τοῦ τάφου σώζετ' αἰωνία.

Ταχὺς ὁ χρόνος ὁ σκληρὸς μαραίνει
Τὸ ῥόδον τὸ καλὸν τῶν συμποσίων,
Ἡ κυπάρισσος ὅμως διαμένει
Ἀμάραντος τοῦ μνήματος πλησίον.

ΟΙ ΜΟΝΟΜΑΧΟΙ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ἔμπροσ, μονομάχοι·
Προτείνατ' ἐν τάχει
Τὰς λόγχας ὑμῶν.
Ὤ, τίς εὐφροσύνη! . . .
Τὰ βλέμματα τείνει
Λαὸς εὐθυμῶν.

Ἡ πάλη θ' ἀρχίσῃ·
Κἀνεὶς μὴ λαλήσῃ,
Κἀνεὶς μὴ σεισθῇ!
Κτυποῦνται γενναίως,
Τῆς πάλης τὸ κλέος
Παντοῦ θ' ἀκουσθῇ.

Ἰδὲ τοὺς ἀνδρείους·
Μὲ κτύπους μυρίους
Τὴν γῆν συγκινοῦν.
Λυσσοῦν οἱ ἀνδρεῖοι,
Ἡ λύσσα των σείει
Καρδίαν καὶ νοῦν.

Ὤ, δάκρυα χύνω·
Τὸ ζεῦγος ἐκεῖνο
Τὸν νοῦν μου κινεῖ.
Δὲν δίδεται ἄλλη
Τοσοῦτον μεγάλη
Ψυχῆς ἡδονή!

ΤΟ ΣΤΕΦΑΝΩΜΑ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Α'.

Εν χαρᾷ κ' ἐν εὐθυμίᾳ
Ἀνεπήδα ἡ χορεία
Τῶν Ἐρώτων,
Εἰς τὸν κρότον
Τῶν παιγνίων,
Ὑακίνθων μέσῳ κ' ἴων.

Ἀσταθεῖς πλὴν ἦσαν φύσει·
Τίς τὸν ἄλλον νὰ κτυπήσῃ
Χεῖρ' ἁπλόνει,
Πᾶς θυμόνει
Καὶ προσβάλλει,
Καὶ φρικτὴ γεννᾶται πάλη.

(Ὅ,τι ψέγουν μας τὰ χείλη
Διὰ τί, Λεσβία φίλη,
Μᾶς ταράττει;
Αἰ, φιλτάτη,
Ἔστω μία
Τῶν ἐρώντων ἡ καρδία.)

Ἔζων πρῶτα χωρὶς νόμων,
Ἀλλὰ τρέχοντες τὸν δρόμον
Ἐσφαλμένα,
Εἶπον· «Ἕνα
Μ' ἐξουσίαν βασιλέως
Ἂς ἐκλέξωμεν ταχέως.»

(Σπεῦσον, φίλη μου ὡραία,
Μὴ κ' ἐγὼ πρὸς βασιλέα
Καταφύγω·
Σοὶ ἀνοίγω
Τὴν ἀγκάλην,
Σπεῦσον, ποθητή μου, πάλιν.)

Β.΄

Μεταξὺ παιγνίων ἦτον
Κράνος, φόβητρον Λαρήτων,
Πέριξ ὅλον
Φωτοβόλον,
Φοβερὰ
Στολισμένον μὲ πτερά.

Οἱ τρελοὶ ἀποφασίζουν
Καὶ τὸ κράνος διορίζουν
Βασιλέα.
(Αἶ ὡραία
Μου Λεσβία,
Μέγα πρᾶγμα ἡ ἀνδρία!

Ἀλλ' ἐὰν σὺ, Κύπρις ἄλλη,
Τὰ λαμπρά σου δείξῃς κάλλη,
Πίπτει τότε αὐτομάτως
Πᾶν τὸ κράτος
Τῆς ἀλκῆς·
Σὺ τὸν κόσμον διοικεῖς).

Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐνόει
Ὅτι ἔρωτες ἀθρόοι
Βασανίζουν,
Δαιμονίζουν
Καὶ τὸν πλέον ἀπαθῆ,
Κ' ἔσπευσε νὰ νυμφευθῇ.

(Καὶ οἱ βασιλεῖς ἐκεῖνοι
Θέλουν φίλην νὰ πραΰνῃ
Τὰς ἀγρίας
Τρικυμίας
Τοῦ ἀθλίου
Ἀνθρωπίνου τούτου βίου.

Ἐλθὲ, κόρη,
Κ' ἡμεῖς κόσμου ὁδοιπόροι,
Νὰ μοιράσωμεν τὴν κρύαν
Ἀηδίαν
Τῆς ὁδοῦ,
Ἐγὼ πρόθυμος, ἰδού).

Γ.'

Ἀφροδίτης ἱερὰ
Ἡ λευκὴ περιστερὰ,
Στολισμένη
Εἰς τὸν θρόνον ἀναβαίνει,
Καὶ οἱ Ἔρωτες πετοῦν
Καὶ τὸ ζεῦγος χαιρετοῦν.

(Διὰ τί, καλὴ Λεσβία,
Νὰ μὴ ἔχω μεγαλεῖα
Διὰ σέ; . . .
Ὦ ἐλπίδες μου χρυσαῖ,
Δότε με ὡς βασιλείαν
Τῆς Λεσβίας τὴν καρδίαν!)

Ἦτο ἡ χαρὰ πολλὴ
Τῶν Ἐρώτων . . . οἱ τρελοὶ
Εἶδον ὅμως
Τί σημαίνει σκήπτρου νόμος·
Ἦτον τύραννος σκληρὰ
Ἡ λευκὴ περιστερά.

(Φεῦ, ἀργὰ κ' ἐγὼ γνωρίζω
Εἰς τί κύματ' ἀρμενίζω!
Ἠπατήθην ὡς αὐτοί . . .
Διὰ τί
Ἡ καρδία σου, Λεσβία,
Εἶναι τύραννος ἀγρία;)

Ο ΕΡΩΤΟΛΗΠΤΟΣ ΝΑΥΤΗΣ.

('Εκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Ὁποτε τὰ νῶτα θαλάσσης ἐρήμου
Διχάζει τὸ πλοῖον,
Μεστὴ τῆς καλῆς σου μορφῆς ἡ ψυχή μου,
Ἐκτείνεται πέραν γηΐνων ὁρίων.

Τὸ ἄπειρον τότε διάστημα πλέει
Χωρὶς νὰ φοβῆται,
Εἰς κάμινον πόθων ἀμέριμνος καίει·
Ματαίως τὸ κῦμα λυσσῶν συγκινεῖται.

Κ' ἐὰν μειδιῶσα ἐπάνω μου τείνῃς
Τὸ εὔχαρι βλέμμα,
Κοιμίζεται πάλιν εἰς κόλπους γαλήνης
Ὁ πόντος, καὶ ζέφυροι πνέουν ἠρέμα.

Καθὼς τῶν ἀστέρων ὁ δίδυμος λύχνος
Τὸν ναύτην διέπει,
Ἀφίνει τὸ βλέμμα σου λάμψεως ἴχνος
Ὁπότε, τὸν ἔρωτα πνέον, μὲ βλέπει.

Τὸ πλοῖόν μου κοῦφον ἐνῷ διατρέχει
Τὸ κῦμ' αὐλακόνον,
Κινδύνους τὸ νέφος πολλοὺς περιέχει,
Ἐγὼ πλὴν φοβοῦμαι τὸν ἔρωτα μόνον.

Εὐδαίμων ἐγὼ εἰς τὰ χείλη σου ὅτε
Μειδίαμ' ἀνθίζει!
Ἀλλ' ἂν δυσμενὴς μὲ προσβλέπῃς, ὦ τότε
Θανάσιμον ἄλγος τὰ στήθη μου σχίζει.

Η ΚΟΛΑΣΜΕΝΗ ΚΟΡΗ.

('Εκ τῆς ΠΑΝΑΓΙΑΣ τοῦ ΤΑΣΣΟΥ).

Ημην νέα
Ἡ δειλαία,
Πάσης ἄλλης ἁβροτέρα,
Κ' ἔλυον εἰς τὸν ἀέρα
Τοὺς πλοκάμους τοὺς χρυσοῦς.
Ἀλλὰ τώρα,
Φρίκης ὥρα..!
Τὸν Θεὸν παρακαλεῖτε,
Ἡ ψυχή μου τυραννεῖται
Εἰς κολάσεως πυρσούς.

Εἶχον φρύδια
Δύο φείδια
Ἑνωμένα στόμα στόμα...
Πῶς τὰ ἔφαγε τὸ χῶμα
Τόσα κάλλη τρυφερά!
Τὸν Θεὸν παρακαλεῖτε,
Ἡ ψυχή μου τυραννεῖται
Εἰς κολάσεως πυρά.

Λατρευταί μου
Κ' ἐρασταί μου
Κλάδους μ' ἔφερον μυρσίνης,
Κ' ἄνθη ὅσα τῆς Δεσποίνης
Τὸ εἰκόνισμ' ἀπαιτεῖ.
Ἀλλὰ ποία
Βλασφημία!
Ἔρριπτον ἐγὼ γελῶσα
Τ' ἀνθοπλέγματα τὰ τόσα
Ὅσα μ' ἔφερον αὐτοί.

Ἀλλὰ τώρα,
Φρίκης ὥρα . . !
Τὸν Θεὸν παρακαλεῖτε,
Ἡ ψυχή μου τυραννεῖται
Εἰς βασάνους ἀλγεινάς.
Κολασμένη
Εἰς τὰς φλόγας διαμένει,
Καὶ ἡ Παναγία μόνη
Χεῖρα κραταιὰν ἁπλόνει
Καταργοῦσα τὰς ποινάς.

ΤΟ ΝΑΝΝΟΥΡΙΣΜΑ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἰδίου).

Πλασμα τρυφερὸν κοιμήσου!
Παραστάτης ἀντικρύ σου
Ἄγγελος σὲ ναννουρίζω,
Καὶ ἀνοίγων τὰ χρυσᾶ μου
Τὰ πτερά μου,
Σὲ κινῶ καὶ σὲ κοιμίζω.

Ἐπὶ σὲ προστάτης κύπτω,
Χύνω μύρον, ἄνθη ῥίπτω
Εἰς τοῦ βίου σου τὸ νῆμα.
Ἴδε προσχαρὴς ἐμπρός σου,
Τῆς μητρός σου
Ἄκουσε τὸ κοῦφον βῆμα.

Ἐγὼ φεύγω σπεύδων ὅπου
Λύπαι μὲ καλοῦν ἀνθρώπου,
Ἀλλὰ σὺ δὲν εἶσαι μόνος·
Περιττὸς ὁ ἄγγελός σου,
Τῆς μητρός σου
Ὅταν ἀγρυπνῇ ὁ πόνος.

ΤΑ ΜΝΗΜΑΤΑ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ΦΟΣΚΟΛΟΥ).

Τι χρησιμεύ' εἰς τοὺς νεκροὺς σκιὰ κυπαρισσίνη;
Ὁ τάφος, ὅταν βρέχωνται τὰ κρύα μάρμαρά του
Μὲ δάκρυα παρήγορα, μήπως αὐτὸς καλλύνῃ,
Μήπως τελῇ γλυκύτερον τὸν ὕπνον τοῦ θανάτου;

Θὰ παύσῃ δι' ἐμὲ τὸ φῶς ὁ Φοῖβος ἐπιχέων
Εἰς τὰ ὡραῖα τῶν φυτῶν καὶ τῶν ἐμψύχων γένη,
Καὶ ἡ χορεία τῶν Ὡρῶν δὲν θέλει διαβαίνει
Πλήρης ἐλπίδων μελλουσῶν ἐνώπιόν μου πλέον.

Καὶ δὲν θ' ἀκούω τὴν μολπὴν τῶν λυπηρῶν σου στίχων,
Καὶ θὰ σβεσθῇ διὰ παντὸς εἰς ταύτην τὴν καρδίαν
Τῆς Μούσης καὶ τοῦ ἔρωτος τὸ πνεῦμα, ὅπερ εἶχον
Ὡς μόνην τῆς πλανήτιδος ζωῆς παρηγορίαν.

Ἓν κρύον τότε μάρμαρον . . . ὦ, φίλε, τί ἀξίζει
Ἓν μάρμαρον τὰ κρυερὰ ὀστᾶ μας διακρίνον
Ἀπὸ τὴν ἄμετρον πληθὺν ὀστέων ἀνθρωπίνων,
Ὅσα κ' εἰς γῆν κ' εἰς θάλασσαν ὁ θάνατος σκορπίζει;

Αἴ, Πινδεμόντη! κ' ἡ ἐλπὶς, πασῶν θεῶν ὑστάτη,
Φεύγει τοὺς τάφους καὶ αὐτὴ, καὶ πεπρωμένη λήθη
Ὡς κτῆμά της τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου δράττει
Καὶ τὰ ἐγκρύπτ' εἰς ζοφερὰ νυκτὸς μελαίνης στήθη.

Καὶ δύναμίς τις ἐνεργὸς ἐν ἰσχυρᾷ κινήσει
Τὸ πᾶν ἐδῶ καταπονεῖ· καὶ ἄνθρωπον καὶ μνῆμα
Καὶ πεδιάδα καὶ βουνὸν καὶ οὐρανὸν καὶ κῦμα
Ὁ γέρων Χρόνος μ' ἄλλην του χροιὰν περιτυλίσσει.

Πλὴν πρὸ τοῦ χρόνου διὰ τί φθονεῖ τὰ ὄνειρά του,
Ὦ, διατί ὁ ἄνθρωπος τὴν πλάνην του σκεδάζει,
Τὴν πλάνην, ἥτις κ' εἰς αὐτοὺς τοὺς κόλπους τοῦ θανάτου
Μετέωρον εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς λήθης τὸν βαστάζει;

Τάχα δὲν ζῇ καὶ ὑπὸ γῆν ὁπόταν σιωπήσῃ,
Ὁπόταν παύσῃ δι' αὐτὸν τὸ μέλος τῆς ἡμέρας,
Ἂν ἐπιζήσ' ἡ μνήμη του εἰς τῆς ζωῆς τὸ πέρας
Καὶ εἰς τὸν νοῦν τῶν φίλων του τὸ μέλος ἀναζήσῃ;

Ὦ, δῶρον εἶναι τ' οὐρανοῦ ὁ πόνος τῶν θανόντων,
Ὅστις ὡς μύρον εὐσεβὲς ἐν τῇ ψυχῇ μας καίει.
Αὐτὸς συνδέει τοὺς νεκροὺς μετὰ τῶν ἐπιζώντων,
Αὐτὸς τοὺς ἐπιζήσαντας μὲ τοὺς νεκροὺς συνδέει.

Πλὴν τότε μόνον, ὅταν γῆ πατρῴα τοὺς σκεπάζῃ
Καὶ λίθος, μνῆμα σεβασμοῦ, χαράττῃ τ' ὄνομά των
Καὶ ἄνθη δένδρων σκιερῶν εὐφραίνουν τὰ ὀστᾶ των,
Ὅπου τοῦ ὄχλου βέβηλος ὁ ποῦς δὲν πλησιάζει.

Ὅστις ἀγάπην ἐκ τῆς γῆς ἀποδημῶν ἀφίνει
Μόνον τῆς κάλπης τὴν χαρὰν ἐκεῖνος ἀπολαύει·
Ἄλλως, ἐν ᾅδου τὰ πικρὰ παράπονά του χύνει,
Ἢ τοῦ Θεοῦ τὸ κράσπεδον ψυχὴ ὀλβία ψαύει.

Ἀλλ' ἐν ἀκάνθαις κ' ἔρημα ἀφίνει τὰ ὀστᾶ του
Ὅπου ἡ φίλη κλαίουσα τὰ στήθη της δὲν κρούει,
Οὐδ' ὁδοιπόρος τις ἐκεῖ τὴν στοναχὴν ἀκούει,
Ἣν χύν' ἡ φύσις ἀπ' αὐτὴν τὴν κοίτην τοῦ θανάτου.

Η ΚΟΡΩΝΗ.

(Ἐκ τῶν τοῦ ΚΑΖΙΜΙΡ ΔΕΛΑΒΙΝ).

Ὁ Φοῖβος εἰς τῆς δύσεως κρεμώμενος τὴν πύλην,
Ἐνέβλεπε πρὸς τὴν ποτὲ ἀνθοῦσαν παραλίαν
Ὡς ἐραστὴς, ὅστις θρηνῶν νεκρὰν κειμένην φίλην,
Ζητεῖ νὰ ἴδῃ τὴν προτοῦ τῆς καλλονῆς μαγείαν
Κ' εὑρίσκει μετὰ θάνατον αὐτὴν θελκτικωτέραν.
Ὤ, πῶς τὸ ἄστρον θλιβερὸν τὴν φίλην γῆν ἀφίνει!
Ὤ, πῶς ἐκεῖ ὁ ἄνεμος τὸ μύρον ἐπιχύνει,
Πῶς καθρεπτίζει ἡ θάλασσα τὴν φωτεινὴν ἡμέραν!

Ἡμέρα ὅμως ἱλαρὰ τὸν δοῦλον δὲν φωτίζει.
Ἐπὶ τὸ κῦμα δίδυμον ἀκούω κώπην, ἥτις
Μετὰ πατάγου τρίζει,
Ἀνοίγουσα τὰ διαυγῆ νερὰ τῆς Ἀμφιτρίτης.

Εἰς λέμβον ὀλισθαίνουσαν πλησίον τοῦ φρουρίου
Χριστιανός τις κάθηται ὁρῶν τὴν παραλίαν·
Διάκονος εἰς ἱερὰν ὡρίσθη λειτουργίαν,
Καὶ καίει τὸ θυμίαμα ἐντὸς ναοῦ ἁγίου.
Ἐξαίφνης εἰς τὰ κύματα ἡ κώπη δὲν κινεῖται,
Καὶ ἀντ' αὐτῆς τὴν λύραν του ὁ νεανίας δράττει
Καὶ ψάλλει . . . Οὕτως ἔψαλλον οἱ παλαιοὶ προφῆται,
Οὕτω φωνὴ ἀπαίσιος, γλυκεῖα πλὴν, ταράττει
Τὰς φρένας τῶν πλεόντων,
Ὅταν στενάζ' ἡ ἀλκυὼν εἰς θυελλώδη πόντον.

Καὶ ψάλλων οὕτως ἔκλαιεν, ἀλλ' ἔνοπλος ἐχύθη
Εἷς τοῦρκος, κ' εἰς τὴν ἔπαλξιν τοῦ προμαχῶνος φθάνει.
Ἐπὶ τοῦ ὅπλου τοῦ στιλπνοῦ ἡ κίδαρις ἐκλίθη,
Κ' εὐθὺς τὸ πῦρ ἀνέλαμψε καὶ ὁ καπνὸς ἐφάνη·
Συρίζ' ἡ σφαῖρα, καὶ κραυγὴ ἠκούσθη μόνον μία,
Κ' ἐσίγησεν ἡ εὐσεβὴς τοῦ ὕμνου ἁρμονία.
Ὦ, τίνος ἦτο ἡ κραυγή; ἀπὸ τὴν λέμβον μήπως
Ἐχύθη τοῦ Λευΐτου;
Αὐτὸς στενάζει; Ἔθραυσε τὴν λύραν του ὁ κτύπος,
Καὶ μὲ τοὺς τόνους ἔπαυσε συγχρόνως κ' ἡ φωνή του.

Ἀλλ' ἤδη ἐξετάθ' ἡ νὺξ ἐπὶ τῆς γῆς ἁπάσης,
Καὶ ἄνευ κώπης κ' ἔρημον τὴν λέμβον εἰς τὸ σκότος
Παρέφερεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης,
Ἧς μόνον ἐπὶ τῶν κρημνῶν ἐστέναζεν ὁ κρότος.

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ.

Υπο δένδρον πυκνὸν καθημένη,
Πρὶν εἰσέτι τὸ σκότος λυθῇ,
Ἄσμα ψάλλει παρθένος ξανθὴ
Καὶ τὸν φίλον αὐτῆς περιμένει.

Καθ' ἑκάστην γυμνόπους ἐκείνη
Τῆς κοιλάδος τὰ χόρτα πατεῖ,
Ἀλλὰ μάτην τὸν φίλον ζητεῖ,
Χωρὶς ὄφελος δάκρυα χύνει.

—Τί ζητεῖς, ὦ χαρίεσσα νέα;
Ἐρωτᾷ εἷς ἱππότης περῶν·
Μήπως χόρτον συλλέγῃς χλωρὸν;
Μήπως ἄνθη συλλέγῃς ὡραῖα;

Ὅταν μ' ἄνθη τὴν κόμην τυλίσσῃς,
Ὅταν μύρτα καὶ δάφνας φορῇς,
Ὀνειρεύεσαι δόξαν; θαῤῥεῖς
Ὅτι στέμμα κρατεῖς βασιλίσσης;

Εἰς τὸ δάσος μὴ φρύγαν' ἀθροίζῃς
Σὺ παρθένος τοσοῦτον καλή.
Σοῦ κατόπιν θὰ σπεύσουν πολλοί,
Εἰς τὸ δάσος μὴ μόνη βαδίζῃς.

— Μήτε χόρτα, μήτ' ἄνθη ζητοῦσα
Εἰς ἐρήμην πλανῶμ' ἐξοχήν.
Τῆς ψυχῆς μου ζητῶ τὴν ψυχήν,
Ἀλλὰ φεύγω ματαίως θρηνοῦσα.

Ὑπὲρ δόξαν καὶ θρόνον ἀκόμα
Τὸν καλόν μου λατρεύω ἐγώ.
Συμφορά μου! σκιὰν κυνηγῶ·
Ἴσως κεῖται νεκρὸς εἰς τὸ χῶμα.

— Ἐγώ, κόρη, τὸν φίλον σου εἶδα
Μεγαλείων καὶ πλούτου μεστόν·
Ἄλλην τώρ' ἀγαπᾷ, δι' αὐτὸν
Χάσε, κόρη μου, πᾶσαν ἐλπίδα.

— Ὁ Θεὸς ν' ἁγιάσῃ τὸν τόπον
Ὅπου πνέει τὴν αὖραν καὶ ζῇ,
Μὲ τὴν νέαν του φίλην μαζῆ,
Εὐτυχέστερος πάντων ἀνθρώπων

Δυστυχὴς ἐγὼ πρώτη του φίλη
Θέλω δάκρυα χύνει πολλά,
Θέλω κλαίει μὲ πόνον, ἀλλὰ
Δὲν θ' ἀνοίξω μεμψίμοιρα χείλη.

— Ὁ ἀδάμας αὐτὸς καὶ εἰς σκότος,
Καὶ εἰς σκότος ἐκλάμπει βαθύ·
Λάβε δῶρον ἀγάπης, ξανθὴ,
Σὲ προδίδει ὁ φίλος ὁ πρῶτος.

—Τί τὸ θέλω τὸ δῶρον ἐκεῖνο
Ἐρωμένη ἐγὼ δυστυχής;
Παντὸς δώρου καὶ πάσης εὐχῆς
Τῆς ψυχῆς μου τὸν πόνον προκρίνω.

—Ὁ πιστὸς εἶμ' ἐγὼ ἐραστής σου,
Ὃν ἡ φίλη ψυχή σου ποθεῖ·
Τὸν δακτύλιον λάβε, ξανθὴ,
Καὶ μὲ φόρεμα γάμου στολίσου.

ΟΙ ΔΙΣΤΑΓΜΟΙ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ.

Στενάζω, λύπη φλογερὰ τὰ χείλη μου μαραίνει,
Ποθῶ ν' ἀναχωρήσω,
Εἰς ἄλλην γῆν νὰ μεταβῶ, νὰ ζῶ μεμονωμένη·
Τὸν τόπον μου θ' ἀφήσω.

Ὁ κόσμος πλὴν ἀπέραντος, κ' ἐγὼ μικρὰ καὶ νέα
Τὸν οἶκον πῶς ἀφίνω;
Ἀνεμοζάλ' εἰς τὰ βουνὰ μυκᾶται φρικαλέα·
Καλλίτερον νὰ μείνω.

Ὡς χελιδὼν τὴν ἄνοιξιν, ἐπιθυμῶ τὰ ξένα,
Ποθῶ ν' ἀναχωρήσω,
Νὰ δρέψω τ' ἄνθη τοῦ βουνοῦ τ' ἀφθόνως ἐσπαρμένα·
Τὸν τόπον μου θ' ἀφήσω.

Πλανώμεθα διώκοντες φωτὸς ἀκτῖνα μίαν·
Τὸν οἶκον πῶς ἀφίνω;
Δὲν ἐγεννήθην ἆρά γε εἰς ταύτην τὴν γωνίαν;
Καλλίτερον νὰ μείνω.

Παρομοιάζω τὸ φυτὸν ποῦ ἄνεμοι ζαλίζουν,
Ποθῶ ν' ἀναχωρήσω,
Καὶ κάτω κλίνουν τὸ φυτὸν καὶ τἄνθη του σκορπίζουν·
Τὸν τόπον μου θ' ἀφήσω.

Πλὴν τἄνθη θέλουν προσοχὴν, ἐν γῇ μικρᾷ τηροῦνται·
Τὸν οἶκον πῶς ἀφίνω;
Οἱ φεύγοντες εἰς ξένην γῆν εὐκόλως λησμονοῦνται.
Καλλίτερον νὰ μείνω.

Ἀκταὶ τῆς φαντασίας μου, ὦ μή με τυραννῆτε,
Τὸν οἶκον δὲν ἀφίνω.
Ἐγὼ τὸν πόδα προχωρῶ καὶ σεῖς παλινδρομεῖτε·
Καλλίτερον νὰ μείνω;

Ὅσῳ βαδίζεις, τὸ καλὸν μακρύτερον βαδίζει.
Τὸν οἶκον πῶς ἀφίνω;
Ὅστις διώκει τὸ καλὸν εἰς τὸν ἀέρα κτίζει·
Καλλίτερον νὰ μείνω.

Ὁ φεύγων τὴν πατρίδα του πικρὰ θ' ἀναστενάξῃ.
Τὸν οἶκον πῶς ἀφίνω;
Ὅπου γεννᾶται ἡ ψυχὴ, ἐκεῖθεν ἂς πετάξῃ·
Καλλίτερον νὰ μείνω.

Καλλίτερον τοῦ κήπου μου τὰ ῥόδα νὰ μυρίζουν,
Τὸν κῆπόν μου προκρίνω.
Ἢ λάμπ' ἡμέρα φωτεινὴ ἢ νέφη τὴν μαυρίζουν,
Καλλίτερον νὰ μείνω!

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.

(Ποίησις Ἰταλίδος).

Παρῆλθ' ἓν ἔτος, φίλοι μου, κ' ἓν ῥόδον ἐμαράνθη,
Στολὴ τῆς κεφαλῆς μου.
Τίς ν' ἀναστήσῃ δύναται τοῦ ἔαρός μου τ' ἄνθη,
Τὰ μύρα τῆς ζωῆς μου;

Παρῆλθ' ἓν ἔτος, κ' ἔχασα τῆς ἥβης ἕνα κρίνον,
Ἀδάμαντά της ἕνα.
Ὤ, ποῖος μὲ παρηγορεῖ τὴν δρόσον ἐπιχύνων
Εἰς κάλλη μαραμένα;

Παρῆλθ' ἓν ἔτος, φίλοι μου, καὶ μία ταὐτοχρόνως
Παρήκμασεν ἐλπίς μου.
Πῶς πάλιν ν' ἀνανεωθῇ ὁ περασμένος χρόνος,
Τὸ θάρρος τῆς ψυχῆς μου;

Σὺ μόνη τ' ἄνθη, Ἀρετή, ἀμάραντα φυλάττεις
Εἰς πᾶσαν ἡλικίαν·
Τὸ κάλλος τὸ ἀληθινὸν σὺ μόνη ἐγχαράττεις
Εἰς ἀγαθὴν καρδίαν.

Τῆς ἀρετῆς οὐδέποτε τὸ θάρρος καταβάλλει
Ἐλπὶς ἀποδημοῦσα,
Ἀλλ' εἰς τοῦ νοῦ της τὰς πτυχὰς ἐλπὶς ἐκλάμπει ἄλλη,
Τὴν πρὶν ζωογονοῦσα.

ΡΟΔΟΝ ΚΑΙ ΧΟΡΤΑΡΙ.

Ενα λουλοῦδι, ὁποῦ κυρτὸ τὸν ἥλιο ἀκολουθοῦσε,
— Ἥλιος ἐλέγονταν καὶ αὐτὸ —
Εἰς ἕναν κῆπο φουντωτὸ
Τριανταφυλλιὰ ἀγαποῦσε.

— Ἔλα νὰ γίνωμε τὰ δυὸ ζευγάρι ταιριασμένο,
Ἔλα, τριανταφυλλιὰ χρυσῆ,
Γιατὶ εἶσαι μυρωδάτη ἐσὺ,
Κ' ἐγὼ καμαρωμένο.

— Σώπα, λουλοῦδι ἀμύριστο, λουλοῦδι χωρὶς χάρι,
Ἕνα ἀηδονάκι τοῦ μιλᾷ·
Τὸ ῥόδο ποῦ μοσχοβολᾷ,
Δὲν μοιάζει στὸ χορτάρι. —

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΑΔΔΟΥΝΤΩΝ ΖΩΩΝ ΤΟΥ ΚΑΣΤΗ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.

Τοτ λαιμοῦ δὲ κατασχίσας τὰς ἱπποτικὰς ταινίας,
Ἄγετε μακράν μου, εἶπε, σύμβολα αἰσχρὰ δουλείας,
Καὶ τὰς ἔῤῥιψε μακράν του δέκα βήματα ὁ Σκύλος
Καὶ ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἐπανέλαβεν ὀργίλως·
Μὲ παράσημα τοιαῦτα ἀγενῆ οἱ βασιλεῖς
Ἂς μισθόνουν τοὺς προκρίτους ὑπηρέτας τῆς αὐλῆς.

Ταῦτα κ' ἔτι ἄλλα τότε διακριτικὰ σημεῖα
Ἐσυνείθιζε νὰ δίδῃ ἡ τῶν ζώων μοναρχία.
Ἄλλο μὲν εἰς τὴν οὐράν του τὴν ταινίαν ἐκρεμοῦσε,
Ἄλλο δὲ εἰς τὸν λαιμόν του εἶδος ἄστρου ἐφοροῦσε,
Κι' ἄλλο εἶχεν εἰς τὰ ὦτα κρεμασμένον τὸν σταυρόν·
Ταῦτα δὲ τὴν φιλαυτίαν εὐχαρίστουν τῶν μωρῶν.

Τὴν εὐγένειαν ὁ ἄναξ σχηματίζων ἐν τῷ Κράτει
Οὕτω πως εὐχαριστεῖται τοὺς λαοὺς νὰ διατάττῃ.
— Ἀπεφάσισα καὶ θέλω τοὺς ἱππότας νὰ τιμᾶτε·
Τὴν ἀξίαν, ἧς στεροῦνται, ἡ ταινία ἐγγυᾶται.
Στοχασμοὶ ποσῶς δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἔλθουν κατὰ νοῦν,
Ὅσοι μὲ τὴν θέλησίν μου ἐντελῶς δὲν συμφωνοῦν. —

Παρ' ἡμῖν λοιπὸν πηγάζει ἀπὸ χρόνων ἀπωτάτων
Ἡ οὐράνιος ἰδέα τῶν ἱπποτικῶν Ταγμάτων,
Τὰ ὁποῖα παρεδέχθη ἡ αὐλὴ τῶν ἡγεμόνων,
Μιμηθεῖσα κατὰ τοῦτο τὴν ὁμήγυριν τῶν ὄνων.
Καὶ ἐντεῦθεν ἐσυστήθη ἐν Εὐρώπῃ ὁ Ἀστὴρ,
Τὸ Χρυσόμαλλον τὸ Δέρας, ὁ Ἐλέφας, ὁ Σωτήρ.

Αἱ αὐλαὶ τῶν βασιλέων ἀνταμείβουσαι σπανίως
Τὰ καλὰ ὁπόσα πράττει ὁ καλὸς καὶ ὁ ἀνδρεῖος,
Μὲ τοιαῦτα ἀνδραπόδων περιφρόνητα σημεῖα
Πῶς βραβεύεται νομίζουν ἱκανότης καὶ ἀξία.
Πλὴν τί λέγω! ἐξηντλήθη τῆς ἀξίας ἡ πηγὴ,
Κ' ἡ ἀμφίβολος τιμᾶται γενεᾶς καταγωγή.

Ὁ αὐλόδουλος ποτέ του δὲν εὑρίσκει ἡσυχίαν
Ἀφωσιωμένος ὅλος εἰς μηδαμινὴν ταινίαν,
Καὶ ῥαδιουργῶν τὸ πλῆθος τὴν ταινίαν νὰ κρεμάσῃ
Εἶναι ἕτοιμος τὸν κόσμον διὰ ταύτην νὰ χαλάσῃ.
Ἄλλος δι' αὐτὴν νὰ θύσῃ τὴν ζωὴν δὲν δειλιᾷ,
Καὶ ἐπάνω εἰς τὸν χάρτην ἄλλος πάλιν φθισιᾷ.

Μόλις δὲ ἀπολαμβάνων τὴν πολύποθον ταινίαν
Περιφέρεται τοὺς δρόμους μὲ οἰκτρὰν ἀλαζονίαν,
Καὶ κορδόνεται γελοίως καὶ περιφρονεῖ κ' ὑβρίζει
Κάθε ἄνδρα, τὸν ὁποῖον ἡ ταινία δὲν στολίζει.
Ἱκανότητος δὲ οὕτω καὶ ἀξίας ἀπορῶν,
Ὡς ἀξίαν μόνην ἔχει τοῦ λαιμοῦ του τὸν σταυρόν.

Νὰ σοῦ ζήσῃ τὸ βραβεῖον, νὰ σοῦ ζήσῃ ἡ ταινία!
Ἔχεις δίκαιον, καυχήσου, ἄθλιε οἰηματία·
Ἔχεις δίκαιον, διότι ἀπὸ ταύτην στερημένος
Ἤθελες περᾷ τὸν δρόμον πανταχόθεν συριγμένος,
Καὶ ἡ περιφρόνησίς σου θενὰ ἦτο προφανὴς,
Ὡς σὺ τώρα καλλιτέρους ἀπὸ σὲ περιφρονεῖς.

Αὐλικὸν ὁπόταν βλέπω νὰ περνᾷ ἐσταυρωμένος
Καὶ καυχᾶται πῶς ὀφείλει εἰς τῶν πάππων του τὸ γένος
Κληρονομικὴν δουλείαν, τὴν ὁποίαν πᾶς τις ψέγει,
Δείχνει τὰ χρυσᾶ δεσμά του καὶ μὲ φαίνεται νὰ λέγῃ·
« Εἶμαι κλόνος τῶν προπάππων καὶ τῶν πάππων μου εὐθύς,
Γνώρισέ με· εἶμαι δοῦλος ἀπὸ δούλους γεννηθείς. »

ΤΟ ΣΤΕΜΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ.*

Ἐντος τινος Καθέδρας, ἀφ' ἕνα στενὸν δρόμον
Διέβαινεν ὁ Φοῖβος μὲ πάτημα βραχύ,
Κατάργυρον ἐφόρει φαρέτραν εἰς τὸν ὦμον
Καὶ δάφνης εἶχε στέμμα καὶ λύραν εὐηχῆ.

* Τὸ ποιημάτιον τοῦτο, γεγραμμένον κατὰ μίμησιν τοῦ Ἰταλικοῦ πρὶν ἔτι λύσῃ ὁ ποιητὴς τὴν μετριόφρονα σιωπὴν, εἶχε δημοσιευθῆ διὰ τῆς Εὐτέρπης κατὰ τὸ 1847. Γ. Π.

Ὑπερηφάνως νεύων καὶ ἀνυψῶν τὰς χεῖρας,
Ἐμπρὸς οἰνοπωλείου ἐστάθη μὲ ὀργὴν,
Καὶ δάφνην κρεμασμένην ὁρῶν ἐπὶ τῆς θύρας,
Ἐπιφωνεῖ καὶ λέγει μ' ἐκπλήξεως κραυγήν·
— Ὦ ἐντροπὴ τοῦ Πίνδου, ὦ ἱεροσυλία,
Ὦ πρᾶξις αἰσχροτάτη, ὦ ἤθη, ὦ καιροί!
Τίς ἆρα νὰ κρεμάσῃ εἰς τὰ κρασοπωλεῖα
Τὸ ἱερόν μου στέμμα ἐκεῖνο ἠμπορεῖ; —
Μὲ δύο τρεῖς Σατύρους εἰς τὸ κρασοπωλεῖον
Εἶχε χωθῇ ὁ Βάκχος ἀπό τινων ὡρῶν,
Κ' εἰς ἓν πλατὺ βαγένι καθήμενος πλησίον
Εὐφραίνετο κ' ἐγέλα σκοτόνων τὸν καιρόν.
Ὡς ἤκουσε τὸν Φοῖβον, τὸ τέκνον τῆς Σεμέλης,
Ἐβγῆκε μὲ τοὺς ἄλλους συντρόφους του αὐτοὺς,
Καὶ εἶπεν· — Ἂν τῆς δάφνης τὴν ἱστορίαν θέλῃς,
Ἐγὼ νὰ σὲ τὴν εἴπω, ὦ τέκνον τῆς Λητοῦς.
Ἐδῶ πρὸ δύο χρόνων εἷς ποιητὴς ἐμβῆκε
Κ' ἐζήτησε νὰ πίῃ μισὴν ὀκὰν κρασὶ,
Ἀντὶ χρημάτων ὅμως ἐνέχυρον ἀφῆκε
Αὐτὸ τ' ὡραῖον στέμμα ὁποῦ φορεῖς καὶ σύ. —
Τὸν λόγον του ὁ Βάκχος ἐπέρανε γελάσας,
Ἀλλ' ὁ θεὸς τὸν στίχων μὲ ἄγριον θυμὸν
Ἀπὸ τὴν κεφαλήν του τὴν δάφνην ἀποσπάσας,
Τὴν ἔῤῥιψε μακράν του καὶ εἶπε βλασφημῶν·
— Κ' ἐγὼ σὲ καταρῶμαι, φυτὸν διεστραμμένον,
Κ' ἐγὼ σοὶ ἐπιβάλλω ἀνάθεμα βαρύ. —
Τὸ ἥρπασεν ὁ Πέτρος ἐκεῖθεν διαβαίνων
Καὶ πάντα τὸ φορεῖ.

ΤΗ

ΞΕΒΑΣΜΙΑ ΧΗΡΑ ΤΟΥ ΗΡΩΟΣ

ΑΦΙΕΡΟΝΕΙ

ΤΟΝ ΔΙΘΥΡΑΜΒΟΝ

Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ.

Ο ΒΟΤΣΑΡΗΣ.

Τὺ δὲ . . . . . .
. . . . . Εὐαν[1]
Θὲ' ἀπέπνευσας ἀλικίαν
Προμάχων ἀν ὅμιλον, ἔνθ' ἄριστοι
Ἔσχον πολέμοιο νεῖκος . . .
Ἔτλαν δὲ πένθος οὐ φατόν.

(ΠΙΝΔΑΡΟΣ).

Α.[ον]

Ο λέων ὅταν ἔξαφνα
Τὴν ἄλυσσίν του σπάσῃ,
Τὴν ἀλαζόνα χαίτην του
Βρυχώμενος τινάσσει,
Καὶ βλέμματα τριγύρω του
Τοξεύει φλογερά.

Μὲ τοὺς ἀλκίμους ὄνυχας
Τοὺς φύλακάς του σχίζει,
Κ' αἱματωμένα, σπαίροντα
Τὰ σπλάγχνα των σκορπίζει,
Καὶ σημαδεύει μὲ αἵματα
Τὸν δρόμον ποῦ περᾷ.

Ἑλλάς! καὶ σὺ, τοῦ λέοντος
Φοβερωτέρα ἀκόμα,
Ἠγέρθης περιστρέφουσα
Κεραυνοβόλον ὄμμα,
Ἀπὸ τὰ δοῦλα δάκρυα
Σχεδὸν ἀκόμη ὑγρόν.

. . . . .
. . . . .

Κ' ἠγέρθη βαρυσίδηρος
Ἡ σπάθη τῆς ὀργῆς σου,
Καὶ ἐθέρισε τὰ ἀμέτρητα
Καθάρματα τῆς γῆς σου,
Καθὼς θερίζει δρέπανον
Τοὺς στάχεις τῶν ἀγρῶν.

Ἡ φήμη ἡ μυριόστομος,
Τοῦ λόγου ταχυτέρα,
Εἰς τὴν Τουρκίαν ἄγγελος
Καταστροφῆς ἐπέρα
Καὶ πανταχοῦ διέχυνε
Σαλπίσματα φρικτά.

Πᾶς ἄπιστος ὠχρίασεν
Ἀπὸ θυμὸν καὶ λύσσαν,
Κ' εἰς μιναρέδας, ἕτοιμα
Ἐνῷ νὰ κράξουν ἦσαν,
Τῶν ἀσεβῶν ἀπέμενον
Τὰ στόματα ἀνοικτά.

Ἀπὸ τὴν φρίκην ἔτρεμον
Τὰ χείλη τοῦ Μαχμούτη,
Ἀλλὰ θαῤῥῶν εἰς τ' ἄμετρα
Τῆς δυναστείας πλούτη,
Καὶ στόλους καὶ στρατεύματα
Ἡτοίμαζε θρασύς.

Περὶ τὴν ἡμισέληνον
Πᾶς ὀσμανλῆς ἐκλήθη,
Φυλῶν βαρβάρων δ' ἔνοπλα
Συνεπυκνοῦντο πλήθη,
Καὶ στόλοι τὸν Ἑλλήσποντον
Κατέβαινον δασεῖς.

Καὶ στρατιὰ τὰ σπλάγχνα σου
Εἰσέδυεν ἀγρία,
Καὶ πανταχόθεν σὲ ἔζωνον
Ἀστραπηφόρα πλοῖα,
Νὰ σὲ σπαράξουν σπεύδοντα
Μὲ σίδηρον καὶ πῦρ.

Ἀλλὰ μὲ πῦρ καὶ σίδηρον
Ἡ βία τῆς χειρός σου
Καθημαγμένα θύματα
Ἐξήπλονεν ἐμπρός σου,
Καὶ δίκροτα κατέστρεφε
Μὲ σίδηρον καὶ πῦρ.

Πυρὸς σπινθῆρας κύκλοθεν
Ἂς διαχύσῃ ἡ χείρ σου,
Κ' ἐγὼ θερμὸς, παράφορος
Ἀπὸ τὸ θεῖον πῦρ σου
Τοῦ χρόνου τὸ προπέτασμα
Θὰ σχίσω τὸ βαθὺ,

Καὶ τὴν Ἑλλάδα κάθοπλον
Θὰ μεταφέρω ὀπίσω,
Καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἄγριον
Τῆς Σκόδρας θ' ἀναστήσω,
Ὅπου λαμπρὸν ἀνέλαμψε
Τοῦ Μάρκου τὸ σπαθί.

Β'.

Ὁ Μουσταφᾶς μὲ μάχιμον
Ἀγέλην Σκοδριάνων
Σκηνοῦται περὶ τ' ἄγρια
Βουνὰ τῶν Εὐρυτάνων
Καὶ διαρπάζει ποίμνια
Καὶ κώμας πυρπολεῖ.

Μετὰ πομπῆς ἐπέρασε
Τὰ χάσματα τῶν βράχων,
Κ' ἕνα δὲν εἶδεν ἕλληνα
Ἀκόμη τουρκομάχον,
Καὶ πούποτε δὲν ἤκουσε
Τὸ βόλι νὰ λαλῇ.

Τοῦ Βελουχίου ἄντικρυ,
Εἰς ἄλλου ὄρους νῶτα,
Ὁ ἥλιος διέχυνε
Τὰ δύοντά του φῶτα
Καὶ φλογερὸς κατέβαινεν
Ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Μυστηριώδης ἔλαμπεν
Ὁ πύρινος ὁρίζων,
Κ' εἰς κλάδους ἐξαρτώμενα
Πλατάνων βαθυῤῥίζων,
Ὅπλα χρυσᾶ διέλαμπον
Καθ' ὅλον τὸ βουνόν.

Εἰς τὴν σκιὰν καθήμενοι
Οἱ πρῶτοι τῶν ἑλλήνων,
Ἐλογομάχουν ἄβουλοι,
Κ' ἡ θέα τῶν κινδύνων
Τὴν φλογερὰν δὲν ἔπαυε
Τῆς ἔριδος ὁρμήν.

Τῶν στρατηγῶν οἱ σύντροφοι
Ἐκάθηντο παρέκει·
Εἷς ἐξ αὐτῶν, Πότ' ἔλεγε
Θ' ἀνάψῃ τὸ τουφέκι;
Ὤ, πότε τῆς πυρίτιδος
Θ' ἀκούσω τὴν ὀσμήν;

—Κ' ἐγὼ ποθῶ τὸν πόλεμον,
Εἷς ἄλλος ἀπεκρίθη·
Ὁ φθόνος πλὴν ἐσπάραξε
Τῶν στρατηγῶν τὰ στήθη
Ἀφοῦ τῶν ὅπλων ἔμεινεν
Ὁ Μάρκος ἀρχηγός.

—Ἡμεῖς νὰ τοὺς βιάσωμεν
Τὰς ἔριδας ν' ἀφήσουν.
—Ὤ ναὶ, νὰ τοὺς βιάσωμεν
Τὴν μάχην νὰ κροτήσουν·
Ἂς ἦν' ὁποῖος δήποτε
Τῆς μάχης ὁδηγός.

—Ὁ Μάρκος ὅμως σύντροφον
Δὲν ἔχει εἰς τὸ τουφέκι.
—Ὁπόταν τὸν ἀντίπαλον
Εἰς πόλεμον ἐμπλέκῃ,
Εἶν' ἀστραπὴ τὸ βλέμμα του
Κ' ἡ χεὶρ του φοβερά.

—Τὸ Γένος τὸν ἀνέδειξε
Πρωτεύοντα τῶν ἄλλων·
Πρὸς τί καθεὶς ἐρίζεται
Ἐμπόδια προβάλλων
Ἀντὶ νὰ ἀνάψῃ πρόθυμος
Τῆς μάχης τὰ πυρά;—

Αὐτὰ μὲ λύπην ἔλεγον
Τῶν μαχητῶν τὰ χείλη.
Ἐν τούτοις οἱ πολέμαρχοι,
Φωνάζοντες, ὀργίλοι,
Δι' ἔριδος ἐκάλυπτον
Τοῦ φθόνου τὴν πηγήν.

Ὁ Μάρκος δὲν ἠμπόρεσε
Τὴν ἔριδα νὰ σβύσῃ,
Κ' ἐκάθησε παράμερα
Εἰς ἓν ἐρημοκλῆσι,
Κ' ἐκύτταζε τὴν ἄντικρυ,
Τὴν δουλωμένην γῆν.

Ἀρχαϊκοὺς ἡ ὄψις του
Παρίστα χαρακτῆρας·
Μὲ ἀτενῆ τὰ βλέμματα,
Μὲ σταυρωτὰς τὰς χεῖρας
Διενοεῖτο, τόλμημα
Πολέμου μελετῶν.

« Τούση! » ἐξαίφνης ἔκραξε
Καὶ ἐστράφη περιμένων.
Καὶ ἰδοὺ νέος εὔμορφος,
Μὲ τὸ ὅπλον χρυσωμένον,
Λοξὰ φορῶν τὸ φέσι του,
Βαρὺς περιπατῶν.

—Πρὸ πάντων σὲ διέκρινα,
Πλησίασε ν' ἀκούσῃς.—
Κρυφὸν δεχθεὶς τὸ πρόσταγμα
Χαμογελᾷ ὁ Τούσης
Καὶ καταβαίνει πρόθυμος
Τὸ σκέλος τοῦ βουνοῦ.

Ὁ Μάρκος τὸ παράτολμον
Ὁρίσας σχέδιόν του,
Γονατιστὸς ἀρχήνισε
Νὰ κάμῃ τὸν σταυρόν του,
Κ' ἠὐχήθη, τὴν βοήθειαν
Αἰτήσας τ' οὐρανοῦ.

Ἐνῷ ἡ ἔρις ἔφλεγε
Τοὺς στρατηγοὺς ἀκόμα,
Ἦλθεν ἐμπρὸς ὁ Βότσαρης
Καὶ μὲ τὸ καῖον ὄμμα
Καὶ μὲ τὴν ἔνθουν ὄψιν του
Ἐπέβαλε σιγήν.

—Τὴν νύκτα ταύτην, φίλοι μου,
Μόλις κρυφθ' ἡ σελήνη,
Ὅπου στρατοπεδεύονται
Τὰ χριστομάχα κτήνη
Ἐγὼ μὲ τοὺς ὀλίγους μου
Θ' ἀρχίσω τὴν σφαγήν.

Ἐκ δεξιῶν φλεγόμενοι
Θ' ἀντιλαλοῦν οἱ βράχοι·
Ἀριστερᾷ σεῖς ἕτοιμοι,
Χυθῆτε νυκτομάχοι,
Ν' ἀνάψ' ἡ γῆ νὰ καίεται,
Οἱ λόγγοι νὰ σεισθοῦν. —

Αὐτὰ μὲ στόμα πύρινον
Ὡμίλησε κ' ἐστάθη.
Ὁ λόγος του ἐμάλαξε
Τῶν στρατηγῶν τὰ πάθη
Καὶ πάντες ἤδ' ἠγείροντο
Τὸν Μάρκον ν' ἀσπασθοῦν.

Εἷς ἐξ αὐτῶν, ὑπέργηρως
Ἀλλ' εὔρωστος ἀκόμα,
—Μὴ κυνηγῇς, ὦ Βότσαρη,
Εἶπε μ' ὀργίλον στόμα,
Μὴ κυνηγῇς ἀδύνατα
Φαντάσματα τιμῆς.

Ὑποκλινεῖς δὲν εἴμεθα
Ἐδῶ βεζύρου δοῦλοι.
Τιμὰς ἂν θέλῃς, ὕπαγε
Νὰ κυβερνᾷς τὸ Σοῦλι·
Μὲ μόνον κυβερνώμεθα
Τὸ ξίφος μας ἡμεῖς.

Ἄλλων ν' ἀκούω σχέδια
Ἐγὼ δὲν συνειθίζω,
Οὔτε τῆς ἀρχηγίας σου
Τὸ δίπλωμα γνωρίζω,
Ἀλλὰ μὲ τὸ τουφέκι μου
Ὑπάγω τὸ στιλπνὸν

Εἰς τῶν βουνῶν τὰ χάσματα
Τοὺς τούρκους νὰ προσμείνω,
Καὶ στρατηγοῦ διπλώματα
Νὰ γράφωσιν ἀφίνω
Ὅσοι τῆς μάχης πώποτε
Δὲν εἶδαν τὸν καπνόν. —

Καὶ τὸ βαρὺ τουφέκι του
Κρατῶν ἐπὶ τῆς πλάτης,
Ἐμπήξας εἰς τὴν ζώνην του
Τὴν ἄκραν τῆς φλοκάτης,
Ἀπῆλθε κ' εἰς τὸ φύλλωμα
Ἐκρύβη τὸ δασύ.

Ὁ Μάρκος μὲ κατάνυξιν
Τοὺς οὐρανοὺς κυττάζων,
—Σύ μᾶς ἀκούεις, ἔκραξεν,
Ὁ τοὺς νεφροὺς ἐτάζων,
Ὁ βλέπων εἰς τὰς φρένας μας
Καρδιογνώστης σύ.

Κεραύνωσε τὸν ἄθλιον
Ὁπoῦ τιμὰς θηρεύει
Ὁπόταν τῶν πατέρων μας
Ἡ πίστις κινδυνεύῃ,
Ὁπόταν πῦρ καὶ σίδηρος
Τὴν γῆν μας ἀπειλοῦν.

Τὸν ἀκινάκιν φέροντες
Ὁμοῦ μὲ τὸ Κοράνι
Πέραν ἐκεῖ τρισμύριοι
Σκηνοῦνται μουσουλμάνοι
Καὶ μὲ τὴν ἀπραξίαν μας
Οἱ βάρβαροι γελοῦν.

Μὴ, φίλοι, καταπίωμεν
Τὴν ὕβριν τὴν ἐσχάτην.
Τῶν Σκοδριάνων ἄντικρυ
Δὲν ἤλθομεν εἰς μάτην·
Ἂς σείσῃ τὴν καρδίαν μας
Τοῦ Γένους ἡ φωνή.

Ἀλλ' ἂν διὰ τὸ δίπλωμα
Ὀργὴν καὶ μῖσος πνέων
Ὁ γέρων ἀνεχώρησεν,
Ἂς μὴ ὑπάρχῃ πλέον
Τὸ σκάνδαλον ποῦ σήμερον
Τὴν ἔριν προξενεῖ.—

Κ' εὐθὺς τὸν χάρτην ἔφερε
Μὲ σέβας εἰς τὰ χείλη,
Καὶ τὸν ἠσπάσθη· ἔπειτα
Σχίσας αὐτὸν,—ὦ φίλοι,
Φίλοι, τοὺς εἶπε, πρόθυμος
Τὸν τίτλον παραιτῶ.

Ἀλλὰ—θεὸς μ' ἐνέπνευσε—
Τὴν μάχην δὲν ἀφίνω.
Εἰς τὸ πυκνὸν στρατόπεδον
Τῶν ἀλβανῶν ἐκεῖνο
Μαχόμενος τὸ δίπλωμα
Τῆς δόξης θὰ ζητῶ.—

Τῶν μαχητῶν ἡ πρᾶξίς του
Τὰ στήθη συνταράσσει,
Κ' ἐκλάγγησαν τὰ μέταλλα
Κ' ἐστέναξαν τὰ δάση,
Σεισθέντ' ἀπ' ὁμοιόφωνον
Κραυγὴν πολεμιστῶν.

Κ' ἠκούσθη *Νίκ'* ἡ *Θάνατος*
Μία κραυγὴ μεγάλη,
Καὶ πέριξ *Νίκ'* ἡ *Θάνατος*
Τὸ δάσος ἀντελάλει
Καὶ θεῖον πῦρ κατέφλεγε
Τὰ στέρνα τῶν πιστῶν.

Γ'.

Ἀκούεις εἰς τὴν γέφυραν ὁ χείμαῤῥος πῶς ῥέει;
Ἀκούεις εἰς τὸ φύλλωμα ὁ ἄνεμος πῶς πνέει
Καὶ τί πικρὸν παράπονον ἐκφράζουν τὰ πτηνά;
Ὦ, τὴν σελήνην κύτταξε πῶς φέγγει λυπημένη·
Τώρα εἰς νέφος κρύπτεται, τώρα θολὴ προβαίνει,
Καὶ χίλι' ἀλλάζουν χρώματα τ' ἀπόκρημνα βουνά.

Εἰς τὴν κοιλάδα ἁπλόνεται λευκοῦ καπνοῦ μανδύας,
Καὶ ὑπ' αὐτὸν ταράσσονται τὰ πλήθη τῆς τουρκίας
Καὶ χρεμετίζουν ἵπποι·
Παντοῦ βοὴ καὶ κτύποι
Κυμβάλων καὶ φωνῶν.
Ἰδὲ πῶς φέγγουν τ' ἄμετρα πυρὰ τῶν ἀλβανῶν!

Τὸ ἔνδυμα παράξενοι, τὸν ὁπλισμὸν ποικίλοι,
Ἢ δέκα δέκα κάθηνται εἰς κάθε πῦρ οἱ σκύλοι,
Ἢ σπεύδουν ὅπου πλέκεται ὁ τσάμικος χορός.
Ἡ λάμψις, κάτω, θλιβερὰ φαντάσματα ὑφαίνει·
Θαῤῥεῖς ὅτι ταράσσονται δραπέται κολασμένοι
Καὶ τοὺς διώκουν δαίμονες ἐν μέσῳ τοῦ πυρός.

Ἀνὴρ τις ἔλλην ἄντικρυ, ἀπὸ κρημνῶδες χάσμα,
Τὸν θόρυβον ἐπισκοπεῖ σιωπηλὸς ὡς φάσμα,
Ἀκίνητος ὡς στήλη.
Μὲ χλευασμὸν τὰ χείλη
Ὁ μαχητὴς κινῶν,
Κυττάζει τὸ στρατόπεδον τῶν τούρκων ἀλβανῶν.

Πλὴν μετ' ὀλίγον ἐλαφρὸς τὸν βράχον καταβαίνει·
Ἐπέρασε τὸν χείμαῤῥον, τὴν ὄχθην ἀναβαίνει...
Χορὸς παρέκει πλέκεται, τὸν τριγυρνοῦν πολλοί.
Ἀφίνει τὸ τουφέκι του εἰς φύλλωμα κρυμμένον,
Καὶ ψαύων τὰ πιστόλια κ' ἐκεῖθεν ὀλισθαίνων
Μὲ τοὺς ἐχθροὺς μιγνύεται, τὴν γλῶσσάν των λαλεῖ.

Ἐδῶ πλὴν παίζουν κύμβαλα καὶ θορυβοῦν τὰ πλήθη·
Ἀλλοῦ θρασὺς κατάσκοπος ὁ ἔλλην ἐκινήθη.
Ἀνάμεσα πλατάνων
Εἰς ἄθροισμα Σκοδράνων
Πηγαίνει τολμηρὸς,
Καὶ χαιρετᾷ καὶ κάθηται πλησίον τοῦ πυρός.

— Καλὴν ἑσπέραν, σύντροφοι. — Καλῶς τὸ παλληκάρι,
Ποῦ τόσον νέος δέχεται τοῦ μαχητοῦ τὰ βάρη,
Ζωγραφιστὸς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν φωνὴν γλυκύς.
— Κἀνεὶς ἀπὸ τὸ πρόσωπον τὸν ἄνδρα δὲν γνωρίζει·
Ποῖος γυμνόνει τὸ σπαθὶ, καὶ ποῖος κιτρινίζει,
Εἰς μάχας μόνον φαίνεται ἐν ὥρᾳ συμπλοκῆς.

— Ὦ, πῶς ἀνάπτεις εὔκολα, πῶς εὔκολα θυμόνεις!
Εἶναι καιρὸς, ἀνδρεῖέ μου, ἀφοῦ τὴν σπάθην ζώνεις;
— Εἰς νέαν ἡλικίαν
Ἠσπάσθην μὲ μανίαν
Τὸν πόλεμον, ἀφοῦ
Τὸ Σοῦλι μὲ ὠρφάνευσε πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ.

— Ἀκόνισε τὸ ξίφος σου, καὶ ἅμα ξημερώση . . ;
— Πόσ' εἴμεθα;—Τρισχίλιοι.—Καὶ τί μὲ μέλλει πόσοι;
Μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως νὰ μετρηθῶ μ' ἀρκεῖ.
Διφορουμένην ἔλεγεν ἀλήθειαν ὁ Ἕλλην.
Ἐγείρεται καὶ χαιρετᾷ, καὶ τὴν λοιπὴν ἀγέλην
Μὲ θάρρος περιέρχεται περῶν ἐδῶ κ' ἐκεῖ,

Τὸ θορυβῶδες θέαμα τοῦ ἔπληξε τὸ πνεῦμα.
Παντοῦ φωναὶ καὶ κίνησις καὶ ὡπλισμένον ῥεῦμα,
Καὶ ἅσματα ἢ μέθη·
Ἐνώπιον εὑρέθη
Σκηνῆς πολυτελοῦς,
Καὶ ὅπλα εἶδε στίλβοντα καὶ φύλακας πολλούς.

Εἶπεν ὁ νοῦς του· Ὁ πασᾶς εἰς τοῦ στρατοῦ τὴν μέσην!
Καὶ μὲ τὰ βλέμματα μετρῶν τὰ δένδρα καὶ τὴν θέσιν,
Ὀπίσω ἀπὸ ῥεύματα πολεμιστῶν περᾷ.
Καὶ εἰς τὴν ὄχθην ἔφθασε μὲ προσοχὴν προβαίνων,
Ἐνῷ δὲ κύψας ἥπλωσεν εἰς τὸ ὅπλον τὸ κρυμμένον,
Εἰς Μῦλον εἶδεν ἄντικρυ ἀνέλπιστα πυρά.

Τὸν χείμαῤῥον ἀκολουθεῖ καὶ καταβαίνει ψάλλων.
Τὸ ᾆσμα ἦτο ἀλβανόν. Μακρὰν ἀπὸ τὸν σάλον
Μακρὰν ἀπὸ τοὺς κτύπους
Ἐφύλαττον τοὺς ἵππους
Τινὲς τῶν μαχητῶν.
—Τίς εἶσαι; εἶπον.—Σύντροφος, τὸν ἵππον μου ζητῶν.

Μακρὰν τῶν ἄλλων, παρεκεῖ, εἰς τὴν κοιλάδα κάτω
Δετὸς εἷς ἵππος ἔβοσκε, κ' εἷς τοῦρκος ἐκοιμᾶτο.
Ὁ ἕλλην ἐθανάτωσε τὸν τοῦρκον μαχητήν.
Τίς, Τούση, δὲν σ' ἐγνώρισεν ἀπὸ τὸν μέγαν κτύπον;
Ταχὺς τὴν πέδην ἔκοψες, καὶ ἀναβὰς τὸν ἵππον,
Εἰς τὸ βουνὸν ἐπέστρεψες μὲ λείαν ζηλευτήν.

Δ'.

Ἀπανταχοῦ ἐκτείνονται εἰς τὴν κοιλάδα σκότη·
Ἐσίγησαν τὰ κύμβαλα καὶ τ' ἄσματα κ' οἱ κρότοι,
Κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ σπαρμένα,
Πυρὰ ἡμισβεσμένα
Ἐμφαίνουν ἀπροφύλακτον τὸν ὕπνον τοῦ στρατοῦ·
Ὁ ὕπνος συνεχώνευσε τὴν τύρβην τὴν προτοῦ.

Πλὴν τίνες ἄντικρυ σκιαὶ σαλεύουν εἰς τὰ δάση;
Ἄκριτος ποία ταραχὴ τὸ φύλλωμα ταράσσει;
Ἀκούω κοῦφα βήματα,
Σπαθία καὶ τουφέκια παντοῦ φεγγοβολοῦν,
Καὶ μὲ χρυσᾶ ἐνδύματα
Ὁπλῖται πρὸς τοῦ ῥύακος τὴν ὄχθην ῥοβολοῦν.

Ὅπου χωρίζουν τὸ βουνὸν καὶ τὴν κοιλάδα βράχοι,
Ἐκεῖ ὁμοῦ συνέρχονται γενναῖοι νυκτομάχοι,
Καὶ μένουν πυκνωμένοι.
Τὸ σκότος τὸ βαθὺ
Ὁ Μάρκος διαβαίνει,
Καὶ τοὺς μοιράζει σύνθημα, *Σκρτάδι καὶ Σπαθί.*

Τοῦρκοι, δὲν τὸ προσμένετε τὸ φοβερὸν τὸ βράδυ!
Ὦ, τίς κλαυθμὸς καὶ θρῆνος,
Ὦ, δυστυχὴς ἐκεῖνος,
Ὅστις ἐρωτηθῇ,
Καὶ δὲν εἰπῇ *Σκοτάδι*,
Καὶ δὲν εἰπῇ *Σπαθί*.

Νὺξ ἱερὰ, ποῦ ζώνεσαι μυστηριώδη σκότη,
Ποῦ ἔχεις τἄστρα φόρεμα καὶ τὴν σελήνην στέμμα,
Τοὺς κοιμωμένους νάρκονε μὲ ὕπνον μαγικὸν,
Καὶ πρὶν χυθῇ τὸ αἷμα,
Πρὶν ἐκραγοῦν οἱ κρότοι,
Ναννούριζέ τους μ' ὄνειρα λαφύρων καὶ νικῶν.

Ὑπὸ πτελέαν, μεταξὺ συντρόφων κοιμωμένων,
Ἀγᾶς τις δασυγένειος ἐξύπνησεν ἐν ζάλῃ,
Τοὺς ὀφθαλμούς του ἔτριψε, κ' ἰδὼν τὸ πῦρ σβεσμένον,
Μὲ θολωμένα βλέμματα τὸν δοῦλόν του ζητεῖ.
— Ἐξύπνα, ζῶον, ἔκραξεν· ἡ χθεσινὴ κραιπάλη
Ἀκόμα σὲ κρατεῖ; —

Λοξὰ ὁ Μάρκος θεωρῶν τὸν τοῦρκον ἀναστάντα,
Τὸν πλήττει λέγων· κάθαρμα, κοιμήσου διὰ πάντα·
Καὶ σπεύδ' εἰς ἄλλα θύματα,
Καὶ ἄρχεται ἡ φοβερὰ πανήγυρις τῶν φόνων,
Δικάζουσα τὴν ἁρπαγὴν καὶ τὰς σφαγὰς, αἰώνων
Τεσσάρων ἀδικήματα.

Καὶ μία ἐπικρέμαται θολὴ Σκιὰ... ἰδέ την
Πῶς ἀνορθοῖ φρυάττουσα τὴν ἡμαγμένην χαίτην,
Πῶς τριγυρνᾷ τὰ βλέμματα.
Ὦ, εἶν' ἐκείνη· ἄφησες τὸν τόπον τῆς σφαγῆς σου,
Καὶ ἦλθες, Ῥήγα, νὰ ἰδῇς τοὺς μισητοὺς φονεῖς σου
Πνιγμένους εἰς τὰ αἵματα.

Ὀξεῖα σάλπιγγος φωνή, κραυγαί, πυρὰ καὶ κτύποι!
Τοὺς ἀγωγεῖς των ῥήξαντες οἱ πτοηθέντες ἵπποι,
Σκάπτουν τῆς γῆς τὰ χώματα,
Καὶ σπινθηρίζουν πέταλα, καὶ σπινθηρίζουν λίθοι,
Καὶ ἡ μεγάλη ταραχὴ ἀντίφονος ἐχύθη
Εἰς ἄντρα καὶ κοιλώματα.

Ὅταν τὴν νύκτα καταιγὶς ἀνεμοδέρη πλοῖον,
Καὶ φλέγωνται τὰ σύννεφα ὑπ' ἀστραπῶν μυρίων,
Τὸ πλοῖον τότε φαίνεται εἰς τὸ ὑγρόν του μνῆμα
Μὲ τ' ἄρμενα σχισμένα,
Κ' οἱ ναυαγοί... ὦ δυστυχεῖς! πῶς εἶν' ἀπηλπισμένα
Τὰ πρόσωπα κ' οἱ τρόποι των...
Κατὰ σκοπέλων φοβερῶν τοὺς ἀπωθεῖ τὸ κῦμα,
Τὸ κῦμα τ' ἀδυσώπητον.

Ἐδῶ ἐκπληκτικώτερον μυστήριον τελεῖται
Καὶ ὅλα εἶναι φοβερά, ἡ λάμψις ἡ ἀγρία,
Ὁ θυελλώδης θόρυβος, ὁ κρότος ὁ φρικτός·
Ἐδῶ ἡ γῆ κλονεῖται
Ὡς βούβαλοι νὰ σφάζωνται, ὡς νὰ βοοῦν θηρία
Ἐν μέσῳ τῆς νυκτός.

Εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ταραχῆς καὶ τῶν σκληρῶν ἀγώνων
Τὸ πᾶν ἀναστατόνεται.
Φεύγει καθεὶς, ἀλλ' ἀπαντῶν τὸν σύντροφον ἐμπρός του
Θαῤῥεῖ ὅτ' εἶν' ἐχθρός του,
Καὶ ἀδελφὸν πληγόνων
Ἀπ' ἀδελφὸν πληγόνεται.

Οὕτω καὶ πρόβατα δειλὰ, ἂν ἐπιπίπτῃ λύκος,
Μὲ λυπηρὰ βελάσματα
Ὠθοῦνται πυκνωμένα.
Σκληρὸς ὁ λύκος, πλὴν πολλὰ, ἀφ' ἑαυτῶν σπρωγμένα,
Φονεύονται ἀδίκως
Εἰς τὰ κρημνώδη χάσματα.

Ἐνῷ τὸ πῦρ τὸ στράτευμα τῶν μουσουλμάνων φλέγει,
Εἷς ἐξ αὐτῶν ἢ προσταχθεὶς ἢ θέλων νὰ φοβήσῃ,
Διαλαλεῖ καὶ λέγει·
— Βαρεῖτε, μουσουλμάνοι!
Ὁ φέρων κεφαλὴν, ὀκτὼ πουγγία θὰ κερδήσῃ,
Ἀλλ' ὅστις φέρει ζωντανὸν κερδίζει καὶ *καφτάνι*.—

Στηρίζων τὴν παλάμην του εἰς τὸ βαρὺ τουφέκι
Εἷς ἕλλην τότε μαχητὴς τὸν πόλεμον ἀφίνει,
Καὶ ἀπὸ στήθη λάσια
Αὐτοὺς τοὺς λόγους χύνει·
— Ὁ φέρων τούρκου κεφαλὴν κερδίζει ἓν φυσέκι,
Ἂν ζωντανὸν, διπλάσια. —

Καὶ γέλωτος ἀκούεται ὁ θορυβώδης κρότος
Πνίγων τὸ μῖσος πρὸς στιγμὴν, πλὴν πάλιν ἐπιστρέφει
Τὸ μῖσος φονικώτερον.
Ὁμοίως λάμπει ἡ ἀστραπὴ χαράττουσα τὰ νέφη,
Καὶ γίνεται τὸ σκότος
Ἀκόμα φοβερώτερον.

Φεύγουν, γυρίζουν οἱ ἐχθροὶ ἀκέφαλοι καὶ κρύοι·
Εἰς μάτην τὰ προστάγματα
Καὶ τῶν κραυγῶν ἡ ζάλη.
Ὁ τρόμος, ὅστις καὶ ψυχὴν καὶ σάρκα παραλύει,
Τὰ δένδρα μεταβάλλει
Εἰς λογχοφόρα τάγματα.

Ἀλλ' ὦ τί δρᾶμα παίζεται πρὸ τῆς σκηνῆς ἐκείνης!
Ὁ Μάρκος μὲ τοὺς δέκα του πανήγυριν ἀνοίγει . . .
Γυμνὸς ἀπὸ τὸ στρῶμά του πηδᾷ ὁ Τσαλατίνης,
Καὶ φεύγει . . . ποῦ νὰ νὰ φύγῃ,
Ποῦ φεύγων νὰ σωθῇ;
Παντοῦ συρίζει ἡ σφαῖρα,
Καὶ λόγοι πλήττουν μυστικοὶ τὸν μυστικὸν ἀέρα,
Σκοτάδι καὶ Σπαθί.

Ἀπὸ τοῦ Ὕπνου τιναχθεὶς τὴν λήθαργον ἀγκάλην,
Ὁ κρύος Φόβος ἐμφυσῶν τὸν τρόμον καὶ τὴν ζάλην,
Φρένας καὶ νοῦν λυμαίνεται,
Καὶ δαίμων τις, ἀόρατος εἰς τῆς νυκτὸς τὴν φρίκην,
Μυκτηριάζων τὴν φυγὴν κ' ἐπικροτῶν τὴν νίκην,
Ἐπιβοᾷ καὶ μαίνεται.

Ἀκούεις κρότον σύμμικτον βροντῶν, κραυγῶν, τραυμάτων;
Ἰδὲ ὁποῖαι φοβεραὶ μυρμηκιαὶ φασμάτων
Νυκτοπλανεῖς κυμαίνονται,
Ἰδὲ πῶς μεγαλοποιοῦν τὸ τερατῶδες δρᾶμα
Ἡ μαύρη ὄψις τῆς νυκτὸς καὶ τὰ πυρὰ ποῦ ἅμα
Φωτοβολοῦν καὶ σβένονται.

Πολλοὶ Σκοδράνοι ἔπεσαν βάρη τῆς γῆς, καὶ ὅλοι
Σκορπίζουν οἱ λοιποὶ,
Ἀλλ' ἕνα ἐκ τῶν ἕνδεκα ἑλλήνων ἐφορμῶντα
Τυφλὸν εὑρῆκε βόλι,
Κ' οἱ δέκα τὸν πεσόντα
Κυκλόνουν σκυθρωποί.

Πικρὰν φωτίζει προπομπὴν ἡ δύουσα σελήνη.
Ὑποχωροῦν κ' οἱ ἄλλοι
Καὶ παύει ἡ πρώτη ζάλη.
Σπαθία δὲν συγκρούονται,
Ὄχι *Σκοτάδι καὶ Σπαθί*, ψιθυρισμοὶ καὶ θρῆνοι
Σιωπηλοὶ ἀκούονται.

Κἄποιος μόνον, καθ' ὁδὸν ἂν τοῦρκον ἀπαντήσῃ,
Πλαγίαν σύρει σπαθιὰν, καὶ δίχως νὰ συλήσῃ
Τὸ πτῶμα, πρὸς τὴν ῥάχιν
Ὁδεύει σιωπῶν.
Οὕτως ἡλίου δύοντος ὁ θεριστὴς γυρίζει,
Καὶ ἄν που τύχῃ ἀπαντῶν μονήρη τινὰ στάχυν,
Ὡς παιδιὰν θερίζει
Τὸν πάρεργον καρπόν.

Καὶ νέος εἷς πολεμιστὴς δὲν βλέπει τοὺς συντρόφους,
Ἢ δὲν νοεῖ ἀκόμα
Τριγύρω του τί γίνεται,
Καὶ διαβαίνων ῥεύματα καὶ ἀναβαίνων λόφους
Μὲ σπιθοβόλον ὄμμα
Κατὰ φυγάδων χύνεται.

Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μακροσκελὴς πετᾷ, καὶ ἡ σελήνη
Πυκνὴν νεφέλην σχίζουσα τὴν ὄψιν μεγαλύνει
Μὲ τ' ἀμυδρόν της φῶς.
Κ' ἰδοὺ τὰ φύλλα θορυβοῦν καὶ ῥοβολᾷ μὲ τάχος
Εἷς γέρων νυκτομάχος,
Ὁπλίτης ἀδελφός.

— Νεότης ἄφρων . . . Κάσκαρη, ποῦ σὲ πλανᾷ ὁ ζῆλος;
Σπεῦσον ταχύς· τοῦρκοι πολλοί, οὐδεὶς τριγύρω φίλος,
Δύο ἡμεῖς δὲν φθάνομεν.
— Τί λέγεις; φεύγουν οἱ ἐχθροί, οἱ νικηταὶ ποῦ εἶναι;
— Ἀπὸ τῆς νίκης ἔσταξαν τὴν ποδιὰν ὀδύναι·
Ἐλθέ, καιρὸν μὴ χάνωμεν.

Ε'.

Διελύθησαν τὰ σκότη
Καὶ δὲν πλήττουν τὸν αἰθέρα
Οἱ βαρεῖς τῶν ὅπλων κρότοι,
Οὔτε πλέον ἀντηχεῖ
Εἰς τοὺς βράχους ἡ προτέρα
Τῆς κοιλάδος ταραχή.

Νικηταὶ ἀπὸ τὴν μάχην,
Κατηφεῖς κ' αἱματωμένοι,
Ἀναβαίνουν εἰς τὴν ῥάχιν
Ἀνὰ δύο, ἀνὰ τρεῖς,
Ὡς νὰ λέγουν οἱ θλιμμένοι
Χῦνε δάκρυα, Πατρίς.

Πτῶμα φέρουν ἐν ἀγκάλῃ,
Κτῆμα τίμιον θανάτου.
Ὅπου μαίνεται ἡ πάλη,
Εἰς τὴν βίαν τοῦ πυρὸς,
Εἶναι ἐκεῖ, τὰ θύματά του
Διαλέγων ὁ σκληρός.

Ἰδὲ ὄψιν ἡμαγμένην . .
Πλύνατέ του, ὦ ἀνδρεῖοι,
Τὴν πληγὴν τὴν τιμημένην
Νὰ γνωρίσω τὸν νεκρὸν,
Νὰ ἰδῶ ποῖος θὰ πίῃ
Τὸ ποτῆρι τὸ πικρόν.

Νὰ ὁ Κώστας· ἐξετάζει
Τοὺς γενναίους, καταβαίνων,
Καὶ ἀνήσυχος κυττάζει
Μή που τύχῃ καὶ φανῇ,
Μεταξὺ τῶν ὡπλισμένων,
Κεφαλή τις ποθεινή.

— Τὸν ζητῶ, ἀποκριθῆτε,
Διατὶ τί βωβοὶ καὶ κρύοι; —
Ἀλλ' οὐδεὶς ἐκεῖ κινεῖται
Μίαν λέξιν νὰ εἰπῇ.
Διαβαίνουν οἱ ἀνδρεῖοι
Δακρυσμένοι, σκυθρωποί.

Ῥοβολᾷ κραυγὴν ὑψόνων,
Ἀδελφέ μου, ἀδελφέ μου!
Καὶ σιγοῦν οἱ φίλοι· μόνον
Τὰ κατάργυρα νερὰ
Καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνέμου
Μουρμουρίζουν θλιβερά.

Πλὴν, φρενήρης καταβαίνων,
Εἰς τὴν βρύσιν εἶδε πλῆθος
Μαχητῶν ὀδυρομένων
Καὶ τοῦ ἔφυγε πικρὸν
Γογγυτὸν ἀπὸ τὸ στῆθος,
— Ποῖον κλαίετε νεκρόν; —

— Ἕνα μάρτυρα, ἀπεκρίθη
Ἕνας γέρων· τὴν Τουρκίαν
Κατεπάτησε καὶ ἐνδύθη
Τῶν ἀγγέλων τὴν στολήν.
Ἔλα, Κώστα, τὴν ἁγίαν
Νὰ φιλήσῃς κεφαλήν. —

Καὶ καθεὶς παραμερίζων,
Ὀπισθοδρομεῖ θλιμμένος
Ὁ δὲ Κώστας γονατίζων
Φίλον ὄνομα καλεῖ,
Καὶ τὸ λείψανον, σκυμμένος,
Δὶς καὶ τρὶς νεκροφιλεῖ.

Σπαραγμὸς, ἀπελπισία . . .
Ὦ πηγὴ πολλῶν δακρύων,
Πονεμένη μου καρδία,
Σὺ γνωρίζεις μοναχὴ
Εἰς τὸ φίλημα τὸ κρύον
Πῶς σπαράττεται ἡ ψυχή.

Ἐβαλσάμονον τὸν πόνον
Φίλτρα ὅμως τότε τρία,
Ἡ ἐκδίκησις τῶν φόνων,
Ἡ θρησκεία κ' ἡ πατρὶς,
Καὶ θεότης ἦσαν μία
Αἱ θεότητες αἱ τρεῖς.

Καὶ ὁ Κώστας ἐσπαράχθη,
Ἀλλ' ἐδάμασε τὸν πόνον.
Ἐλαφρὸς ἀνετινάχθη
Καὶ τὸ μέτωπον ὑψῶν,
Δὲν ἐφαίνετο ἢ μόνον
Τὴν ἐκδίκησιν διψῶν.

—Σύντροφοί μου, προσκυνεῖτε
Τὸ σημερινὸν μυστήριον.
Μαχηταὶ ἱεροθύται
Μὴ ξεζώσωμεν σπαθὶ,
Πρὶν τὸ Γένος τὴν σωτήριον
Τελετὴν λειτουργηθῇ.—

Κ' ἐπανέλαβον τὰ πλήθη
Τὴν θερμὴν ὁρκωμοσίαν.
Μόνος εἷς δὲν ἐκινήθη
Νεανίας ζηλευτὸς
Κ' εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν
Τουρκομάχος δυνατός.

Τὰς κραυγὰς τῆς συνοδίας
Πῶς αὐτὸς νὰ μὴ ἀκούσῃ;
Τῆς μεγάλης του καρδίας
Τί νὰ κρύπτουν οἱ μυχοί;...
Ποῦ ῥεμβάζουσα τοῦ Τούσῃ
Ξεντητεύεται ἡ ψυχή;

Ἀπὸ τ' ἄλγος ναρκωμένη,
Ἡ ψυχή του τῆς παρούσης
Ἀληθείας εἶναι ξένη·
Ξένος πόνων τωρινῶν,
Ὀπτασίαν βλέπει ὁ Τούσης
Τὴν σφαγὴν τῶν Ἀθηνῶν.

Δυσμενὴς ἀνάπτων δαίμων
Τοῦ πολέμου τὸν κρατῆρα,
Καὶ ὁ τόπος ὑποτρέμων
Συγκινεῖται... δυστυχῆ,
Ὅ,τι σοῦ ἔγραφεν ἡ μοῖρα
Τὸ προεῖδεν ἡ ψυχή.

Τοῦρκοι κ' Ἕλληνες ἐντάμα,
Καὶ ὁ θάνατος ἐκχύνει
Τὴν πνοήν του εἰς τὸ δρᾶμα
Ἀδυσώπητος, σκληρός,
Κ' αἱματόνεται ἡ σελήνη
Κ' αἱματόνεται ὁ σταυρός.

Φοβερὰ ἡ ὀπτασία!
Ὅλοι ἔπεσαν οἱ φίλοι,
Κ' ἡ θεὰ Ἐλευθερία,
Σπαραγμένη καὶ θολὴ,
Μὲ τὰς χεῖρας, μὲ τὰ χείλη,
Ἔλα, Τούση, τὸν καλεῖ.

Καὶ ἰδοὺ τὸ ἴνδαλμά του . . .
Εἶν' αὐτὸς ποῦ ξεσπαθόνει,
Ἀλλ' εἰς δίκτυα θανάτου
Περιπλέκεται πικροῦ,
Καὶ νεκρὸν τὸν σαβανόνει
Ἡ σημαία τοῦ Σταυροῦ.

Τὰ ὀνείρατα τὰ τότε
Αὐτὰ ἦσαν τῶν ἀνδρείων
Τῆς πατρίδος στρατιῶται
Πλήρης δόξης καὶ τιμῆς,
Ἐθυσίαζον τὸν βίον
Ἵνα χαίρωμεν ἡμεῖς.

Ἀλλὰ ποῖος πατριώτης
Εἶναι σήμερον; . . . Ἐξύπνα
Ἀσυλλόγιστη Νεότης,
Καὶ μὴ τρίβῃς τὸν καιρὸν
Εἰς τοὺς πότους, εἰς τὰ δεῖπνα,
Εἰς τὸν φραγκικὸν χορόν.

Ὁ ἀγὼν δὲν ἐπεράνθη,
Μὴ δεχθῆτε ἥθη ξένα·
Τῆς ἐλευθερίας τἄνθη
Εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ,
Ποῦ αὐξάνουν φυτευμένα
Εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ λαοῦ. *

ΤΕΛΟΣ.

* Ἕως ἐδῶ σταματᾷ κατὰ δυστυχίαν τὸ ἀριστούργημα τοῦ
εἰς τὸ ὁποῖον διαπρέπει τὸ ὕψος, ὁ πατριωτισμὸς, ἡ δύναμις
ἀλληλουχία τῶν μέτρων καὶ τῶν εἰκόνων. Ἤθελεν εἴπει
Βότσαρήν του, ἀνέμελπεν ὁ ποιητὴς τὸ κύκνειον ἆσμά
τὴν πατρίδα, προέχεε τοὺς τελευταίους του πόθους. Τίς
λος τοιούτου ἀριστουργήματος; Τὸ γόνυ κλίνομεν πρὸ
κώστα, καὶ διὰ τῆς καρδίας ἀναπληροῦντες τὰ ἔσχατα
ἓν φίλημα ἐναποθέτομεν ἐπὶ τοῦ τάφου Σου τοῦ πικρ